

ACTA VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND, SAMENGEKOMEN TE ENSCHEDE OP 12 JULI 1955

De raad van de Gereformeerde Kerk te Enschede heeft op maandag Bidstond 11 juli 1955 om 8 uur n.m. de gemeente des Heren aldaar samengeroepen, teneinde door de bediening van het Woord te worden geleid tot het rechte gebed om 's Heren zegen over de arbeid der generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland., samengeroepen op 12 juli 1955 te Enschede.

In deze dienst van Woord en gebed was voorganger ds D. van Dijk uit Groningen, voorzitter van de voorgaande generale synode van de gereformeerde kerken, gehouden te Berkel en Rodenrijs in 1952. Deze verkondigde het Woord Gods uit 1 Cor. 13 : 1-14 : 1a, en wees op het apostolisch vermaan tot rechte liefde als nodige basis ook voor kerkelijke gemeenschapsoefening.

Na afloop van deze bidstond, die gehouden werd in de Noorderkerk, Lasondersingel, was er gelegenheid voor de leden der te houden synode, elkander te begroeten en kennis te maken met de broeders en zusters, die hun gastvrijheid wilden verlenen.

Eerste zitting, dinsdag 12 juli 1955.

Artikel 1.

Namens de raad van de Gereformeerde Kerk te Enschede, in het scheiden Opening der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 aangewezen om de eerstvolgende generale synode samen te roepen, nodigt ds I. de Wolff om 9 uur v.m. de vergaderde broeders uit, te zingen uit de Morgen zang de verzen 3 en 4. Hij leest voor 1 Petrus 5 : 1-11 en vangt de handelingen dezer samenkomst aan met aanroeping van de Naam Gods.

Daarop spreekt hij als volgt:

Geliefde broeders,

Uit naam van de raad van de Gereformeerde Kerk te Enschede roep ik u een hartelijk welkom toe.

Het is voor het eerst in de geschiedenis, dat aan Enschede's kerkeraad de eer te beurt viel om een generale synode te convoceren. Weliswaar werd ook de voorlopige synode van 1945 te Enschede gehouden, maar deze staat op de naam van Zwolle's kerk, die bij gebrek aan accommodatie de gastvrijheid van de enschedeërs inriep. Op liet kerkelijk congres van 4 en 5 september 1945 te Enschede werd besloten, dat de kerk te Enschede tegen 9 oktober een synode zou samen roepen (de eerste sinds de vrijmaking) met het oog op enkele spoedeisende zaken. Particuliere synoden waren toen nog niet gehouden. Aanvankelijk was aan Zwolle gedacht. dat in aanmerking kwam krachtens besluit van 16 december 1943 (dus vóór de vrijmaking), maar hiertegen rees het bezwaar, dat de kerk te Zwolle niet over eigen gebouwen beschikte. het werd niet wenselijk geacht om deze synode te doen samen komen in een hotelzaal. Tegen deze gang van zaken rees uit sommige kerken verzet, omdat een congres te: zulk een

besluit geen bevoegdheid zou bezitten. De classis van Groningen wilde er zich aan conformeren als de particuliere synode van Overijssel-Gelderland, welke stond gehouden te warden, dit besluit tot het hare zou maken. Deze kwam samen op 27 september en gaf haar sanctie. Echter besloot de particuliere synode van het westen, Zwolle te verzoeken, de synode samen te roepen, en deed daarvan bericht aan de kerkeraad van Enschede, die op 2 oktober besloot, dat als genoemde particuliere synode zou weigeren om afgevaardigden te zenden, de samenroeping aan Zwolle zou worden overgedragen. Dit is ter elfder ure geschied. Zwolle trad als roepende kerk op, terwijl de vergaderingen in Enschede gehouden werden, en alzo is, al was de wijze van uitvoering door de omstandigheden wel wat ongewoon, de continuïteit bewaard.

Gelet op het aantal ingezonden stukken, dat zeer belangrijk minder is dan bij de synoden van Amersfoort en Kampen, kunnen we van een betrekkelijk kort agendum spreken, maar wat aan

de orde gesteld wordt zal, gelet op de inhoud en de belangrijkheid der materie, vermoedelijk geruime tijd in beslag nemen. Naast de vraag naar toetsing van de nieuwe bijbelvertaling en de kwestie van de verhouding van de stichting voor de instandhouding van de Theologische Hogeschool en de curatoren, welke beide onderwerpen ongetwijfeld tot de meest actuele te rekenen zijn, moeten vele appèlzaken genoemd worden, waarvan die inzake de kwestie-Kralingen, welke ook reeds diende op de synoden van Kampen en Berkel, en die in verband met de zaak-ds Goossens zeker wel de meeste aandacht en tijd zullen vergen.

Daarmee is de kernkwestie geraakt, die de kerken reeds lang bezig houdt, een kwestie, die niet confessioneel, maar kerkrechtelijk van aard is. En ten diepste kunnen we spreken van een ethische kwestie.

We vormen een kerkverband, dat, ofschoon niet door de Schrift voorgeschreven wat de wijze van samenleving betreft, toch schriftuurlijk is te noemen, niet behorend tot het wezen, maar toch wel tot het welwezen van de kerk. Het is tot stand gekomen en wordt onderhouden uit kracht van afspraak, vastgelegd in de kerkorde. Iedere kerkelijke vergadering en elk individueel lid is eraan ^eebonden, maar heeft ook het recht, dienovereenkomstig bejegend te worden. Weliswaar is een kerkorde geen onveranderlijke levensregel, kan zij naar verandering van inzicht of praktische omstandigheden gewijzigd worden, mits in onderworpenheid aan Schrift en confessie, maar zolang haar artikelen worden gehandhaafd eist trouw aan de aangegane verplichting de naleving ervan. Art. 87 zegt: „Deze artikelen, de wettelijke ordening der kerk aangaande, zijn alzo gesteld en aangenomen met gemeen accoord, dat zij (zo het profijt der kerken anders vereiste) veranderd, vermeerderd of verminderd mo^een en behoren te worden: het zal nochtans ^eeen bijzondere ^eemeente, classis of synode vrijstaan zulks te doen, maar zij zullen naarstigheid doen om die te onderhouden, totdat anders van de generale of nationale synode verordend worde.”

Men moge dan ook denken zo men wil over kerkvisitatie, gezangen, onderhouding van feestdagen, huwelijksbevestiging, procedurekwesties, en wat nog meer onder ons in gesprek is, trouw aan het gegeven woord en de aangegane verplichtingen eist naleving van wat we op ons genomen hebben. Dat geldt de kerkelijke samenkomsten en het geldt de kerkleden. Hier kan het individualisme slechts storend werken. Meer nog dan de binding aan de verkeersregels op de weg, betekent die aan de regels in de kerkelijke samenleving, zonder welke er verwarring en onrust ontstaan in de gemeenten Gods. En was het niet juist om die weg te nemen, dat de vaders van de 16de eeuw de uniformiteit hebben gezocht in dienst en tucht, zoals men ook de eenheid des geloofs tot uitdrukking heeft gebracht in de confessies?

Bij de vrijmaking hebben we een dikke streep gezet onder art. 31, dat aldus luidt: „Zo iemand zich beklaagt door de uitspraak der mindere vergadering verongelijkt te zijn, dezelve zal zich op een meerdere kerkelijke vergadering beroepen mogen; en 't gene door de meeste stemmen goedgevonden is zal voor vast en bondig gehouden worden. Tenzij dat het bewezen worde te strijden tegen het Woord Gods, of tegen de artikelen in deze generale synode besloten (d.i. de kerkorde - I. d. W.) zo lang als dezelve door geen andere generale synode veranderd zijn”.

Het is een artikel, dat voor zichzelf spreekt. We hebben het met kracht naar voren gebracht, toen een synode ging doen wat des kerkeeraads of der classis is, en toen men het krachteloos maakte door het opleggen van bindingen „de facto” en door het onderscheiden tussen „grote” en „kleine” restricties. En we hebben de moed opgebracht om dit artikel op te nemen als postale aanduiding bij onze naam. Daarin toch ligt de zenuw van heel de kerkorde. Want het zijn de twee grondbeginselen, die hierin tot uitdrukking worden gebracht, fundamenten, waarop heel de kerkelijke samenleving rust: In de eerste plaats het beginsel van de onderdanigheid aan elkander, van de onderwerping aan de broederschap, van de gehoorzaamheid aan het ambt in de gemeente en van de gemeenten aan elkaar, - geheel naar de Schrift, welke zegt: „Zijt allen elkander onderdanig; zijt met ootmoedigheid bekleed; want God wederstaat de hovaardigen, maar de nederigen geeft hij genade” (1 Petr. 5 : 5). En het tweede beginsel is dat van de vrijheid der consciëntie, de vrijheid van de christenmens, de vrijheid van elk gelovige (en omdat wij de kerk, waar de tucht geoefend wordt, serieus nemen, mag ik zeggen: van elk kerklid, dat onder het dak dezer kerkorde leeft) om God te dienen naar zijn Woord, en de broeders te houden aan hun woord.

Helaas kan niet ontkend worden, dat in de praktijk spanningen zijn opgetreden, die geen

gevolg zijn van het stellen van deze beide grondbeginselen, alsof die zich niet met elkander zouden verdragen, maar veel meer daaruit voortkomen, dat in de praktische toepassing niet immer, ondanks de postale aanduiding van onze naam, de daarin vervatte belijdenis beleefd wordt. En voorzover gij ermee van doen krijgt bij de verwerking van de stroom der appèlschriften over allerlei zaken, moge het u gegeven zijn om met wijsheid, die van boven is, de dwalingen op te sporen en aan te wijzen, de uitkomst overlatende aan de God des rechts en der waarheid.

Maar, broeders, vergeet dan niet de vermaning, die tot allen komt en ook tot u in uw zware arbeid: „zijt met de ootmoedigheid bekleed”.

Na eerst de ouderlingen der gemeenten vermaand te hebben, geen heerschappij te voeren over de kudde van Christus, maar zich onderworpen te weten aan hem, die de overste herder is, en daarna de jongen tot onderdanigheid aan de ouden te hebben aangespoord, vermaant de Heilige Geest allen, zonder onderscheid, om elkaar onderdanig te zijn en de ootmoed als een kleed aan te doen. De beeldspraak is u niet onbekend. Slaven droegen destijds een witte schort. Maar vooral denken we hier aan de Here Christus, die bij het laatste pascha zijn kleed aflegde en de linnen schort omdeed om, hoewel hij de overste herder is, de enige bisschop, de opperste ambtsdrager, het dienende werk van een slaaf te verrichten door de voeten van zijn discipelen te wassen. Neen, ootmoed is geen lijdelijkheid. Ze is ook niet de autocratische houding van de man, die wel in schijn het hoofd buigt en zwijgt, maar met een hart vol trots wachtend op een gunstiger tijd. Ze is die christelijke deugd, waardoor men, door de Geest aan Christus gelijkvormig gemaakt, nederig is voor God en buigt voor zijn Woord en zonder hoog gevoelen van zichzelf de broederschap dient, de ander niet minachtend, de zwakken dragend, zonder wraaklust over aangedaan onrecht.

Moge deze synode, die we de wijsheid van boven toebidden, haar dienend werk doen met het kleed van de ootmoed voor, de waarheid dienend, de liefde betrachtend, recht en vrede zoekend, opdat de eer van Christus onder ons wone.

Alzo vervulle de synode haar dienende taak aan de broederschap, waartoe de kerken haar hebben saam gebracht.

Uw hulp is in de naam des HEEREN, die hemel en aarde gemaakt heeft. Dit zij zo.

Artikel 2.

Ds I. de Wolff leest de lastbrieven der afgevaardigden. Zij bevatten de volgende namen:

vanwege de particuliere synode van Groningen (ag. X-C-1a):

p r i m i : ds S. S. Cnossen, Enumatil,
ds J. J. de Vries, Zuidhorn,
oud. I. Boersma, Groningen,
oud. J. O. Bouwman, Wagenborgen;
s e c u n d i : ds D. van Dijk, Groningen,
ds J. van Dijk, Schildwolde,
oud. K. Kleine, Groningen,
oud. J. van der Molen, Loppersum;

vanwege de particuliere synode van Friesland (ag. X-C-1b):

p r i m i : ds F. van Dijk, Heerenveen,
ds J. Hettinga, Harlingen,
oud. A. Haitsma., Harlingen,
oud. D. Schotanus, Minnertsga;
s e c u n d i : ds H. Meedendorp, Ureterp,
ds J. van der Schaft, Murmerwoude,
oud. K. Andringa, Holwerd,
oud. A. Schilstra, Huizum;

t e r t i i: oud. A. Doornbos, Hallum,
oud. A. Smilde, Harlingen;

vanwege de particuliere synode van D r e n t h e (ag. X-C-1c):

p r i m i : ds H. Bouma, Assen,
ds Joh. Francke, Hoogeveen,
oud. W. Noorlag, Emmen,
oud. Jac. Stout, Stadskanaal-Pekelderweg;

secundi: ds J. ten Hove, Mussel,
ds J. van Bruggen, Assen,
oud. M. de Boer, Haulerwijk,
oud. G. Haveman, Sellingen;

vanwege de particuliere synode van Overijsse1 en Gelderland (ag. x-c-1d)).

p r i m i : ds N. 't Hart, Steenwijk,
ds H. Vogel, Enschede,
oud. G. C. van Gelder, Kampen,
oud. H. van der Kamp, Zwolle;

secundi: drs R. H. Bremmer, Zwolle,
ds M. Janssens, Lutten a.d. Dedemsvaart,
oud. P. Gort, Enschede,
oud. J. Hindriks, Eibergen,

tertius: oud. A. G. van Omme, Ede;

vanwege de particuliere synode van U t r e c h t (zie voorts art. 21):

p r i m i : ds E. T. van den Born, Amersfoort,
ds W. G. Visser, Utrecht,
oud. G. Grasdijk, Amersfoort,
oud. Jac. G. van Oord, Utrecht;

secundi: ds P. Lok, Bussum,
ds H. Veltman, Zeist,
oud. P. Kok, Bunschoten-Spakenburg,
oud. B. van Noort, Loenen;

vanwege de particuliere synode van Noord Holland (ag. X-C-1e):

p r i m i : ds J. J. Arnold, IJmuiden,
ds Jac. van Nieuwkoop, Amsterdam,
oud. J. Ottersberg, Amsterdam,
oud. K. van Veelen, IJmuiden;

secundi: ds A. Bos, Haarlem,
ds G. Janssen, Amsterdam-West,
oud. P. G. Knibbe, Haarlemmermeer-Oostzijde,
oud. J. Rus, Broek op Langendijk;

vanwege de particuliere synode van Zuid Holland:

- primi: ds W. de Graaff, Giessendam en Neder-Hardinxveld,
ds C. Vonk, Schiedam,
oud. D. C. Haak, Berkel en Rodenrijs,
oud. G. van der Leeden, Schiedam;
- secundi: ds F. de Vries, 's-Gravenhage-Oost,
ds J. J. Verleur, Lisse,
oud. C. D. Goudappel, Delft,
oud. D. Roorda, Rozenburg;
- tertii: oud. J. Poppe, Rozenburg,
oud. W. Schouten, Capelle a.d. IJssel;

vanwege de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg (ag. X-C-1f):

- primi: ds A. I. Krijtenburg, Zaamslag,
ds W. Vreugdenhil, 's-Hertogenbosch,
oud. J. van Katwijk, Breda,
oud. D. J. Oggel Jzn, Axel;
- secundi: ds K. Deddens, Hoek,
ds K. J. Dijkema, Treebeek,
oud. J. van Helden, Almkerk-Werkendam,
oud. K. C. van Spronsen, Goes;
- tertii: oud. D. Solinger, Schoondijke,
oud. C. R. Boeije, Zoutespui.

De lastbrief voor de afgevaardigden uit Utrecht is nog niet aanwezig, doch is onderweg. Er bestaat geen bezwaar, de aanwezige broeders, welk welke afvaardiging aan de roepende kerk was meegedeeld, tot de vergadering toe te laten (zie voorts art. 21).

Al de primi-afgevaardigden zijn blijkens de presentielijst tegenwoordig, met uitzondering van broeder J. Ottersberg, die vervangen is door broeder P. G. Knibbe.

Artikel 3.

Moderamen

Onder leiding van ds I. de Wolff worden tot moderatoren der synode gekozen de bedienaren des Woords:

- H. Vogel, Enschede, praeses;
T. van den Born, Amersfoort, assessor;
H. Bouma, Assen, eerste scriba;
F. van Dijk, Heerenveen, tweede scriba.

Artikel 4.

Constituëring

Nu constitueert zich de zesentwintigste generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland sedert 1892, samengekomen te Enschede in het jaar des Heren Jezus Christus negentienhonderd vijf en vijftig.

Ds I. de Wolff overhandigt aan het moderamen dezer synode de stukken, voorkomende op de rol van werkzaamheden, die in mappen zijn gerangschikt naar de onderwerpen; hij deelt voorts nog mede, dat een typekamer met cyclostyleer-inrichting ter beschikking der synode staat. Hierop draagt hij de leiding over aan de verkozen praeses; deze neemt met de andere moderatoren zitting.

Artikel 5.

Toespraak praeses Ds H. Vogel neemt thans de leiding van de synode op zich, met de verklaring, dat de leden van het moderamen, hoewel ze tegen hun taak opzien, zich daaraan niet willen onttrekken, maar in de mogendheid des Heren deze hopen uit te voeren. Hij wijst erop, dat de leden der synode, getuige hun lastbrieven, gebonden zijn aan Gods Woord, de drie formulieren van enigheid en de geldende kerkenordening. zij wekt allen op, zich aan deze binding gewillig te blijven onderwerpen, in gehoorzaamheid aan het vermaan der Schriften: „Jaagt de vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand de Here zien zal: toeziende dat niet iemand verachttere van de genade Gods; dat niet enige wortel der bitterheid, opwaarts spruitende, beroerte make, en door dezelve velen ontreinigd worden" (Hebr.12 : 14-15). Dit woord hebbe en houde de aandacht der synode.

Hij verwelkomt de aanwezige hoogleraren, drs L. Doekes en H. J. Schilder, die met hun ambtgenoten door de roepende kerk zijn uitgenodigd als adviseurs krachtens de besluiten der generale synode van Kampen 1951 (acta art. 13 en 190), en verzoekt de predikanten van Enschede, voorzover zij geen leden dezer synode zijn, haar van advies te willen dienen.

Vervolgens dankt de praeses de kerkeraad van Enschede voor al de voorbereidende arbeid, die met name door een daartoe benoemde commissie werd verricht.

Artikel 6.

De leden der synode betuigen hun instemming met de drie formulieren van enigheid van de gereformeerde kerken in Nederland door op verzoek van de praeses op te staan van hun zitplaatsen.

Artikel 7.

Te ongeveer 11 uur wordt de vergadering geschorst tot 15 uur.

Dan wordt zij heropend. Gezongen wordt Psalm 138: 4.

Bij gehouden appèl nominaal blijken dezelfde broeders aanwezig te zijn van de morgenvergadering.

Artikel 8.

Nadat van enkele alsnog ingekomen stukken is kennisgegeven, wordt het agendum vastgesteld (zie bijlage 1; vgl. ook art. 196).

Artikel 9.

De synode besluit, geen stukken in behandeling op te nemen, die na de morgenpostbestelling van vrijdag 15 juli a.s. inkomen; hierbij wordt een uitzondering gemaakt voor een eventueel uit Zuid Afrika nog te ontvangen missive en voor het te verwachten rapport van deputaten der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 voor de correspondentie met buitenlandse kerken.

Artikel 10.

De synode besluit een viertal commissies van voorbereiding in te stellen, die van advies hebben te dienen in betrekking tot de onderscheiden synode punten van de rol der werkzaamheden.

Op voordracht van het moderamen worden deze commissies als volgt samengesteld:

commissie I:	ds Jac. van Nieuwkoop, voorzitter; oud. I. Boersma, ds S. S. Cnossen, oud. J. van Katwijk, oud. W. Noorlag, oud. K. van Veelen, ds W. Vreugdenhil;
Commissie II.	ds Joh. Francke, voorzitter; ds J. J. Arnold, oud. D..C. Haak, oud. P. G. Knibbe, oud. Jac. G. van Oord, oud. D. Schotanus, ds J. J. de Vries;
commissie III:	ds W. de Graaff, voorzitter; oud. G. Grasdijk, ds N. 't Hart, oud. H. van der Kamp, oud. G. van der Leeden, oud. Jac. Stout, ds W. G. Visser;
commissie IV:	ds C. Vonk, voorzitter; oud. J. O. Bouwman, oud. G. C. van Gelder, oud. A. Haitsma, ds J. Hettinga, ds A. J. Krijtenburg, oud. D. J. Oggel Jzn.

De leden van het moderamen hebben toegang tot de samenkomsten der commissies. In geval secundi afgevaardigden de plaats van hun primi ter synode innemen, zullen deze secundi hun primi ook vervangen in de onderscheiden commissies.

Artikel 11.

De praeses leest brieven voor van de hoogleraren P. Deddens (ag. X- C-3a; zie voorts art. 24), dr H. J. Jager (ag. X-C-3c) en C. Veenhof (ag. X-C-3e); eerstgenoemde deelt mee om gezondheidsredenen deze synode niet te kunnen bijwonen; de tweede oordeelt, dat hoogleraren niet als „permanent adviserende leden" op de synode behoren, doch is desgevraagd bereid van advies te dienen; Laatstgenoemde is wegens verblijf buiten 's lands grenzen verhinderd ter synode te zijn.

Van de hoogleraren drs L. Doekes en H. J. Schilder is schriftelijk bericht ontvangen, dat zij de synodezittingen zoveel doenlijk hopen bij te wonen (ag. X-C-3b, d).

De synode besluit voor zich te aanvaarden hetgeen over de arbeid der hoogleraren is bepaald door de generale synode van Kampen 1951 (acta art. 13 en 190). Professor drs L. Doekes wordt aan commissie I toegevoegd als adviseur; ook commissie III kan voor haar arbeid een beroep op hem doen. Professor H. J. Schilder wordt aan commissie II toegevoegd als adviseur; ook commissie IV kan voor haar arbeid een beroep op hem doen.

Artikel 12.

De synode neemt kennis van de schriftelijke mededeling van broeder J. Ottersberg, dat hij het eerste tweetal weken geen deel kan nemen aan de synodewerkzaamheden wegens vakantie (ag. X-C-2).

Artikel 13.

De synode besluit te voldoen aan het verzoek van de redacties van verschillende couranten (ag. X-F), toestemming te geven tot het bijwonen van, en het publiceren van verslagen over, de openbare zittingen en de daartoe gewenste faciliteiten te verlenen; een en ander onder voorwaarden, gelijk reeds bepaald door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 8) met enige wijziging, als volgt:

1. de verslaggevers blijven zelf verantwoordelijk voor hun verslagen;
2. zij verplichten zich, onjuistheden in de verslagen in hetzelfde blad, waarin die verslagen voorkwamen, te rectificeren in de door het moderamen gestelde vorm;
3. de synode behoudt zich het recht voor, publicatie van bepaalde zaken te verbieden;
4. het moderamen ontvangt bewijsnummers van de gepubliceerde verslagen aanstonds na verschijning der couranten.
5. De vertegenwoordigers der betrokken bladen beloven zich aan deze voorwaarden te zullen houden.

Artikel 14.

De vergadertijden dezer synode worden gesteld op: 9-12, 14-17.30, 19-22 uur.

Artikel 15.

De logiescommissie der kerk te Enschede wijst er op, „dat in verband met de naderende vakanties, het voor de broeders erg moeilijk is geweest voldoende logeergelegenheid te vinden voor de broeders afgevaardigden en dat meerdere gastvrouwen en -heren in de mening verkeren.. dat het logies voorlopig voor deze ene week is (12-15 juli). Onder deze voorwaarde hebben verschillende brs en zrs logies verstrekt" (ag. X-B).

Met 15 tegen 14 stemmen en 3 onthoudingen. besluit de synode van 23 juli tot 21 augustus op reces te gaan.

Artikel 16.

De praeses stelt aan de orde een voorstel van de kerkeraad van Winschoten, inhoudende:

- a. niet langer voor rekening van deze synode te nemen het besluit van de generale synode van Kampen 1951, „de werkrapporten harer commissies niet als bijlagen bij de gedrukte acta op te nemen, tenzij dit voor enig rapport bij afzonderlijk besluit anders wordt bepaald" (acta art 63);
- b. te besluiten, de rapporten der commissies als bijlagen bij de gedrukte acta op te nemen, tenzij ten aanzien van een bepaald rapport anders wordt beslist (ag. X-D).

Op voorstel van het moderamen besluit de synode, de beide scribae te verzoeken aan het einde van haar zittingen een voorstel in te dienen over de vraag, welke werkrapporten in de te publiceren acta

zijn op te nemen (zie bijlage 2).

Artikel 17.

Namens de raad van de Gereformeerde Kerk te Kampen is bericht ingezonden, dat het financieel rapport van de kosten der generale synode van Kampen 1951 nog niet gereed kon komen, maar dat het in het voornemen ligt, dit nog bij deze synode in te dienen (ag. X-A-2). Deze mededeling wordt voorshands voor kennisgeving aangenomen (Zie voorts art. 393-10).

Artikel 18.

Br C. C. de Vries, eerste scriba der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, legt enkele nog door hem in genoemde kwaliteit ontvangen stukken aan de huidige synode over (ag. X-A-1), die ze voor kennisgeving aanneemt.

Artikel 19.

Te 17.30 uur wordt de synode verdaagd tot de volgende morgen, teneinde de commissies gelegenheid te geven gedurende de avond te vergaderen. De praeses besluit de handelingen dezer eerste zitting met dankzegging.

Tweede zitting, woensdag 13 juli 1955.

Artikel 20.

De praeses heropent de vergadering te 9 uur, laat zingen Psalm 19 : 7, leest Joh. 15: 1-10, gaat voor in gebed en houdt het appèl nominaal.

Artikel 21.

Ingekomen zijn: de lastbrief der afgevaardigden van de particuliere synode van Utrecht; een telegram der kerk te Albany (Australië) (zie voorts art. 24), benevens een aantal missiven die betrekking hebben op punten van het voorlopige agendum; laatstbedoelde stukken worden in handen der onderscheiden commissies gesteld.

Artikel 22.

De vergadering wordt geschorst teneinde de commissies wederom de gelegenheid te geven voor haar arbeid.

Artikel 23.

Te 19 uur wordt de vergadering heropend met het zingen van Psalm 68: 8, waarna appèl wordt gehouden. De praeses feliciteert br A. Haitsma met zijn verjaardag op heden.

Artikel 24.

De tweede scriba krijgt opdracht, de brief van professor P. Deddens (zie art. 11) alsmede het telegram van de kerk te Albany (zie art. 21) te beantwoorden.

Artikel 25.

Op verzoek van commissie II, voor welke ds J. J. de Vries het woord voert, besluit de synode enkele technische voorzieningen te treffen ten dienste van goede voorbereiding voor afhandeling van de „zaak-S. J. P. Goossens", door:

- a. behalve de door broeder S. J. P. Goossens toegezegde vertaling van een brief der synode te Mau-Marú (Soemba) (ag. XI-B-4-c-la), nog een vertaling van hetzelfde stuk te verzoeken van broeder C. C. de Vries te Hattem en een van een erkend „vertaalbureau";
- b. voor die leden dezer synode, die niet de beschikking hebben over de acta der particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1954/1955 (ag. XI-C-la), een twaalfstal exemplaren dezer acta, indien nog verkrijgbaar, ter beschikking te doen stellen;
- c. de appèlschriften der kerk te Hengelo (O.) en van broeder S. J. P. Goossens (ag. XI-B-4-6, 1, 2), voor alle leden dezer synode te doen vermenigvuldigen.

Artikel 26.

Namens commissie I rapporteert ds S. S. Cnossen over het verzoek van de kerkeraad van Winterswijk, een besluit te willen nemen waardoor ook voortaan de mogelijkheid bestaat, dat aan studenten „spreekconsent" kan worden verleend onder dezelfde voorwaarden als door de vorige generale synode is besloten, alsmede over een voorstel van gelijke strekking van de classis Harderwijk, en over adhesiebetuigingen van de kerkeraad van Enschede en der classis Enschede aan het verzoek van de kerkeraad van Winterswijk (ag. I-B, 1-4).

Na brede discussie wordt het rapport naar de commissie teruggewezen, opdat deze, gelet op de besprekingen, zich opnieuw beraadt (zie verder art. 32).

Artikel 27

Namens commissie IV rapporteert ouderling D. J. Oggel Jz. over een brief van deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken, benoemd door de synode te Pretoria-1954 van „Die Gereformeerde Kerke van Suid-Afrika"(ag. VIII-A-2). Een antwoord op deze hartelijke groet namens de kerken in Zuid Afrika wordt vastgesteld, na enkele kleine wijzigingen in het door deze commissie voorgestelde concept.

Artikel 28.

Op verzoek van commissie IV gaat de synode over in besloten zitting, ter bespreking van een onderdeel uit het rapport van de door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 benoemde deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid (ag. VI-A). De vergadering komt niet tot enig besluit.

Na dankzegging door de assessor volgt sluiting.

Derde zitting, donderdag 14 juli,**Artikel 29.**

Te ruim 19 uur heropent de praeses de vergadering; gezongen wordt Psalm 147 : 1 en gelezen Zach. 12 : 1-9. Na gebed volgt appèl nominaal.

Artikel 30.

Op voorstel van de eerste scriba wordt goedgevonden, dat een ontwerp voor de tekst der acta tijdens de zittingen aan alle leden der vergadering zal worden ter hand gesteld; voor de eerstvolgende zitting kan ieder eventuele bedenkingen tegen dit ontwerp schriftelijk ter kennis van de eerste scriba brengen; het al of niet gecorrigeerde ontwerp wordt daarop artikelsgewijs in een volgende zitting vastgesteld. In betrekking tot de door de synode genomen besluiten wordt bepaald, dat hun redactie definitief zal plaats vinden bij de vaststelling der acta.

Artikel 31.

Bij monde van ds J. J. de Vries vraagt commissie II of de synode prijs stelt op vermenigvuldiging van de bezwaarschriften in betrekking tot de „zaak-"s Gravenhage-West" en op ontvangst ten behoeve van alle synodeleden van de acta der particuliere synode van Zuid-Holland 1954, die over dezelfde aangelegenheid handelen (ag. XI-C-1-d).

Besloten wordt, te informeren of deze acta nog verkrijgbaar zijn, en dat, als commissie II het gewenst mocht achten de onderhavige bezwaarschriften te doen vermenigvuldigen, zij haar wens in dezen aan de synode kan voorleggen.

Artikel 32a.

Voortellen over optreden van studenten

De praeses stelt opnieuw aan de orde de voorstellen inzake het wederom verlenen van „spreekconsent" aan studenten (zie art. 26). De meerderheid der commissie blijft bij haar te voren ingediend rapport, dat adviseert tot de volgende constatering en beslissing:

constaterende,

dat in geen van de genoemde stukken gronden worden genoemd voor een verder buiten werking stellen van de besluiten der generale synode van Kampen 1951 (acta art. 70, 173), 's-Gravenhage 1914 (acta art. 77) en Amsterdam 1908 (acta art. 60),

besluit:

op de genoemde verzoeken niet in te gaan.

De grootst mogelijke minderheid dezer commissie, te weten de broeders 1. Boersma, J. van Kalwijk en ds W. Vreugdenhil dient een nieuwe conclusie in: zij neemt vervolgens een tweetal amendementen over.

Nadat het meerderheidsvoorstel is verworpen met 19 tegen 13 stemmen (de beide aanwezige hoogleraren adviseerden tegen aanvaarding), wordt het minderheidsvoorstel met gelijke stemmenverhouding aangenomen; zodat de synode besluit, gelijk in artikel 32b is vermeld.

Artikel 32b.

Besluit over optreden van studenten

De generale synode,

kennis genomen hebbende van

1. een voorstel der classis Harderwijk, „het besluit van de laatste generale synode betreffende het preekconsent aan studenten ook voor de komende drie jaar te handhaven”;
2. een verzoek van de kerkeraad van Winterswijk, „een besluit te willen nemen waardoor de mogelijkheid bestaat, dat aan studenten preekconsent kan worden verleend onder dezelfde voorwaarden als door de vorige generale synode is besloten”;
3. een mededeling namens de kerkeraad van Enschede, dat hij adhaesie betuigt aan het verzoek van de kerkeraad van Winterswijk inzake preekconsent aan studenten;
4. een mededeling der classis Enschede, dat zij haar adhaesie betuigt aan het verzoek van de kerkeraad van Winterswijk;

overwegende,

1. dat, hoewel in geen van de genoemde stukken met zoveel woorden gronden genoemd worden voor een verder buiten werking stellen van de besluiten van de generale synoden van Kampen 1951 (acta art. 70, 173), 's-Gravenhage 1914 (acta art. 77) en Amsterdam 1908 (acta art. 60), toch, gehoord ook de besprekingen in de huidige generale synode, aangenomen mag worden, dat de zich thans tot haar wendende kerkelijke vergaderingen er blijkbaar stilzwijgend van uit gegaan zijn, dat de situatie in de kerken dezelfde is gebleven;
2. dat daarom een verder buiten werking stellen van de genoemde besluiten gerechtvaardigd kan worden geacht;

besluit (zie acta 1952, art. 99):

de besluiten van de generale synoden van Kampen 1951 (acta art. 70, 173), 's-Gravenhage 1914 (acta art. 77) en Amsterdam 1908 (acta art. 60) tot de volgende generale synode buiten werking te stellen;

spreekt uit,

- a. dat door studenten, na normale beëindiging van het derde studiejaar in de theologie, consent tot het spreken van een stichtelijk woord in de gemeente kan worden aangevraagd bij de respectievelijke classes, onder welke de kerken ressorteren, waarvan zij belijdend lid zijn, bij welke aanvraag een attest van leer en leven, afgegeven door hun kerkeraad, dient te worden overgelegd;

- b. dat door die classes, na advies van de hoogleraren, dit consent kan worden verleend voor één of meer tijdvakken, welke tezamen een totaal van twaalf maanden niet mogen overschrijden;
- c. dat de betrokken classes, alvorens het consent te verlenen, een onderzoek behoren in te stellen, welk onderzoek geschiede overeenkomstig de volgende regeling:
 1. de betrokken student geve door een op de classis voor te dragen preekvoorstel blijk van geschiktheid tot het spreken van een stichtelijk woord voor de gemeente;
 2. de classis stelde een onderzoek in naar de kennis van de hoofdzaken van de gereformeerde geloofsleer;

en adviseert de kerken,

de naar deze regeling verleende consenten te erkennen en eventuele ernstige klachten kenbaar te maken aan de classis, die het consent heeft verleend.

Artikel 33.

Ouderling G. C. van Gelder rapporteert namens commissie IV over een brief van enkele personen uit Ede, die aandringen op eenheid van de gereformeerde belijders (ag. XI-C-3a). In afwachting van enig nader onderzoek wordt deze zaak aangehouden (zie voorts art. 66).

Artikel 34.

Archief generale synoden

Namens commissie IV rapporteert ouderling J. O. Bouwman over het der rapport van de kerkeraad van Groningen, die de archieven der generale synoden bewaart (ag. X-H, 1). Na amendering der conclusies besluit de synode:

1. aan de kerk te Groningen dank te betuigen voor de door haar in dezen verrichte arbeid;
2. aan de kerk te Groningen te restitueren de door haar gemaakte kosten ad fl. 867.80, vermeerderd met het bedrag van het door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 65-1) reeds goedgekeurde, maar nog niet uitgekeerde bedrag van fl 269.75;
3. aan de kerk te Groningen op te dragen het archief aan te vullen uit de in de handel nog beschikbare voorraad der acta van generale synoden sedert de vrijmaking, tot een aantal van 5 stuks elk, en deze kerk tevens te verzoeken diligent te blijven in het bijeenbrengen van stukken van voorgaande synoden, die nog in het archief ontbreken;
4. haar moderamen op te dragen 5 exemplaren van de door haar uit te geven acta te doen toekomen aan het archief der generale synoden;
5. er bij de kerken op aan te dringen, bij het verschijnen der acta van de particuliere synoden steeds twee exemplaren te doen bestemmen voor en deponeren in het archief der generale synoden;
6. aan de kerk te Groningen een som van f 350.- ter beschikking te stellen voor conservering van diverse, volgens deze kerk daarvoor in aanmerking komende stukken;
7. aan de kerk te Groningen te verzoeken de verzorging van het archief, evenals tot dusver voort te zetten.

Artikel 35.

Dezelfde broeder rapporteert vervolgens namens dezelfde commissie over het rapport van de kerkeraad van Zuidwolde (Gr.), die de controle heeft geoefend over de bewaring van het generale archief der kerken (ag. X-H, 2). Overeenkomstig het voorstel der commissie, besluit de synode als volgt:

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het rapport van de kerkeraad van Zuidwolde (Gr.) over zijn toe-zicht op de bewaring van het generale archief,
besluit:

1. haar moderamen op te dragen, de raad van de Gereformeerde Kerk te Zuidwolde (Gr.) haar dank te betuigen voor de controle in dezen;
2. de raad van de Gereformeerde Kerk te Bedum te verzoeken controle over het generale archief gedurende de komende jaren te oefenen om de eerstvolgende generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland hierover te rapporteren.

Artikel 36.

Ouderling K. van Veelen rapporteert namens commissie I over het voorstel van br D. J. Oggel Jzn uit Axel, om: a. „deputaten te benoemen ter herziening van de Dordtse kerkenordering, om deze in overeenstemming te brengen met de eisen van een geordend kerkelijk leven in deze tijd" (genoemd zijn bijzonder de artikelen 21, 26, 41, 44, 47, 67 en 68) en b. „deze deputaten op te dragen voorstellen tot herziening van de kerkenordering voor te leggen aan de kerken, voor 1 juli 1957, opdat deze in behandeling kunnen komen op de volgende generale synode en de kerken voordien gelegenheid hebben deze voldoende te bestuderen" (ag. III-A).

De bespreking wordt niet ten einde gebracht daar de tijd is verstreken (zie verder art. 42).

De zitting van deze dag wordt gesloten, nadat gezongen is Psalm 105 : 3 en de assessor in dankgebed is voorgegaan.

Vierde zitting, vrijdag 15 juli 1955.

Artikel 37.

De vergadering wordt heropend na het zingen van Psalm 43 : 3 en 4 en het lezen van Openb. 7 : 9-17 en na gebed. Bij het appèl nominaal blijkt br H. van der Kamp vervangen te zijn door br P. Gort, die, als voor het eerst ter synode, door op te staan instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 38.

Op aanwijzing van de logiescommissie van de kerk te Enschede krijgt het moderamen machtiging enkele nodige voorzieningen te treffen.

Artikel 39.

De scriba doet mededeling van een tweetal nagekomen stukken van de Nagekomen kerkeraden van Zeist (ag. 11-B-2g) en Leiden (ag. II-B-2b), die betrekking stukken hebben op het rapport van de deputaten inzake de psalmberijming; ze worden in handen gesteld van commissie IV.

Artikel 40.

De vergadering gaat over in besloten zitting tot 14.45 uur. (Zie verder Besloten zitting art. 57).

Dan wordt meegedeeld, dat is ingekomen het rapport der deputaten vanwege de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 voor de correspondentie met buitenlandse kerken. Dit wordt in handen gesteld van commissie IV.

Artikel 41.

De artikelen 1-7 der acta van deze synode worden vastgesteld.

Artikel 42a.

Aan de orde komt het rapport van commissie I over het voorstel inzake algehele herziening der geldende kerkenordering (zie art. 36). Ds H. Bouma dient een amendement in, dat door de commissie wordt overgenomen. Met algemene stemmen, waarbij br D. J. Oggel Jzn buiten stemming blijft, wordt nu het in art. 42b vermelde besluit vastgesteld.

Artikel 42b.

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een voorstel van br D. J. Oggel Jzn te Axel in betrekking tot algehele herziening van de geldende kerkenordening, in het bijzonder van de artikelen 21, 26, 41, 44, 47, 67 en 68;

constaterende,

1. dat br D. J. Oggel Jzn de noodzaak van een als door hem voorgestane algehele herziening der geldende kerkenordening haar niet heeft aangetoond;
2. dat noch de kerkeraad van Axel, noch de classis Zeeland, noch de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg hem in dezen gesteund hebben, hoewel hij dit had verzocht;

overwegende,

dat haar niet gebleken is, dat bij de kerken de begeerte leeft, te komen tot algehele herziening van de geldende kerkenordening;

besluit:

aan het verzoek van br D. J. Oggel Jzn te Axel niet te voldoen en hiervan bericht te geven aan br D. J. Oggel Jzn te Axel.

Artikel 43.

Verdeling zendingsgelden

Namens commissie IV rapporteert ouderling J. O. Bouwman over de afwikkeling van de verdeling der zendingsgelden (ag. IV, A; zie acta 1952, art. 113). De synode komt tot het volgende besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het verslag van het accountantskantoor Van Dien, van Uden & Co te 's-Gravenhage, en van een drietal brieven van de raad van de Gereformeerde Kerk te Kampen, over de afwikkeling der verdeling van de zendingsgelden handelende, overeenkomstig de besluiten der generale synoden van Amersfoort 1948 (acta art. 129-D), Kampen 1951 (acta art. 113) en Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 113, 114),

besluit:

- a. haar goedkeuring aan een en ander te hechten; en
- b. aan de deputaten te dezer zake benoemd door de generale synoden van Amersfoort 1948, Kampen 1951 en Berkel en Rodenrijs 1952, alsmede aan de raad van de Gereformeerde Kerk te Kampen, haar dank te betuigen voor de bemoeiingen in dezen.

Artikel 44a.

Namens commissie IV rapporteert br D. J. Oggel Jzn over een verzoek van de classis Appingedam, uit te spreken, tegenover uitspraken van de particuliere synoden van Groningen 1954 en 1955, dat de kerk te Monte Allegre in Brazilië kan behoren tot het verband van de classis Appingedam, gezien de besluiten in het verleden genomen inzake de kerk te Curaçao (ag. XI-B-1b). Genoemde classis had deze kerk voorlopig in haar verband opgenomen, totdat in Brazilië een zelfstandig verband van gereformeerde kerken kan worden aangegaan; de particuliere synode van Groningen 1954 had deze daad der classis onjuist geoordeeld,

- a. vanwege het fictief kerkverband, dat hiermee wordt gelegd;
- b. omdat deze kerk niet op het grondgebied van classis en provincie is gelegen;

c. vanwege de gevaren, die deze regeling met zich kan brengen.

De particuliere synode van Groningen 1955 handhaafde de uitspraak van haar voorgangster, omdat een fictief kerkverband niet functioneren kan en de kerk te Monte Allegre toch wel kan worden geholpen.

Ds J. J. de Vries dient een amendement in op het voorstel der commissie, dat door deze wordt overgenomen, waarna met algemene stemmen (waarbij de afgevaardigden van de betrokken particuliere synode krachtens art. 33 K.O. buiten stemming blijven) wordt aanvaard het besluit, dat in art. 44b is vermeld.

Artikel 44b.

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het appèlschrift der classis Appingedam tegen de uitspraak der particuliere synode van Groningen 1955, waarbij werd afgewezen het verzoek tot goedkeuring van de voorlopige opname van de kerk te Monte Allegre (Brazilië) in het verband dier classis;

constaterende,

dat de motieven, waarop de particuliere synode van Groningen 1955 het besluit van de classis Appingedam in dezen afwees, niet in het appèlschrift worden bestreden;

overwegende,

- a. dat het door de classis Appingedam aangevoerde argument, inzake de bestaande verhouding van de kerk te Curaçao tot de classis 's-Gravenhage **niet** betreft de verhouding tot een **buitenlandse kerk**;
- b. dat, indien de kerk te Monte Allegre hulp behoeft, zij zich kan wenden tot één of meer van de gereformeerde kerken in Nederland;

besluit:

1. het appèl van de classis Appingedam tegen de uitspraak der particuliere synode 1955 van Groningen af te wijzen;
2. hiervan mededeling te doen aan de eerstvolgende vergadering van de classis Appingedam.

Artikel 45.

Na het zingen van Gezang 23 : 2 en dankzegging bij monde van de assessor, sluit de praeses deze laatste vergadering van de eerste zittingsweek om ongeveer 16 uur.

Vijfde zitting, dinsdag 19 juli 1955.

Artikel 46.

Heropening Te 10 uur heropent de praeses de vergadering; hij laat Psalm 25 : 2 zingen, leest Ef. 5 : 1-10 en gaat voor in gebed. Bij gehouden appèl blijken de ouderlingen J. Stout, J. G. van Oord en D. C. Haak vervangen door de broeders G. Haveman, P. Kok en J. Poppe; deze betuigen door op te staan hun instemming met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 47.

De scriba doet mededeling van een aantal nog ingekomen stukken; voorzover ze uit het buitenland komen worden ze, als betrekking hebbend op reeds op het agendum vermelde punten, aanvaard en in handen gesteld van de commissies van voorbereiding; enkele stukken worden, wijl na de blijkens

artikel 9 dezer acta bepaalde termijn ingekomen, terzijde gelegd; van het moderamen zal advies worden ingewacht over een brief van ds J. H. Velema, christelijk gereformeerd predikant te Zwolle, geschreven „in opdracht van enkele broeders, behorende tot en ad hoc gedeputeerd door het Hoofdbestuur van de Geref. Bond, Geref. Deputaten voor Eenheid onder de Geref. belijders en Chr. Geref. Deputaten voor hetzelfde doel, tezamen vormende „een contactcommissie", ingesteld „teneinde moeilijke kwesties, die gemeenschappelijke vragen raken, te bespreken", met verzoek, twee broeders aan te wijzen „om zitting te nemen in deze contactcommissie" (zie verder art. 64).

Artikel 48.

Ouderling G. C. van Gelder rapporteert namens commissie IV over het rapport der Groningen over de besteding der classis Groningen van de nog-aanwezige gelden voor de geestelijke verzorging van militairen (ag. I-D). Na bespreking wordt de afhandeling dezer zaak opgeschort (zie verder art. 80).

Artikel 49.

Ouderling I. Boersma rapporteert namens commissie I over een verzoek van de kerkeraad van Maastricht, een aanvullende uitspraak over een gedeelte van art. 4 K.O. te doen, en een „Instructie voor deputaten ad art. 49 K.O., welke aanwezig zijn bij een peremptoir examen", te doen opstellen (ag. III-B, 1, 4).

Na bespreking, waarbij ds H. Bouma een amendement indient, wordt de afhandeling dezer zaak opgeschort (zie verder art. 59).

Artikel 50.

Na de middagpauze wordt de vergadering heropend; na het zingen van Psalm 122: 3 wordt appél nominaal gehouden.

Artikel 51a.

Ds N. 't Hart rapporteert namens commissie III over een missive d.d. 26 oktober 1953 van Prof. dr F. W. Grosheide e.a., zich noemende „deputaten van de Gereformeerde Kerken in Nederland voor advies inzake art. 36 N.G.B."; in deze missive wordt vermeld een door „de Gereformeerde Oecumenische Synode van Amsterdam, 1949", uitgesproken „Verklaring" over „de verhouding tussen Kerk en Staat"; zij bevat voorts het verzoek, met deze „Verklaring" te willen instemmen, en met de door dr F. W. Grosheide vertegenwoordigde kerken „overleg te plegen over de wijze, waarop de derde zinsnede van art. 36 N.G.B. gewijzigd dient te worden", en eindelijk te willen oordelen over de volgende formulering, welke volgens de generale synode van Rotterdam als richtlijn kan dienen bij het overleg over de wijziging der bedoelde zinsnede:

„En aldus geroepen bij te dragen tot de opbouw van een Gode welgevallige samenleving der mensen, heeft de Overheid, in onderwerping aan de wet Gods, zich verre houdend van alle volstreckte machtsoefening, op het aan haar zorg toevertrouwde terrein en met de haar toekomstende middelen, iedere belemmering voor de prediking van het Evangelie en voor geheel de heilige dienst van God weg te nemen, opdat het Woord des Heeren zijn loop hebbe, het Koninkrijk van Jezus Christus voortgang vinde en alle antichristelijke macht worde tegengestaan" Lag. II-C-1a).

De kerkeraad van Enschede verzoekt, „bovengenoemde uitnodiging van de hand te wijzen" (ag. II-C-1b).

De commissie stelt voor te overwegen, „dat van geen enkele kerk het verzoek is ontvangen, om op bovengenoemd verzoek van de deputaten van de generale synode van Rotterdam 1952 in te gaan; dat verder geen enkele kerk de wens te kennen heeft gegeven, om tot wijziging en aanvulling van de belijdenis over te gaan; en dat eindelijk ook geen enkele kerk een gravamen heeft ingediend tegen enig artikel van de belijdenis"; en te besluiten, „aan het verzoek van bovengenoemde deputaten niet te voldoen, en hiervan mededeling te doen aan de kerk te Enschede".

Na discussie worden drie tegenvoorstellingen ingediend, respectievelijk door de predikanten E. T. Van den

Born, C. Vonk , en J. Hettinga Het voorstel van den Born luidt:

„de synode,
constaterende, dat geen enkele kerk de wens geuit heeft op bovengenoemd verzoek van deputaten van de generale synode der gebonden kerken in te gaan; van oordeel, aan het verzoek van bovengenoemde deputaten niet te kunnen voldoen; besluit hiervan kennis te geven aan bovengenoemde deputaten en aan de kerkeraad van Enschede".

Dit voorstel wordt verworpen met 21 tegen 11 stemmen, terwijl beide hoogleraren voor aanvaarding adviseerden.

Het voorstel Vonk luidt:

„de synode,
overwegende dat het verzoek van genoemde de^putaten niet ter tafel komt vanuit de kerken die haar hebben samengesteld; en dat het verzoek van de kerkeraad van Enschede afwijzend van strekking is, n.l. op een en ander niet in te gaan; besluit eerstgenoemd verzoek als onontvankelijk terzijde te leggen en aan het tweede te voldoen, en hiervan mededeling te doen aan genoemde deputaten en aan de kerkeraad van Enschede".

Dit voorstel wordt verworpen met 22 tegen 9 stemmen en een onthouding; de hoogleraren adviseerden tegen aanvaarding.

Het voorstel Hettinga wordt vervolgens met 17 tegen 14 stemmen en een onthouding aanvaard, waarbij de hoogleraren tegen aanvaarding adviseerden. Het luidt, gelijk in art. 51b is vermeld.

Artikel 51b.

Geen herziening van art.36 N.G.B. overwogen

De generale synode,

kennis genomen hebbende

1. van een verzoek van de zich noemende „deputaten van de Gereformeerde Kerken in Nederland voor advies inzake art. 36 N.G.B.", benoemd door de generale synode van Rotterdam 1952 van de „Gereformeerde Kerken", in betrekking tot wijziging van art. 36 N.G.B.;
2. van een verzoek van de raad van de Gereformeerde Kerk te Enschede, om op het onder 1 genoemde voorstel niet in te gaan;

overwegende,

1. dat de vraag over wijziging van art. 36 N.G.B. door geen enkele kerk of kerkelijke vergadering op het agendum der synode is geplaatst;
2. dat ook geen der ter synode afgevaardigden volmacht ontving over deze zaak ter synode te handelen;
3. dat het aan de generale synode niet mogelijk is over enig onderdeel der belijdenis te spreken met een gemeenschap of deputaten ener gemeenschap, welke zelve de belijdenis niet ernstig handhaaft;

besluit:

1. eerstgenoemd stuk voor niet ontvankelijk te verklaren;
2. aan de kerkeraad van Enschede en de zich noemende „deputaten van de Gereformeerde Kerken in Nederland voor advies inzake art. 36 N.G.B." van het onder 1 beslotene met de overwegingen kennis te geven.

Artikel 52.

De synode besluit, aan H. M. de Koningin het hiervolgende telegram te verzenden:

Majesteit,

De generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland te Enschede bijeen in de Noorderkerk, Lasondersingel, geeft Uwe Majesteit de verzekering van de oprechte eerbied en trouw der kerken jegens Haar en Haar Huis en bidt Haar toe de bekwaam makende genade van de Koning der koningen, opdat Uwe Majesteit de wijsheid moge ontvangen voor de regering van land en volk naar Gods heilig Woord.

w.g. VOGEL, praeses.

Artikel 53.

Voor commissie II rapporteert ds Joh. Francke over de behandelingsmethode van de „zaak - S. J. P. Goossens", zulks naar aanleiding van missiven van de kerkeraad van Enschede, de classis Enschede, van de kerkeraden van Djakarta, Hengelo, Wassenaar en Winterswijk, alsmede van de broeders H. Buitenbos en H. Kroes en van ds I. de Wolff, allen te Enschede (ag. XI-B-4a en 4b sub 3e, f). De bespreking van dit rapport wordt onderbroken door de avondpauze.

Artikel 54a.

In de avondzitting, die is aangevangen met het zingen van Psalm 72: 4 wordt de bespreking van dezelfde zaak voortgezet. De rapporteur brengt enige tekstwijzigingen aan in de voorstellen der commissie.

Ds H. Bouma dient een amendement in, daartoe strekkende, dat niet, gelijk door de commissie is voorgesteld, ook het rapport aan de betrokkenen wordt toegezonden.

Dit wordt verworpen met 25 tegen 5 stemmen; beide hoogleraren adviseerden tegen aanvaarding.

Het voorstel der commissie wordt met algemene stemmen aanvaard; slechts ds H. Bouma stemde tegen overweging b, omdat hij bezwaren had tegen het laatste gedeelte daarvan.

Het aangenomen voorstel luidt gelijk in art. 54b is vermeld.

1. Artikel 54b

Besluit inzake behandelingsmethode „zaak S.J.P. Goossens”

De generale synode

kennis genomen hebbende

van een voorstel van de kerkeraad van Enschede, op onderscheiden wijze ondersteund en geïnterpreteerd door de classis Enschede, de kerkeraden van Djakarta, Hengelo, Wassenaar en Winterswijk, ds I. de Wolff, en de broeders H. Buitenbos en I-1. Kroes, allen te Enschede, inhoudende en bedoelende, dat de generale synode terzake van de behandeling van de „zaak - S. J. P. Goossens", óf het horen van de „partijen" met het oog op een eventuele „verzoening" aanstonds onderscheide van, respectievelijk (aldus „Hengelo") de voorrang geve boven, de behandeling van de ingediende appèlschriften, óf bij de behandeling van de gemelde bezwaar-schriften de „partijen in geding" hore;

constaterende,

dat de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1955 heeft uitgesproken, het voorstel van de kerkeraad van Enschede niet te kunnen aanvaarden, en mitsdien het adhaesie-verzoek der classis Enschede heeft afgewezen, blijkens art. 17 harer acta;

overwegende,

- a. dat de eenmaal aanvaarde en dies bindende kerkelijke wijze van behandeling van een appèlzaak naar art. 31 K.O. niet toelaat een ander pad te zoeken en eventueel in te slaan,

- waarbij de wettig ingediende appèls onbehandeld blijven liggen, en wat o.m. zou betekenen een verkorting van het appèlrecht van bezwaardenden;
- b. dat hier in geding is een appèl aangaande vonnissen, die in een bepaalde rechtszaak reeds **zijn** geveld, zodat de vergadering, die zodanig appèl krijgt te beoordelen, voor de taak wordt gesteld, eerst over deze reeds gevelde vonnissen een uitspraak te doen, alvorens zich te kunnen beraden over de vraag wat eventueel op de weg der verzoening nog verder te doen zij;
 - c. dat het horen van „partijen in geding” bij de behandeling van appelschriften tegen de in de mindere vergadering terzake genomen besluiten, mits op goede gronden gebaseerd en op concrete punten aangewezen, noodzakelijk kan blijken, om tot een alleszins verantwoorde uitspraak over bezwaarschriften te komen;

spreekt uit,

het bovengenoemde voorstel en de gemelde verzoeken in de voorgestelde vorm niet aan te nemen en in te willigen, maar een eventueel rapport en advies van haar commissie ad hoc, over de onderhavige punten bij de verdere bestudering van de ingediende appèlschriften, af te wachten;

en besluit:

hiervan mededeling te doen, onder toezending van het rapport, aan de onder 1 genoemden.

Artikel 54c.

De voorzitter vertolkt de vreugde der vergadering over de grote eenstemmigheid, waarmee dit onderdeel van het agendum kon worden afgehandeld. Te 21.15 uur wordt de vergadering geschorst, na het zingen van Psalm 93 : 1, 4 en dankgebed bij monde van de assessor.

Zesde zitting, woensdag 20 juli 1955.

Artikel 55.

Te 14 uur heropent de praeses de vergadering; gezongen wordt Psalm 32 : 4 en gelezen 1 Thess. 5 : 12-24. Na het gebed wordt appèl nominaal gehouden.

Artikel 56.

De artikelen 18-28 der acta worden vastgesteld.

Artikel 57a.

Namens commissie III rapporteert ouderling G. van der Leeden over een onderdeel van het verslag van deputaten-curatoren der Theologische Hogeschool (ag. V-A), n.l. voorzover dit betrekking heeft op het lectoraat in de hebreeuwse taal. Deze commissie heeft tevoren over deze aangelegenheid gerapporteerd in besloten zitting (zie art. 40). Thans stelt zij voor en wordt met algemene stemmen aanvaard hetgeen vermeld is in art. 57-b.

Artikel 57b¹

Lectoraat semitische talen

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een verzoek van deputaten-curatoren der Theologische Hogeschool betreffende uitbreiding van het lectoraat in de hebreeuwse taal;

¹ zie bij dit artikel ook art. 97.2a

constaterende,

dat deputaten-curatoren van oordeel zijn, dat het door hoogleraren in dezen gegeven advies, gezien de daaraan ten grondslag gelegde overwegingen, goed geacht moet worden en daarom dienovereenkomstig moet worden gehandeld;

van oordeel,

dat aan het onderhavige verzoek van deputaten-curatoren moet worden voldaan;

spreekt uit,

dat de opdracht voor het lectoraat in de hebreeuwse taal, waartoe besloten werd door de generale synode van Kampen 1951 (acta art. **35, 37-2**), dient te worden uitgebreid in die zin, dat aan een in vaste dienst te benoemen lector wordt opgedragen het onderwijs in de talen van het Oude Testament en de andere semitische talen, voorzover de kennis daarvan ten behoeve van de bestudering van het Oude- en/of het Nieuwe Testament voor een der examina der Theologische Hogeschool wordt vereist, alsmede in de archeologie en de geschiedenis van Palestina en omliggende landen;

en besluit derhalve:

1. aan de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland in te stellen een lectoraat voor het onderwijs in de semitische talen, met name het hebreuws, het aramees (inclusief het syrisch) en het akkadisch, alsmede de archeologie en de geschiedenis van het naburige Oosten, inzonderheid van Palestina;
2. van dit besluit mededeling te doen aan:
deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool, de stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords in de gereformeerde kerken,
het college van hoogleraren.

Artikel 58a²

Benoeming drs J.P.Lettinga

De vergadering gaat over in besloten zitting. Na beëindiging daarvan deelt de voorzitter mede, dat het volgende besluit met eenparige stemmen is genomen:

kennis genomen hebbende

van het desbetreffende advies van deputaten-curatoren der Theologische Hogeschool, in overeenstemming met het advies van het college van hoogleraren,

besluit:

1. met ingang van heden aan te stellen als lector voor het onderwijs in de semitische talen, met name het hebreuws, het aramees (inclusief het Syrisch) en het akkadisch, alsmede de archeologie en de geschiedenis van het naburige Oosten, inzonderheid van Palestina,

de weledelgeleerde heer J. P. Lettinga, litt. sem. drs te Kampen;

van deze aanstelling kennis te geven

- a. aan drs J. P. Lettinga te Kampen,
- b. aan deputaten-curatoren der Theologische Hogeschool,
- c. aan de stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords en

² zie bij dit artikel ook art. 97-2a

d. aan het college van hoogleraren.

Artikel 58b.

De praeses vertolkt voorts de wens der synode, dat het genomen besluit en deze benoeming door de Here rijk gezegend zal worden. Professor H. J. Schilder spreekt vervolgens zijn dankbaarheid uit voor de genomen besluiten, tevens memorerend de geschiedenis van met name het onderwijs te Kampen in de oudtestamentische vakken (zie art. 65, 97-la).

Artikel 59a.

Ouderling I. Boersma dient namens commissie I een gewijzigd voorstel in ten aanzien van de verzoeken van de kerkeraad van Maastricht (zie art. 49), waarbij in rekening is gebracht het amendement-Bouma. Overeenkomstig dit voorstel besluit de synode met 28 stemmen voor en drie onthoudingen, terwijl de hoogleraren voor aanvaarding adviseerden, zoals in art. 59b is vermeld.

Artikel 59b.

Geen aanvulling art. 4 K.O.

De generale synode,

gezien een verzoek van de kerkeraad van Maastricht om

1. een aanvullende uitspraak te willen doen over het laatste gedeelte van deze zinsnede uit art. 4 K.O.:
„ten andere, in de examinatie of onderzoeking beide der leer en des levens, dewelke staan zal bij de classis, aan welke de beroeping ter approbatie is voor te stellen en geschieden zal ten overstaan van de gedeputeerden der particuliere synode of enigen derzelven”;
2. opdracht te geven tot het doen opstellen van een „Instructie voor deputaten ad art. 49 K.O., welke aanwezig zijn bij een peremptoir examen”;

constaterende,

1. dat alleen de kerkeraad van Maastricht een aanvullende uitspraak gevraagd heeft van het bepaalde in art. 4 K.O.; en
2. dat zowel de classis Noord Brabant/Limburg als de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg besloten hebben zich niet achter het voorstel van de kerkeraad van Maastricht te stellen (acta part. syn. 1955, art. 5 sub d);

overwegende,

1. dat de kerkeraad van Maastricht haar de noodzaak van een „aanvullende uitspraak bij art. 4 K.O.” niet genoegzaam heeft aangetoond;
2. dat het vaststellen van een „Instructie voor deputaten ad examina” niet tot de bevoegdheid van een generale synode behoort;

besluit:

1. aan het verzoek van de kerkeraad van Maastricht niet te voldoen, en
2. hiervan mededeling te doen aan genoemde kerkeraad.

Artikel 60.

Ds S. S. Cnossen rapporteert namens commissie I over een bezwaarschrift van de broeders F. Goossen en D.J. Oggel Jzn, beiden te Axel, tegen handelingen van de generale synoden van Amersfoort 1948 en Kampen 1951, en verzoekende besluiten dier vergaderingen te veroordelen (ag.

XI-A-2). Tijdens de bespreking dient ds A. I. Krijtenburg een tegenvoorstel in. De commissie zal zich nader beraden, gehoord de bespreking (zie verder art. 67).

Artikel 61.

Na het zingen van Gezang 5 : 1, 3 en dankgebed door de assessor volgt sluiting.

Zevende zitting, donderdag 21 juli 1955.

Artikel 62.

Te 14 uur heropent de praeses de vergadering; gezongen wordt Psalm 135: 2 en 3, gelezen Fil. 2: 5-11. Na gebed volgt het appèl, waarbij blijkt, dat ds W. G. Visser is vervangen door zijn secundus ds P. Lok; laatstgenoemde betuigt zijn instemming met de drie formulieren van enigheid door op te staan van zijn zitplaats.

Artikel 63.

De artikelen 29-36 der acta worden vastgesteld.

Artikel 64.

De scriba doet mededeling van enige ingekomen stukken, die op grond van een eerder besluit der synode (zie art. 9) terzijde worden gelegd; hetzelfde geschiedt op advies van het moderamen, met de in art. 47 genoemde brief van ds J. H. Velema. Een brief van de kerk te Djakarta wordt ontvankelijk verklaard; eveneens een bijlage bij een reeds toegezonden bezwaarschrift.

Artikel 65.

De assessor rapporteert, dat door de praeses en de assessor is voldaan aan het besluit der synode, vermeld in de acta art. 58a, 2a, doordien zij drs J. P. Lettinga mondeling in kennis hebben gesteld van zijn benoeming. Medegedeeld kan worden, dat broeder Lettinga dankbaar was voor het besluit der synode en spontaan en van ganser harte zijn benoeming heeft aanvaard, in de hoop dat de Heere hem ten zegen zou stellen voor de Theologische Hogeschool. De synode neemt met blijdschap kennis van dit rapport (zie art. 97-1a).

Artikel 66a.

Ouderling G. C. van Gelder rapporteert namens commissie IV opnieuw over een brief van enkele personen uit Ede, die aandringen op eenheid van de gereformeerde belijders (zie art. 33). Hoewel deze personen voorgeven te zijn „belijdende leden van de Gereformeerde Kerk te Ede", is bericht ontvangen van de scriba van de kerkeraad van Ede, dat zij geen lid zijn van de gereformeerde kerk te Ede.

Ds F. van Dijk stelt voor, aan de conclusies der commissie een constatering te verbinden. De commissie neemt dit voorstel over. Met algemene stemmen wordt nu het geamendeerde voorstel aangenomen en besluit de synode als in art. 66b is vermeld.

Artikel 66b.

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een brief van D. J. Hillen en 2 medeondertekenaars te Ede betreffende kerkelijke eenheid der gereformeerde belijders;

constaterende,

dat deze ondertekenaars ten onrechte melden, dat zij zouden zijn „belijdende leden van de Gereformeerde Kerk te Ede";

overwegende,

dat de zaak waarover in genoemde missive geschreven wordt, door geen enkele kerk of kerkelijke vergadering op het agendum der synode is geplaatst;

besluit:

op de brief van D. J. Hillen c.s. niet in te gaan.

Artikel 67a.

Revisieverzoek F. Goossen – d.J.Oggel Jzn

De voorzitter van commissie 1, ds Jac, van Nieuwkoop, brengt enkele wijzigingen aan in de conclusies der commissie in betrekking tot het verzoek van de brs F. Goossen en D. J. Oggel Jzn te Axel, enige besluiten van vroegere generale synoden te veroordelen (zie art. 60).

Ds A. 1. Krijtenburg trekt daarop zijn tegenvoorstel in. Na bespreking worden de gewijzigde voorstellen met 29 tegen 1 stem en een onthouding aanvaard, waarbij de hoogleraren voor aanvaarding adviseerden en br D. J. Oggel Jzn zelf buiten stemming bleef, terwijl drie broeders zich tegen „van oordeel" sub 2 verklaarden; hiermede is besloten hetgeen in art. 67b is vermeld.

Artikel 67b.

Geen revisie van besluiten 1948-1951

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een verzoek tot revisie, ingediend door de broeders F. Goossen en D. J. Oggel Jzn te Axel in betrekking tot handelingen van de generale synoden van Amersfoort 1948 en Kampen 1951, waardoor art. 30 K.O. zou geschonden zijn; waaraan toegevoegd twee bijlagen;

van oordeel,

1. dat behoorlijke motivering bij dit bezwaarschrift ontbreekt, waar de broeders zelf hun zeer geaccentueerde klacht niet adstrueren, maar voor de motivering van hun bezwaren slechts - verwijzen naar een rapport van de classis Zeeland, in februari 1952 opgesteld ter informatie van de kerken van Zeeland (welk rapport als bijlage aan het bezwaarschrift is gevoegd);
2. dat het bovendien niet zonder meer tot de taak van een generale synode behoort, bepaalde handelingen van vorige synoden, die geen rechtsregel in de kerken indragen te beoordelen;

besluit:

deze bezwaren niet in behandeling te nemen en hiervan mededeling te doen aan de broeders F. Goossen en D. J. Oggel Jzn te Axel.

Artikel 68.

Namens commissie I wordt door ds Jac. van Nieuwkoop, en namens commissie II door ds J. J. de Vries gevraagd om vermenigvuldiging van enkele stukken over welke deze commissies aan de synode te adviseren hebben. Een en ander wordt toegestaan.

Artikel 69a.

I.C.C.C.

Ds J. Hettinga rapporteert namens commissie IV over een missive van „The International Council of Christian Churches", waarin de aandacht gevraagd wordt voor deze raad (ag. VIII-B-1). Met 28

tegen 3 stemmen en 1 onthouding, terwijl van de hoogleraren 1 voor aanvaarding der conclusies adviseerde en 1 zich van adviseren onthield, wordt, overeenkomstig het voorstel dezer commissie, het in art. 69b vermelde besluit genomen.

Artikel 69b.

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een brief van „The International Council of Christian Churches“, gedateerd te Amsterdam in mei 1955, welke brief resulteert in de mededeling: „Wij zullen het zeer op prijs stellen als Uw vergadering kan besluiten tot de I.C.C.C. toe te treden....“;

overwegende,

1. dat de vraag van de toetreding van de gereformeerde kerken in Nederland tot de I.C.C.C. door geen enkele kerk of kerkelijke vergadering op het agendum der synode is geplaatst;
2. dat geen der afgevaardigden ter synode volmacht ontving ter synode over deze zaak te handelen;

besluit:

op deze brief van de I.C.C.C. niet in te gaan en hiervan mededeling te doen aan The International Council of Christian Churches.

Artikel 70.

Ouderling D. J. Oggel Jzn leest het rapport van commissie IV over het rapport van de door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 benoemde deputaten voor eventueel contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (ag. IX-1), alsmede over een brief van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg d.d. 10 juni 1955 (ag. IX-2) en van de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland d.d. 30 dec. 1953 (ag. IX-3) over deze materie. Een brede bespreking ontspint zich, die niet wordt voltooid gedurende de middagzitting (zie art. 71).

Artikel 71.

In de avondvergadering, begonnen met het zingen van Psalm 40 : 5 en in welke ds W. G. Visser zijn plaats weer heeft ingenomen, wordt de bespreking voortgezet over dezelfde aangelegenheid (zie art. 70). De rapporteur slaat een enkele wijziging voor in de redactie van de commissoriale conclusies. De predikanten J. J. de Vries en W. Vreugdenhil dienen een tegenvoorstel in, dat eerst aan al de synodeleden ter hand gesteld dient te worden, voordat het in bespreking kan komen. Op voorstel van de voorzitter van commissie IV besluit de synode ter voorbereiding van de onderhavige agendapunten een en ander naar de commissie terug te wijzen, opdat geen onrijp besluit genomen wordt en de synode, indien mogelijk, met eenparige stemmen tot een uitspraak komt (zie art. 109).

Artikel 72a.

Bezwaarschrift br. J. v.d Vinne inzake art 69 K.O.

Ouderling J. van Katwijk rapporteert namens commissie I over een bezwaarschrift van broeder J. van der Vinne te Nieuwlande tegen besluiten van de kerkeraad van Gees en de classis Hoogeveen in betrekking tot door hem geopperde bezwaren tegen art. 69 K.O. (ag. III-B-7). De conclusies dezer commissie worden met 26 stemmen aangenomen, terwijl 2 leden zich van stemming onthouden; de hoogleraren adviseren voor aanvaarding; de afgevaardigden uit Drenthe blijven uit vrije keuze buiten stemming; het besluit der synode is vermeld in art. 72b.

Artikel 72b.

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een appèlschrift met 6 bijlagen van broeder J. van der Vinne te Nieuwlande (Dr.) tegen besluiten en uitspraken van de kerkeraad van Gees en van de classis Hoogeveen in betrekking tot door hem geopperde bezwaren tegen art. 69 K.O. (gezangen);

overwegende,

dat niet gebleken is, dat deze **zaak op** de mindere **vergadering** niet afgehandeld kon worden;

besluit:

- a. dit appèlschrift, als haar niet regarderende, niet in behandeling te nemen; en
- b. hiervan kennis te geven aan broeder J. van der Vinne te Nieuwlande (Dr.).

Artikel 73a.

Ds W. G. Visser leest het rapport van commissie III over de stukken van het agendum, die betrekking hebben op de regeling van de positie der hoogleraren ter generale synode (ag. X-E). Tijdens de behandeling van dit rapport hebben de hoogleraren de vergadering verlaten.

Ds H. Bouma dient een tegenvoorstel in, daartoe strekkende, dat, hoewel aan de hoogleraren alle gelegenheid te bieden zij, gelijk dit trouwens principieel het recht van elk belijdend lid der kerken te achten is, door hun argumentatie tijdens de besprekingen te helpen komen tot rechte oordeelsvorming der vergadering, na het beëindigen der bespreking niemand, ook geen hoogleraar, meer mag adviseren, en dat derhalve dan ook zelfs niet het korte „voor" of „tegen" der hoogleraren te vragen zij. Dit voorstel wordt verworpen met 22 tegen 10 stemmen.

Het eerste deel der conclusies wordt aanvaard met 26 tegen 5 stemmen met 1 onthouding (ds H. Bouma verzoekt aantekening van zijn tegenstem); het tweede deel der conclusies wordt aangehouden tot een volgende zitting (zie art. 76); de tekst van het thans genomen besluit is vermeld in art. 73b.

Artikel 73b.

Besluit inzake hoogleraren ter synode

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

1. een voorstel van de raad van de Gereformeerde Kerk te Apeldoorn tot wijziging van lid d-2 in art. 190 der acta van de generale synode van Kampen 1951;
2. een betuiging van adhaesie aan het sub 1 genoemde voorstel van de raad van de Gereformeerde Kerk te Zeist;
3. een voorstel van de particuliere synode van Friesland 1955 tot herziening van de besluiten terzake van de generale synode van Kampen 1951 (acta art. 13 sub a, b, d en e, en art. 190 sub d-2);

overwegende,

1. dat de uitdrukkingen „adviserende stem hebben" in art. 42 K.O. en „adviserende stem uitbrengen" in art. 190 der acta van de generale synode van Kampen 1951, duidelijk genoeg zijn en geen wijziging behoeven;
2. dat een kort „voor" of „tegen" na beëindiging der discussie wel terdege van adviserende aard kan

- zijn en het nemen van een goede beslissing kan helpen bevorderen;
3. dat de voorgestelde wijziging van art. 13-a der acta van de generale synode van Kampen 1951 geen of weinig praktische betekenis heeft, gezien art. 190-d-2 der acta;
 4. dat de termen „prae-adviserende leden" en „adviserende leden" gemist kunnen worden;
 5. dat de hoogleraren, ook zonder lid van een werkcommissie of rapporteur te zijn, hun gaven en talenten genoegzaam ten dienste van de synodevergaderingen kunnen aanwenden;
 6. dat het niet dienstig is voor een goede voortgang van het kerkelijk leven, indien hetgeen eens besloten is, veranderd wordt zonder dringende noodzaak;

spreekt uit,

genoemde voorstellen niet te aanvaarden;

en besluit:

van deze uitspraak met de overwegingen mededeling te doen aan de raden van de gereformeerde kerken te Apeldoorn en te Zeist, en aan de eerstkomende particuliere synode van Friesland.

Artikel 74.

Nadat nog gezongen is Psalm 119 : 32 en de assessor is voorgegaan in Sluiting dankgebed, wordt de zevende zitting der synode gesloten.

Achtste zitting, vrijdag 22 juli 1955.

Artikel 75.

De voorzitter heropent de synode; gezongen is Psalm 105: 1, 3; gelezen Heropening Spreuken 8: 1-11. Na het gebed wordt het appèl nominaal gehouden.

Artikel 76.

Ds W. G. Visser stelt als rapporteur van commissie III een antwoord voor op de brief van br Joh. de Boer te Drachten in betrekking tot de positie der hoogleraren ter generale synode (ag. X-E-3). De synode aanvaardt dit concept met op één na algemene stemmen; alleen ds F. van Dijk verklaart zich tegen. Hiermede is ook het tweede deel der conclusies van het betreffende rapport (zie art. 73) afgehandeld.

Artikel 77a³

Namens commissie II biedt ds Joh. Francke rapport over de zich aan deze commissie voordoende vraag, welke stukken al of niet ontvankelijk te achten zijn in betrekking tot de „zaak-S. J. P. Goossens". De synode treedt in behandeling van deze vraag, en neemt, tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld, zonder hoofdelijke stemming, de in art. 77b-e genoemde besluiten; over het al of niet-ontvankelijk zijn van een ander stuk over dezelfde zaak, zal nog nader rapport worden uitgebracht.

Artikel 77b.

De generale synode verklaart ontvankelijk:

- a. bezwaarschrift van br S. J. P. Goossens d.d. 18 juni 1955 (ag. XI-B-4b sub 1);
- b. bezwaarschrift van br J. Rook te Zwolle d.d. juni 1955 (ag. XI-B-4b sub 3d);
- c. bezwaarschrift van de raad van de Gereformeerde Kerk te Hengelo (0.) d.d. 11 juli 1955 (ag. XI-B-4b sub 2);
- d. missive van ds I. de Wolff te Enschede d.d. 1 juli 1955 (ag. XI-B-4b sub 3f; dit besluit is genomen met 22 tegen 3 stemmen en 7 onthoudingen);
- e. het tweede deel van een bezwaarschrift van de broeders H. Buitenbos en H. Kroes te Enschede d.d. 1 juli 1955 (ag. XI-B-4b sub 3a);
- f. twee brieven van broeder J. Buitenbos te Hengelo d.d. juni en juli 1955 (ag. XI-B-4b sub 3b, c);

³ zie bij dit artikel ook het slot van art. 98.

dit besluit is genomen met 1 tegenstem).

Artikel 77c.

De generale synode verklaart onontvankelijk:

- a. het eerste deel van een bezwaarschrift van de broeders H. Buitenbos en H. Kroes te Enschede d.d. 1 juli 1955 (ag. XI-B-4b sub 3a), omdat zij daarin betogen, dat de „zakelijke inhoud" van een tweetal gepubliceerde stukken ook hun „gevoelen" weergeeft, terwijl het toch niet tot de taak ener synode behoort, uit te maken, wat nu wel en wat niet tot het „zakelijke" van de inhoud van schrifturen behoort en aldus gronden bij een ingediend bezwaarschrift te verzamelen;
- b. een bezwaarschrift van de raad van de Gereformeerde Kerk te Maassluis d.d. 10 mei 1955 (ag. XI-B-4c sub 2a), omdat uit dit stuk niet aan de synode is gebleken, dat deze kerkeraad zich tevoren met zijn bezwaren tot de kerkeraad van Zwolle, een classis Zwolle en/of een particuliere synode van Overijssel en Gelderland heeft gewend;
- c. een bezwaarschrift van de broeders A. J. F. van der Griendt, J. L. Struik Lzn. en L. Vermeer te Cappelle a.d. IJssel (ag. XI-B-4c sub 3e), omdat adressanten geen lid zijn van de kerk te Zwolle en wonen buiten het ressort der classis Zwolle en der particuliere synode van Overijssel en Gelderland, én omdat niet blijkt, dat zij zich ooit tevoren over de onderhavige aangelegenheid tot de kerkeraad van Zwolle, een classis Zwolle en/of een particuliere synode van Overijssel en Gelderland hebben gewend;
- d. een bezwaarschrift van br J. Bisschop te 's-Gravenhage-Oost d.d. 18 juni 1955 (ag. XI-B-4c sub 3b), omdat adressant geen lid is van de kerk te Zwolle en woont buiten het ressort der classis Zwolle en der particuliere synode van Overijssel en Gelderland, én, hoewel hij zich volgens van hem ontvangen mededeling gericht heeft tot de kerkeraad van Zwolle, niet gebleken is, dat hij zich wendde tot een classis Zwolle en/of een particuliere synode van Overijssel en Gelderland (zie art. 97-2b);
- e. een bezwaarschrift van br G. H. Arnold te Groningen d.d. 9 juli 1955 (ag. XI-B-4c sub 3a), om gelijke redenen als onder c genoemd.

Artikel 77d.

De generale synode aanvaardt ter kennisneming:

- a. een brief van de synode van de kerken van Oost-Soemba in vergadering bijeen op 18 en 19 mei 1955 te Mau Maru (met nederlandse vertaling) (ag. XI-B-4c sub 1) en
- b. een brief van br W. E. H. Sleijster te Zwolle d.d. 7 juli 1955 (ag. XI-B-4b sub 3e).

Artikel 77e.

De generale synode neemt voor kennisgeving aan:

- a. een brief van de raad der kerk te Beverwijk d.d. 27 juni 1955 (ag. XI-B-4c sub 2b), daar deze niet als appèlschrift is aan te merken, alsmede
- b. een afschrift van een brief van br G. Goossens te Amstelveen aan de classis Zwolle (ag. XI-B-4e).

Artikel 78.

Besluit Radio uitzendingen kerkdiensten

Ouderling A. Haitsma leest het rapport van commissie IV over het rapport van de deputaten voor radio-uitzending van kerkdiensten, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 met bijlagen (ag. I-A zie bijlage 4).

Met algemene stemmen worden de conclusies van dit rapport na geringe wijziging aanvaard:

De generale synode besluit:

- a. deputaten voor radio-uitzending van kerkdiensten, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 dank te betuigen voor door hen verrichte arbeid en hun décharge te

- verlenen;
- b. opnieuw deputaten aan te wijzen voor behartiging van radio-uitzending van kerkdiensten, met de opdracht:
1. op gelijke wijze als voorheen de radio-uitzending van kerkdiensten voor het binnenland te behartigen;
 2. ook inzake de radio-uitzending van kerkdiensten via Radio-Nederland-Wereldomroep diligent te zijn;
 3. wat de gebruikmaking van televisie voor uitzending van kerkdiensten betreft voorzichtig te onderzoeken welke mogelijkheden en wenselijkheden er op dit gebied liggen;
 4. indien nodig, de kerken te verzoeken een bijdrage te leveren ter bestrijding van de onkosten aan dit deputaatschap verbonden.

Artikel 79.

Ds C. Vonk rapporteert namens dezelfde commissie over een toegezonden afschrift van een brief van de kerkeraad der „Protestantse gemeente te Fak Fak' op Nieuw-Guinea (ag. VIII-B-3). Zonder bespreking en hoofdelijke stemming wordt de conclusie van dit rapport aanvaard:

De generale synode, gelezen hebbende

een afschrift van een brief d.d. april 1953 van de „kerkeraad van de Protestantse Gemeente te Fak Fak" aan de „Protestantse Gemeenten van Nieuw-Guinea", meldende zijn „standpunt ten aanzien van de ontwikkeling van het kerkelijk leven der Gemeenten op Nieuw-Guinea";

overwegende,

dat dit stuk door geen enkele kerk of kerkelijke vergadering ter tafel is gelegd;

besluit:

dit afschrift als haar niet regarderende terzijde te leggen en hiervan bericht te zenden aan adressant.

Artikel 80.

Na lezing door ouderling G. C. van Gelder van het gewijzigde rapport van commissie IV over het rapport der classis Groningen inzake haar handelingen met de nog aanwezige gelden voor geestelijke verzorging van militairen (zie art. 48), schorst de praeses de vergadering voor de middagpauze (zie verder art. 82).

Artikel 81.

De praeses heropent de vergadering; gezongen wordt Psalm 145 : 6 en het appèl nominaal wordt gehouden. Hierna deelt de praeses mede, dat van H. M. de Koningin de volgende missive is ontvangen, gericht aan ds H. Vogel (zie art. 52):

Hare Majesteit de Koningin heeft mij verzocht U haar welgemeende dank te willen overbrengen voor het zeer gewaardeerde telegram wat zij mocht ontvangen van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland.

De Particuliere Secretaresse van Hare Majesteit de Koningin.
w.g. N. Smitt-Avis.

Artikel 82a.

In bespreking komt het rapport, dat in de morgenzitting is gelezen (zie art. 80). De commissie neemt enkele door ds H. Bouma voorgestelde redactiewijzigingen over. Ouderling I. Boersma dient een amendement in, daartoe strekkende, dat de helft der nog aanwezige gelden door de classis Groningen niet slechts voor financiële steun ten bate van geestelijke verzorging van militairen op Nieuw-Guinea zal worden bestemd, gelijk de commissie voorstelt, doch ook voor de arbeid van eventueel niet bij de contactcommissie van garnizoenskerken aangesloten garnizoenskerken. Ds Joh.

Francke dient een amendement in, daartoe strekkende, dat de contactcommissie van garnizoenskerken uit de naar het commissievoorstel haar toegedachte gelden ook aan de nog niet bij haar aangesloten garnizoenskerken steun zal hebben te verlenen.

Het amendement-Boersma wordt met 28 tegen 4 stemmen aanvaard; de enige bij deze stemming aanwezige hoogleraar adviseerde voor aanvaarding. Hiermede is het amendement-Francke verworpen.

Thans komt in stemming het geamendeerde voorstel der commissie, dat, na gunstig advies van de aanwezige hoogleraar, met algemene stemmen wordt aanvaard en luidt zoals in art. 82b is vermeld.

Artikel 82b.

Besluit inzake financiën geestelijke verzorging militairen

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het rapport der classis Groningen d.d. 28 april 1955 over het beheer van de gelden voor de geestelijke verzorging van militairen (zie acta 1952 art. 96);

constaterende,

1. dat door de classis Groningen door middel van een commissie is voldaan aan de verzoeken van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 96);
2. dat door de classis Groningen zelf geen bescheiden zijn overgelegd waaruit blijkt, dat zij de handelingen harer commissie heeft goedgekeurd en de kas heeft gecontroleerd;

overwegende,

1. dat de door de classis Groningen ingestelde commissie in de jaren 1953 en 1954 weinig rente heeft gekweekt van het in het rapport vermelde bedrag;
2. dat het niet mogelijk is te achten, dat de door de kerk te Semarang ontvangen gelden, oorspronkelijk bestemd voor de arbeid onder de militairen op Nieuw-Guinea, worden terugbetaald;
3. dat er nog een aanzienlijk bedrag aanwezig is in de kas van de door de classis Groningen benoemde commissie;
4. dat deze gelden zijn gegeven voor en dienen te worden aangewend ten bate van de geestelijke verzorging van militairen die leden onzer kerken zijn;
5. dat de administratie van de door de classis Groningen benoemde commissie door de classis Groningen dient te worden gecontroleerd;
6. dat de contactcommissie van gereformeerde garnizoenskerken, welke voor de geestelijke verzorging van de militairen zulk een nuttig werk verricht, aan de classis Groningen verzocht heeft het nog beschikbare saldo van de kas voor geestelijke verzorging van militairen ter beschikking te stellen van genoemde contactcommissie;

besluit:

1. de handelingen der classis Groningen inzake het beheer der gelden voor geestelijke verzorging van militairen goed te keuren, onder dankzegging voor de door haar verrichte arbeid;
2. aan de classis Groningen te verzoeken:
 - a. de administratie van de door de classis Groningen ingestelde commissie te controleren en daarvan te rapporteren aan de eerstkomende generale synode;
 - b. met haar arbeid voort te gaan en de nog aanwezige gelden voor de helft ter beschikking te stellen van de contactcommissie van gereformeerde garnizoenskerken voor de behartiging van de geestelijke belangen der militairen, en voor de andere helft voor de arbeid onder de militairen op Nieuw-Guinea alsmede voor de arbeid van eventueel niet bij

- c. de aanwezigheid gelden op meer rentegevende wijze te beleggen;

3. hiervan kennis te geven aan de eerstkomende classis Groningen.

Artikel 83a.

Ds W. Vreugdenhil leest het rapport van commissie I over het verzoek van de kerkeraad van Schouwerzijl, invloed aan te wenden bij de Hoge Overheid inzake de wettelijke maatregelen voor staatspensioen en de zgn. maatschappelijke zorg, die bij haar in voorbereiding zijn (ag. VI-B-1). De classis Warffum heeft bericht gezonden, dat zij achter dit verzoek staat (ag. VI-B-4), en de classis Enschede, dat zij adhaesie aan dit verzoek betuigt (ag. VI-B-3). Van genoemde kerkeraad is bovendien een brede toelichting ter tafel (ag. VIB-2). De commissie is van oordeel, dat hetgeen in genoemde brieven gevraagd wordt, niet de taak van een generale synode is, aangezien deze zaken niet tot de kerken in 't gemeen behoren, maar door elke plaatselijke kerk zelfstandig kunnen behandeld worden.

De afgevaardigden der particuliere synode van Groningen verklaren, dat hun synode het bovengemelde verzoek niet heeft ingewilligd, zonder in haar acta daarvoor gronden te hebben opgenomen.

Op voorstel van ds H. Bouma zal deze mededeling in de tekst van het besluit warden vermeld. Ds Joh. Francke dient een amendement in, ter vervanging van het door de commissie voorgestelde oordeel. Dit amendement wordt met 22 tegen 9 stemmen aanvaard; beide hoogleraren adviseerden voor aanvaarding. Ouderling J. van Katwijk verzoekt vermelding in de acta, dat hij tegen dit amendement heeft gestemd. Met algemene stemmen wordt het door de commissie voorgestelde besluit aanvaard (de hoogleraren adviseren voor aanvaarding). Hierna wordt de gehele, nu gewijzigde, conclusie in stemming gegeven; 26 leden verklaren zich voor, 5 tegen (onder wie ouderling J. van Katwijk); de hoogleraren adviseerden voor aanvaarding. Resultaat dezer handelingen is, wat vermeld is in art. 83b.

Artikel 83b.

Geen contactopening mer Hoge Overheid inzake staatspensioen, enz.

De generale synode,

kennis genomen hebbende:

- a. van het verzoek van de, kerkeraad van Schouwerzijl (Gr.) d.d. 12 februari 1955, „dringend te overwegen of het mogelijk is te bevorderen, dat de gereformeerde kerken, in synode bijeen, gezamenlijk met haar wensen en opmerkingen over de wettelijke maatregelen, die bij de Hoge Overheid in voorbereiding zijn inzake het staatspensioen en de zgn. maatschappelijke zorg" (waarover deze kerkeraad verontrust is), „gehoor zullen vragen bij de Hoge Overheid";
- b. van de toelichting van genoemde kerkeraad op dit verzoek d.d. 7 mei 1955;
- c. van de mededeling namens de classis Warffum d.d. 4 mei 1955, dat zij besloot zich te stellen achter het verzoek van de kerkeraad van Schouwerzijl, vermeld onder a;
- d. van de mededeling namens de classis Enschede d.d. juni 1955, dat zij haar adhaesie betuigt aan het verzoek, onder a vermeld;

constaterende,

dat hetgeen in genoemde brieven gevraagd wordt geen welomschreven voorstellen betreffende het geadviseerde wetsontwerp maatschappelijke zorg en het ingediende wetsontwerp ouderdomspensioen bevat:

gehoord

de mededeling van de afgevaardigden der particuliere synode van Groningen, dat deze besloot, hoewel zonder vermelding van gronden, geen adhaesie te betuigen aan het verzoek van de kerkeraad

van Schouwerzijl;

van oordeel,

dat het niet tot de taak van de generale synode behoort, met niet nader omschreven „wensen en opmerkingen" over wettelijke maatregelen zich tot de Hoge Overheid te wenden;

besluit:

aan de verzoeken van de kerkeraad van Schouwerzijl en van de classis Warffum niet te voldoen, en hiervan mededeling te doen aan de kerkeraad van Schouwerzijl (Gr.), de eerstkomende classis Warffum en de eerstkomende classis Enschede.

Artikel 84.

Aan het einde van deze middagvergadering gekomen, spreekt de praeses een enkel woord van afscheid tot de leden, die eerst op 30 augustus a.s. om 10 uur worden terugverwacht. Nadat nog is gezongen Psalm 33 : 11 en de assessor is voorgegaan in dankgebed, wordt de synode te 16 uur verdaagd.

Negende zitting, dinsdag 30 augustus 1955.

Artikel 85.

Te 10 uur heropent de voorzitter de synode. Hij laat zingen Psalm 119 : 57 en 58, leest Psalm 119 : 113-128 en vangt de handelingen aan met aanroeping van de naam Gods. Bij het appèl nominaal blijken voor het eerst ter vergadering de broeders K. Andringa, ds K. J. Dijkema, Joh. van Helden en J. Ottersberg, die door van hun zitplaatsen op te staan op uitnodiging van de praeses hun instemming met de drie formulieren van enigheid betuigen.

Artikel 86.

De praeses deelt mede, dat een aantal stukken zijn ingekomen; de vergadering vindt goed, dat het moderamen daarover rapport zal bieden in een volgende zitting (zie art. 97).

Artikel 87.

De artikelen 37-43 en 45 der acta dezer synode worden vastgesteld.

Artikel 88.

Namens commissie IV brengt ds A. I. Krijtenburg rapport uit over het rapport van de door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 46) inzake de psalmberijming benoemde deputaten, alsmede over een aantal ontvangen missiven die allen betrekking hebben op deze aangelegenheid (ag. IIB). De naar aanleiding van dit rapport aangevangen discussie wordt in de morgenzitting niet ten einde gebracht (zie verder art. 90).

Artikel 89.

De middagzitting wordt aangevangen met het zingen van Psalm 89 : 1; appèl nominaal wordt gehouden.

Artikel 90.

De bespreking over het rapport der deputaten, genoemd in art. 88 dezer acta wordt voort^eezet Nadat een amendement is ingediend, wordt de discussie gesloten (zie verder art. 96).

Artikel 91a.

Voor commissie IV rapporteert vervolgens ds C. Vonk over een brief namens deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken van de „Reformed Churches of New Zealand", behelzende mededeling van de grondslag van die kerken en van de wens, dat zij gaarne correspondentie zouden

willen opnemen met de gereformeerde kerken in Nederland „in deze zin, dat wij elkaars attestaties hartelijk aanvaarden en dat wij onze deuren voor elkaars predikanten openen tot de prediking van het Woord van God en de bediening van de Sacramenten (ag. VIII-B-2). Zonder hoofdelijke stemming wordt algemeen goedgevonden op voorstel van ds E. T. van den Born, een geringe wijziging in de conclusies aan te brengen.

Daarna wordt, na gunstig advies van beide hoogleraren, met algemene stemmen het besluit genomen, dat volgt in art. 91b.

Artikel 91b.

Onderzoek naar Reformed Churches of New Zealand

De generale synode,

gelezen hebbende

een brief van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken vanwege de „Reformed Churches of New Zealand" d.d. 1 februari 1954, welke een verzoek tot het aangaan van onderlinge correspondentie behelst;

constaterende,

dat de grondslag, waarop deze kerken zeggen te staan, n.l. het Woord van God en de drie formulieren van enigheid (de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels), alsmede de regel waarnaar deze kerken zeggen te zijn ingericht en te leven (de Dordtse Kerkenordering) ook de grondslag en de regel van de gereformeerde kerken in ons vaderland zijn;

bedenkende evenwel,

dat haar aangaande de trouw aan genoemde grondslag en regel bij de „Reformed Churches of New Zealand" niets bekend is;

besluit:

een drietal deputaten te benoemen, met opdracht, namens haar:

- a. bericht van goede ontvangst hunner missive aan deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken vanwege de „Reformed Churches of New Zealand" te zenden;
- b. te informeren naar de trouw dezer kerken aan de belijdenis en kerkenordering, welke zij zeggen met ons gemeen te hebben;
- c. van hun ondervinding aan de eerstvolgende generale synode verslag te doen en tot deze zo mogelijk met een voorstel inzake dit verzoek om correspondentie te komen.

Artikel 92,

Ds W. G. Visser leest het rapport van commissie III in betrekking tot een ter synode ingediend bezwaarschrift van br J. van Dijk te Huizum tegen een uitspraak der particuliere synode van Friesland 1953 (ag. XI-B-2b). Bij de bespreking blijkt het gewenst, dat de commissie zich opnieuw op een onderdeel beraadt; dienovereenkomstig wordt besloten (zie verder art. 103).

Artikel 93.

Correspondentie Hoge Overheid

In besloten zitting leest ds J. Hettinga het rapport van commissie IV Correspondentie over het rapport der deputaten, benoemd door de generale synode van Berkel Hoge Overheid en Rodenrijs 1952 voor correspondentie met de Hoge Overheid.

De synode besluit:

1. de door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 benoemde deputaten te dechargeren met dank voor de veelomvattende arbeid, door hen verricht;
2. opnieuw deputaten te benoemen voor correspondentie met de Hoge Overheid, met opdracht, omschreven door de generale synoden van Dordrecht 1893, Groningen 1899 en Amsterdam 1908.

Artikel 94.

De praeses sluit de middagzitting, nadat gezongen is Psalm 89: 8 en de assessor is voorgegaan in dankzegging.

Tiende zitting, woensdag 31 augustus 1955.

Artikel 95.

De praeses heropent de vergadering; gezongen wordt Psalm 95 : 1 en 4 en gelezen 2 Kron. 24 : 15-24. In het gebed dankt de praeses de Here ook voor de vele zegeningen, die Hij beliefde te geven tijdens de regering van H. K. H. Prinses Wilhelmina der Nederlanden, die heden haar vijfenzeventigste geboortedag herdenkt. Na het appèl nominaal wordt het volgende telegram aan H. K. H. verzonden:

Aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Wilhelmina der Nederlanden ten paleize Het Loo, Apeldoorn.

De generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland, te Enschede bijeen in de gereformeerde kerk, Lasondersingel 18, gedenkende de rijke zegeningen, die de Here gedurende Uw regeringsperiode aan land en volk heeft willen schenken, verzekert Uwe Koninklijke Hoogheid op deze gedenkdag, dat uit de kerken vele gebeden voor Haar zijn en worden opgezonden tot de God des levens, dat Hij Haar in Haar verdere levensavond door Zijn Geest en Woord nabij blijve.

w.g. VOGEL, praeses.

Artikel 96.

Schorsing Nadat op verzoek van commissie IV is goedgevonden, dat de zaak van de psalmberijming (zie eerder art. 90) naar haar wordt teruggewezen (zie verder art. 127), wordt de vergadering geschorst tot hedenavond, teneinde de commissies gelegenheid te geven voor haar arbeid.

Artikel 97a.

De avondzitting wordt aangevangen met het zingen van Gezang 23 : 4, 5 en appèl nominaal. Hierna rapporteert de scriba namens het moderamen over een aantal ingekomen stukken (zie art. 86).

1. Voor kennisgeving worden aangenomen:
 - a. de mededeling van drs J. P. Lettinga d.d. 23 juli 1955, dat hij met vrijmoedigheid en blijmoedigheid de benoeming aanvaardt tot lector aan de Theologische Hogeschool (zie art. 58);
 - b. het bericht van de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords d.d. 25 juli 1955, dat haar bestuur kennis nam van de mededeling van de besluiten, vermeld in de artt. 57b en 58 der acta;
 - c. een mededeling van de kerkeraad van Wezep d.d. 23 juli 1955, dat het onder punt 52 van het voorlopige agendum vermelde stuk niet van hem afkomstig is;
 - d. een briefkaart van de kerkeraad van Wormerveer d.d. 2 augustus 1955, dat hij alsnog voldeed aan het bepaalde in de acta van 1893, art. 185;
 - e. een mededeling van br J. P. Moerkoert d.d. 27 augustus 1955, dat hij repatriëerde en bereid is, gehoord te worden door de synode.
2. Bij de vaststelling der acta zal rekening worden gehouden met:
 - a. een tweetal missiven van deputaten-curatoren d.d. 22 en 24 augustus 1955 in betrekking tot de tekst der besluiten, vermeld in de artt. 57b en 58 der acta, ingekomen als antwoorden op desbetreffende verzoeken om informatie vanwege het moderamen;
 - b. de mededeling van br J. Bisschop te 's-Gravenhage d.d. 3 augustus 1955, dat hij, alvorens zich tot deze synode te wenden (zie art. 77c, d), met de kerkeraad van Zwolle in correspondentie getreden was;

- c. twee missiven van ds J. van Raalte te Harderwijk d.d. 26 en 27 juli 1955 inzake bij hem ingekomen mededelingen naar het besluit van de synode van 1893, art. 185.
- 3. In overeenstemming met het besluit, vermeld in art. 9, worden in handen van commissie IV gesteld:
 - a. een brief van „Die Gereformeerde Kerk van Pretoria" d.d. 15 juli 1955; en
 - b. een missive met bijlagen van „Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika" d.d. 1 augustus 1955.
- 4. In handen van commissie I wordt gesteld een op haar verzoek van de kerkeraad van Meppel opgevraagd afschrift van een missive van die kerkeraad (ag. VI-c).
- 5. Een rappèl van een Copieerinrichting inzake kopieerwerk ten behoeve van de synode zal door de tweede scriba worden beantwoord.
- 6. Voor nader advies wordt in handen van het moderamen gesteld een brief van de kerkeraad van Axel d.d. 23 juli 1955, inzake de plaats der volgende generale synode.
- 7. Een mededeling van de kerkeraad van Dordrecht d.d. 23 juli 1955 met betrekking tot zijn standpunt ten aanzien van een bepaald punt van het agendum der synode wordt, als telat ingekomen, terzijde gelegd.
- 8. Een missive van de brs dr C. M. E. van Schelven te Maarn en G. Goossens te Amstelveen d.d. 27 augustus 1955, handelende over besluiten van een kerkeraad, genomen na de in art. 9 dezer acta vermelde datum, wordt, als te laat ingekomen, terzijde gelegd.
- 9. Een missive van br G. Goossens te Amstelveen d.d. 17 augustus 1955 over handelingen dezer synode wordt als onontvankelijk terzijde gelegd.
- 10. Een brief van de brs J. Rook, W. E. H. Sleijster en H. J. van Dijk te Zwolle wordt evenzo terzijde gelegd.

Artikel 98.

De artikelen 46-84 der acta worden, met uitzondering van art. 77d vastgesteld; hierbij is rekening gehouden met de inhoud der missiven vermeld in art. 97-2.

Tevens is bij deze vaststelling geconstateerd, dat bij het nemen der besluiten, vermeld in art. 77, door de afgevaardigden der particuliere synode van Overijssel en Gelderland keurstemmen zijn uitgebracht, hetgeen niet had behoren te gebeuren volgens art. 33 K.O. Overigens blijkt door deze gang der zaken het resultaat der gehouden stemming geenszins te zijn beïnvloed.

Artikel 99.

Ds W. Vreugdenhil rapporteert namens commissie 1 over het verzoek van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1954, haar oordeel over te nemen, n.l. dat een kerkvisitatierapport geen recht middel is om een zaak ter classis aanhangig te maken; alsmede over een adhesiebetuiging van de kerkeraad van Zeist aan dit oordeel; alsmede eindelijk over een adhesiebetuiging van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland aan het bezwaar der classis Enschede tegen eerstgenoemd oordeel van haar voorgangster (ag. III-B-3). Bij de bespreking dient ds H. Bouma een amendement in, dat door de commissie wordt overgenomen. De discussies worden, aangezien de tijd verstreken is, niet tot een einde gebracht (zie verder art. 100). Na het zingen van Psalm 87 : 1 en 5 en dankgebed bij monde van de assessor volgt sluiting.

Elfde zitting, donderdag 1 september 1955.

Artikel 100a.

Na de heropening, het zingen van Psalm 1 : 1 en 2, het lezen van Efeze 4 :17-32, gebed en appèl nominaal, wordt de bespreking over het in art. 99 aan de orde gestelde rapport voortgezet. Ds C. Vonk dient tegenover het voorstel van commissie I een ander in, n.l. dat de synode, constaterende, dat ter generalesynode van Kampen 1951, blijkens haar acta art. 186 sub II, inderdaad van de regel is uitgegaan, als zou een zaak op een classis aanhangig gemaakt kunnen worden langs de weg van een visitatorenrapport; en overwegende, dat zulk een regel door de kerken nimmer is gesteld, zal uitspreken, dat ter Kamper synode niet van de regel had mogen zijn uitgegaan als zouden zaken ter meerdere vergadering aanhangig gemaakt kunnen worden door middel van een visitatorenrapport; en zal besluiten, van deze uitspraak mededeling te doen aan de eerstkomende particuliere synode van

Overijssel en Gelderland en de kerkeraad van Zeist.

Dit voorstel wordt verworpen geacht, nadat, met gunstig praeadvies der beide hoogleraren, met 29 tegen 2 stemmen, terwijl een broeder zich van stemming wenste te onthouden, het geamendeerde voorstel der commissie is aanvaard; het besluit is vermeld in art. 100b.

Artikel 100b.

Geen algemene uitspraak over kerkvisitatie rapporten

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

- a. een brief d.d. 14 oktober 1954 van de particuliere synode van de gereformeerde kerken in Overijssel en Gelderland 1954, gehouden te Apeldoorn, van de volgende inhoud:
„De particuliere synode van Apeldoorn 1954 van de gereformeerde kerken in Overijssel en Gelderland,
in behandeling genomen hebbend het voorstel van de kerk te Apeldoorn tegen de uitspraken van de generale synode van Kampen 1951, herhaald in art. 144 I-3 van de generale synode van Berkel 1952,
is van oordeel dat een kerkvisitatierapport geen recht middel is om een zaak ter classis aanhangig te maken.
en besluit dit ter kennis te brengen van de de generale synode van 1955, met verzoek dit oordeel tot het hare te maken”;
- b. een brief van de raad van de Gereformeerde Kerk te Zeist d.d. 8 juni 1955 met adhaesiebetuiging aan de brief sub a vermeld;
- c. een brief van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland d.d. 10 juni 1955, van de volgende inhoud:
„De particuliere synode besluit adhaesie te betuigen aan het bezwaar der classis Enschede tegen de uitspraak der particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1954, opgenomen onder 11 van het voorlopig agendum der generale synode en dit ter kennis te brengen van de generale synode”;

overwegende,

dat in genoemde stukken geen enkele reden is aangevoerd, voor het doen van een algemene uitspraak, hetzij in de richting als door de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1954 gevraagd, hetzij in de zin als door de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1955 aangewezen;

besluit:

aan de verzoeken van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1954 en van de raad van de Gereformeerde Kerk te Zeist niet te voldoen en hiervan aan de eerstkomende particuliere synode van Overijssel en Gelderland en de raad van de Gereformeerde Kerk te Zeist mededeling te doen.

Artikel 101.

Namens dezelfde commissie brengt ds W. Vreugdenhil ook rapport uit over een brief van de kerkeraad van Apeldoorn d.d. 10 maart 1956, bevattende bezwaren tegen de uitspraken van de generale synoden van Kampen 1951 (acta art. 186) en Berkel en Rodenrijs 1952 (acta artt. 28, 70, 144-V-A en 144-I-3), met voorstellen om die uitspraken door andere te vervangen, alsmede over een aantal brieven van andere kerken over ^{deze} voorstellen (ag. XT-A-3). De besprekingen worden onderbroken door de middagpauze.

Artikel 102.

Nadat de middagzitting is aangevangen met het zingen van Psalm 32 : 4 en appèl nominaal, dienen

ds E. T. van den Born en ouderling Jac. G. van Oord ieder een voorstel van orde in. Ds E. T. van den Born stelt voor, de behandeling van het in art. 101 genoemde rapport uit te stellen tot na behandeling van de „zaak-Kralingen“; broeder Jac. G. van Oord stelt voor, de behandeling van dit rapport en het nemen van een besluit dienaangaande, uit te stellen tot nader order. Laatstgenoemd voorstel, als van de verste strekking, komt het eerst in stemming; het wordt, na gunstig advies van beide hoogleraren, met 22 tegen 8 stemmen en 1 onthouding aanvaard (zie verder art. 370).

Artikel 103a.

Bespreking bezwaarschrift br. J. van Dijk

De praeses stelt opnieuw aan de orde het rapport van commissie III inzake het bezwaarschrift van br J. van Dijk te Huizum tegen een uitspraak der particuliere synode van Friesland 1953 (zie art. 92). De rapporteur, ds W. G. Visser, deelt namens commissie III mede, dat haars inziens het rapport na de in art. 92 bedoelde bespreking onveranderd gehandhaafd kan blijven. Zij stelt de volgende conclusies voor:

De generale synode,

kennisgenomen hebbende van

- a. de bezwaren door br J. van Dijk te Huizum ingebracht tegen een besluit van de particuliere synode van Friesland, bijeen op 28 mei 1953, betreffende verlenging van de ambtsperiode van een ouderling in de Gereformeerde Kerk te Huizum;
- b. een drietal vragen door genoemde broeder gesteld;

constaterende,

- a. dat de particuliere synode voornoemd in haar besluit niet is ingegaan op de door br J. van Dijk aangevoerde argumenten;
- b. dat de particuliere synode voornoemd van oordeel is dat br J. van Dijk gehandeld heeft tegen de schriftuurlijke regel van Matth. 18 en ook tegen art. 30 K.O.;

van oordeel,

- a. dat de particuliere synode van Friesland ten onrechte onbeantwoord heeft gelaten de argumenten, aangevoerd door br J. van Dijk tegen de uitspraak van de classis Leeuwarden d.d. 15 april 1953;
- b. dat het inbrengen van bezwaren tegen een kerkeradsbesluit een ander karakter draagt dan het vermanen van een broeder die gezondigd heeft;
- c. dat br J. van Dijk naar art. 31 K.O. gerechtigd was zijn bezwaren tegen de wijze waarop het kerkeradsbesluit, inhoudende handhaving van een ouderling voor de eerstvolgende periode, tot stand gekomen was, aan de eerstvolgende classicale samenkomst voor te leggen;
- d. dat beoordeling van de classisuitspraak, waartegen br J. van Dijk bij de particuliere synode appelleerde, ten onrechte van haar wordt gevraagd;
- e. dat beoordeling van het besluit van de kerkeraad van Huizum nog meer ten onrechte van haar wordt gevraagd, daar noch een classis Leeuwarden, noch een particuliere synode van Friesland zich over de inhoud of de wijze van totstandkoming van dit besluit hebben uitgesproken;

spreekt uit,

- a. dat de particuliere synode voornoemd ten onrechte de bezwaren van br J. van Dijk tegen de uitspraak van de classis Leeuwarden van 15 april 1953 ongegrond heeft verklaard, daar zijn bezwaar tegen de wijze waarop de kerkeraad van Huizum kwam tot zijn besluit inzake de handhaving van een ouderling voor de eerstvolgende periode, ontvankelijk moet worden geacht bij de meerdere vergadering;
- b. dat de particuliere synode voornoemd ten onrechte van oordeel was, dat br J. van Dijk

- gehandeld heeft tegen de schriftuurlijke regel van Matth. 18;
- c. dat de particuliere synode voornoemd slechts ten dele juist oordeelde, toen zij achtte, dat br J. van Dijk gehandeld heeft tegen art. 30 K.O.;
 - d. dat beantwoording van de tweede en derde vraag, haar door br J. van Dijk voorgelegd, niet tot haar taak behoort; en

besluit:

van deze uitspraken met de daaraan voorafgaande overwegingen kennis te geven aan br J. van Dijk te Huizum en de eerstkomende particuliere synode van Friesland.

Ds A. I. Krijtenburg dient hiertegenover een ander voorstel in. Het voorstel der commissie, in stemming gekomen, wordt verworpen. Van de hoogleraren adviseerde een voor en een tegen aanvaarding. Van de leden verklaarden zich 16 tegen en 11 voor aanvaarding.

Hierna wordt het voorstel-Krijtenburg aangenomen, na gunstig advies van een der hoogleraren (de andere onthield zich thans van advies), met 16 tegen 11 stemmen. De afgevaardigden van Friesland, alsmede ds S. S. Cnossen, die lid was van de particuliere synode van Friesland 1953, bleven bij beide beslissingen buiten stemming. De di W. de Graaff en W. G. Visser en ouderling G. van der Leeden verzochten aantekening in de acta van hun stem tegen het voorstel-Krijtenburg. Het besluit der synode is vermeld in art. 103b.

Artikel 103b.

Afwijzing bezwaarschrift br. J van Dijk

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een brief van br J. van Dijk te Huizum d.d. maart 1955, waarin hij van de generale synode vraagt, hem wel-gefundeerd te antwoorden op een drietal vragen betreffende zijn bezwaren inzake de door de classis Leeuwarden d.d. 15 april 1953 en de particuliere synode van Friesland van 28 mei 1953 gedane uitspraken aangaande het handhaven van een broeder in het ambt van ouderling na de door deze uitgediende ambtsperiode;

van oordeel,

1. dat niet is gebleken, dat deze zaak niet eerst in do kerkeraad van Huizum had kunnen worden afgehandeld;
2. dat daarom de particuliere synode van Friesland 1953 terecht heeft uitgesproken, dat de bezwaren van br J. van Dijk tegen de uitspraak van de classis Leeuwarden d.d. 15 april 1953, dat br J. van Dijk zich eerst met zijn bezwaren tot zijn kerkeraad had behoren te wenden, ongegrond zijn;

spreekt uit,

1. dat het niet tot de taak van de generale synode behoort een oordeel uit te spreken over een zaak, waarvan niet is gebleken, dat zij niet op een mindere vergadering had kunnen worden afgehandeld;
2. dat daarom de generale synode niet aan het verzoek van br J. van Dijk kan voldoen; en

besluit:

hiervan kennis te geven aan br J. van Dijk te Huizum en aan de eerst komende particuliere synode van Friesland.

Artikel 104.

De praeses schorst de vergadering voor de broodmaaltijd. De avondzitting wordt aangevangen met het zingen van Psalm 105 : 2 en 3; appèl nominaal wordt gehouden.

Artikel 105a.

Revisieverzoek inzake doopgetuigen

Ds C. Vonk leest namens commissie IV het door hem gestelde rapport over de bezwaren van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg tegen de uitspraak van de generale synode van 1908 (acta art. 86 sub c), welke uitspraak is gehandhaafd door de generale synoden van Arnhem 1930 (acta art. 294) en van Middelburg 1933 (acta art. 99), inzake het stellen van getuigen in de plaats van de ouders bij de bediening van de kinderdoop (ag. I-C). Na bespreking van rapport en conclusies, worden door de rapporteur enkele wijzigingen in de laatste aangebracht. Beide hoogleraren adviseren tot aanvaarding van deze conclusies. Bij afwezigheid van een lid, verklaren 30 broeders zich eveneens voor aanvaarding; een afgevaardigde onthoudt zich van keurstem. Het besluit der synode is vermeld in art. 105b.

Artikel 105b.

Revisie van de uitspraak inzake doopgetuigen

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een gravamen van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg, hetwelk werd gesteund door de particuliere synode van Utrecht 1954, alsmede door de kerkeraad van Enschede en de classis in juni 1955 te Enschede gehouden, tegen een gedeelte der uitspraak van de generale synode van Amsterdam 1908 (acta art. 86), inzake de doop van kinderen van doopleden, gehandhaafd door de generale synoden van Arnhem 1930 (acta art. 294) en Middelburg 1933 (acta art. 99), hetwelk aldus luidt:

„In zulke gevallen blijft er bijgevolg niets anders over dan om, liefst uit den kring der familie, een of meer getuigen te vorderen, die naar het oordeel des kerkerads voldoende waarborg geven, dat de opvoeding van zulke kinderen beantwoorden zal aan den eisch des verbonds”;

constaterende,

dat eerstgenoemde kerkeraad tegen de gewraakte woorden o.m. de volgende argumenten aanvoert:

1. dat in art. 57 der kerkenordering van geheel andere doopgetuigen sprake is, n l van zulke, die naast de ouders zich stellen en niet in plaats van hen, en wel naast ouders, die de HEERE wél belijden, in plaats van niét belijden;
2. dat de verplichtingen, welke zulke doopgetuigen in de zin van de voornoemde uitspraak der generale synode van 1908 op zich nemen, feitelijk onuitvoerbaar zijn, aangezien iemand kwalijk verplichtingen op zich kan nemen over een kind, dat niet onder zijn gezag staat;
3. dat het gebruik van getuigen in de zin van de voornoemde uitspraak der generale synode van 1908 veeleer de nalatige ouders in hun zonde tegemoet komt dan hen daarin tegenstaat;

van oordeel,

dat deze argumentatie, waarmee de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg de gewraakte woorden in de onderhavige uitspraak van de generale synode van 1908 bestrijdt, overtuigend geacht moet worden;

spreekt uit,

dat zij de uitspraak der generale synode van 1908 inzake het stellen van getuigen in de plaats van de

ouders bij de bediening van de doop aan kinderen der gemeente (acta art. 86) voor vervallen verklaart en in plaats daarvan stelt:

- a. de goede praktijk naar gereformeerde orde is, dat de kerkeraden arbeiden om volwassen leden, die nog geen toelating tot het heilig avondmaal hebben gevraagd, er toe te brengen, dat zij belijdenis des geloofs afleggen;
- b. de kinderen van zulke ouders, die nog leden der kerk zijn behoren als zaad der kerk gedoopt te wezen;
- c. doch de stipulatiën, welke de kerk bij de doop der kinderen verlangt en moet verlangen als waarborg voor de christelijke opvoeding kunnen niet met de ouders worden aangegaan zolang deze geen belijdenis des geloofs hebben afgelegd; in dit geval blijft geen andere mogelijkheid dan de ouders der te dopen kinderen met de meeste ernst te vermanen, dat zij belijdenis des geloofs afleggen, opdat het verbond Gods zo spoedig mogelijk aan het zaad des verbonds verzegeld worde; en

besluit:

hiervan kennis te geven aan de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg, de eerstvolgende particuliere synode van Utrecht, de kerkeraad van Enschede en de eerstvolgende classis Enschede.

Artikel 106.

Nadat gezongen is Psalm 105 : 5 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses deze vergadering.

Twaalfde zitting, vrijdag 2 september 1955.

Artikel 107.

De praeses heropent de vergadering; hij laat Psalm 37 : 2 en 3 zingen, leest Matth. 5 : 1-12 en gaat voor in gebed. Vervolgens wordt appèl nominaal gehouden.

Artikel 108.

De artikelen 44 en 77d der acta worden vastgesteld.

Artikel 109.

De praeses stelt opnieuw aan de orde de bespreking van het contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (zie art. 71). Commissie IV biedt, ditmaal bij monde van ds C. Vonk, een rapport aan van haar grootst mogelijke meerderheid; terwijl br D. J. Oggel Jzn een minderheidsnota overlegt. Het meerderheidsrapport komt, in afwijking van het eerder ingediende rapport, tot de conclusie, dat wel deputaten te benoemen zouden zijn. Br D. J. Oggel Jzn is gebleven bij het aanvankelijke gevoelen dezer commissie, om geen deputaten aan te wijzen. De di W. Vreugdenhil en J. J. de Vries verklaren nu, gehoord de conclusie van de meerderheid der commissie, hun eerder ingediende voorstel in te trekken. Er ontspint zich wederom een brede discussie, die onderbroken wordt door de middagpauze.

Artikel 110.

In de middagzitting die is aangevangen met het zingen van Psalm 147 : 1 en appèl nominaal, deelt de praeses mede, dat professor H. J. Schilder verhinderd is, deze zitting bij te wonen. De besprekingen over het contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken worden voortgezet. De di H. Bouma en S. S. Cnossen dienen amendementen in bij de minderheidsnota, die door br D. J. Oggel Jzn worden overgenomen; de rapporteur der meerderheid neemt amendementen van de di Joh. Francke en J. J. de Vries over. Voorts dient ds J. Hettinga twee amendementen in op het meerderheidsvoorstel. Daar de vergadering zich niet rijp acht voor het nemen van een beslissing, wordt de discussie geëindigd.

Artikel 111.

Nadat gezongen is Psalm 81 : 12 en de assessor is voorgegaan in dankzegging, sluit de praeses te 16 uur deze zitting en daarmee de vergaderingen van de derde synode-week.

Dertiende zitting, dinsdag 6 september 1955.

Artikel 112,

Te 10 uur heropent de praeses de synode; hij laat zingen Psalm 3 : 1 en 2, leest Psalm 3 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt ouderling D. C. Haak vervangen door broeder C. D. Goudappel, die op verzoek van de praeses instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 113.

Revisieverzoek besluiten 1902 inzake Theol. Hogeschool

Namens commissie I rapporteert ouderling W. Noorlag over het ter synode gelegde verzoek van br M. de Boer te Haulerwijk (Fr.) om: a. te annuleren alles wat niet naar Gods Woord is besloten door de generale synode van 1902 (acta art. 102 v.v.) ten aanzien van de inlijving van de Theologische Hogeschool in de Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit; en b. uit te spreken, dat naar den Woorde Gods, de kerk hebbe en onderhoude een eigen inrichting tot opleiding van dienaren des Woords, althans wat de god-geleerde vorming betreft, met handhaving van art. 3 K.O. (ag. XI - A-1). Met op een na algemene stemmen besluit de synode, gehoord het gunstig advies van de aanwezige hoogleraar, in overeenstemming met het voorstel dezer commissie, als volgt in art. 113b.

Artikel 113b.

Geen revisie besluiten 1902 inzake Theol. Hogeschool

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het verzoek van br M. de Boer te Haulerwijk (Fr.) om:

- a. te annuleren alles wat niet naar Gods Woord is besloten door de generale synode van 1902 (acta art. 102 v.v.) ten aanzien van de incorporatie van de Theologische Hogeschool in de Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit en van het niet-uitvoeren van dat besluit;
- b. uit te spreken, dat, „naar den Woorde Gods, de kerk hebbe en onderhoude een eigen inrichting tot opleiding van de dienaren des Woords, althans wat de godgeleerde vorming betreft, met handhaving van art.8 D.K.O”;

overwegende,

wat **punt a** betreft, dat alles, wat toentertijd is besloten in betrekking tot de Theologische Hogeschool, door de feiten is achterhaald, terwijl er thans ook geen enkele band met de theologische faculteit der Vrije Universiteit meer bestaat;

van oordeel,

dat op grond hiervan geen noodzaak aanwezig is om aan het verzoek Lot annulering dier besluiten te voldoen;

overwegende,

wat **punt b** betreft, dat er voer haar geen noodzaak bestaat een uitspraak te doen, als door br M. de Boer gevraagd. maar dat zij gaarne instemt niet zijn dankbaarheid voor de gave des Heren ons in de Theologische Hogeschool geschonken;

en besluit:

aan genoemde verzoeken van br M. de Boer niet te voldoen en hem hiervan kennis te geven

Artikel 114a.

Voorstellen tot wijziging van art. 67 K.O. (Amsterdam-Z.)

Ds Jac. van Nieuwkoop leest het rapport, vastgesteld door commissie 1, over een voorstel van de kerkeraad van Amsterdam-Zuid d.d. 29 april 1955, tot wijziging van artikel 67 K.O. in diër voege, dat behalve de onderhouding der dusgenaamde tweede feestdagen ook de onderhouding van de Kerstdag, Pasen, Pinksteren en Hemelvaartsdag in de vrijheid der kerken worde gelaten (ag. IIIB-6a) ; alsmede over een betuiging van instemming met de strekking van dit voorstel vanwege de classis Arnhem d.d. 6 juli 1955 (ag. III-B-6b).

Bij de bespreking van dit punt wordt een amendement ingediend door ds C. Vonk, waarin deze voorstelt, slechts één overweging aan het besluit te doen voorafgaan, nl. dat door de kerkeraad van Amsterdam-Zuid niet is aangetoond, dat de omstandigheden, waarin onze kerken thans verkeren, een andere regeling vereisen dan die, welke in art. 67 K.O. is gegeven. Dit amendement wordt met 21 tegen 10 stemmen en 1 onthouding verworpen; de beide hoogleraren adviseerden tegen aanvaarding.

Een amendement van ds J. J. Arnold, om eveneens slechts één overweging aan het besluit te doen voorafgaan, nl. dat de kerkeraad van Amsterdam-Zuid de behandeling van deze zaak ter generale synode niet voldoende heeft voorbereid, doordat hij niet eerst, na eventuele weerlegging van de tegen hem ingebrachte argumenten der classis Amsterdam, zich tot de particuliere synode van Noord Holland heeft gewend; wordt eveneens verworpen met 18 tegen 11 stemmen en 3 onthoudingen; de hoogleraren adviseerden tegen aanvaarding.

Nadat de rapporteur enige wijzigingen in de conclusies heeft aangebracht, besluit de synode na gunstig advies der hoogleraren, met 20 tegen 11 stemmen en 1 onthouding, als volgt in art. 114b.

Artikel 114b.

Geen wijziging van art. 67 K.O.

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

- 1 een voorstel van de kerkeraad van Amsterdam-Zuid d.d. 29 april 1955, artikel 67 K.O. in diër voege te wijzigen, dat behalve de onderhouding der dusgenaamde tweede feestdagen ook de onderhouding van de Kerstdag, Pasen, Pinksteren en Hemelvaartsdag in de vrijheid der kerken wordt gelaten, bijvoorbeeld als volgt: „De gemeenten zullen de zondag onderhouden als de dag des HEEREN en staan in de vrijheid daarnevens nog andere dagen te onderhouden”;
2. een betuiging van instemming met de strekking van het voorstel van de kerkeraad van Amsterdam-Zuid vanwege de classis Arnhem d.d. 6 juli 1955, met verzoek in de geest van dit voorstel een besluit te nemen;

overwegende,

1. dat de kerkeraad van Amsterdam-Zuid geen genoegzame redenen heeft aangevoerd om de gevraagde wijziging van art. 67 K.O. aan te brengen;
2. dat alleen de classis Arnhem haar instemming heeft betuigd met de strekking van het voorstel van Amsterdam-Zuid;
3. dat haar ook overigens uit het midden der kerken geen enkele bewijsgrond is voorgebracht aangaande een principieel-ongeoorloofde binding door het huidige art. 67 K.O.;
4. dat haar niet is aangetoond, dat het profijt der kerken wijziging van art. 67 K.O. vereist;
5. dat behandeling van deze zaak door de generale synode niet genoegzaam in de mindere samenkomsten is voorbereid om tot behoorlijke afhandeling te komen;

besluit:

1. art. 67 K.O. niet in de voorgestelde zin te wijzigen, en
2. hiervan mededeling te doen aan de kerkeraad van Amsterdam-Zuid en aan de eerstvolgende

classis Arnhem.

Artikel 115.

De vergadering wordt door de middagpauze onderbroken; te 14 uur wordt zij voortgezet na het zingen van Psalm 22 : 14 en na appèl nominaal.

Artikel 116.

Geen generale endingsdeputaten (Scheveningen)

Ds J. J. de Vries rapporteert namens commissie II over de stukken, die betrekking hebben op het (her-) benoemen van generale zendingsdeputaten (ag. IV-B). Op voorstel dezer commissie komt de synode, met 30 tegen 1 stem en 1 onthouding (één der hoogleraren adviseerde vóór aanvaarding; de andere onthield zich van advies), tot het volgende besluit:

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

- a. het voorstel van de kerkeraad van Scheveningen, over te gaan tot benoeming van generale zendingsdeputaten;
- b. het besluit der particuliere synode van Zuid Holland d.d. 8 maart 1955, op welomschreven gronden niet te treden in het voorstel van de kerkeraad van Scheveningen;
- c. het voorstel van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1955, niet te voldoen aan hetgeen door de kerkeraad van Scheveningen wordt gevraagd;
- d. een uitspraak van de kerkeraad van Dordrecht van gelijke strekking;

constaterende,

- a. dat de kerkeraad van Scheveningen zijn voorstel uitvoerig toelicht, welke toelichting in dezelfde vorm ook reeds gediend heeft ter vergadering van een classis 's-Gravenhage en van de particuliere synode van Zuid Holland d.d. 8 maart 1955;
- b. dat de particuliere synode van Zuid Holland 1955 op grond van een drietal overwegingen als haar oordeel uitsprak, dat het voorstel-Scheveningen praematuur is te achten en daarom besloot in het voorstel niet te treden;
- c. dat de kerkeraad van Scheveningen geen enkele weerlegging biedt van de afwijzing van zijn voorstel door de particuliere synode van Zuid Holland 1954/1955, doch in zijn adres aan de generale synode de betreffende uitspraak zonder meer laat voor wat zij is en daarmee de aangevoerde argumenten, op grond waarvan de afwijzing geschiedde, onbehandeld laat;

overwegende,

- a. dat inzake het al of niet benoemen van generale zendingsdeputaten ook reeds door de generale synode van Kampen 1951 een beslissing werd ge-nomen (acta art. 151) ;
- b. dat een eventueel oordeel der kerken inzake de vraag, of het noodzakelijk is om deze zaak opnieuw te behandelen, niet genoegzaam gebleken is;

van oordeel,

dat de kerkeraad van Scheveningen een geargumenteerde weerlegging van de gronden, waarop de particuliere synode van Zuid Holland 1954/1955 in zijn voorstel niet wilde treden, niet achterwege had mogen laten, althans niet in de huidige situatie;

besluit:

1. het voorstel van de kerkeraad van Scheveningen niet in behandeling te nemen, en
2. van dit besluit mededeling te doen aan de kerkeraad van Scheveningen, de eerstvolgende

particuliere synode van Overijssel en Gelderland en de kerke-raad van Dordrecht.

Artikel 117a.

Ouderling G. van der Leeden rapporteert namens commissie III over de stukken die betrekking hebben op de vraag, of de kosten, verbonden aan het zendingslectoraat aan de Theologische Hogeschool, zullen worden voldaan òf door de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords, of uit de zendingsgelden (ag. V-C).

Nadat de rapporteur enige wijziging in de conclusies heeft aangebracht, werden deze, na gunstig advies der hoogleraren, met algemene stemmen aanvaard; het besluit der synode is vermeld in art. 117b.

Artikel 117b.

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

- a. een voorstel van deputaten-curatoren, om de kosten, verbonden aan het lectoraat in de zendingswetenschappen, uit de zendingsgelden te bestrijden;
- b. voorstellen van de kerkeraden van Drachten, Bunschoten-Spakenburg, Dordrecht, de particuliere synode van Friesland en de particuliere synode van Overijssel en Gelderland, om de gelden, benodigd voor het lectoraat in de zendingswetenschappen te doen betalen door de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords;

constaterende,

- a. dat de benodigde gelden tot 1 januari 1955 uit de zendingsgelden werden voldaan;
- b. dat sinds laatstgenoemde datum de gelden voor het lectoraat in de zendingswetenschappen worden voldaan door de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords, krachtens besluit van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 100-II-2);

overwegende,

dat het onderwijs in de zendingswetenschappen geacht moet worden, in de sedert vele jaren bestaande situatie, te behoren tot de opleiding tot de dienst des Woords -- zulks ook blijkens de benoeming van een lector voor deze weten-schappen door de generale synode van Enschede 1945 (acta art. 82);

spreekt uit,

dat de kosten, verbonden aan het lectoraat in de zendingswetenschappen van 1 januari 1955 af zullen worden bestreden uit de gelden, die voor de opleiding tot de dienst des Woords worden opgebracht;

en besluit:

hiervan mededeling te doen aan:

- a. deputaten-curatoren voor de Theologische Hogeschool;
- b. de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords;
- c. de kerkeraden van Drachten, Bunschoten-Spakenburg, Dordrecht en de eerstvolgende particuliere synoden van Friesland en van Overijssel en Gelderland.

Artikel 118.

Ds N. 't Hart rapporteert namens commissie III over een revisieverzoek van br J. van Dijk te

Huizum met betrekking tot het besluit van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 30) over een door hem bij die synode ingediend voorstel inzake opleiding voor de zending (ag. XI-A-4). De bespreking hierover wordt in deze middagzitting niet ten einde gebracht (zie art. 126).

Artikel 119.

Na het zingen van Gezang 17 en dankzegging door de assessor sluit de praeses de vergadering.

Veertiende zitting, woensdag 7 september 1955.

Artikel 120.

Te 9 uur vindt de gezamenlijke aanvang der werkzaamheden plaats met Heropening het zingen van Psalm 91 : 1, het lezen van Jesaja 40 : 25 - 31 en gebed. Vervolgens gaat de vergadering tot de avond in commissies uiteen.

Artikel 121.

Avondzitting Nadat de avondzitting is aangevangen met het zingen van Psalm 103 : 5 en 6 blijkt bij appèl nominaal, dat ouderling J. O. Bouwman is vervangen door broeder J. van der Molen, die op verzoek van de praeses door op te staan instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 122.

De artikelen 85-111 der acta worden vastgesteld.

Artikel 123.

De eerste scriba rapporteert omtrent de volgende ingekomen stukken:

- a. een bezwaarschrift van br D. Koelewijn te Bunschoten-Spakenburg d.d. 5 september 1955, tegen handelingen van zijn kerkeraad;
- b. een mededeling door ds M. Janssens te Lutten a/d Dedemsvaart d.d. 22 juli 1955, van de tekst van een door de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1955 genomen besluit;
- c. een telegram van br S. J. P. Goossens, Soemba, ingekomen 31 aug. 1955;
- d. een missive van het Nederlands Bijbelgenootschap inzake het bijbelgebruik;
- e. een uitnodiging tot bijwoning van een vergadering van het C.N.V.;
- f. een verzoek van br G. A. Bons te Dordrecht d.d. 30 aug. 1955 inzake de behandeling van zijn ter synode ingediende bezwaarschrift.

De synode besluit de onder a-c genoemde stukken als onontvankelijk terzijde te leggen, wijl binnengekomen na de gestelde sluitingstermijn voor ingekomen stukken (zie art. 9) ; de onder d - e genoemde stukken voor onontvankelijk te verklaren, wijl haar niet regarderende; inzake het onder f genoemde stuk advies van commissie I af te wachten.

Artikel 124.

Op voorstel van het moderamen wordt besloten, in de laatste week van september D.V. samen te komen op maandag te 14 uur, de vergaderingen te schorsen op dinsdag te 17 uur, teneinde wederom samen te komen op donderdag om 9 uur; een en ander in verband met de te Kampen te houden Hogeschooldag en de daaraan voorafgaande bidstond.

Artikel 125.

Op daartoe strekkend verzoek van commissie II, voorgedragen door ds J. J. de Vries, vindt de synode goed, dat aan de classis 's-Gravenhage zal worden verzocht, inzage in haar archief te mogen krijgen, voorzover dit betrekking heeft op de „zaak-Den Haag-West”.

Artikel 126a.

Revisieverzoek br J. van Dijk

Ds N. 't Hart biedt namens commissie III ten dele gewijzigde conclusies aan in betrekking tot het revisieverzoek van br J. van Dijk te Huizum (zie art. 118). Ds W. Vreugdenhil dient een amendement

in, daartoe strekkende, dat, in plaats van een tweetal besluiten (zoals de commissie voorstelt) , slechts één besluit wordt genomen. Dit amendement wordt verworpen met 29 tegen 2 stemmen en 1 onthouding; de hoogleraren adviseerden tegen aanvaarding. Hierna wordt met 31 tegen 1 stem, na gunstig advies der hoogleraren, het voorstel der commissie aanvaard, gelijk dit is opgenomen onder art. 126b.

Artikel 126b.

Geen besluit over voorstellen tot zendingsopleiding

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

- a. het revisieverzoek van br J. van Dijk te Huizum d.d. maart 1955 betreffende het besluit van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 inzake zijn voorstel aangaande de opleiding tot „zendeling" (acta art. 30) ;
- b. zijn verzoek om genoemd voorstel alsnog te behandelen;

overwegende:

- a. dat genoemd besluit niet dusdanig is geredigeerd, dat het in zijn bedoeling niet duidelijk en begrijpelijk zou zijn;
- b. dat door br J. van Dijk niet op overtuigende wijze is aangetoond, dat genoemd besluit zakelijk onjuist is;

besluit:

aan het verzoek om het besluit van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 30) te herzien, niet te voldoen;

voorts constaterende,

- a. dat de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 het niet juist achtte, „dat br Van Dijk, wjl hiervoor geen enkele dringende reden kan aangevoerd worden, alle kerkelijke vergaderingen voorbijgegaan is", en overwoog, „dat de particuliere synode van Drenthe terecht uitspreekt, dat dit voorstel van zo ingrijpende strekking niet of niet voldoende overdacht en doorgesproken kon worden op de mindere vergaderingen";
- b. dat br J. van Dijk ook thans weer heeft verzuimd zijn voorstel in de kerkelijke weg - waarnaar hij werd verwezen - aanhangig te maken;

van oordeel,

dat er geen reden is, het voorstel van br J. van Dijk in behandeling te nemen, zonder dat het op de mindere vergadering kon worden voorbereid;

besluit:

aan het verzoek van br J. van Dijk, zijn voorstel inzake opleiding tot „zendeling" op deze synode in behandeling te nemen, niet te voldoen; en van de beide naar aanleiding van het onderhavige revisieverzoek genomen besluiten kennis te geven aan br J. van Dijk te Huizum.

Artikel 127a.

Voorstellen over psalmbereiming

Ds A. I. Krijtenburg deelt namens commissie IV mede, dat zij in haar conclusies in betrekking tot de aan de synode voorgelegde stukken over de psalmbereiming enkele wijzigingen heeft aangebracht

(zie artt. 88 en 96), in aansluiting aan de eerder gevoerde besprekingen.

Ds H. Bouma stelt voor, met handhaving van de overwegingen 1-5 der commissie, vervolgens te overwegen, dat haar niet is aangetoond, dat het taak dezer generale synode is, in de gegeven situatie opnieuw deputaten te benoemen voor onderzoek van de psalmberijming van ds H. Hasper; en dat het aan elk lid der kerken en aan elke kerkelijke samenkomst vrij staat, in de geordende kerkelijke weg met concrete voorstellen inzake verbetering van de psalmberijming te komen bij een volgende synode; en te besluiten:

1. niet opnieuw deputaten te benoemen voor onderzoek van de psalmberijming van ds Hasper; en
2. van dit besluit met de overwegingen kennis te geven aan de in het commissoriale voorstel genoemde personen en instanties.

Dit voorstel wordt met 25 tegen 7 stemmen verworpen; de hoogleraren adviseerden tegen aanvaarding. Hierna wordt het voorstel der commissie, na gunstig advies der hoogleraren, met 25 tegen 6 stemmen bij 1 onthouding aanvaard, en besluit de synode, gelijk in art. 127b is vermeld.

Artikel 127b.

Besluit inzake psalmbereiming

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

1. het rapport van de door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 inzake de psalmberijming benoemde deputaten (acta artt. 46 en 156; vgl. bijlage 6) ;
2. een achttal gelijklopende missives, respectievelijk ondertekend door: G. Steinman, Rotterdam-Z.; C h. J. de Wolff, Enschede; E. B. van Loenen, Rotterdam-N.; J. P. Hagg en Y. Hagg-Looijenga, Wassenaar; Joh. Baardewijk en A. G. van Baardewijk, Rotterdam-C.; A. Koetsier, Deventer en de kerkeraden van Wassenaar en van De Lier;
3. brieven van br D. de Vries te Groningen en van de kerkeraden van 's-Gravanhage-Oost, Monster, Scheveningen, Zeist en Leiden;

constaterende,

1. dat deputaten de hun door de generale synode van Kampen 1951 gegeven opdracht, welke ter generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 werd ^ehandhaafd, niet hebben uitgevoerd, uit overweging van
 - a. het feit, dat de berijming van ds H. Hasper *niet* algemeen wordt aanvaard in „kerkelijk Nederland" - veeleer is het tegendeel het geval - en
 - b. het nog steeds bestaan van ernstige bezwaren tegen deze berijming, gelijk reeds ter synode van Kampen 1951, na gedeeltelijk onderzoek van de psalmberijming van ds H. Hasper, werd gerapporteerd, terwijl de auteur niet bereid *bleek* aan deze bezwaren tegemoet te komen;
2. dat de boven onder 2 en 3 genoemde adressanten allen hun ernstige bezwaren uitspreken tegen de handelingen van deputaten en voorstellen opnieuw deputaten te benoemen, die de opdracht tot „gedocumenteerde beoordeling" van de berijming 1949 stipt uitvoeren en daarna tijdig rapport aan de kerken doen toekomen, opdat op de volgende generale synode een verantwoord besluit kan worden genomen;

overwegende,

1. dat het te betreuren valt, dat deputaten aan hun opdracht geen uitvoering hebben gegeven;
2. dat het eveneens te betreuren valt, dat de deputaten hun rapport niet tijdig aan de kerken hebben toegezonden, overeenkomstig het door de generale synode van Kampen 1951 dienaangaande bepaalde;
3. dat de overweging van deputaten, dat de berijming van ds H. Hasper niet algemeen wordt aanvaard in „kerkelijk Nederland", voor hen geen motief had mogen zijn hun opdracht niet uit te

- voeren;
4. dat voorts de overweging van deputaten, dat er reeds van overlang bezwaren tegen genoemde berijming naar voren zijn gebracht, hen niet had mogen verhinderen te trachten hun onderzoek, overeenkomstig het door de generale synode van Kampen 1951 dienaangaande bepaalde, ten einde te brengen;
 5. dat hetgeen onder 4 werd overwogen deputaten voor het minst had moeten nopen, deze bezwaren in hun rapport aan de kerken bekend te maken, opdat deze zelve konden oordelen.
 6. dat het gewenst moet worden geacht, dat alsnog wordt onderzocht òf, en zo ja, in hoeverre de psalmberijming van ds H. Hasper nog in aanmerking kan komen ten dienste van de verbetering der psalmberijming;
 7. dat het van belang moet worden geacht te onderzoeken, of ook op andere wijze aan de verbetering van de berijming kan worden gearbeid, bv. door aandacht te schenken aan andere berijmingen der psalmen, met name ook aan zulke, die uit eigen kerkelijke kring zijn voortgekomen, alsmede aan de mogelijkheid van het zingen van onberijmde psalmen;

besluit:

1. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:
 - a. alsnog te onderzoeken òf, en zo ja, in hoeverre de psalmberijming van ds H. Hasper nog in aanmerking kan komen ten dienste van de verbetering van de psalmberijming;
 - b. na te gaan, welke mogelijkheden er zich overigens nog voordoen, om tot verbetering van de psalmberijming te geraken;
 - c. van hun bevindingen aan de kerken mededeling te doen één jaar vóór de eerstkomende generale synode;
2. hiervan mededeling te doen aan de deputaten benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 156, 6), aan de kerken en broeders en zuster, die zich over deze materie tot haar hebben gewend.

Artikel 128

Ds C. Vonk rapporteert namens commissie IV over het voorstel der classis 's-Gravenhage d.d. 10 maart 1955, inzake de vaststelling van een tekst in hedendaags Nederlands van de drie formulieren van enigheid en van de liturgische formulieren (ag. II-C-2; zie bijlage 7). De discussie wordt niet ten einde gebracht (zie art. 132).

Artikel 129.

De synode vindt goed op een daartoe door ds W. de Graaff gedaan verzoek van commissie III, dat enige informaties worden ingewonnen bij de kerkeraad van Leeuwarden, in verband met een bij haar ingediend bezwaarschrift van br H. Brouwer te Amsterdam-Zuid (ag. XI-B, 2a; zie art. 201).

Artikel 130.

Na het zingen van Psalm 64 : 10 en dankgebed door de assessor volgt sluiting.

Vijftiende zitting, donderdag 8 september 1955.

Artikel 131.

De praeses opent om 9 uur de vergadering van deze dag met het laten zingen van Psalm 111 : 1 en 6, het lezen van Spreuken 15 : 1-10 en gebed. Appèl nominaal wordt gehouden.

Artikel 132a.

Bespreking over tekst der formulieren

De bespreking over het in artikel 128 aan de orde gestelde agendapunt wordt voortgezet. De di Joh. Francke en W. de Graaff dienen enkele amendementen in, die door de rapporteur worden overgenomen.

Een advies van beide hoogleraren wordt door ds H. Bouma als voorstel ingediend. Het luidt als volgt:

De generale synode,
kennis genomen hebbende van (zie hier voor het in art.132b vermelde besluit);

overwegende,

zowel de moeilijkheid als het belang van de vragen die rijzen bij de beoordeling niet alleen van de noodzakelijkheid, maar ook van de mogelijkheid van hetgeen het voorstel beoogt;

besluit:

enkele deputaten te benoemen, met slechts deze opdracht, dat zij:

1. een onderzoek zullen instellen naar de noodzakelijkheid en uitvoerbaarheid, in deze tijd, van een dienaangaande aan eventueel door een volgende generale synode te benoemen deputaten te geven opdracht: een ontwerp aan te bieden voor een redactie in hedendaags Nederlands van de tekst van de drie formulieren van enigheid en van de liturgische formulieren;
2. hun aan de eerstkomende generale synode aan te bieden rapport omtrent hun arbeid een jaar voor die synode aan de kerken zullen toezenden.

Dit voorstel wordt verworpen met 22 tegen 9 stemmen; de hoogleraren adviseerden vóór aanvaarding. Vervolgens wordt na afwijzend advies van beide hoogleraren, met 23 tegen 7 stemmen en 1 onthouding, het geamendeerde voorstel der commissie aanvaard; het besluit is in art. 132b vermeld.

Artikel 132b.

Besluit inzake tekst der formulieren

De generale synode,

kennis genomen hebbende van

een voorstel van de classis 's-Gravenhage d.d. 10 maart 1955, gesteund door de particuliere synode van Zuid Holland 1955, inhoudende:

„deputaten aan te wijzen met opdracht aan de kerken een ontwerp aan te bieden van een vast te stellen tekst in hedendaags Nederlands van de drie formulieren van enigheid en van de liturgische formulieren, welk ontwerp niet eerder dan twee jaar nadat het aan de kerken is aangeboden, op een generale synode in behandeling dient te komen”;

overwegende,

dat de vaststelling van zulk een tekst zeer zeker gewenst is, doch dat de arbeid, daaraan verbonden, niet alleen omvangrijk is maar ook vele moeilijkheden met zich mee brengt en derhalve grondige voorbereiding vereist;

besluit:

enkele deputaten te benoemen, met slechts deze opdracht, dat zij:

1. een onderzoek zullen instellen naar de uitvoerbaarheid, in deze tijd, van de taak, aan de kerken een ontwerp aan te bieden voor een vast te stellen tekst in hedendaags Nederlands van de drie formulieren van enigheid en van de liturgische formulieren;
2. hun aan de eerstkomende generale synode omtrent hun arbeid uit te brengen rapport tijdig aan de kerken zullen toezenden.

Artikel 133.

Nadat de vergadering enige tijd in besloten zitting is bijeen geweest, wordt nog gezongen Psalm 101 : 1 en 2, gaat de assessor voor in dankgebed en volgt om 12 uur sluiting.

Zestiende zitting, vrijdag 9 september 1955.

Artikel 134.

Te 9 uur opent de praeses de vergadering, waarbij gezongen wordt Psalm 48 : 1 en gelezen Jesaja 33 : 20-24. Na het gebed en appèl nominaal gaat zij in besloten zitting over.

Artikel 135.

Nadat de zitting weer openbaar is geworden, deelt ds C. Vonk als voorzitter van commissie IV mede, dat zij zich, gehoord de besprekingen, opnieuw heeft beraden op een door de synode te nemen besluit in betrekking tot contactoefening met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (zie art. 110) De commissie adviseert thans eenparig, de brief van de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken te doen beantwoorden met een brief dezer synode, De besprekingen over deze zaak worden onderbroken door de middagpauze.

Artikel 136.

Nadat de middagzitting, in welke de hoogleraren met kennisgeving afwezig zijn, is aangevangen met het zingen van Psalm 122 : 3 en appèl nominaal, worden de besprekingen over het in het voorgaande artikel genoemde punt voortgezet. De praeses stelt voor, thans tot een besluit te komen over de vraag, of de synode een brief in de door de commissie voorgestelde vorm (afgezien van redactionele onderdelen, die later aan de orde kunnen komen) wil besluiten cd niet.

Ouderling Jac. G. van Oord dient een amendement in op dit voorstel, daartoe strekkende, dat behalve tot het verzenden van zulk een brief ook zou besloten worden tot het benoemen van deputaten, om met deputaten van de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken over de inhoud van deze brief en wat daarmee verband houdt te spreken na zijn ontvangst door de eerstvolgende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Dit amendement wordt verworpen met 30 tegen 2 stemmen.

Vervolgens wordt het praesidiale voorstel met 31 tegen 1 stem aangenomen (hierbij kan opgemerkt, dat de tegenstemmende broeder in een volgende zitting (zie art. 149) verklaarde, dat hij, gelet op de nader vastgestelde tekst van de te verzenden brief, geacht wil worden te hebben vóórgestemd).

Nadat dit besluit aldus met grote eenstemmigheid is genomen, vertolkt de praeses hierover de dank der vergadering aan de Here, Die dit zo heeft geleid, dat, in een tijd van veel spreken over eenheid, deze synode een poging heeft mogen doen, tot werkelijke eenheid te komen (zie art. 149).

Artikel 137a.

Ouderling D. J. Oggel J z. leest het rapport van commissie IV over de haar ter hand gestelde stukken, die allen betrekking hebben op de correspondentie met de buitenlandse kerken (ag. V III-A; zie bijlage 10). Nadat de rap^porteur een amendement van cis W. G. Visser heeft overgenomen, wordt het commissoriale voorstel met algemene stemmen als besluit aanvaard; het luidt als in art. 137b vermeld.

Artikel 137b.

Besluit inzake correspondentie buitenlandse kerken

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

- 1 het rapport (met bijlagen) van deputaten, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 voor de correspondentie met buitenlandse kerken;
2. een verslag van de samenspreking van afgevaardigden van Die Gereformeerde Kerk van Pretoria met een commissie van de synode van Potchef-stroom 1955 van Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, gezonden door genoemde afgevaardigden;

constaterende,

1. dat de deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken blijk hebben gegeven van grote activiteit, die echter, naar hun eigen oordeel, gedeeltelijk geremd werd door de vrij beperkte instructie, hun verleend door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 81) ;
2. dat deputaten een verzoek van de kerk te Pretoria, tot het geven van voorlichting aan kerken in het buitenland, met wie de gereformeerde kerken in Nederland eertijds contact hadden, hebben afgewezen, op grond van hun instructie en tevens omdat het hun onjuist leek als deputaten dit verzoek in te willigen, welk verzoek zij evenwel aan deze synode doorgeven;
3. dat de National Synod of Homewood van The Canadian Reformed Churches 1954 besloot, dat correspondentie onderhouden zal worden op door haar genoemde voorwaarden, welke luiden:
 - a. het ontvangen van elkanders eventuele deputaten op de meeste vergaderingen als adviseurs;
 - b. het aanvaarden van elkanders attestaties;
 - c. het toelaten van elkanders dienaren des Woords tot de bediening van Woord en sacramenten;
 - d. het informeren van elkander inzake genomen besluiten en eventuele wijziging of uitbouw van belijdenis en liturgie;
 - e. het op elkander acht geven, dat niet worde afgeweken van de gereformeerde belijdenis in de leer, de dienst en de tucht;
 - f. het doen van verantwoording terzake van correspondentie met derden;

in dit verband overwegende,

1. dat de generale synode van Kampen 1951 (acta art. 105, onder 6) bepaalde, inzake de verhouding tot de Canadian Reformed Churches, „dat deze relatie tot nader order op de volgende wijze zal worden onderhouden“ :
 1. dat de gereformeerde kerken in Nederland en The Canadian Reformed Churches op elkanders leer en kerkregering zullen acht geven en mede daartoe elkander op de hoogte zullen houden van de agenda en de besluiten van haar meeste vergaderingen, met de mogelijkheid van wederzijdse afvaardiging::
 2. dat over eventuele wijzigingen en/of aanvullingen in belijdenis, kerkenordening en liturgische formulieren, voor zover mogelijk, onderling overleg zal worden gepleegd;
 3. dat de door de met elkander in correspondentie staande kerken afgegeven attestaties over en weer ontvankelijk zullen worden verklaard;
 4. dat de dienaren des Woords van de met elkander in correspondentie staande kerken over en weer kunnen worden uitgenodigd tot het voorgaan in de dienst des Woords en der sacramenten“ ;
2. dat tussen de besluiten der synoden van Kampen 1951 en van Homewood 1954 de volgende verschillen aan de dag treden:
 - a. „Kampen“ wil *overleg* over eventuele wijzigingen in belijdenis, kerkenordening en liturgische formulieren, terwijl „Homewood“ alleen *informatie* wil, na wijziging van belijdenis en liturgie;
 - b. „Kampen“ wil de corresponderende kerken op de hoogte houden van agenda en besluiten der meeste vergaderingen, terwijl „Homewood“ daarover niets zegt;
 - c. „Kampen“ noemt het acht geven op elkanders leer en kerkregering, terwijl „Homewood“ spreekt van de „gereformeerde belijdenis in de leer, de dienst en de tucht“;
 - d. „Homewood“ wil eventuele deputaten ontvangen als adviseurs;

voorts constaterende,

1. dat in het verzoek van deputaten, benoemd door de synode van Armadale 1954, hetwelk de wens inhoudt om in correspondentie te treden met onze kerken, *niet* wordt medegedeeld of de besluiten van de generale synode van Kampen 1951 voor haar aanvaardbaar zijn;
2. dat de synode van Die Gereformeerde Kerken in Suid-Afrika mededeelt, dat art. 51 K.O. door haar is geschrapt en voor art. 52 K.O. door haar een andere formulering werd gezocht, gezien de bijzondere situatie daar te lande;
3. dat de brieven van W. L. Dekker Wzn e.a. te Maylands (W. Australië) interventie verzoeken

inzake interne kerkelijke aangelegenheden van de kerken in West Australië;

overwegende,

- a. dat de deputaten, benoemd door de generale synode van Berkel en Roden-rijs 1952, zich punctueel van hun taak hebben gekweten;
- b. dat het gewenst is, de behandeling van eventuele verzoeken tot correspondentie ter generale synode behoorlijk voor te bereiden, door informaties, enz.;
- c. dat het gewenst is, een juiste voorlichting te geven over de zaaksgerechtigheid en het verloop van de vrijmaking in Nederland, om deze, op eventueel verzoek, toe te zenden aan die kerken, met welke eertijds correspondentie werd gevoerd;
- d. dat niet bekend is, waarom de synode van Homewood 1954 in deze materie besluiten nam, welke afwijken van die welke de generale synode van Kampen 1951 nam;
- e. dat het, met het oog op het onderhouden van correspondentie, noodzakelijk is, dat door Die Gereformeerde Kerken in Suid-Afrika en The Reformed Churches of Australia, waarbij ook behoort de kerk in Tasmanië (Launceston), mededeling wordt gedaan of door haar de betreffende besluiten van de generale synode van Kampen 1951 worden aanvaard;
- f. dat de schrapping van art. 51 K.O. en de wijziging van art. 52 K.O. door Die Gereformeerde Kerken in Suid-Afrika verklaarbaar is;
- g. dat de generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland geen uitspraak kan doen in interne zaken van buitenlandse kerken;

besluit, op voorstel van deputaten:

- I. Die Gereformeerde Kerken in Suid-Afrika en The Reformed Churches of Australia (synode van Armadale 1954) te erkennen als kerken, waarmee correspondentie wordt onderhouden en haar te vragen of zij, voor wat de inhoud van de correspondentie betreft, akkoord gaan met de richtlijnen, die de generale synode van Kampen 1951 te dezen opzichte stelde (acta art. 105 onder 6) ;
- II. aan de meeste vergaderingen van de buitenlandse kerken, met welke de gereformeerde kerken in Nederland in correspondentie zijn getreden, een exemplaar van de acta der generale synode te zenden, alsmede, voor zover beschikbaar, ook de acta der vorige generale synoden;
- III. in het archief der generale synoden enige exemplaren van de acta der generale synoden beschikbaar te houden ten behoeve van deputaten;

besluit verder:

- IV. deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, dank te betuigen voor hun arbeid en hun handelingen goed te keuren;
- V. opnieuw deputaten te dezer zake te benoemen;
- VI. de instructie voor deze deputaten als volgt uit te breiden:
 - a. dat zij eventueel informaties hebben in te winnen bij de kerken, die correspondentie verzoeken en zeggen te staan op de grondslag van Schrift, belijdenis en kerkenordening, om zonodig de generale synode hierover van advies te dienen;
 - b. hen te machtigen, de generale synode adviezen te geven naar aanleiding van bij hen ingekomen stukken;
 - c. hun op te dragen, de bij hen ingekomen acta van de generale synoden der buitenlandse kerken te onderzoeken en over, voor de gereformeerde kerken in Nederland van belang zijnde, besluiten aan de generale synode te rapporteren en eventueel te adviseren;
- VII. naar aanleiding van een verzoek van de predikanten j. Kok en C. van der Waal en van deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, benoemd door de synode van Die Gereformeerde Kerken in Suid-Afrika 1954, aan professor C. Veenhof te verzoeken, een apologie van de vrijmaking op te stellen, ten behoeve van de voorlichting in het buitenland, zulks in overeenstemming met hetgeen is besloten door de generale synoden van Enschede 1945 (acta

- art. 84, onder 13) en Groningen (acta art. 205) ;
- VIII. aan de eerstkomende generale synode van The Canadian Reformed Churches te verzoeken, zich nader uit te spreken over de motieven, die haar kerken hebben geleid tot een andere formulering van de regelen tot correspondentie, dan de generale synode van Kampen 1951 had voorgesteld;
- IX. geen bezwaar te maken tegen de schrapping van art. 51 K.O. en de wijziging van art. 52 K.O. door Die Gereformeerde Kerken in Suid-Afrika;
- X. zich met de interne kerkelijke moeilijkheden te Maylands (W. Australië) niet in te laten;

en besluit eindelijk:

- XI. van de onder I - X genoemde besluiten kennis te geven aan de betrokkenen.

Artikel 138.

De assessor verzoekt de vergadering te zingen Psalm 72 : 10 en 11, waarna hij vooraat in dankgebed. De praeses sluit de laatste zitting van de vierde synodeweek.

Zeventiende zitting, dinsdag 13 september 1955.

Artikel 139.

Te 10 uur heropent de praeses de vergadering; gezongen wordt Psalm 102 : 9 en 10 en gelezen Zacharia 4 : 1-10. Na het gebed wordt appèl nominaal gehouden. Van de afgevaardigden uit Zuid Holland zijn slechts drie aanwezig. Ouderling D. J. Oggel Jz. is vervangen door broeder C. R. Boeye, die, voor het eerst ter synode, instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 140.

In besloten zitting komt in behandeling een appèl van de kerkeraad van Wormerveer tegen een uitspraak der particuliere synode van Noord Holland 1955 in betrekking tot een tuchtzaak (ag. XI-B, 5a). De vergadering komt nog niet tot een besluit (zie art. 147).

Artikel 141.

Nadat de middag is besteed voor commissiewerk, wordt de avondvergadering aangevangen met het zingen van Psalm 106 : 2 en 3 en appèl nominaal.

Artikel 142.

De voorzitter van commissie 11, ds Joh. Francke, verzoekt namens haar, dat het dossier van de kerkeraad van Zwolle in betrekking tot de „zaak-S. J. P. Goossens" zal worden opgevraagd, daar kennismening van stukken nodig blijkt voor het verkrijgen van recht inzicht op concrete punten. Dit verzoek wordt toegestaan.

Artikel 143.

De artikelen 112-133 der acta worden vastgesteld.

Artikel 144

Namens H.K.H. Prinses Wilhelmina der Nederlanden is het ondervolgende telegram ingekomen (zie art. 95), geadresseerd aan de praeses der synode, waarvan de scriba voorlezing doet:

„Prinses Wilhelmina, herstellende, draagt mij op, u en de leden van de generale synode van de gereformeerde kerken dank te zeggen voor gelukwensen.

J.Geldens

Particulier secretaresse Prinses Wilhelmina

De praeses vertolkt aller blijdschap en dank voor het hiermee ontvangen bericht omtrent het herstel van H.K.H. de Prinses.

Artikel 145a.

Voorstellen tot emeritaatsregeling hoogleraren

Ouderling G. Grasdijk rapporteert namens commissie III over het door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 aan deputaten-curatoren der Theologische Hogeschool gerichte verzoek, te overwegen of de nieuwe door haar vastgestelde bepalingen voor het verlenen van emeritaatsgelden aan hoogleraren „billijkerwijze ook mogen worden voorgesteld aan de hoogleraren, voor wie de oude bepalingen gelden, en zo ja, dit dan in bespreking te nemen met deze hoogleraren, enz." (acta art. 117, blz. 64; ag. V-A). Op advies van de commissie komt de synode met 29 stemmen en 2 onthoudingen (na gunstig advies van de aanwezige - niet bij deze zaak persoonlijk belanghebbende - hoogleraar) tot de uitspraak, vermeld in art. 145b.

Artikel 145b.

Emeritaatsregeling hoogleraren

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het verslag van deputaten-curatoren, en

gelet op

de hun verleende opdracht betreffende de onderhandeling met de hoogleraren, voor wie de oude bepalingen van de emeritaatsregelingen gelden,

spreekt uit,

overeenkomstig het advies van deputaten-curatoren, dat voor de hoogleraren, voor wie deze bepalingen gelden, de vroeger gemaakte afspraken blijven gehandhaafd.

Artikel 146a.

Voorstellen inzake verhouding tot kerken in Indonesië

Ouderling W. Noorlag rapporteert namens commissie I over een driedelig verzoek der classis Assen d.d. 21 maart 1955 in betrekking tot art. 51 K.O.. Genoemde classis is nl. van oordeel, dat art. 51 K.O. wijziging behoeft, reeds omdat thans geen gebied meer bestaat, dat de naam „Nederlands Indië" draagt; dat ook dringend herziening behoeft de regeling van de generale synoden van Leeuwarden 1920 en Utrecht 1923 inzake de samenleving met de kerken van Europeanen in bedoeld gebied, omdat getal en omvang dier kerken thans aanzienlijk geringer is geworden; en dat de verhouding tot de kerken van Europeanen in Indonesië op gelijke wijze behoort te worden geregeld als die tot andere buitenlandse kerken, omdat Indonesië feitelijk is aan te merken als „buitenland". Deze classis verzoekt derhalve aan de generale synode van Enschede 1955 deze zaken te regelen (ag. III-B-5).

Ds J. Hettinga dient een amendement in op de door deze commissie voorgestelde conclusies, daartoe strekkende, dat het effect van het te nemen besluit zal worden uitgesteld tot van de gereformeerde kerk(en) in Indonesië bericht van akkoord zal zijn ontvangen. Dit amendement wordt, na gunstig advies van de aanwezige hoogleraar, met 23 tegen 6 stemmen verworpen, waarbij twee broeders zich van stemming onthouden.

Vervolgens wordt het voorstel der commissie met algemene stemmen aanvaard (de aanwezige hoogleraar onthield zich van advies); het besluit der synode is vermeld in art. 146b.

Artikel 146b.

Besluit inzake verhouding tot kerken in Indonesië

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het verzoek van de classis Assen tot herziening van de regeling van de wijze, waarop de gereformeerde kerken in Nederland in verband staan tot de gereformeerde kerken van Europeanen in Indonesië, zoals die is vastgelegd in art. 51 K.O. en in de besluiten van de generale synoden van Leeuwarden 1920 (acta art. 132, onder II-a) en van Utrecht 1923 (acta art. 87, I-2);

van oordeel,

1. dat een wijziging van art. 51 K.O. op dit ogenblik niet raadzaam is te achten, aangezien een gedeeltelijke wijziging van dit artikel (bijvoorbeeld, de verandering van de naam „Nederlands Indië" in „Indonesië") hoogstwaarschijnlijk spoedig gevolgd zou moeten worden door een algehele wijziging, welke, gezien hetgeen onder punt 3 aan de orde komt, thans nog niet mogelijk is;
2. dat de besluiten van de generale synoden van Leeuwarden 1920 (het in het leven roepen van een classis Batavia) en van Utrecht 1923 (het verlenen aan de classis Batavia van de rechten ener particuliere synode), gezien het aantal en het ledental dier kerken niet meer zijn te handhaven en daarom niet langer voor rekening der kerken kunnen worden genomen;
3. dat de gereformeerde kerken van Europeanen in Indonesië in de gelegenheid behoren te worden gesteld, haar zienswijze kenbaar te maken over de wijze, waarop haar verhouding tot de kerken in Nederland zal worden geregeld, alvorens een generale synode daarover een besluit neemt;

besluit:

1. op dit ogenblik nog niet over te gaan tot wijziging van art. 51 K.O.;
2. de besluiten van de generale synoden van Leeuwarden 1920 (acta art. 132, onder II-a), inzake het in het leven roepen van een classis Batavia, en van Utrecht 1923 (acta art. 87, 1-2), om de classis Batavia de rechten ener particuliere synode toe te kennen, niet langer voor rekening der kerken te nemen;
3. de gereformeerde kerken van Europeanen in Indonesië in de gelegenheid te stellen haar zienswijze kenbaar te maken over de wijze, waarop haar verhouding tot onze kerken zal worden geregeld, alvorens een volgende generale synode daarover een besluit neemt;
4. van dit besluit kennis te geven aan de classis Assen en aan de gereformeerde kerken van Europeanen in Indonesië.

Artikel 147.

In besloten zitting wordt de bespreking over het appèl van de kerkeraad van Wormerveer (zie eerder art. 140) voortgezet; er wordt nog geen beslissing genomen (zie verder art. 150). Nadat gezongen is Psalm 121 : 1, en de assessor is voorgegaan in dankzegging, volgt sluiting.

Achttiende zitting, woensdag 14 september 1955.

Artikel 148.

Te 19 uur heropent de praeses de vergadering. Gezongen wordt Psalm 89 : 3 en gelezen Openbaring 4. Na het gebed volgt appèl nominaal.

Artikel 149a.

Brief aan Synode Chr. Geref. Kerken

De redactie van de brief, die gericht zal worden aan de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (zie art. 136) wordt vastgesteld. Hierbij blijkt, dat thans alle broeders met het verzenden van deze brief instemmen (zie nog artt. 194-195) . De tekst der te verzenden brief is vermeld in art. 149b.

Artikel 149b.

Aan de eerstvolgende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

Hoogerwaarde Heren en Broeders!

- I. De generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland, samengekomen te Enschede op 12 juli 1955, nam kennis van de brief d.d. 30 december 1953 van Uw synode van 8-17 september 1953, gehouden te Apeldoorn. Uw synode deelde ons daardoor mede, onder punt 1 van haar besluit, dat zij heeft goedgekeurd de handelingen van haar „deputaten voor Eenheid onder de Gereformeerde belijders“, die aan haarverslag uitbrachten van hetgeen tussenhen en deputaten onzer kerken verhandeld was. U moge weten, dat dit Uw besluit ons teleurstelde, daar blijkens besluit onzer generale synode te Kampen 1951 (acta art. 120) de mogelijkheid aanwezig werd geacht, dat Uw generale synode een ons bezwarende overtuiging van bedoelde deputaten Uwer kerken niet zou approberen en daarmee een weg tot kerkelijke eenheid aanwezig zou zien, die nu blijkens Uw besluiten niet aanwezig, althans niet geopend wordt geacht. Des te meer zijn wij teleurgesteld door het besluit Uwer synode onder punt 3, alwaar zij met even zovele woorden uitsprak, dat er „van een spoedige vereniging“ met onze kerken „geen sprake kan zijn“, en dit ofschoon zij verklaarde „de noodzakelijkheid van vereniging“ met elke op Gods Woord gegronde vergadering“ te „erkennen“ en te „doorvoelen“. Deze teleurstelling mag ook daarom groot zijn, omdat Uw synode haar oordeel fundeerde op „de in de missive van 5 juni 1951 genoemde zaken“, een missive die reeds door het antwoord onzer deputaten d.d. 25 juli 1951 betwist is geworden, terwijl ook onze synode van Kampen 1951 bezwaren heeft geconstateerd tegen de in die missive aangetroffen bedenkingen (acta art. 120, B-2), zonder dat op deze tegenargumentatie Uwerzijds is ingegaan.

Intussen zien wij ons genoodzaakt nota te nemen van hetgeen Uw synode Anno Domini 1953 besloot en te constateren, dat zij de mogelijkheid van een spoedige vereniging afwezig achtte en slechts „opnieuw“ deputaten benoemde „voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel“ Uwer „kerken nader rekenschap te geven“.

Hiermede stond onze synode voor de vraag, hoe harerzijds op dit besluit Uwerzijds zou zijn te reageren. Zij heeft met algemene stemmen goedgevonden, dit te doen door middel van deze brief.

- II. Uiteraard werd door het besluit Uwer synode de vraag op onze tafel gelegd, of wij nu ook deputaten zouden benoemen om met de van Uw kant benoemde in contact te treden. Het was ons evenwel niet mogelijk deze vraag te beantwoorden, zonder eerst een andere onder ogen te zien, n.l. *hoe U nu eigenlijk de verhouding tot onze kerken ziet*, resp. *hoe U onze kerken ziet* in haar relatie tot Schrift en belijdenis, alsmede *hoe U Uwe kerken* tot deze laatste in verhouding ziet staan. Niet alleen het feit, dat Uw synode deputaten benoemde om „nader rekenschap te geven“ van het „schriftuurlijk-confessioneel beginsel“ Uwer kerken, noopt tot deze vragen, gelijk straks nader zal blijken, maar ook reeds het ons bedroevende feit, dat zij, alhoewel zij verklaarde te „erkennen“ en te „doorvoelen“, „de noodzakelijkheid van vereniging“ „met elke op Gods Woord gegronde vergadering“, uitsprak de onmogelijkheid van „een spoedige vereniging“ van Uwe en onze kerken

Wij vragen ons af wat de betekenis van deze woorden is voor de zojuist gestelde vraag. Daarbij leek ons tweeërlei exegese van deze Uw uitspraak (gemakshalve schrijven wij hier en vervolgens „U“ en „Uw“, e.d., ook waar het geldt besluiten van Uw voorgaande synode, enz.) theoretisch mogelijk. Namelijk,

Of U bedoelt, dat U onze kerken toch wel erkent als metterdaad „op Gods Woord gegrond“, zodat U „vereniging“ met haar ook metterdaad „noodzakelijk“ acht, maar slechts hindernissen ziet op de weg ener SPOE^DIGE vereniging; m.a.w. die vereniging ware een kwestie van *tempo* en wegneming van *ondergeschikte* belemmeringen;

Of - de andere verklaring -- U bedoelt eigenlijk, dat U wel IN HET ALGEMEEN erkent de noodzakelijkheid van vereniging met „elke op Gods Woord gegronde vergadering“, maar dat U ONZE kerken -- alle goede woorden van Uw kant over haar en haar pretenties, hoe welgemeend ook, ten spijt - toch niet metterdaad aan die eis ziet beantwoorden, zodat 11 DAAROM een vereniging met onze kerken niet binnen gezichtsbereik ziet liggen; het spreken over „spoedig“ zou dan verklaard moeten worden door het feit, dat U eerst bij onze kerken

bekering tot Gods Woord noodzakelijk acht en deze niet op korte termijn meent te kunnen verwachten.

III. Nu wijst U ter motivering van Uw oordeel wel op „de in de missive van 5 Juni 1951 genoemde zaken”.

Daaronder zal dan wellicht te verstaan zijn, wat Uw deputaten in deze missive aan ons adres noemden „de methode en inhoud van Uw” (dus onze) „prediking” (IVb), etc., „Uw kerkopvatting” (V) „de doelstellingen van de z.g.n 'doorgaande reformatie’ ” (ib.), mogelijk ook de bezwaren van Uw deputaten tegen wat genoemd werd „een kerkelijke vereniging 'van boven af’ ” (VI). Nu zijn, gelijk hierboven reeds opgemerkt, deze aanwijzingen als bezwaren tegen vereniging reeds door deputaten onzerzijds (missive 25 Juli 1951) betwist - gelijk ook door de synode Kampen 1951 is gedaan (acta art. 120, B-2) - en dit zonder weerlegging daarvan Uwerzijds. Maar nu Uw synode gaat stellen, dat op grond van deze „zaken” van „een spoedige vereniging” „nog geen sprake kan zijn”, blijft ook bij deze fundering voor ons een open vraag, of U in deze „zaken” belemmeringen ziet van *ondergeschikte* aard, dan wel van vooralsnog doorslaggevende *principiële* betekenis, m.a.w. of zij slechts belemmeren een vereniging op *korte termijn*, terwijl U toch wel ons erkent als op Gods Woord gegrond (zodat alleen nog gesprek nodig ware om incidentele belemmeringen - verder - uit de weg te ruimen). dan wel dat zij verhinderen een royale erkenning Uwerzijds van onze kerken als metterdaad op Gods Woord en dat alleen gegrond, zodat om d e z e reden van een vereniging met ons geen sprake kan zijn, in het *algemeen* reeds niet, dus allerminst „spoedig”.

Reeds deze overwegingen van Uw brief dringen ons tot de conclusie: laat de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken duidelijk zich uitspreken over de vraag, of zij onze kerken erkent als *metterdaad* op Gods Woord (en dit zowel geheel, als alléén) gegronde vergadering, dan wel dat zij dit niet doet..

In deze vraag is het woord „metterdaad” *geaccentueerd*, omdat het on^s niet slechts er om gaat, of U erkent, dat Gij en wij beiden ;WILLEN staan op deze enige basis - aldus reeds Uw deputaten in het begin van hun. door Uw synode goedgekeurde, brief d.d. 5 Juni 1951 in een uitspraak (II; vgl. 1), die wij gaarne blijven waarderen - waarmede de mogelijkheid openblijft, dat volgens U deze basis wel door ons *gepretendeerd* wordt, maar niet door U bij ons aanwezig wordt geacht als de enige *norm*, die in werkelijkheid exclusief *geldt*, doch vooral daarom gaat het ons, of U onze kerken in feite als op deze basis gefundeerd erkent. Helderheid omtrent deze vraag achten wij voor de 'toekomst van Uw en onze verhouding van bepalende betekenis.

IV^a. Deze vraag nu hangt in de tweede plaats nauw samen met een direct volgend punt van Uw besluit. U besloot n.l., op grond van het uitgesprokene, „ *g e e n* deputaten te benoemen met instructie om de vereniging zo spoedig mogelijk haar beslag te doen krijgen”, maar wel „*opnieuw* deputaten te benoemen voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel` Uwer kerken „nader rekenschap te geven”. Uit het woord „opnieuw” zou kunnen blijken, dat U Uw vorige deputaten ook reeds met juist deze instructie had gemandateerd; in hoeverre dit al of niet zo is, resp. ons bekend kon zijn en voor het verleden van betekenis had kunnen wezen, laten wij hier buiten beschouwing als voor het ogenblik niet (meer) ter zake doende. Wij constateren het feit, dat U thans in elk geval deputaten met *deze* opdracht benoemt en dat terwijl U een spoedige vereniging met onze kerken reeds niet mogelijk hebt geoordeeld.

Nu vragen wij ons het volgende af, zulks in directe aansluiting bij de hierboven reeds gestelde eerste vraag.

IV^b. Indien U de bovengestelde vraag *b e v e s t i g e n d* mocht beantwoorden, met andere woorden, indien U verklaren kunt, ons metterdaad te zien als op Gods Woord gegronde vergadering, d a n rijst de vraag wat in dat geval en in dat verband nog terzake doet een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel” UWER kerken, als iets, dat nog aparte onderzoeking of gesprek vereist tussen U en ons. Immers, het oordeel dat een vergadering „op Gods Woord gegrond” is, zal slechts dan mogelijk zijn en zin hebben, wanneer het betekent, dat zij de Schrift aanvaardt en daarvan confessie aflegt, zoals in deze landen die confessie vastligt in de drie formulieren van enigheid (in welke besloten liggen de drie oude „geloofssommen, namelijk der Apostelen, van Nicéa en van Athanasius”, zie art. 9 N.G.B.), met andere

woorden, dat erkend wordt, dat die vergadering als enige maatstaf, ook dus als enig „beginsel", heeft het geheel van deze formulieren als belijdenis van de inhoud der Heilige Schrift.

Maar dan ontgaat ons ten enenmale, welke *waarde*, welke *betekenis* en welke *plaats* dan nog daarbij of daarnaast kan innemen een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel" UWER kerken. Het feit immers, dat gij spreekt van een zodanig beginsel UWER kerken, terwijl U bovendien zojuist hebt uitgesproken met de ONZE niet spoedig te kunnen verenigen, terwijl U de „noodzakelijkheid" erkent van „vereniging" „met elke op Gods Woord gegronde vergadering"; *dit feit in dit verband* kan niet nalaten het vermoeden te wekken, dat U een „schriftuurlijk-confessioneel beginsel" aan Uw kant meent te kunnen aanwijzen, dat niet met de Schrift en de belijdenis zelf samenvalt (zoals wij menen dat alleen maar het geval mag zijn), maar hoe dan ook daarvan onderscheiden is, hetzij als enige vorm van aan-vulling op de belijdenis, hetzij als enige bepaalde „christelijke gereformeerde" manier van interpretatie daarvan of verklaring van de Schrift of nog anderszins. Doch dit zouden wij niet kunnen rijmen met het nu even onderstelde geval, dat U onze eerste vraag bevestigend zoudt beantwoorden; een verklaring, dat U ons wèl erkent als op Gods Woord gegronde vergadering, zouden wij niet kunnen rijmen met een aanvaarding of „bezit" Uwerzijds van een daarmee niet zonder meer samenvallend „schriftuurlijk-confessioneel beginsel". Reden waarom wij in dit geval gaarne daarover een duidelijke uitspraak Uwerzijds verwachten, opdat heus klaar worde, hoe onze verhouding tot elkander en van U en ons tot de Schrift en belijdenis metterdaad IS en wederzijds GEZIEN EN OMSCHREVEN wordt.

IVc. Evenwel, wij moeten ook de mogelijkheid onderstellen, dat U de eerste vraag *ontkennend* zoudt beantwoorden; met andere woorden, dat U ons niet zonder meer en royaal erkent als op Gods Woord gegronde vergadering. Doch ook in *dit* geval vragen wij: hoe verhoudt zich zulk een - niet gehoopt - oordeel tot Uw oordeel, dat er van een blijkbaar „eigen" en „specifiek" „beginsel" *Uwer* kerken sprake kan zijn?

Is het zo, dat zulk een - ons onbekend - eigen „beginsel" ons scheidt? Betekent dit dan, dat onze kerken niet meer als op Schrift en confessie gegronde kerken ziet, omdat wij, ten spijt van onze fundering op de formulieren van enigheid, en deze onverminderd en onvermeerderd, *niet* geacht kunnen worden met het door U voor Uzelf maatgevend geachte „beginsel" in overeenstemming te zijn? Of zijn daar andere oorzaken en redenen, om welke U het oordeel van gegrondheid op Gods Woord over ons niet zonder meer zoudt kunnen uitspreken?

U moge verstaan, dat ook deze zijde van de eerst-gestelde vraag door ons voor het vervolg van de grootste betekenis wordt geacht.

V. *Dat* dit laatste zo is, moge U des te duidelijker zijn, wanneer ook nu wordt terug-gedacht aan de historie van Uw en onze kerken en haar onderlinge verhouding, in de laatste jaren, maar ook lang voordien.

Gelijk in de laatste jaren vaker is geschied - en zoals de formulering van Uw besluit eigenlijk ook weer deed - gaan de gedachten dan met name terug naar 1834, de Acte van Afscheiding, en de bekende verklaring, daarin vervat: „tevens gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware Gereformeerde lidmaten en zich te willen vereenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering", zulks conform de N.G.B.. art. 28.

Toen keerden Uwe en onze „vaderen" terug tot de Schrift, de formulieren van enigheid, kortom tot de waarachtige dienst des Heren. Mocht in de Hervormde Kerk van die dagen menig ander „beginsel" worden gehuldigd - zoals dat der zg. „tolerantie", om van andere te zwijgen - zij aanvaardden wederom het „schriftuurlijk-confessioneel beginsel" - als we even deze uitdrukking, zonder haar te keuren of te ijken, mogen overnemen -, dat gevonden wordt in de Heilige Schrift zelve, beleden in één waar katholiek geloof, uitgedrukt in de formulieren van enigheid. Zo kon ook artikel 7 N.G.B. weer eerlijk worden onderschreven:

..Men mag ook geener menschen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijkstellen met de Goddelijke Schrifturen, noch de gewoonte met de waarheid Gods (want de waarheid is bovenal), noch de groote menigte, noch de oudheid, noch de successie van tijden of personen, noch de conciliën, decreten of besluiten; want *alle menschen zijn uit zichzelf leugenaars en ijdelers dan de ijdelheid zelve.*"

Het zijn *Uw eigen kerken* geweest, die onze kerken - voor haar vrijmaking in 1944, v.v. - daarover eens op een ons vandaag nog dankbaar stemmende wijze mochten toespreken, toen Uw synode een rapport van deputaten, daartoe benoemd, deed strekken tot „bredere omschrijving" van de gronden" waarop een antwoord Uwerzijds aan onze kerken rustte („Rapport. Breder omschrijving van de gronden, waarop het antwoord van de Christelijke Gereformeerde Kerk, Syn. 1934 aan de Gereformeerde Kerken rust"; uitgebracht aan de synode-1937). Daarin wordt geschreven:

„De Cock heeft dan ook niets anders gedaan dan de Kerk haar eigen belijdenis herinnerd, gelijk hij die zelf onder goddelijke leiding weer als *de* waarheid had leren kennen.

Zijn eerste daad was daarom niet een plan van reformatie ontwerpen, maar de Kerk haar belijdenis doen kennen. De basis was er, alleen zij moest weer basis der Kerk worden.

De Acte van Afscheiding, evenals de „Toespraak en Uitnoodiging aan de Geloovigen en ware Gereformeerden in Nederland", alsmede alle officiële stukken, die daarna volgden, toonen aan, dat de Afgescheidenen voor al hun rechten zich alleen beriepen op *Gods Woord*, en de *Gereformeerde Belijdenis* zonder meer" (bldz. 5).

Na deze ondubbelzinnige woorden vervolgt het rapport even ondubbelzinnig:

„*Dit is het schriftuurlijk-confessioneel beginsel*, (wij cursiveren) dat bij Ds. H. de Cock, vooral bij de eigenlijke daad der Afscheiding, voor gezeten heeft. Heel de Acte is een doorlopend beroep op Gods Woord en de Belijdenis. Daaraan wordt het wezen der Hervormde Kerk getoetst, maar ook haar daden beoordeeld en tenslotte de voorgenomen actie gewikt en gewogen (t.a.p.). „Ziende in het gebod en blind in de toekomst. En De Cock vergat ook niet in de Acte te verklaren, dat zij zich in alles wenschten te houden aan Gods heilig Woord en aan de aloude Formulieren van Eenigheid en ten opzichte van den kerkedienst aan de Dordtsche Kerkenorde. Tot het betreden van dezen bijbelsch-confessioneele weg waren de bestaande Kerkbesturen niet te bewegen. Zij weigerden.

Echt bijbelsch-confessioneel hebben de Afgescheidenen toen nadruk gelegd op het ambt aller geloovigen" (bldz. 6).

Aan dit „schriftuurlijk-confessioneel beginsel" (we blijven de *uitdrukking* nog gebruiken zonder haar deugdelijkheid te toetsen) hebben onze kerken zich in haar vrijmaking willen houden; dit beginsel hebben zij bewaard in de mogendheid Gods toen andere „beginselen" gezag over ons kwamen opeisen naasten boven de Schrift en de formulieren van enigheid. Het ging toen om „beginselen" die U a l s beginselen in de gereformeerde kerken ook voordien reeds beheersend achtte - theologoumena t.a.v. doop, verbond e.a. -; wij meenden en menen, dat het feit, dat wij ons daarvan vrijmaakten, zo spoedig zij kerkgemeenschap-bepalende „beginselen" wilden zijn (immers door het gezag van een bindend leerbesluit te eisen), U kon doen verstaan, hoe oprecht onze kerken wilden blijven bij niets anders dan dat „beginsel" van de formulieren van enigheid zelf, geheel in de lijn van de Afscheiding. Zonder thans een discussie te heropenen over de vraag naar de strekking van onze loslating van 1905" te Groningen 1943, willen wij wèl er aan herinneren hoe in de op veel plaatsen in 1944 ingediende „Acte van vrijmaking of wederkeer" - gelezen in de Haagse vergadering d.d. 11 Augustus 1944 - weer dezelfde taal van 1834 is gesproken, een illustratie van de in de Vrijmaking op te merken doelbewuste trouw aan datzelfde, exclusieve, schriftuurlijk-confessioneele beginsel van 1834 en voordien. Dienovereenkomstig hebben onze synoden na de vrijmaking zo spoedig mogelijk het contact met Uw kerken gezocht, zich daarbij wetende „in de lijn der vaderen, die reeds in de 'Acte van Afscheiding en Wederkeer' verklaarden 'tevens gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware Gereformeerde lidmaten en zich te willen vereenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering' ", etc., gelijk U werd medegedeeld in een brief d.d. 26 April 1947 namens onze eerste gewone generale synode na de vrijmaking n.l. de synode van Groningen 1946. Vervolgens heeft Uw antwoord juist op deze brief ons hoop gegeven op deze ingeslagen weg; want wel sprak U van veel nog heersende onklarheid. maar de maatstaf was duidelijk: „zullen we ooit samenkomen dan toch alleen op de basis van Schrift en Confessie" (Apeldoorn, dec. 1947). Het antwoord onzer deputaten (Kampen 's-Gravenhage, 25 febr. 1948) sprak dan ook blijdschap uit over het

genomen besluit: „Hiermede is contact tot stand gekomen tussen twee kerkengroepen, die ieder voor zich nog steeds ten volle onderschrijven, wat onze vaders in 1834 in de 'Acte van Afscheiding of Wederkeering' verklaarden: ", waarop ook een aanhaling uit zondag 21 H.C. volgen mocht.

Eveneens werd in dezelfde brief aangesloten bij het bovengenoemde „Rapport" Uwer kerken 1934'1937, waaruit de woorden van Dordt 1618/'19 werden aangehaald:

„DAT MEN VAN HET GELOOF DER GEREFORMEERDE KERKEN TE OORDEELEN HEEFT NIET UIT PRIVATE OF BIJZONDERE UITSPRAKEN VAN SOMMIGEN, ZOOWEL OUDE ALS NIEUWE LEERAREN, MAAR UIT DE OPENBARE BELIJDENISSEN DER KERK ZELF".

In de hierop gevolgde correspondentie en samensprekingen werd onzerzijds steeds aan *deze* maatstaf als de enige vastgehouden, en werd daarop alle aandacht gericht. Daarbij ontging het ons niet, dat Uwerzijds de aandacht is gevestigd op diverse punten, gelijk zijnde aan, of te vergelijken met hetgeen boven reeds werd aangehaald uit de brief Uwer deputaten d.d. 5 juni 1951; maar wij mochten nog menen, dat het onderlinge contact U zou brengen tot instemming met onze overtuiging, dat dl deze „zaken" geheel *ondergeschikt* hadden te zijn aan de gemeenschappelijke instemming met dezelfde **belijdenis** (vgl. I en II van bedoelde brief Uwer deputaten, en hetgeen hierboven reeds daarover is opgemerkt).

In deze belijdenis immers zeggen Gods gelovigen op Zijn ene zelfde Woord éénzelfde gelovig *Amen*; in dit gemeenschappelijk „amen" herkennen en erkennen zij elkander; een andere maatstaf kennen zij niet.

- VI. Daarom heeft ons niet weinig teleurgesteld de zojuist weer genoemde brief Uwer deputaten d.d. 5 juni 1951, . e n nog meer het nu deze handelingen bevestigend oordeel Uwer synode, alsmede haar „op grond" van de in die brief genoemde „zaken" uitgesproken oordeel over de onmogelijkheid van spoedige vereniging met onze kerken, gepaard met een benoeming („opnieuw") van deputaten „voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel" Uwer „kerken nadere rekenschap te geven".

Ettelijke vragen waren bij deze formulering nog te stellen, waaraan wij nu voorbijgaan. Doch wel vragen wij: welke zin houdt hier nog het woord „*samenspreking*"?

Welbeschouwd kan het hier nog alleen gaan om deputaten die (éénzijdig) *mededelingen* verstrekken, *informaties* geven. Door dit besluit wordt wel in s c h i j n aangesloten bij het verleden, maar in **werkelijkheid** de band met de vorige handelingen doorgesneden; tóen werd er SAMEN gespróken, nu zou nog slechts van één zijde te spreken, van de andere aan te horen en hoogstens informatief te vragen zijn.

U moge weten, dat wij, hoezeer aanstonds deze feiten aldus onder ogen ziende, nochtans hebben overwogen onzerzijds deputaten te benoemen om van Uwe deputaten deze rekenschap te vragen en te ontvangen. Wij meenden echter tot een andere weg te moeten besluiten, n.l. dat wij, gelijk wij deden en doen bij dezen, ons als synode tot U richten en dit aan U als synode Uwer kerken. Wij doen dit, in de overweging dat enerzijds uit de formulering van de opdracht Uwer deputaten blijkt, dat, zoals gezegd, een heuse SAMENSpreking toch niet zal kunnen worden gehouden, terwijl ook anderzijds Uw oordeel, dat van een spoedige vereniging geen sprake zal kunnen zijn, reden geeft tot de vraag welke zin een gesprek van deputaten dan nog kan hebben; wij vrezen ook, dat Uw creatie van de figuur van deputaten voor d e z e opdracht en zonder het concrete perspectief van vereniging op één zelfde duidelijke basis heel gemakkelijk kan liggen op de lijn van een meer algemene - tegenwoordig ten onrechte „oecumenisch" geheten - contactoefening, op welke naar vele zijden „gesproken" kan worden, zonder evenwel haastig te verenigen op de basis van Schrift en confessie en die alleen. Het is ons in dit verband ook niet ontgaan, dat Uw deputaten in Uw papieren zijn omschreven als ook in bredere zin fungerend, n.l. „voor Eenheid onder de Gereformeerde Belijders" (zie de brief d.d. 30 december 1953, nr. 41, „voor het moderamen van de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, Apeldoorn 1953" getekend door haar praeses en scriba I), een formulering die bezwaarlijk mag heten, zeker nu een duidelijk concreet uitzicht op vereniging van U en ons, die toch mochten zeggen op dezelfde basis te staan, door U afwezig wordt geacht en U een „beginsel" UWER kerken in geding brengt op een wijze, die de vraag deed rijzen, of dit dan van het beginsel onzer

kerken, gelijk van die der Afscheiding, Onderscheiden is.

Gegeven reeds zodanige overwegingen, komt het ons doelmatig voor, dat *wij* ons als *synode* aan U als *synode* richten, teneinde over en weer de meest mogelijke helderheid te scheppen. Immers kunnen wij als synode spreken voor onze kerken; eveneens kunt gij dit voor de Uwe doen, hetgeen van deputaten nimmer op even gelijke wijze zal kunnen worden gezegd. En dat is hier van belang, nu het ons gaat om antwoord op de in het begin van deze brief gestelde vragen, die zich concentreren op Uw nauwkeurige beoordeling van de verhouding van Uw en onze kerken tot elkander en van deze beide tot Schrift en belijdenis, alsmede op de aanverwante: wat in dit verband nu precies te verstaan zij onder het „schriftuurlijk-confessioneel beginsel" Uwer kerken, waarvan Gij U bereid verklaart nadere rekenschap te verstrekken. Uwerzijds zal het, dunkt ons, geen bezwaar kunnen ontmoeten, deze rekenschap, in de weg die de meeste zekerheid biedt, te verstrekken, n.l. door een verklaring Uwer synode rechtstreeks; in zaken waar het gaat om de grondslag, resp. het „beginsel" van kerken, zal immers deze weg de meest betrouwbare mogen heten.

- VII. Derhalve willen wij door deze brief bij U aandringen op beantwoording van de door ons voorgelegde vragen, en dus impliciet op het verstrekken van de nadere rekenschap van hetgeen gij het „schriftuurlijk-confessioneel beginsel" Uwer kerken noemt.

Uit al hetgeen boven is gezegd, in aansluiting aan hetgeen in vorige jaren gezegd werd, moge U tevens duidelijk zijn, hoezeer wij begeren, dat U metterdaad zult overgaan tot besluiten, die niet alleen de verzekering geven, dat Uwerzijds metterdaad alleen Schrift en belijdenis als „beginsel" gelden en dat U bij ons hetzelfde als alleen bepalend aanwezig erkent, maar tevens de mogelijkheid scheppen voor overleggingen tussen door U en ons weer te benoemen deputaten, die een gereformeerde weg naar een spoedige vereniging kunnen betreden in directe aansluiting aan hetgeen door Uw en ons voorgeslacht in 1834 in de Acte van Afscheiding is uitgesproken.

Daartoe zij het ons vergund, ook ditmaal te herinneren aan het schriftuurlijk appèl, dat in onze vorige contacten en laatstelijk door onze generale synode van Kampen 1951 op U mocht worden gedaan, en dit bij dezen op onze wijze te herhalen. Immers mogen Gij en wij ons gelegd weten onder de klem van het Woord der Schriften, dat spreekt van de vergadering van de ware christgelovigen door de Christus, en deswege van de roeping dezer gelovigen zich tot Hem en elkander te laten vergaderen en dus ook samen te kómen en elkander mee te nemen naar de plaats waar de rechterstoelen des Heren staan opgericht en Israëel vrede heeft (Ps. 122; N.G.B., art. 27, 28). Want de schapen kènnen de stem van de Herder en zullen dus achter Hem zich voegen als één kudde, die niet anders kan dan samen zijn (Joh. 10 : 3, 4) en openbaar worden als „één kudde" onder „één Herder" (Joh. 10 : 16). Zo willen - naar een ander beeld der Schrift - alle stenen zijn saam-gevoegd tot één geestelijk huis (1 Petr. 2 : 5). De muur des afscheidels immers, is afgebroken (Ef. 2 : 14); deswege is het ongeoorloofd, gelovigen van onderscheiden herkomst van elkander gescheiden te houden naar andere maatstaven en „beginselen" dan die van het ongerepte Evangelie - waarom dan ook Paulus eens zijn mede-apostel Petrus bestrafte, toen deze de afgebroken scheidsmuur binnen de kerk weer dreigde op te bouwen doordien hij de ongebroken gemeenschapsoefening ruilde voor een gescheiden vergadering, i.c. naar een „jood-christelijk" en „heiden-christelijk" beginsel (Gal. 2 : 11-14). Tot deze haastige en onberouwelijke samengang van alle ware christgelovigen is des te meer reden, naarmate de dagen boos worden. de woordenstrijd geraffineerd, de valse leer brutaal (1 Tim. 4 : 1 v.; 6 : 3 v.; 2 Tim. 2 : 14, 23; 4 : 3, 4; 2 Petr. 2 : 1 v.; Jud.: 3 . 4 v.; 1 Joh. 4 : 1); een tijd, waarin het niet minder, maar méér nog aankomt op nauwgezette inachtneming van de apostolische regels voor inrichting en regering der kerk in ambtelijke weg, uitsluitend naar de regel des geloofs, de leer der zaligheid (1 Tim. 1 : 6 v.; 2:15; 2 Tim. 2 : 15; 4 : 5; Titus 1 : 9; 1 Joh. 2 : 24). Zo immers zullen elkander liefhebben zij, die uit God geboren zijn en dus Zijn *geboden* bewaren (1 Joh. 4 : 7 v.; 5 : 3); ijdel daarentegen ware de liefde tot God, - tot Hem, Die door niemand gezien wordt, - indien zij zich niet richt op de broeder, waar hij in deze wereld aanwijsbaar is (1 Joh. 4 : 20).

Het is door dit alles gedrongen, dat wij eindigen met de wens, dat de God aller genade regere Uw overleggingen, ook in de behandeling van deze onze missive, waar zij beoogt voor de toekomst een zuivere, Hem behagende, weg aan te wijzen en open te maken, op welke wij

elkander op verantwoorde wijze kunnen ontmoeten.
Met christelijke groet verblijft,

*De generale synode van de gereformeerde kerken in
Nederland, samengekomen te Enschede, Ao Di 1955.*

Namens haar haar moderamen:

H. VOGEL, praeses.
E. T. v. d. BORN, assessor.
H. BOUMA, scriba I.
E. v. DIJK, scriba II.

Enschede, september 1955.

Artikel 150.

De voorzitter van Commissie IV, ds C. Vonk, vraagt, of de synode goed vindt, dat van de kerkeraad van Wormerveer- nadere informatie ter verificatie gevraagd zullen worden, welke nodig geacht worden teneinde een rechte beslissing te kunnen nemen inzake het door deze kerkeraad ingediende beroepschrift. Dit wordt toegestaan (zie voorts art. 178).

De voorzitter van commissie I, ds Jac. van Nieuwkoop, vraagt namens haar,

- a. dat synode zal opvragen:
 1. het archief van de kerkeraad van Kralingen, voorzover betrekking hebbende op de „zaak-Kralingen“;
 2. idem van de classis Rotterdam; beide teneinde een en ander uit de ter tafel gelegde stukken te kunnen verifiëren;
- b. dat de synode zal informeren naar de rechtmatigheid van een correctie, aangebracht in een bezwaarschrift van de kerkeraad van Rotterdam-C.;
- c. dat aan de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen zal worden gevraagd naar de bedoeling van een brief van deze kerkeraad aan de synode (zie art. 180-g).

Deze verzoeken worden eveneens toegestaan.

Artikel 151.

Voorstellen inzake generale deputaten ad art 11 K.O.

Ouderling I. Boersma leest het rapport van commissie 1 over de stukken, die betrekking hebben op het weer instellen van generale deputaten voor hulpbehoevende kerken (ag. IV-B). De besprekingen worden afgebroken (zie art. 153). Na het zingen van Psalm 1 : 3 en 4 volgen dankzegging bij monde van de assessor en sluiting door de praeses.

Negentiende zitting, donderdag 15 september 1955.

Artikel 152.

Te 19 uur, nadat gedurende de morgen en middag in de commissies is ge- Heropening werkt, opent de praeses de vergadering. Hij laat zingen Psalm 124 : 1-4, leest Jesaja 37 : 33-36, gaat voor in gebed, en houdt appèl nominaal. Ouderling J. Hindriks, voor het eerst ter vergadering ter vervanging van broeder H. van der Kamp, betuigt door op te staan instemming met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 153a.

Voortzetting bespreking voorstellen inzake generale deputaten ad art 11 K.O.

De bespreking over het weer instellen van generale deputaten voor hulpbehoevende kerken (zie art. 151) wordt voortgezet. Amendementen van ds F. van Dijk, alsmede een van ds H. Bouma inzake de formulering der voorstellen, worden door de rapporteur overgenomen. Ds H. Bouma stelt ook voor, nogmaals uitdrukkelijk te wijzen op hetgeen is overwogen door de generale synode van Kampen 1951 (art. 90, sub d) . Dit amendement wordt met 14 tegen 6 stemmen verworpen, bij 12 onthoudingen (een der hoogleraren adviseerde voor, de ander tegen aanvaarding).

Het geamendeerde voorstel van de commissie wordt vervolgens met 26 tegen 6 stemmen, na gunstig advies der hoogleraren, aanvaard. Het luidt zoals in art. 153b is vermeld.

Artikel 153b.

Geen generale deputaten ad art. 11 K.O.

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

1. een voorstel van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg d.d. 10 juni 1955, luidende:
De synode dringt er bij de kerken op aan, het besluit van de synode van Dordrecht 1893 ten uitvoer te brengen: „Provinciale synoden wenden zich, bij onvermogen, tot de algemeene deputaten ad hoc, van welke door elke provinciale synode, als daartoe door de generale synode gemachtigd, één benoemd wordt" (acta art. 176) ;
2. een mededeling van de kerkeraad van Bergen op Zoom-Rilland, dat hij zijn stem aan dit voorstel heeft kunnen geven onder voorbehoud, dat bij het instellen van een generaal deputaatschap naar „art. 11 K.O." een instructie wordt vastgesteld gelijk hij voorstelt;

A. constaterende,

voor wat betreft het voorstel van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg: dat deze particuliere synode overwoog, dat de argumentatie, die de generale synode van Kampen 1951 tot het nemen van haar besluit (acta art. 90) heeft aangevoerd, „ondeugdelijk" zou zijn om de volgende redenen:

1. wanneer de generale synode van Kampen overweegt, „dat hoewel de generale synode van Amersfoort 1948 (acta art. 24) de kerken herinnerde aan art. 176 van de acta van Dordrecht 1893 en aan de latere door de generale synode genomen besluiten, slechts drie of mogelijk vier particuliere synoden een generale deputaat ad art. 11 K.O. besloten aan te wijzen" - moet daartegen opgemerkt worden, dat de generale synode van Amersfoort 1948 (acta art. 24) het voorstel van haar commissie (nl. er bij de kerken op aan te dringen, dat zij in haar particulier-synodale vergaderingen deputaten, als door de generale synode van Dordrecht 1893 (acta art. 176) bedoeld, aanwijzen) bij stemming verwierp, zodat de generale synode van Amersfoort zelf het benoemen van bedoelde deputaten bemoeilijkt heeft, en het daarom niet verwonderlijk is, dat slechts drie of vier particuliere synoden zulk een deputaat aanwezen;
2. wanneer de generale synode van Kampen voorts overweegt, „dat sinds de vrijmaking der kerken in 1944 en volgende jaren in vele particuliere ressorten de regel werd, zelf aan de hulpbehoevende kerken in eigen ressort genoegzame steun te verlenen" - dan mag zulks enerzijds een verheugend verschijnsel genoemd worden, maar dient anderzijds niet te worden vergeten, dat er sinds de vrijmaking ook particuliere synoden zijn geweest en nog zijn, die geen genoegzame steun kunnen bieden aan hulpbehoevende kerken in eigen ressort;
3. wanneer de generale synode van Kampen voorts overweegt, „dat enkele van bovenbedoelde particuliere ressorten, die thans zelf in de behoefte van hunne hulpbehoevende kerken voorzien, indien zij voor een generale kas voor hulpbehoevende kerken zouden moeten collecteren, zelf hulpbehoevend zouden worden, daar ze niet dan met de uiterste inspanning en slechts door het houden van een groot aantal collecten hun eigen hulpbehoevende kerken genoegzaam kunnen steunen" - dan kan, mutatis mutandis, dezelfde redenering worden toegepast op hulpbehoevende classes en hulpbehoevende kerken zelf, maar dan staat daar toch tegenover, dat in al die gevallen iedere kerk en elk ressort naar draagkracht dient bij te dragen, en zich, bij onvermogen, altijd kan wenden tot een meerdere vergadering;
4. wanneer de generale synode van Kampen tenslotte overweegt, „dat, in geval enig particulier ressort niet in staat is, zelf in de behoeften zijner hulpbehoevende kerken te voorzien, de deputaten der synode van dat ressort zich in opdracht hunner synode tot één of meer andere particuliere ressorten of classes of kerken kunnen wenden met een verzoek om hulp" - dan geldt daar tegenover, dat op deze wijze de steunverlening geleid wordt in onordelijke banen en de willekeur, die thans veelal heerst, in de hand gewerkt wordt;

hierbij overwegende,

- ad 1a. dat, door het verwerpen van het voorstel „er bij de kerken op aan te dringen, dat zij in haar particulier-synodale vergaderingen deputaten, als door de generale synode van Dordrecht 1893 (acta art. 176) bedoeld, aan-wijzen", de generale synode van Amersfoort 1948 deze aanwijzing niet heeft bemoeilijkt, daar ze voor geen enkele kerk ook maar enige verandering heeft gegeven, via de particuliere synode een generale deputaat aan te wijzen;
- b. dat de generale synode van Kampen 1951 er terecht op wijst, dat, ondanks de herinnering van de kerken aan het besluit van de generale synode van Dordrecht 1893 (zij het dan ook zonder er bij de kerken op aan te dringen, voor benoeming van generale deputaten zorg te dragen), er slechts drie of mogelijk vier particuliere ressorten besloten een generale deputaat aan te wijzen;
- ad 2. dat het door de particuliere synode vastgestelde feit, „dat er na de vrijmaking ook particuliere synoden zijn geweest, en nog zijn, die geen genoegzame steun kunnen bieden aan hulpbehoevende kerken in eigen ressort", niet aantoon, dat deze kerken alleen maar in de weg van generale deputaten „ad art. 11 K.O." kunnen of moeten worden geholpen;
- ad 3. dat het eventueel ontstaan van meerdere „hulpbehoevende" particuliere ressorten door het instellen van een generale kas voor hulpbehoevende kerken eerder pleit tegen het instellen van een zodanige kas dan er voor;
- ad 4. dat, als „de steunverlening wordt geleid in onordelijke banen en de willekeur, die thans veelal heerst, in de hand wordt gewerkt", zulks niet allereerst voortkomt, of behoort voort te komen, uit het gemis van generale deputaten ad art. 11 K. O. of van een generale kas voor hulpbehoevende kerken, maar dat, wanneer de kerken zich houden aan de besluiten van de generale synoden van Amersfoort 1948 en van Kampen 1951 in dezen, er van onordelijkheid en willekeur geen sprake behoort te zijn;

B. voorts constaterende,

voor wat betreft de mededeling van de kerkeraad van Bergen op Zoom-Rilland:

- a. dat genoemde kerkeraad zich blijkbaar wil aansluiten bij het voorstel van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg, in zover zij generale deputaten vraagt, doch aan de te benoemen deputaten een geheel andere instructie zou willen zien gegeven dan door de generale synode van Dordrecht 1893 (acta art. 176) werd bepaald;
- b. dat de voorgestelde instructie is opgesteld met het oog op gevaren, die aan het hebben van generale deputaten of een generale kas voor hulpbehoevende kerken zijn verbonden en dat in deze instructie wordt getracht deze gevaren weg te nemen of te beperken;

van oordeel,

- 1. dat de aan hulpbehoevende kerken te verlenen steun een geestelijk karakter draagt, hetgeen het best uitkomt in en bewaard blijft bij een hulpverlening in een zo overzichtelijk mogelijke kring;
- 2. dat de ondeugdelijkheid van het besluit van de generale synode van Kampen (acta art. 90) niet is aangetoond;
- 3. dat de noodzakelijkheid van het weer in werking stellen van het besluit van de generale synode van Dordrecht 1893 (acta art. 176), voor zover dit spreekt van generale deputaten „ad art. 11 K.O.", niet is bewezen;

besluit:

aan het verzoek van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg niet te voldoen en daarvan mededeling te doen aan de eerstkomende particuliere synode der kerken uit genoemd ressort en aan de kerkeraad van Bergen op Zoom-Rilland.

Artikel 154.

Ds A. I. Krijtenburg rapporteert namens commissie IV over verzoeken en voorstellen in betrekking tot toetsing van de nieuwe vertaling der Heilige Schrift, bezorgd op last van het Nederlands

Bijbelgenootschap (ag. II-A). Ds Joh. Francke dient na breed betoog een tegenvoorstel in (zie art. 174b). De bespreking leidt niet tot enig besluit (zie art. 158).

Artikel 155.

De bespreking over het in artikel 154 genoemde punt wordt afgebroken, daar de vergadertijd is verstreken (zie art. 158). Gezongen wordt Psalm 119 : 53; de assessor gaat voor in dankgebed; de praeses sluit de vergadering.

Twintigste zitting, vrijdag 16 september 1955.

Artikel 156.

Te 9 uur heropent de praeses de vergadering; hij verzoekt te zingen Psalm 56 : 6, leest 2 Petrus 1 : 16-21, gaat voor in gebed en houdt appèl nominaal.

Artikel 157a.

Ouderling A. Haitsma rapporteert namens commissie IV over de vaststelling van de omslagpercentages voor de particulier-synodale ressorten tot dekking van de onkosten dezer synode. Ds H. Bouma stelt voor, deze berekening te doen geschieden overeenkomstig de daarvoor door de generale synode van Kampen (acte art. 100) aangenomen regel. Dit voorstel wordt verworpen met 15 tegen 8 stemmen bij 8 onthoudingen.

Ouderling G. Grasdijk stelt voor, deze berekening te doen geschieden naar verhouding van het zielental der particuliere ressorten. Ook dit voorstel wordt verworpen, en wel met 21 tegen 9 stemmen, bij 1 onthouding. Het voorstel der commissie wordt aanvaard met 24 tegen 5 stemmen, bij 2 onthoudingen. Bij al deze stemmingen onthielden de hoogleraren zich van praeadvies. Het besluit is vermeld in art. 157b.

Artikel 157b.

Omslagpercentages synodale kosten

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het verzoek van de boekhouder van de Gereformeerde Kerk te Enschede betreffende vaststelling van omslagpercentages voor de particulier-synodale ressorten, ter delging van de door de generale synode van Enschede gemaakte kosten;

overwegende,

dat de laatste jaren zo goed als geen veranderingen of verschuivingen in het kerkelijk geheel hebben plaats gehad en daarom dezelfde verdeling gewenst is als door de generale synoden van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 is vastgesteld;

besluit:

dat de verdeling als volgt zal plaats hebben:

particuliere synode van Groningen	23,5 %
particuliere synode van Friesland	4 %
particuliere synode van Drenthe	5 %
particuliere synode van Overijssel en Gelderland	32,5 %
particuliere synode van Utrecht	10 %
particuliere synode van Noord Holland	5 %
particuliere synode van Zuid Holland	16 %
particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg	4 %

Artikel 158.

De bespreking over de voorstellen tot toetsing van de nieuwe bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap wordt voortgezet (zie art. 155). De rapporteur krijgt op voorstel van de praeses gelegenheid tot behoorlijk beraad over de gemaakte opmerkingen in betrekking tot deze zaak, waarmede de verdere bespreking wordt opgeschort (zie art. 165).

Artikel 159.

Ds J. J. Arnold rapporteert namens commissie II over een beroepschrift van de kerkeraad van Veendam tegen een uitspraak van de particuliere synode van Drenthe 1955 (ag. XI-B-3), alsmede over de op het agendum geplaatste voorstellen in betrekking tot ressortsgewijze samenwerking voor de zending (ag. IV-C). Ds J. J. de Vries fungeert tijdens de behandeling van deze zaak als voorzitter van genoemde commissie.

Ds H. Bouma dient in de middagvergadering, aangevangen met het zingen van Psalm 85 : 1 en met appèl nominaal, een voorstel van orde in, daartoe strekkende, dat de behandeling van het beroepschrift van de kerkeraad van Veendam zal worden losgemaakt van de behandeling der genoemde voorstellen, opdat de Drenthse afgevaardigden in volle vrijheid kunnen meespreken en meestemmen over deze voorstellen, zonder dat daarover vooraf reeds iets zal zijn uitgesproken bij de behandeling van het genoemde beroepschrift.

De bespreking wordt niet voleindigd (zie verder art. 187).

Artikel 160.

Tot slot van deze vijfde zittingsweek wordt Psalm 18: 15 gezongen. De assessor gaat voor in dankgebed, waarna de praeses de vergadering sluit.

Eenentwintigste zitting, maandag 26 september 1955.**Artikel 161.**

Nadat de synode van dinsdag 20 tot vrijdag 23 september in commissies heeft vergaderd, opent de praeses deze zitting om 14 uur. Hij laat zingen Psalm 71 : 1 en 2, leest Habakuk 3 : 13-19a en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken de ouderlingen D. C. Haak en J. van Katwijk te zijn vervangen respectievelijk door de broeders D. Roorda en K. C. van Spronsen. Laatstgenoemden betuigen, door op te staan, instemming met de drie formulieren van enigheid.

De scriba deelt mee, dat bericht is ingekomen van de particuliere synode van Zuid Holland, dat zij ter eventuele vervanging van een der tertii-afgevaardigden heeft aangewezen ouderling J. B. van Rongen Sr te Schiedam. Van deze particuliere synode zijn slechts drie afgevaardigden ter vergadering.

Artikel 162.

Naam der kerken Ds Jac. van Nieuwkoop rapporteert namens commissie I over enkele stukken, die betrekking hebben op de naam der kerken en op de eventueel aan deze naam toe te voegen postale aanduiding (ag. VII-1). Volgens voorstel der commissie wordt besloten, aan br J. de Boer te Drachten, die zich tot de synode wendde met een verzoek tot herziening van hetgeen werd besloten door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 93), mee te delen, dat de generale synode aan zijn verzoek, de naam der kerken te veranderen in „Orthodox Gereformeerde Kerken“, niet kan voldoen, omdat zij van hem geen genoegzame gronden heeft vernomen, waarom hetgeen is besloten door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 93) niet gehandhaafd zou mogen blijven.

Artikel 163.

In betrekking tot het tweede deel van het in artikel 162 genoemde rapport (ag. VII-2, 3) wordt een amendement van de predikanten W. de Graaff en H. Bouma, met de strekking om de vierde overweging in het commissoriale voorstel weg te laten, bij staking van stemmen en drie onthoudingen verworpen geacht. In besloten zitting wordt kort gediscussieerd over de strekking van het amendement. De commissie zal zich op haar conclusies nader beraden (zie art. 173).

Artikel 164.

Besluit contact met Zuid Afrika

Namens commissie IV rapporteert ds J. Hettinga over een brief van Die 32ste Sinodale Vergadering van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika (synode van Potchefstroom 1955). Op voorstel der commissie wordt met 29 tegen 2 stemmen het volgende besluit genomen:

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een aan de deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken gerichte en door dezen rechtstreeks aan de generale synode doorgezonden brief, met als bijlage de uitgesneden artt. 66, 207 en 244 der acta van „die 32ste Sinodale Vergadering van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, in zitting bijeen te Potchefstroom” (1955) ;

constaterende,

dat er sinds de vrijmaking slechts een zeer gering contact is geweest tussen Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika en de gereformeerde kerken in Nederland;

overwegende,

1. dat art. 66 van de ons toegezonden acta van de generale synode van Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika slechts betreft een verzoek tot ontmoeting met drs C. van der Waal, predikant bij Die Gereformeerde Kerk te Pretoria welke predikant niet meer behoort tot één der gereformeerde kerken in Nederland;
2. dat art. 244 van de ons toegezonden acta van de generale synode van Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika slechts betrekking heeft op Die Gereformeerde Kerk te Pretoria, welke niet behoort tot de gereformeerde kerken in Nederland, maar met welke door deze laatsten wel correspondentie wordt onderhouden;
3. dat het, gezien het slechts geringe contact, dat er sinds de vrijmaking met Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika is geweest, niet mogelijk was, behoorlijk rekenschap af te leggen van het standpunt van de gereformeerde kerken in Nederland ten aanzien van de vrijmaking;
4. dat gebleken is, dat Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika de verhouding van zichzelf tot de gereformeerde kerken in Nederland gaarne geregeld wenst te zien;

besluit:

- a. de in artt. 66 en 244 van de acta der generale synode van Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika vergaderd te Potchefstroom 1955 genoemde zaken na kennisneming als haar niet regarderende ter zijde te leggen;
- b. aan deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken op te dragen: zich schriftelijk, en indien zich daartoe een geschikte gelegenheid mocht voordoen ook mondeling, te wenden tot de deputaten voor correspondentie, benoemd door de generale synode van Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika te Potchefstroom 1955 ten einde aan deze laatsten te doen weten wat door de gereformeerde kerken in Nederland onder correspondentie wordt verstaan en hun duidelijk uiteen te zetten, waarom en tot hoelang er noch van correspondentie noch van een door Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika bedoeld contact sprake kan zijn;
- c. van dit besluit met de overwegingen mededeling te doen aan:
 1. de deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken benoemd door de generale synode van Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika te Potchefstroom 1955,
 2. de te benoemen deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken en
 3. Die Gereformeerde Kerk te Pretoria.

Artikel 165.

De bespreking over de voorstellen in betrekking tot een eventuele toetsing en het gebruik van de

nieuwe vertaling van de Heilige Schrift vanwege het Nederlands Bijbelgenootschap wordt voortgezet (zie art. 158).

De rapporteur beantwoordt de gemaakte opmerkingen.

De verdere behandeling wordt opgeschort tot de avondvergadering (zie art. 170).

Artikel 166.

Na de avondpauze wordt gezongen Gezang 6 : 1 en 2 en wordt appèl nominaal gehouden.

Artikel 167.

De artikelen 134-160 der acta worden vastgesteld.

Artikel 168.

De ouderlingen G. Grasdijk en Jac. G. van Oord stellen voor, dat aan deputaten-curatoren zal worden verzocht, aan de beide hoogleraren, die zich door hun aanwezigheid ter synode hebben ingewerkt in die punten van het agendum, die nog niet zijn afgehandeld, en die als adviseurs aan commissies werden toegevoegd, zodat hun adviezen - bij de afhandeling der resterende zaken - nog worden ingewacht, verlof te verlenen in de zittingen der synode (met inbegrip van het werk der commissies) te blijven mee-arbeiden en hen derhalve, gedurende de nog volgende vergadertijd van de synode, vrij te stellen van het geven van colleges aan de Theologische Hogeschool. Aldus wordt zonder hoofdelijke stemming besloten (waarbij een lid der vergadering geacht wil worden te hebben tegengestemd).

Artikel 169.

Namens commissie III verzoekt haar voorzitter, ds W. de Graaff,

- a. dat de synode haar toestemming zal geven juridisch advies in te winnen op een bepaald punt in betrekking tot de regeling van het beheer der Theologische Hogeschool, welke zaak aan deze commissie in handen gegeven is ter voorbereiding (ag. V-B) ;
- b. dat deze commissie enige informatie mag vragen bij de kerkeraad van Ede over een enkel onderdeel van zijn voorstellen in betrekking tot dezelfde zaak;
- c. dat de synode aan de kerkeraad van Groningen zal vragen, of hij zich niet zal verzetten tegen, en zijn medewerking zal verlenen aan de uitvoering van enig besluit van de generale synode inzake de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords, voorzover het betreft de tot dusver door de kerk te Groningen in deze stichting en de stichtingsacte ingenomen positie (zie art. 189) ;
- d. dat de synode aan het bestuur van de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords zal vragen, of het zich niet zal verzetten tegen, en zijn medewerking zal verlenen aan de uitvoering van enig besluit van de generale synode inzake de Stichting voornoemd te nemen, voorzover het betreft de positie, die het bestuur tot dusver in deze stichting en stichtingsacte heeft ingenomen (zie art. 200b).

Deze verzoeken van commissie IN worden ingewilligd en haar voorstellen worden zonder hoofdelijke stemming aanvaard.

Artikel 170.

De bespreking over toetsing en gebruik van de nieuwe Bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap (zie art. 165) wordt voortgezet tot 22.00 uur (zie art. 174).

Nadat gezongen is Psalm 147 : 10, gaat de assessor voor in dankgebed. De praeses sluit de vergadering.

Tweëntwintigste zitting, dinsdag 27 september 1955.

Artikel 171,

Om 9.00 uur heropent de praeses de synode. Gezongen wordt Psalm 128 : 1 en gelezen wordt 1 Timotheus 6 : 11-16. Na aanroeping van de naam des Heren volgt appèl nominaal.

Artikel 172.

De tekst der artikelen 28-147 van de acta der besloten zittingen wordt vastgesteld.

Artikel 173.

Besluit inzake postale aanduiding der kerken

De predikanten W. de Graaff en H. Bourna dienen een nieuw amendement in op de conclusie, voorgesteld door commissie I in betrekking tot het voorstel der classis 's-Gravenhage inzake de postale aanduiding achter de naam der kerken (zie art. 163) . De rapporteur, ds Jac. van Nieuwkoop, neemt dit amendement over. Hierna neemt de synode met algemene stemmen het volgende besluit:
De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een voorstel van de classis 's-Gravenhage d.d. juni 1955 in betrekking tot de door de generale synode van Enschede 1945 (acta artt. 75 en 76) aanbevolen eventuele distinctie „onderhoudende art. 31 K.O.”;

besluit:

1. aan dit voorstel niet te voldoen;
2. hiervan, onder vermelding van redenen, kennis te geven aan de eerstkomende classis 's-Gravenhage.

Artikel 174.

Verwerping van alle voorstellen inzake bijbelvertaling

Nadat ds A. I. Krijtenburg als rapporteur van commissie IV en ds C. Vonk als haar voorzitter zijn ingegaan op hetgeen in de bespreking over toetsing en gebruik van de Bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap is te berde gebracht (zie art. 170), blijkt, dat, behalve het commissievoorstel, 4 andere voorstellen (of amendementen) ter tafel zijn gelegd.

- a. Allereerst is daar een voorstel van ds S. S. Cnossen, die, in de overweging, dat tegen de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap gegronde bezwaren zijn in te brengen, en dat toetsing van deze vertaling in de huidige situatie van het kerkelijk leven een onmogelijke taak geacht moet worden, wil zien uitgesproken, dat het gebruik van deze vertaling beslist te ontraden is, en besloten, dat niet aan de verzoeken om toetsing vanwege de synode wordt voldaan.
Dit voorstel wordt verworpen met 28 tegen 2 stemmen, bij 1 onthouding.
- b. Ds Joh. Francke stelt voor, dat de synode, in de overweging, o.a. dat de generale synode van Kampen 1951 terecht uitsprak, dat het gebruik van deze vertaling beslist te ontraden is, en dat het noodzakelijk is, dat onderzocht worde, of, hetzij door middel van toetsing en herziening van de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap, hetzij door bewerking van een eigen vertaling, de best mogelijke Bijbelvertaling kan worden verkregen, zal uitspreken, dat het gebruik van de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap voorshands beslist te ontraden is, daar de noodzakelijke toetsing ervan door de kerken nog niet heeft kunnen plaats vinden, en zal besluiten, enkele deputaten te benoemen met de opdracht:
 1. te onderzoeken, of in de weg van toetsing en herziening van de Nieuwe Vertaling 1951 de best mogelijke Bijbelvertaling kan worden verkregen;
 2. te bezien de mogelijkheid, een eigen vertaling te bewerken, indien het hier onder 1 genoemde onbereikbaar is;
 3. hun aan de eerstkomende generale synode omtrent hun bevindingen uit te brengen rapport zo mogelijk een jaar te voren aan de kerken toe te zenden. Dit voorstel wordt verworpen met 19 tegen 10 stemmen, bij 2 onthoudingen.
- c. Ds W. G. Visser stelt voor, dat de synode, in de overweging, dat niet is aangetoond de onjuistheid van overweging 3 van de acta der generale synode van Kampen 1951 (zie art. 123), en dat een onderzoek naar de juistheid van deze overweging gewenst moet worden geacht, niet zal besluiten, de betreffende uitspraak der generale synode van Kampen ongedaan te maken, maar deputaten te benoemen, die dienen te onderzoeken of inderdaad tegen de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap zodanige bezwaren zijn aan te voeren, dat haar gebruik in de

- eredienst definitief zou moeten worden ontraden.
Dit voorstel wordt na staking der stemmen (15-15, bij 1 onthouding) verworpen geacht.
- d. Ouderling Jac. G. van Oord stelt voor, aan de conclusies der commissie toe te voegen een besluit, om aan de hoogleraren in de oudtestamentische en nieuwtestamentische vakken te verzoeken, in samenwerking met andere bekwame broeders, een werkcommissie in het leven te roepen, die aan de revisiecommissie van het Nederlands Bijbelgenootschap eventuele kritiek kan doorgeven, en ingeval deze kritiek niet door de revisiecommissie wordt aanvaard, daarvan op geëigende wijze rekenschap geeft aan het gereformeerde kerkvolk.
Dit voorstel wordt verworpen met 20 tegen 7 stemmen bij 4 onthoudingen.
- e. Commissie IV stelt voor te overwegen:
1. dat er met betrekking tot het gebruik ener Bijbelvertaling in de eredienst geen bindende bepalingen bestaan, noch ook zulke bepalingen gewenst zijn;
 2. dat het niet gewenst is, dat de gereformeerde kerken overgaan tot een van harentwege toetsen van de vertaling van de Heilige Schrift vanwege het Nederlands Bijbelgenootschap, aangezien dit al te licht zou kunnen leiden tot het indragen in de kerken van een „geijkte” Bijbelvertaling;
 3. dat de generale synode niet hoeft uit te spreken dat het in de vrijheid der kerken zal staan, enige vertaling der Heilige Schrift in de eredienst te gebruiken, daar de kerken deze vrijheid reeds vanzelve bezitten;
 4. dat de generale synode niet kan uitspreken, „dat de uitspraak van de generale synode van Kampen 1951 (acta art. 123) ongedaan gemaakt wordt op grond van het feit, dat er tegen de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap niet zodanige bezwaren zijn in te brengen, noch ook ingebracht zijn sedert de synode van Kampen, waarom het gebruik dezer vertaling ontraden zou. moeten worden”, aangezien aan zulk een uitspraak een toetsing dezer vertaling van harentwege zou dienen vooraf te gaan;
 5. dat ook overigens een uitspraak, dat de uitspraak der generale synode van Kampen 1951 (acta art. 123) ongedaan gemaakt wordt, niet noodzakelijk is, aangezien de uitspraak der generale synode van Kampen 1951 blijkens haar overwegingen bepaald is door de tijdsomstandigheden, waarin zij werd gedaan;
en te besluiten:
niet over te gaan tot toetsing vanwege de kerken en geen uitspraak te doen over de nieuwe vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap. Dit voorstel wordt verworpen met 17 tegen 10 stemmen, bij 4 onthoudingen.

Artikel 175.

Waar alle voorstellen over de uit de kerken ter synode gebrachte oordelen aan en verzoeken inzake toetsing en gebruik van de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap zijn verworpen, verzoekt de synode het moderamen, zich te beraden op de vraag wat nu verder te doen staat, en dienaangaande zo spoedig mogelijk advies te bieden (zie art. 181).

Artikel 176.

Na het zingen van Psalm 63 : 2 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses de vergadering.

Drieëntwintigste zitting, vrijdag 30 september 1955.

Artikel 177.

Om 9 uur heropent de praeses de vergadering. Gezongen wordt Psalm 127: 1 en 2 en gelezen Nehemia 2 : 12-20. Na gebed door de praeses wordt appèl nominaal gehouden. Ouderling 1. Boersma is niet aanwezig vanwege het onverwacht overlijden van zijn schoonmoeder. De praeses vertolkt het meelevens der vergadering met de familie. Ds W. Vreugdenhil is afwezig vanwege een begrafenis. Beide genoemde broeders zijn niet vervangen. Ouderling G. van der Leeden is vervangen door broeder J. B. van Rongen Sr, die door op te staan zijn instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 178.

In besloten zitting vraagt de voorzitter van commissie IV, ds C. Vonk, dat ter nadere informatie op concrete punten, noodzakelijk voor goede voorbereiding der afhandeling van het beroepschrift van de kerkeraad van Wormerveer (zie artt. 178, 150), de stukken uit de archieven van genoemde kerkeraad en van de classis Alkmaar-Zaandam, die op deze zaak betrekking hebben, zullen worden opgevraagd. Dit wordt goedgevonden (zie verder art. 190).

Artikel 179.

Nadat de vergadering weer openbaar is geworden, deelt ds S. S. Cnossen namens commissie I mede, dat zij tot rechte beoordeling van het haar ter voorbereiding van afhandeling in handen gestelde beroepschrift van br G. A. Bons te Dordrecht kennisneming van enige bescheiden uit het archief der particuliere synoden van Zuid Holland nodig acht, en dat zij machtiging daartoe verzoekt. Dit verzoek wordt goedgevonden.

Artikel 180.

Ontvankelijkverklaring van stukken in de „zaak –Kralingen”

Ds Jac. van Nieuwkoop rapporteert namens commissie I haar oordeel over de vraag, welke stukken in betrekking tot de „zaak-Kralingen” al of niet ontvankelijk zijn te verklaren. Overeenkomstig de voorstellen dezer commissie komt de synode tot de volgende besluiten:

- a. een mededeling van de kerkeraad van Barendrecht d.d. 24 augustus 1953, dat hij zich niet kan verenigen met de besluiten der generale synoden van Kampen 1951 (acta art. 106) en van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 144) in betrekking tot de „zaak-Kralingen” (ag. XI-B, 6-c, 5), wordt voor kennisgeving aangenomen, daar geen concrete vraag of klacht aan de synode wordt voorgelegd;
- b. een mededeling door de kerkeraad van Bergschenhoek d.d. 19 mei 1955 van een door hem aan de classis Rotterdam d.d. 29 maart 1955 gezonden instructie, verband houdende met het besluit der classis Rotterdam d.d. 23 febr. 1955 over de „zaak-Kralingen” (ag. XI-B, 6-c, 3), wordt voor kennisgeving aangenomen, daar de in bedoelde instructie aangesneden aangelegenheid de synode niet regardeert;
- c. een mededeling namens de classis Rotterdam d.d. 25 mei 1955, dat zij de archiefbewarende kerk te Berkel en Rodenrijs heeft gemachtigd, het gehele classicale dossier (archief en notulen) over de „zaak-Kralingen” desgewenst ter beschikking der synode te stellen (ag. XI-B, 6-c, 6), wordt ter kennisneming aanvaard;
- d. de toegezonden acta der particuliere synode van Zuid Holland d.d. dec 1954-maart 1955 (ag. XI-B, 6-c, 8) worden ter kennisneming aanvaard;
- e. een niet gewaarmerkt afschrift van een beroepschrift van de kerkeraad van Kralingen aan de particuliere synode van Zuid Holland 1955 (gelijkluidend aan bijlage I van het onder g genoemde stuk (ag. XI-B, 6-c, 1), wordt terzijde gelegd;
- f. een verzoek van br J. L. Struyk te Capelle a. d. IJssel d.d. 28 juni 1955 gedaan mede namens andere broeders, de gelegenheid open te houden, dat zij, indien nodig, nog bij deze generale synode in appèl kunnen komen, nadat de particuliere synode van Zuid Holland haar beslissing heeft genomen over bij haar ingediende appèls van hun hand (ag. XI-B, 6-e, 7), wordt niet ingewilligd, daar het agendum der synode reeds is vastgesteld en geen nieuwe punten daaraan kunnen worden toegevoegd;
- g. inzake een door de kerkeraad van Kralingen d.d. 11 juni 1955 verzonden afschrift van een door hem bij de particuliere synode van Zuid Holland 1955 ingediend beroepschrift, ten aanzien waarvan genoemde kerkeraad d.d. 24 sept. 1955 (in antwoord op een van synodewege gedaan verzoek om informatie; zie art. 150) verzocht, het slechts te zien als een verzoek om revisie ten aanzien van hetgeen de generale synoden van Kampen 1951 en Berkel en Rodenrijs 1952 uitspraken in betrekking tot de zgn. „zaak-Kralingen” (ag. XI-B, 6-c, 2), wordt uitgesproken, dat dit stuk als revisie-verzoek ernstige gebreken vertoont, aangezien het als appèlschrift aan de particuliere synode van Zuid Holland is opgesteld, doch thans zonder meer als revisieverzoek bij de generale synode is ter tafel gelegd, ten gevolge waarvan deze synode zelf dient uit te zoeken welke argumentatie-totrevisie wordt aangevoerd en tegen welke besluiten of uitspraken der gene

- rale synoden van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 die (eventuele) argumentatie is bedoeld;
de beslissing over een voorstel der commissie tot een tweede uitspraak over laatstgenoemd stuk wordt aangehouden tot een volgende zitting (zie verder art. 185) ;
- h. een revisie-verzoek d.d. 14 juni 1955 van de kerkeraad van Rotterdam-C ten aanzien van besluiten der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 in betrekking tot deze zaak (ag. XI-B, 6-c, 4), wordt ontvankelijk verklaard.

Artikel 181a.

De praeses deelt mede, dat het moderamen ingevolge besluit der synode (zie art. 175) heeft getracht, een concept-besluit te formuleren inzake de voorstellen van enkele kerkelijke samenkomsten in betrekking tot toetsing en gebruik van de nieuwe Bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap. Na enkele ondergeschikte redactionele wijzigingen wordt dit moderamenvoorstel met 22 tegen 3 stemmen, bij 5 onthoudingen, aanvaard. De besluiten luiden als vermeld in de artikelen 181b-e.

Artikel 181b.

Besluiten inzake bijbelvertaling

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

1. het oordeel der classis Warffum d.d. 2 februari 1955, dat het op de weg der eerstkomende generale synode ligt, zich er ernstig over te beraden of de nieuwe vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap óók getoetst moet worden in opdracht van de gereformeerde kerken in Nederland; welk oordeel is uitgesproken in de overtuiging, dat de kerken geroepen zijn te waken voor de betrouwbare overlevering van Gods Woord ook in de Nederlandse taal, en in de overweging, dat deze nieuwe vertaling al meer in gebruik komt;
2. alsmede van adhaesie-betuiging aan dit oordeel door de kerkeraad van `Heerde, de classis Harderwijk d.d. maart 1955 en de particuliere synoden van Overijssel en Gelderland 1955 en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg 1955;
3. voorts van een nader uitgewerkt voorstel van de kerkeraad van Enschede tot toetsing van genoemde vertaling, gesteund door de classis Enschede d.d. juni 1955, maar verworpen door de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1955;

zich beraden hebbende,

in onderscheiden zittingen, op de in het oordeel der classis Warffum aan de synode voorgelegde vraag;

constaterende,

dat het haar niet mogelijk is uit te spreken, dat deze nieuwe Bijbelvertaling een betrouwbare overzetting van Gods Woord in de Nederlandse taal is;

overwegende,

1. dat inzake de vraag, of de onderhavige Bijbelvertaling betrouwbaar is te achten, zodanig, dat zij recht doet aan de Heilige Schrift als het door de Heilige Geest geïnspireerde Woord van God naar de artt. 2-7 N.G.B. en deswege voor het gereformeerde volk bruikbaar is, slechts een verantwoord oordeel is te geven na een daartoe ingesteld onderzoek;
2. dat een als onder 1 bedoeld onderzoek ten dienste van de kerken kan geschieden door een commissie van broeders die terzake kundig geacht mogen worden;

besluit:

1. een commissie aan te wijzen, bestaande uit daartoe bekwaam te achten broeders, en aan deze op te dragen:
 - a. na te gaan of bedoelde Bijbelvertaling een betrouwbare overzetting is van het Woord van God in de Nederlandse taal, zodanig, dat zij recht doet aan de Heilige Schrift als het door de Heilige Geest geïnspireerde Woord van God naar de artt. 2-7 N.G.B. en deswege voor het gereformeerde volk bruikbaar is;
 - b. de kerken zo mogelijk binnen twee jaar in kennis te stellen met de resultaten van haar onderzoek;
 - c. aan de eerstkomende generale synode verslag uit te brengen van haar handelingen,
2. hiervan kennis te geven aan de kerkelijke samenkomsten, die zich met deze voorstellen tot haar hebben gewend.

Artikel 181c.

Gebruik van nieuwe vertaling

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van onderscheiden voorstellen, terug te komen op de uitspraak der generale synode van Kampen 1951 (acta art. 123), dat het gebruik van de nieuwe vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap voorshands beslist is te ontraden; welke voorstellen zijn ingediend door de kerkeraad van Bilthoven, de classis Utrecht/ Breukelen d.d. 12 mei 1955, en de particuliere synoden van Utrecht 1955 en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg 1955;

constaterende,

1. dat de kerkeraad van Bilthoven, de classis Utrecht/Breukelen en de particuliere synode van Utrecht 1955 als grond voor gemeld voorstel aanwijzen, dat tegen deze vertaling niet zodanige bezwaren zijn in te brengen, noch ook ingebracht zijn sedert de generale synode van Kampen 1951, dat het gebruik ervan beslist is te ontraden;
2. dat de generale synode van Kampen 1951 tot haar uitspraak kwam op een moment, dat de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap voor een belangrijk deel nog niet was gepubliceerd;
3. dat de generale synode van Kampen 1951, onder meer in verband met het feit, dat genoemde vertaling nog niet compleet was verschenen, geen deputaten heeft benoemd om de nieuwe vertaling te onderzoeken;
4. dat de generale synode van Kampen 1951 geen uitspraak heeft gedaan over het karakter, noch over de wijze van zulk een eventueel onderzoek;

overwegende,

1. dat niet zonder meer de juistheid is te erkennen van hetgeen blijktens het onder 1 geconstateerde als grond voor de onderhavige voorstellen is aangevoerd;
2. dat evenmin zonder meer een oordeel is te vellen over de reeds tegen de bedoelde vertaling ingebrachte bezwaren;
3. dat door de huidige generale synode een commissie is aangewezen met opdracht:
 - a. na te gaan of bedoelde Bijbelvertaling een betrouwbare overzetting is van het Woord Gods in de Nederlandse taal, zodanig, dat zij recht doet aan de Heilige Schrift als het door de Heilige Geest geïnspireerde Woord van God naar de artt. 2-7 N.G.B. en deswege voor het gereformeerde volk bruikbaar is;
 - b. de kerken zo mogelijk binnen twee jaar in kennis te stellen met de resultaten van haar

- onderzoek;
- c. aan de eerstkomende generale synode verslag uit te brengen van haar handelingen;

besluit:

1. aan genoemde voorstellen niet te voldoen;
2. hiervan alsmede van wat is besloten in betrekking tot het oordeel der classis Warffum, kennis te geven aan de kerkelijke samenkomsten die zich met deze voorstellen tot haar hebben gewend.

Artikel 181d.

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van voorstellen om het gebruik van de nieuwe vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap vrij te laken; welke voorstellen zijn ingediend door de kerkeraad van Bilthoven, de classis Utrecht/Breukelen d.d. 12 mei 1955, en de classis Appingedam d.d. 4 juli 1955;

overwegende,

dat hetgeen is overwogen en besloten terzake van het oordeel der classis Warffum en de voorstellen om terug te komen op de uitspraak van de generale synode van Kampen 1551 (acta art. 123) reeds een genoegzaam antwoord bevat op deze voorstellen;

:besluit:

1. aan de kerkeraad van bilthoven en aan de eerstkomende classis Utrecht/ Breukelen. ook kennis te geven van deze overweging;
2. aan de eerstkomende classis Appingedam kennis te geven van de besluiten in betrekking tot de onderscheiden voorstellen inzake toetsing en gebruik van de nieuwe Bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap.

Artikel 181e.

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van de mening van de kerkeraad van Dordrecht, dat geen besluiten in betrekking tot het oordeel van de classis Warffum nodig zijn;

besluit:

van de besluiten en uitspraken vermeld in de artt. 181b-d kennis te geven aan de kerkeraad van Dordrecht.

Artikel 182.

De praeses informeert bij de voorzitters der commissies van voorbereiding naar de stand van haar werkzaamheden. Het blijkt, dat zij ook vrijwel de gehele volgende synodeweek met haai arbeid kunnen voortgaan. Na het zingen van Psalm 35: 1 en 13 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses deze zitting te ruim 11 uur, waarna de commissies haar arbeid hervatten.

Vierentwintigste zitting, vrijdag 7 oktober 1955.

Artikel 163.

Nadat de commissies hebben vergaderd van dinsdag 4 tot vrijdagmorgen 7 oktober 1955, opent de praeses deze eerste zitting in de achtste synodeweek om 14 uur. Gezongen wordt Psalm 97 : 1 en 7. De praeses leest Deuteronomium 33 : 26-29 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken de ouderlingen H. van der Kamp en G. van der Leeden afwezig en niet vervangen; ouderling J. van Katwijk is vervangen door broeder D. Solinger; deze, voor het eerst ter synode, betuigt door op te staan instemming met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 184.

De artikelen 161-176 der acta worden vastgesteld.

Artikel 135.

Opnieuw komt aan de orde het voorstel van commissie I inzake de ontvankelijk-verklaring van een als revisieverzoek ingezonden stuk van de kerke-raad van Kralingen (zie art. 180). Naast hetgeen ten aanzien van dit stuk reeds is uitgesproken, spreekt de synode thans nog uit, dat in het betreffende stuk kennelijk van twee zaken revisie wordt verzocht, nl. van de besluiten *der* generale synoden van Kampen 1951 en van Berkel Rodenrijs 1952 die betrekking hebben op

- a. de berusting in de ambtsneerlegging door br B. Blok, en
- b. de „visitatie" door de predikanten G. Hagens en D. K. Wielenga.

Artikel 186.

Ds Jac. van Nieuwkoop deelt als voorzitter van commissie I mede, dat zij met de behandeling der stukken in betrekking tot de „zaak-Kralingen" zover is gevorderd, dat zij, om tot verdere beoordeling te kunnen komen, informaties en verificatie nodig heeft van de kerkeraad van Kralingen en van de predikanten G. Hagens en D. K. Wielenga, die indertijd als kerkvisitatoren bij de betreffende zaak van de kerk te Kralingen betrokken zijn geweest.

Zij verzoekt de toestemming der synode, om de kerkeraad van Kralingen en genoemde predikanten te mogen horen.

Dit verzoek wordt ingewilligd.

Artikel 187.

Ds J. J. de Vries, optredende in dezen als voorzitter van commissie 11, verzoekt de toestemming der synode, kennis te nemen van het archief van de kerkeraad van Veendam, voor zover dit betrekking heeft op de zaak, die deze kerkeraad in zijn beroep op de generale synode haar heeft voorgelegd (zie art. 159). Dit verzoek wordt ingewilligd. (zie verder art. 255).

Artikel 188.

De scriba doet mededeling van een binnengekomen bericht van overlijden van de schoonmoeder van broeder L Boersma. De praeses spreekt enkele woorden van deelneming jegens deze broeder.

Artikel 189.

De synode neemt kennis van het antwoord d.d. 4 oktober 1955 van de kerkeraad van Groningen op een aan hem gerichte vraag (zie eerder art. 169c). Genoemde kerkeraad schrijft, dat hij zich gaarne wil zien toegezonden het voorstel, dat commissie III der synode inzake de regeling van het beheer der Theologische Hogeschool te Kampen aan deze synode denkt te doen, en dat hij voorts bereid is, als dit voorstel te zijner kennis is gekomen, zo spoedig mogelijk een antwoord op de gestelde vraag te geven. Na enige bespreking wordt met 18 tegen 6 stemmen, bij 6 onthoudingen, besloten, zonder enige commentaar, de voorstellen der commissie aan de kerkeraad van Groningen te doen toekomen (zie verder art. 208).

Artikel 190.

Vooronderzoek beroepschrift Wormerveer

Van de praeses van de archiefbewarende kerk der classis Alkmaar-Zaandam is bericht ingekomen, dat hij het aan die archiefbewarende kerk gerichte verzoek (zie art. 178) aan de eerstvolgende classis

Alkmaar-Zaandam zal voorleggen. Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen, waarna de synode besluit, de stukken die betrekking hebben op het appèl van de kerkeraad van Wormerveer op te vragen van de broeder over wie in deze appèlzaak is gehandeld (zie verder art. 241).

Artikel 191.

Van het moderamen van deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool is ingekomen het gevraagde advies inzake de honorering van de zendingslector (zie art. 134). Overeenkomstig dit advies besluit de synode zonder hoofdelijke stemming het honorarium van deze lector te bepalen op een even groot bedrag als tot dusver aan hem werd uitbetaald.

Artikel 192.

Van het moderamen van deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool is voorts mededeling ontvangen (zie art. 168), dat het in de gegeven omstandigheden er in toestemt, dat de hoogleraren drs L. Doekes en H. J. Schilder de zittingen der synode blijven bijwonen en ook hun aandeel verrichten in de arbeid der commissies. Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

Artikel 193.

Vanwege de kerken in Australië is bericht d.d. 23 sept. 1955 ontvangen van haar deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, benoemd door de synode van Armadale 1954, dat zij met ingang van 1 oktober 1955 de volgende naam hebben aanvaard: The Free Reformed Churches of Australia, en dat zij op 3 januari 1956 opnieuw in synode wensen bijeen te komen. Deze mededeling wordt door de synode voor kennisgeving aangenomen en zal worden doorgegeven aan te benoemen deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken.

Artikel 194.

Naar aanleiding van een in een voorgaande zitting daartoe ingediend voorstel van commissie IV (zie art. 135) wordt thans zonder hoofdelijke stemming als volgt besloten:

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van de mededeling d.d. 11 juli 1955 van de samenroeper van deputaten, benoemd door de generale synode van Kampen 1951 en herbenoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, voor eventueel contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (acta 1951, art. 120-E-3: acta 1952, art. 34), dat hij nimmer enig bericht heeft ontvangen van de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, dat zij deputaten benoemde met instructie de vereniging voor te bereiden en zo spoedig mogelijk haar beslag te doen krijgen, zodat hij geen reden had zijn mede-deputaten samen te roepen;

van oordeel,

dat de samenroeper van deze deputaten correct heeft gehandeld;

overwegende,

dat genoemde deputaten niet in de gelegenheid zijn geweest, iets in het belang der vereniging met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland te verrichten;

besluit:

genoemde deputaten van hun last te ontslaan.

Artikel 195.

Evenzo komt de synode tot het volgende besluit (zie tevoren art. 153) :

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een brief d.d. 10 juni 1955 van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg, waarin zij er bij de generale synode op aandringt, zo enigszins mogelijk nog een weg te zoeken om het contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland te herstellen;

besluit:

aan de eerstvolgende particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg mededeling te doen van de besluiten, vermeld in de artt. 136 en 149 dezer acta.

Artikel 196.

Op voorstel van de eerste scriba wordt de indeling van de rol van werkzaamheden dezer synode vastgesteld (zie art. 8), en besloten dit aldus vastgestelde agendum op te nemen als bijlage bij acta (zie bijlage 1).

Artikel 197a.

Voorstel tot getuigenis inzake Zuid Molukken

De praeses stelt aan de orde de afhandeling van een voorstel van de kerke-raad van Meppel, dat de kerken door middel der synode haar stem verheffen met betrekking tot het onrecht jegens de Republiek der Zuid Molukken, en de Overheid oproepen gerechtigheid te oefenen door deze republiek te erkennen (ag. VI-C). Over dit voorstel is een rapport van commissie IV opgesteld door ouderling J. O. Bouwman. Daar de rapporteur niet meer ter vergadering is wordt het rapport gelezen door ds A. I. Krijtenburg. De commissie adviseert, in de overweging, dat dit voorstel geen kerkelijke zaak betreft, en het bovendien niet via classis en particuliere synode ter tafel der synode is gekomen; constaterende, dat deze zaak de synode niet regardeert, als zijnde niet naar art. 30 K.O.; te besluiten, op dit voorstel van de kerke-raad van Meppel niet in te gaan.

Ouderling Jac. G. van Oord stelt voor, dat de synode, overtuigd dat het behoort tot de taak van de kerk des Heren om de overheden op te roepen, recht en gerechtigheid te oefenen, evenwel van oordeel dat deze zaak niet behoort tot de kerken in het gemeen en der synode derhalve niet regardeert, zal besluiten op het voorstel van de kerke-raad van Meppel niet in te gaan. Dit voorstel wordt verworpen met 23 tegen 4 stemmen, bij 1 onthouding, terwijl de aanwezige hoogleraar tegen aanvaarding adviseerde.

De predikanten Joh. Francke en N. 't Hart dienen eveneens een voorstel in, dat, na gunstig advies van de aanwezige hoogleraar, met 20 tegen 8 stemmen wordt aanvaard. Hierna komt het voorstel der commissie niet meer in stemming. Het besluit der synode is vermeld in art. 197b.

Artikel 197b.

Geen synodaal getuigenis inzake Zuid Molukken

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van het voorstel van de kerke-raad van Meppel:

„de gereformeerde kerken in Nederland, door middel van haar afgevaardigde; in generale synode bijeen, verheffen haar stem met betrekking tot de zaak van de Republiek der Zuid Molukken, tegen de schandvlek der Nederlandse natie., bestaande in de ontrouw aan een plechtig besloten overeenkomst en daarin gedane beloften, en roepen de overheid op, gerechtigheid te oefenen, door de Republiek der

Zuid Molukken te erkennen en de ongerechtigheid van het mede schuldig zijn aan de onderdrukking van de Republiek der Zuid Molukken van zich te doen, daar de Here in Zijn Woord de overheden gebiedt, recht en gerechtigheid te oefenen en getrouw te zijn aan gegeven beloften en gesloten verdragen":

overwegende,

dat dit voorstel haar niet regardeert als zijnde een zaak, welke niet tot de kerken der meerdere vergadering in 't gemeen behoort;

spreekt uit,

op het voorstel van kerkeraad van Meppel niet te kunnen ingaan; en besluit:

hiervan mededeling te doen aan de kerkeraad van Meppel.

Artikel 198.

Nadat gezongen is Psalm 118 : 3 en 10 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses de vergadering.

Vijfentwintigste zitting, vrijdag 14 oktober 1955.

Artikel 199.

Te 9 uur opent de praeses deze eerste zitting van de negende synodeweek, nadat de commissies gedurende de voorgaande dagen dezer week hebben vergaderd. Na het zingen van Psalm 31 : 16 en 17 leest de praeses Jacobus 3 : 1-12 en gaat hij voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken uit Zeeland, Noord Brabant en Limburg slechts drie afgevaardigden aanwezig te zijn.

Artikel 200.

De synode neemt kennis van een tweetal brieven, te weten:

- a. een dankbetuiging van dr H. M. Mulder, lector aan de Theologische Hogeschool te Kampen, voor het besluit der synode inzake zijn honorering (zie art. 58); en
- b. een mededeling namens het bestuur van de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords, dat het zich niet zal verzetten tegen, zijn medewerking zal verlenen aan de uitvoering van enig besluit der generale synode inzake bovengenoemde stichting te nemen, voor zover het betreft de positie, die het bestuur tot dusver in deze stichting en de stichtingsakte heeft ingenomen (zie art. 169d).

Artikel 201.

In besloten zitting komt de vergadering tot afhandeling van het door br H. Brouwer te Amsterdam-Z. tegen een uitspraak der particuliere synode van Friesland 1954 ingediende beroepschrift (zie tevoren art. 129).

Artikel 202.

In besloten zitting komt in behandeling het bezwaarschrift van de brs G. Goossens te Amstelveen en C. M. E. van Schelven te Maarn tegen een besluit van de kerkeraad van Djakarta (ag. XI-B, 7e) ; alsmede een bezwaarschrift van eerstgenoemde tegen een uitspraak der particuliere synode van Groningen 1955 (ag. XI-B. 1c). De bespreking wordt niet ten einde gebracht (zie art. 204).

Artikel 203.

De voorzitter van commissie II, ds Joh. Francke, verzoekt toestemming om te trachten de „klad"- en „net"-notulen van de zogenaamde „schoolvergadering" van de kerken van Oost Soemba./Savoe op 22 nov. 1951 in bezit te krijgen ter kennisneming. Dit wordt goedgevonden. Hierna volgt *de*

middagpauze.

Artikel 204

De middagzitting wordt om 14 uur heropend; gezongen wordt Psalm 130: 3 en 4. Bij het appèl nominaal blijkt geen wijziging in de bezetting der vergadering gekomen te zijn. In besloten zitting wordt de bespreking over de in art. 202 genoemde stukken voortgezet, doch niet voleindigd (zie art. 209).

Artikel 205

Na het zingen van Psalm 145 : 6 en 7 en dankgebed bij monde van de assessor sluit de praeses de vergadering.

Zesentwintigste zitting, dinsdag 18 oktober 1955.

Artikel 206.

Om 10 uur wordt de vergadering geopend. Na het zingen van Psalm 100 leest de praeses 1 Thessalonicenzen 5 : 12-28 en gaat hij voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken de synoden van Noord Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg elk door drie, die van Zuid Holland door slechts twee afgevaardigden vertegenwoordigd teengevolge van verschillende omstandigheden; van ouderling D. Solinger is schriftelijk bericht omtrent zijn afwezigheid.

Artikel 207.

Met deelneming ontvangt de synode bericht van het overlijden van de moeder van ds W. de Graaff, die thans ter vergadering ontbreekt, maar heden nog hoopt te komen.

Artikel 208.

De synode neemt kennis van het antwoord d.d. 17 oktober 1955 van de kerkeraad van Groningen op een aan hem gerichte vraag (zie eerder art. 189), waarin hij thans mededeelt, dat hij zich niet zal verzetten tegen en zijn medewerking zal verlenen aan de uitvoering van enig besluit van de generale synode inzake de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords, voorzover het betreft de tot dusver door de kerk te Groningen in deze stichting en de stichtingsacte ingenomen positie.

Artikel 209

In besloten zitting worden de bezwaarschriften van de brs G. Goossens en C. M. E. van Schelven (zie eerder artt. 202-204) afgehandeld

Artikel 210.

In besloten zitting komt in behandeling een bezwaarschrift van br G. Goossens te Amstelveen tegen een uitspraak der particuliere synode van Noord Holland (ag. XI-B, 5b). De bespreking wordt onderbroken door de middagpauze (zie voorts art. 212).

Artikel 211.

Na het zingen van Psalm 42 : 4 en 5 wordt de middagzitting aangevangen met appèl nominaal. Van Zeeland, Noord Brabant en Limburg zijn drie, van Zuid Holland slechts twee afgevaardigden aanwezig.

Artikel 212.

Besluit inzake bezwaarschrift br G. Goossens

In besloten zitting wordt het bezwaarschrift, genoemd in art. 210, af gehandeld. Het besluit der synode luidt als volgt (zie voorts art. 282) :

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een verzoek van br G. Goossens te Amstelveen, haar afkeuring uit te spreken over de handelingen en uitspraken van de raad van de Gereformeerde Kerk te Nieuwer Amstel, de classis Amsterdam, en de particuliere synode van Noord Holland 1955, terzake van de toelating van br G. Goossens c.s. tot de gemeenschap van de Gereformeerde Kerk te Nieuwer Amstel;

van oordeel,

dat de generale synode zich in dit stadium heeft te beperken tot het uitspreken van een oordeel over de uitspraak van de particuliere synode van Noord Holland 1955 in deze zaak;

constaterende,

- 1 dat de particuliere synode van Noord Holland 1955 als haar oordeel uitsprak, dat de door br G. Goossens bij haar aanhangig gemaakte zaak „nog niet rijp is voor behandeling op de particuliere synode“;
2. dat de particuliere synode deze uitspraak deed na het door de vergadering van de classis Amsterdam d.d. 16 febr. 1955 aan de kerkeraad van Nieuwer Amstel gegeven advies, om de aanvraag van br G. Goossens om toelating tot de gemeenschap der kerk „opnieuw onder ogen te zien“, zodat br G. Goossens, - „indien de kerkeraad van Nieuwer Amstel dit advies niet heeft opgevolgd of niet naar (zijn) genoegen heeft gehandeld“ - „opnieuw zijn bezwaarschrift bij de classis moest inbrengen“;

voorts van oordeel,

1. dat de particuliere synode van Noord Holland 1955 terecht br G. Goossens verwees naar het door de classis Amsterdam d.d. 16 febr. 1955 aan de kerkeraad van Nieuwer Amstel gegeven advies;
2. dat de particuliere synode terecht tegenover br G. Goossens uitsprak: „Indien de kerkeraad van Nieuwer Amstel dit advies niet heeft opgevolgd of niet naar Uw genoegen heeft gehandeld, moet U opnieuw een bezwaarschrift bij de classis inbrengen“;
3. dat de particuliere synode op grond van het bovengenoemde terecht als haar oordeel uitsprak: „Voor behandeling op de particuliere synode is deze zaak nog niet rijp“, overeenkomstig art. 30 K.O.: „In meerdere vergaderingen zal men niet handelen, dan 't gene dat in mindere niet heeft afgehandeld kunnen worden“;

spreekt uit,

1. dat de zaak, die br G. Goossens in zijn verzoek aan de orde stelt, krachtens art. 30 K.O. niet rijp is voor behandeling ter generale synode;
2. dat derhalve de generale synode aan het verzoek van br G. Goossens, haar afkeuring uit te spreken over de handelingen en uitspraken bovengenoemd, niet kan voldoen;

besluit:

van deze uitspraak met overwegingen kennis te geven aan:

br G. Goossens, de eerstvolgende vergadering van de particuliere synode van Noord Holland, en de raad van de Gereformeerde Kerk te Nieuwer Amstel.

Artikel 213.

Ds W. de Graaff komt ter vergadering. De voorzitter verzekert hem van het meeleven der broeders bij het overlijden van zijn moeder.

Artikel 214,

Bezwaarschrift van Malang

In besloten zitting wordt afgehandeld een bezwaarschrift van de kerkeraad van Malang tegen

uitspraken der classis Djakarta. Het besluit luidt als volgt (zie voorts art. 282) :

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

- a. de brief van de kerkeraad van Malang d.d. 7 september 1954, met bijlagen, behelzende enkele bedenkingen tegen het besluit van de classis Djakarta van 13 juni 1953, „de zich noemende Gereformeerde Kerk te Malang niet als geïnstitueerde gereformeerde kerk te erkennen”;
- b. de brief van de kerkeraad van Malang d.d. 21 februari 1955, met mededeling aan de classis Djakarta, zich te zullen wenden tot de generale synode van Enschede 1955 met afschrift van het aan de generale synode van Enschede te richten schrijven;
- c. de brief van de kerkeraad van Malang met de vraag of „het juist is, dat zij ten opzichte van de kerk van Djakarta geen enkele taak meer heeft te zien”;

constaterende,

- a. dat de kerk te Malang sedert 1931 als zelfstandig geïnstitueerde kerk bekend was;
- b. dat de kerk te Malang, door oorlogshandelingen uiteengedreven, in juni 1953 tot herinstituering is overgegaan;

overwegende,

1. dat de kerk te Malang bij haar herinstituering ten onrechte heeft verzuimd het advies van de classis Djakarta in te winnen;
2. dat de reeds plaats gehad hebbende herinstituering moeilijk door de classis ongedaan kan worden gemaakt;
3. dat uit het bedoelde overgelegde classisbesluit niet blijkt, dat de classis Djakarta, afgedacht van het aan haar niet gevraagde advies, na de herinstituering van de kerk te Malang gegronde bezwaren heeft aangevoerd, waaruit duidelijk bleek, dat deze herinstituering niet had mogen plaats vinden;
4. dat de classis Djakarta, ondanks het niet gevraagde classisadvies, gehoord de herinstituering van de kerk te Malang, beter had gedaan in deze herinstituering te berusten;
5. dat het niet tot de taak der generale synode behoort, de kerk te Malang te antwoorden op een bij haar ingediende vraag betreffende de taak van deze kerk ten opzichte van een andere kerk en dat de verhouding van de kerken onderling in de K.O. voldoende is geregeld;

besluit:

- a. de kerk te Djakarta te adviseren, de kerk te Malang alsnog als geherinstitueerde kerk te erkennen;
- b. niet in te gaan op de vraag van de kerkeraad van Malang inzake de taak van deze kerk ten opzichte van de kerk te Djakarta;
- c. van bovengenoemd besluit met overwegingen kennis te geven aan de kerkeraden van Malang en Djakarta.

Artikel 215.

Rapport inzake beheer Theol.Hogeschool

Ds W. de Graaff rapporteert namens commissie III over de stukken die betrekking hebben op de regeling van het beheer der Theologische Hogeschool te Kampen (ag. V-B). De lezing van dit rapport wordt onderbroken door de avondpauze (zie art. 217).

Artikel 216.

Bij de aanvang van de avondzitting wordt gezongen Psalm 33 : 5 en 6. Bij het appèl nominaal blijkt, dat alleen de afgevaardigden van Zeeland, Noord Brabant en Limburg niet voltallig (een broeder

ontbreekt) aanwezig zijn.

Artikel 217.

Ds W. de Graaff voltooit de lezing van zijn rapport inzake het beheer van de Theologische Hogeschool (zie art. 215). De bespreking over deze aangelegenheid wordt aangevangen. Nadat gezongen is Psalm 84 : 3 en 6 gaat de assessor voor in dankzegging en volgt sluiting.

Zevenentwintigste zitting, woensdag 19 oktober 1955.

Artikel 218.

Om 9 uur wordt de vergadering geopend. Gezongen wordt Psalm 103: 2 en 3. De praeses leest Psalm 103 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt van de afgevaardigden van Zeeland, Noord Brabant en Limburg slechts een drietal aanwezig te zijn.

Artikel 219,

De praeses vertolkt in een korte toespraak de dank der vergadering ds E. T. v.d. Born jegens de Here wegens het vijftienvijftigjarige ambtsjubileum van ds E. T. van den Born, de assessor der synode, dat deze heden door de goedertierenheid des Heren mag beleven. Het volk des Heren zal op deze dag dankbaar mogen gedenken, wat de Koning der kerk haar in deze gezant beliefde te schenken. De synode waardeert het, de jubilaris op deze dag in haar kring te mogen ontmoeten en zij bidt hem zingend toe Psalm 106 : 3 (gewijzigd).
Ds E. T. van den Born dankt de praeses en de vergadering, dat heden aan allen voor ogen is gehouden de goedertierenheid des Heren in hetgeen thans wordt herdacht.

Artikel 220.

Bezwaarschrift zr G. Veening-Kamps

Ouderling Jac. Stout leest het rapport van commissie III over een bezwaar-schrift van zr G. Veening-Kamps te Noordwolde (Gr.) tegen een uitspraak der particuliere synode van Groningen 1955 (ag. XI-B, la). Na bespreking gaat het rapport terug naar de commissie, opdat deze de door haar voorgelegde conclusies nader kan redigeren (zie art. 225).

Artikel 221.

Na het zingen van Psalm 116 : 10 en 11 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses de voltallige zitting, terwijl de commissies gelegenheid ontvangen haar arbeid voort te zetten.

Achtentwintigste zitting, vrijdag 21 oktober 1955.

Artikel 222.

Te 9 uur wordt de zitting aangevangen. Na het zingen van Psalm 147 : 1 en 3 leest de praeses Micha 6 : 1-8 en gaat hij voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken alle particuliere synoden voltallig te zijn vertegenwoordigd.

Artikel 223.

De scriba deelt mee, dat aan de president-curator van de Theologische Hogeschool, ds D. van Dijk te Groningen, in verband met zijn benoeming door H. M. de Koningin tot ridder in de orde van Oranje Nassau een telegram is gezonden van de volgende inhoud:

Generale synode Enschede is met U de Here dankbaar voor koninklijke onderscheiding
U verleend.

Vogel,praeses.

Deze handeling van het moderamen wordt goedgevonden.

Artikel 224.

Een brief van een lid der kerk te Bunschoten-Spakenburg, verzoekende een zaak in behandeling te nemen (zie art. 123-a), wordt als te laat ingekomen terzijde gelegd.

Artikel 225a.

Bezwaarschrift zr G. Veening-Kamps

Ds N. 't Hart dient namens commissie III nieuw-geredigeerde conclusies in ter zake van een beroepschrift van zr G. Veening-Kamps te Noordwolde (Gr.) tegen een uitspraak der particuliere synode van Groningen (zie art. 220). Na bespreking worden nog enkele wijzigingen aangebracht. Daarna worden de conclusies met 26 tegen 2 stemmen en met gunstig praeadvies van beide hoogleraren aanvaard. De afgevaardigden van Groningen blijven buiten stemming. Het besluit der synode luidt als volgt in de artt. 225b en c.

Artikel 225b.

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een appèlschrift van zr G. Veening-Kamps te Noordwolde (Ge.) d.d. 11 maart 1955 tegen een uitspraak van de particuliere synode van Groningen 1954 betreffende het wekelijks collecteren voor de armen;

constaterende,

1. dat de generale synode van Kampen 1951 reeds besloot aan deze zuster te antwoorden, dat haar niet uit Schrift, belijdenis en kerkenordening is gebleken, dat - zoals de bezwaarde zuster schrijft - de betreffende kerkeraad ingaat tegen Schrift en belijdenis, alsmede dat het niet de taak van de synode is haar omtrent haar standpunt onderricht te geven, daar dit de taak is voor de opzieners der gemeente (acta art. 39);
2. dat de kerkeraad van Zuidwolde (Gr.) overeenkomstig deze uitspraak in zijn missive d.d. oktober 1952 op de bezwaren van zr G. Veening-Kamps is ingegaan, en aan deze zuster het benodigde onderricht heeft geboden;
3. dat het aantal collecten voor de armen in de kerk te Zuidwolde aanmerkelijk is vermeerderd, overeenkomstig de dienaangaande gedane toezegging;
4. dat appellante haar bezwaren opnieuw in de kerkelijke weg aan de orde heeft gesteld in verband met een geval van verpleging, welke, naar zij schrijft, niet geheel door de diakenen wordt bekostigd;
5. dat de particuliere synode van Groningen 1954 geen reden zag, opnieuw een (principiële) uitspraak te doen inzake het wekelijks collecteren, daar geen nieuwe argumenten zijn aangevoerd;

erkennende,

dat - ingeval de middelen ontoereikend zijn om een behoeftig kerklid geheel te verzorgen, dat geheel voor rekening van de diakonie dient te komen - in meer diensten collecteren zeker eis is, zolang dit nog niet in elke dienst geschiedt;

van oordeel echter,

dat de aangevoerde argumenten niet steekhoudend zijn, omdat:

1. zr G. Veening-Kamps zich wel beroept op een bestaande orde, maar niet op een gebod Gods of instelling des Heren, waarvan nimmer mocht worden afgeweken;
2. deze zuster onderlinge steun van de kerken in diakonale aangelegenheden en fondsvorming wel wenselijk acht, maar deze zaken nog geen wekelijkse collecten behoeven te vorderen, aangezien ook met minder collecten mogelijk voldoende in de behoeften ten dezen kan worden voorzien;
3. zij wel wijst op een geval van verpleging, welke niet geheel door de diakenen wordt bekostigd, maar daarmee niet is bewezen, dat dit een geval is van armenzorg, welke geheel voor rekening van

de kerk dient te komen, noch ook dat wekelijkse collecten door dit geval vereist zijn;

besluit:

niet uit te spreken, dat de particuliere synode van Groningen 1954 verkeerd besliste en de kerkeraad van Zuidwolde (Gr.) verkeerd handelde inzake het wekelijks collecteren voor de armen.

Artikel 225c

Besluit inzake een geval van verpleging

De generale synode,

voorts kennis genomen hebbende

van wat zr G. Veening-Kamps te Noordwolde (Gr.) schrijft inzake een geval van verpleging, welke niet geheel door de diakenen wordt bekostigd;

constaterende,

dat de particuliere synode van Groningen 1954 zich stelde achter de uitspraak van de classis Groningen, welke uitsprak, „dat, aangezien de Heilige Schrift ons ten aanzien van de overheidssteun niet zulke klare voorschriften geeft, dat deze bindend kunnen worden opgelegd, de classis, erkennend de eis van Christus tot barmhartigheidsbeoefening, niet kan uitspreken of beoordelen, of de kerkeraad van Zuidwolde (Gr.) in het onderhavige geval niet aan die eis tot barmhartigheidsbeoefening voldoet”;

daarbij overwegende,

dat de Schrift ons zeker niet in het onzekere laat aangaande de opdracht van Christus tot verzorging der armen, die Hij aan de kerk heeft achtergelaten, zodat in een bepaald geval niet zou zijn vast te stellen, of de verzorging van een behoeftig gemeentelid geheel door de kerk dient te geschieden;

van oordeel,

dat deze zaak niet op de juiste wijze aan de orde is gesteld en werd behandeld, omdat:

1. zr G. Veening-Kamps datgene, wat zij aanvoerde inzake een geval van armenzorg, niet als een afzonderlijke zaak bij de kerkeraad aan de orde stelde;
2. de kerkeraad van Zuidwolde (Gr.) deze zaak als zodanig niet in behandeling nam;
3. de classis Groningen deze zaak ten onrechte in behandeling nam, omdat de kerkeraad van Zuidwolde (Gr.) in dezen geen uitspraak had gedaan;
4. de particuliere synode van Groningen 1954 zich zonder nadere motivering stelde achter de uitspraak van de classis Groningen, en niet aangaf of bedoeld werd de uitspraak zoals die werd vermeld door de scriba van de classis in zijn brief aan zr G. Veening-Kamps d.d. 21 okt. '54, of zoals die werd weergegeven door zr G. Veening-Kamps in haar brief aan de particuliere synode van Groningen d.d. 10 mei 1954;

spreekt uit,

dat het niet tot de taak van de generale synode behoort, een uitspraak in deze zaak te doen, aangezien de kerkeraad nog nimmer een uitspraak in deze zaak heeft gedaan;

en besluit:

van deze uitspraak en het voorafgaande besluit kennis te geven aan:

- a. zr G. Veening-Kamps te Noordwolde (Gr.) ;

- b. de eerstvolgende particuliere synode van Groningen;
- c. de kerkeraad van Zuidwolde (Gr.).

Artikel 226.

In besloten zitting behandelt de synode een verzoek van commissie I. In openbare zitting is vervolgens daaromtrent meegedeeld, dat is besloten, nog enkele broeders uit Kralingen te doen horen ter informatie en ter verificatie.

Artikel 227.

De bespreking over het rapport inzake de regeling van het beheer der Theologische Hogeschool (zie art. 217) wordt voortgezet tot de middagpauze.

Artikel 228.

In de middagzitting, aangevangen met het zingen van Psalm 45 : 2, wordt, na appèl nominaal, de bespreking (zie art. 227) voortgezet, gedeeltelijk in besloten zitting.

De afgevaardigden van Drenthe dienen, daartoe door hun lastgeefster geïnstrueerd, een geargumenteed voorstel in, dat de synode de uitspraak der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, vermeld in haar acta art. 139 onder a niet voor vast en bondig zal houden, en het besluit der generale synode van Kampen 1951, vermeld in haar acta art. 108 onder 2, als door de gereformeerde kerken in Nederland voor vast en bondig gehouden, als zodanig zal aanvaarden en erkennen.

Op verzoek van de rapporteur der commissie wordt goedgevonden, dat dit voorstel ter fine van praeadvies in haar handen zal worden gesteld (zie voorts art. 232).

Artikel 229.

Na het zingen van Psalm 68: 5 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses deze laatste zitting van de tiende synodeweek.

Negenentwintigste zitting, donderdag 27 oktober 1955.

Artikel 230.

Nadat de voorafgaande dagen van deze elfde zittingsweek zijn gebruikt voor de arbeid der commissie, heropent de praeses de synode te 9 uur. Hij laat zingen Psalm 17 : 3, leest Jacobus 5 : 7-11 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken de kerken van Zuid Holland vertegenwoordigd door slechts twee afgevaardigden. Van ouderling G. van der Leeden is bericht van verhindering ontvangen.

Artikel 231.

De artikelen 177-221 der acta worden vastgesteld.

Artikel 232.

Nadat ds W. de Graaff, voorzitter van en rapporteur voor commissie III, haar praeadvies heeft uitgebracht over het voorstel van de Drenthse afgevaardigden inzake het beheer van de Theologische Hogeschool (zie eerder art. 228), wordt dit voorstel met 25 tegen 4 stemmen bij 1 onthouding verworpen na afwijzend advies der hoogleraren.

De broeders ds Joh. Francke ds H. Bouma en ouderling W. Noorlag stellen vervolgens voor, dat de synode een instantie in het leven roepe, die deputaten-curatoren behulpzaam is bij de behartiging van de financiële en materiële belangen der Theologische Hogeschool te Kampen (zie verder art. 234). De bespreking wordt door de middagpauze onderbroken.

Artikel 233.

Na de middagpauze wordt de vergadering heropend met het zingen van Psalm 40 : 8 en wordt appèl nominaal gehouden. Er is geen wijziging in de samenstelling der vergadering gekomen.

Artikel 234a.

De praeses deelt mede, dat de broeders ds Joh. Francke, ds H. Bouma en ouderling W. Noorlag hun in de zitting van hedenmorgen ingediende voorstel (zie art. 232) zonder vermelding van redenen hebben ingetrokken.

De ouderlingen I. Boersma en Jac. G. van Oord, van oordeel, dat het niet in het belang der Theologische Hogeschool is, dat meer dan één instantie over haar staat, stellen voor, geen afzonderlijk deputaatschap in te stellen voor het beheer der financiële en materiële aangelegenheden der Theologische Hogeschool, maar haar curatoren te doen bestaan uit acht leden, belast met de zorg voor het onderwijs en vier leden belast met de verzorging van haar financiële en materiële belangen, en dit voltallige curatorium te doen optreden als bestuur van de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding.

Na afwijzend advies van beide hoogleraren wordt dit voorstel met 23 tegen 5 stemmen bij 2 onthoudingen verworpen.

Het voorstel der commissie wordt eerst onderdeelsgewijze en vervolgens in zijn geheel in stemming gebracht. Bij laatstbedoelde stemming wordt, na gunstig advies van beide hoogleraren, met 23 tegen 5 stemmen, bij 2 onthoudingen, het voorstel der commissie, waarin door de rapporteur enkele redactie-wijzigingen zijn overgenomen naar aanleiding van de besprekingen, aanvaard.

Ouderling I. Boersma verzoekt aantekening in de acta, dat hij gestemd heeft tegen hetgeen vermeld staat onder van oordeel 2; ds H. Bouma verzoekt aantekening in de acta, dat hij tegen aanvaarding van dit voorstel heeft gestemd.

Het besluit der synode luidt als volgt in art. 234b.

Artikel 234b.

Besluit inzake voortbestaan der stichting naast depp financieel

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

1. onderscheiden stukken, deels voortvloeiende uit de besluiten en allen betrekking hebbende op de uitspraken van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 139) inzake het beheer van de Theologische Hogeschool te Kampen;
2. een verklaring van het bestuur van de „Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords in de gereformeerde kerken in Nederland (vrijgemaakt naar art. 31 K.O.)”, inhoudende, dat het zich niet zal verzetten tegen en zijn medewerking zal verlenen aan de uitvoering van enig besluit van deze generale synode inzake de stichting voornoemd te nemen, voorzover het betreft de positie die het bestuur tot dusver in de stichting en stichtingsacte heeft ingenomen;
3. een verklaring van gelijke strekking van de raad van de Gereformeerde Kerk te Groningen;

constaterende,

dat de besluiten van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 139) niet op de door haar aangegeven wijze zijn ten uitvoer gelegd;

overwegende,

dat van de uitspraken en besluiten van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 139) geen revisie is gevraagd;

van oordeel,

1. dat de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 terecht heeft overwogen: „dat het onvermijdelijk is voor de kerken een instantie te hebben, die de gebouwen der Theologische Hogeschool op haar naam heeft en voor de kerken in rechten optreedt voor het verkrijgen of vervreemden van onroerende goederen, voor het op naam hebben van hypotheeken en voor het

- aanvaarden van legaten" (acta art. 139, overweging A) ;
2. dat genoemde generale synode terecht heeft uitgesproken: „dat voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool een afzonderlijk deputaatschap dient te worden ingesteld" (acta art. 139, uitspraak a) ;

besluit:

1. de „Stichting" te doen voortbestaan, maar haar werkingssfeer te beperken tot die handelingen, die:
 - a. niet anders dan op naam van één of meer met name genoemde natuurlijke of rechtspersonen kunnen worden gesteld;
 - b. naar haar aard in haar gevolgen een lange reeks van jaren (kunnen) omspannen;
2. een afzonderlijk deputaatschap in te stellen voor de overige werkzaamheden, nodig voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland;
3. hiervoor te benoemen vijf deputaten als primi en drie als secundi en deze te noemen: Deputaten voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland, thans gevestigd te Kampen, Broederweg 15;
4. uit te spreken, dat voor eik dezer deputaten als eerste voorwaarde geldt, dat hij is lid-in-volle-rechten van één der in dit besluit onder 2 genoemde kerken;
5. voor deze deputaten een instructie vast te stellen.

Artikel 235.

De preses geeft in behandeling de voorstellen van commissie III inzake instructies voor de te benoemen deputaten voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool en voor de deputaten-curatoren, alsmede inzake het opnieuw vast te stellen reglement voor de Theologische Hogeschool en de statuten van de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding. De besprekingen vangen aan, maar worden niet voltooid (zie verder art. 239).

Artikel 236.

Ds E. T. van den Born dankt de broeders voor de belangstelling, hem en de zijnen betoond ter gelegenheid van de viering van zijn ambtsjubileum.

Artikel 237.

Na het zingen van Psalm 113 : 2 en 3 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses de vergadering.

Dertigste zitting, vrijdag 28 oktober 1955.

Artikel 238.

Om 9 uur heropent de praeses de vergadering. Zij zingt Psalm 116 : 2, 3 en 4 en haar wordt voorgelezen Johannes 17 : 20-26, waarna zij bij monde van de praeses de Naam des Heren aanroept. Bij het appèl nominaal blijkt geen wijziging in de samenstelling der vergadering te zijn gekomen.

Artikel 239.

De besprekingen, die in de zitting van donderdagavond zijn aangevangen (zie art. 235), worden voortgezet. De gemaakte opmerkingen zullen na beraad der commissie namens haar worden beantwoord (zie art. 244).

Artikel 240.

De synode besluit, uit leden van de commissies III en IV, die vrijwel met haar arbeid gereed zijn gekomen, een nieuwe commissie samen te stellen, in wier handen ter voorbereiding van afhandeling gesteld wordt het bezwaarschrift van br G. A. Bons te Dordrecht (zie art. 179). Deze commissie V wordt op voorstel van het moderamen gevormd door: ds J. Hettinga, voorzitter, benevens ds N. 't Hart, ds A. I. Krijtenburg en de ouderlingen C. R. Boeye, J. O. Bouwman, G. C. van Gelder, G. Grasdijk en

A. Haitsma (zie art. 261).

Artikel 241.

Ds A. I. Krijtenburg deelt namens commissie IV mede, met betrekking tot het appèl van de kerkeraad van Wormerveer (zie art. 190), dat deze kerkeraad bedoeld beroepschrift heeft teruggenomen, daar tussen de kerkeraad en de betrokken broeder een verzoening heeft plaats gevonden, waarbij deze broeder zich wederom onder opzicht en tucht van de kerkeraad van Wormerveer stelde, en de kerkeraad deze broeder wederom als lidmaat in volle rechten ontving en hem de toegang tot het Heilig Avondmaal weer openstelde. De bemoeiingen der commissie in deze verzoeningshandeling vonden plaats op uitdrukkelijk verzoek en met algehele instemming van de kerkeraad van Wormerveer.

De acte van verzoening, door de kerkeraad van Wormerveer en de betrokken broeder ondertekend, is in viervoud opgesteld, waarvan twee exemplaren op naam der commissie ten behoeve van het archief der generale synoden.

In besloten zitting wordt door ds A. I. Krijtenburg breder rapport over een en ander geboden, waarna de synode de gerapporteerde handelingen der commissie goedkeurt.

De praeses spreekt hierna uit, dat aller hart is vervuld met blijdschap vanwege deze overwinning van de Koning der kerk op de boze, en dat aller bede opklimt tot Hem, opdat Hij Zijn werk zal voleindigen, zowel in de kerk te Wormerveer als in de generale synode.

Artikel 242.

Na het zingen van Psalm 66 : 8 en 10 beëindigt de assessor de handelingen van deze elfde synodeweek met dankzegging. De praeses sluit de vergadering.

Eenendertigste zitting, dinsdag 8 november 1955.

Artikel 243.

Nadat de gehele twaalfde zittingsweek bestemd is geweest voor de arbeid Heropening der commissies, opent de praeses deze eerste vergadering van de dertiende zittingsweek om 10 uur. Gezongen wordt Gezang 24: 1 en 2, gelezen 2 Koningen 6: 8-17, daarna gebeden. Bij appèl nominaal blijken de synoden der Friese en der Zuid Hollaⁿdse kerken elk door slechts drie afgevaardigden vertegenwoordigd.

Ds J. ten Hove en ds K. Deddens, als vervangers van respectievelijk ds H. Bouma en ds A. I. Krijtenburg voor het eerst ter synode, betuigen door op te staan instemming met de drie formulieren van enigheid.

De praeses deelt mede, dat bericht is ontvangen van ds H. Bouma, dat deze door ongesteldheid niet ter vergadering kan komen; hij spreekt de wens uit, dat de Here spoedig herstel moge geven. Zijn werk in het moderamen zal voorlopig worden waargenomen door ds F. van Dijk, de tweede scribe.

Artikel 244a.

Instructie voor deputaten financieel

De behandeling van de voorstellen inzake de instructie voor deputaten-financiëel wordt voortgezet (zie eerder art. 239). De rapporteur brengt daarin enkele wijzigingen aan. Na gunstig advies der beide hoogleraren wordt, met 28 stemmen bij 2 onthoudingen, deze instructie vastgesteld (bij de stemming over art. 12 onthield zich nog een derde lid), als volgt in art. 244b.

Artikel 244b.

INSTRUCTIE

voor de deputaten voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland (voortaan te noemen: deputaten-financiëel).

Artikel 1.

Deputaten, zo tezamen, als ieder hunner voor zich persoonlijk, erkennen, dat de aanneming van hun

benoeming inhoudt, dat zij:

- a. zich in dezen weten te zijn lasthebbers van de gereformeerde kerken in Nederland, wier afgevaardigden bijeen waren in generale synode te Enschede in 1955;
- b. beloven zich getrouw te kwijten van al de plichten, welke in deze instructie zijn genoemd; en
- c. erkennen het recht van elke generale synode der onder a genoemde kerken de eerder gedane benoeming in te trekken.

Artikel 2.

- a. Wanneer een deputaat ophoudt te zijn lid van een der in art. 1 bedoelde kerken, zal hij onverwijld:
 1. daarvan, bij aangetekend schrijven, kennis geven aan de secretaris van deputaten-financiël;
 2. zijn benoeming tot deputaat als geëindigd hebben te beschouwen;
 3. alle vermogenswaarden, schrifturen, boeken en bescheiden, welke hij in zijn kwaliteit van deputaat heeft ontvangen of verworven, ter beschikking stellen van deputaten-financiël, zulks conform de aanwijzingen van de voorzitter of diens plaatsvervanger.
- b. Wanneer een deputaat ophoudt te zijn lid-in-volle-rechten van een der in art. 1 bedoelde kerken, door op hem uitgeoefende censuur, ook al is deze niet openbaar, zal hij onverwijld:
 1. de uitoefening van zijn werkzaamheden als deputaat opschorten, zolang de censuur duurt, tenzij hij er de voorkeur aan geeft zijn deputaatschap te beëindigen, in welk besluit de overige deputaten zullen hebben te berusten;
 2. handelen als bepaald is sub 1 en 3 in lid a van dit artikel.
- c. Na ontvangst van een schrijven als bedoeld sub 1 van lid a of sub 2 van lid b van dit artikel, zal de secretaris, eventueel zijn plaatsvervanger, met bekwame spoed een vergadering van deputaten-financiël uitschrijven. In deze vergadering nemen de deputaten de maatregelen, welke nodig zijn om de geregelde voortgang van de werkzaamheden zo goed mogelijk te verzekeren.
- d. Ongeacht het bepaalde sub a en b van dit artikel, zullen, wanneer een der deputaten-financiël zich, naar het oordeel van de meerderheid der overige deputaten-financiël, gedraagt op een wijze, die niet past aan een lid van een gereformeerde kerk, en mede daardoor, of ook op andere wijze de hem als deputaat toevertrouwde belangen schaadt, die overige deputaten hem schorsen. Zij geven van die schorsing met de meeste spoed, uiterlijk binnen zeven dagen, per aangetekende brief, kennis aan de scriba van deputaten-curatoren. Deze zal eveneens met de meeste spoed van die ontvangen mededeling bericht zenden aan alle deputaten-curatoren en hen oproepen tot een vergadering te houden binnen dertig dagen. De deputaten-curatoren beslissen, na de deputaten-financiël, inclusief de geschorste deputaat, te hebben gehoord, althans tijdig te hebben uitgenodigd om in hun vergadering te verschijnen, of de schorsing zal worden hetzij ingetrokken, hetzij verlengd, hetzij vervolgd met een besluit tot royerung. De uitspraak van deputaten-curatoren is bindend voor deputaten-financiël, met dien verstande, dat elk der betrokkenen zich mag beroepen op de eerstkomende generale synode.

Artikel 3.

Wanneer de secretaris, bovenbedoeld, van enige kerkeraad de mededeling ontvangt, dat een der deputaten-financiël heeft opgehouden lid te zijn van een der in art. 1 bedoelde kerken, of dat die raad heeft besloten tot censurering van een der deputaten-financiël, zal de secretaris handelen op dezelfde wijze als voorgeschreven is in art. 2 lid c. Ingeval een gecensureerde deputaat nog niet zelf een mededeling, als bedoeld in art. 2, lid a sub 1, of lid b sub 2, heeft gezonden, zal de secretaris deze deputaat tot verschijning in de evenbedoelde vergadering uitnodigen. In die vergadering zal hem de gelegenheid worden geboden de door hem dienstig geachte inlichtingen te verstrekken, evenwel zonder dat dit zal mogen leiden tot het buiten werking stellen van de bepaling vervat in art. 2 lid b, sub 1.

Artikel 4.

- a. Vacatures worden voor de tijd, welke nog verlopen moet voordat de eerstkomende generale synode in die vacatures zal hebben voorzien, met bekwame spoed in voorlopige zin vervuld door

de aanwijzing van een der secundi-deputaten. De aanwijzing zal de goedkeuring moeten hebben van tenminste drievierde der overgebleven deputaten.

Mocht aan deze voorwaarde niet kunnen worden voldaan, dan zullen deputaten zich verstaan met deputaten-curatoren. In een gecombineerde vergadering van deputaten-financiëel met deputaten-curatoren zal met gewone meerderheid van stemmen een opvolger voor de vacante plaats worden aangewezen.

Deze gecombineerde vergadering zal bevoegd zijn iemand aan te wijzen niet behorende tot de door de generale synode benoemde secundi-deputaten.

- b. Onverminderd het bepaalde in art. 2, zal de benoeming tot deputaten-financiëel van kracht blijven, totdat een generale synode deputaten zal hebben herbenoemd, eventueel andere deputaten zal hebben benoemd, dan wel andere voorzieningen zal hebben getroffen.

Artikel 5.

- a. Deputaten-financiëel vergaderen zo dikwijls als de voorzitter of anders twee deputaten dat wenselijk achten.
- b. De notulen van elke vergadering zullen uiterlijk in de eerstkomende vergadering worden vastgesteld en door de secretaris en een der andere leden ondertekend.
- c. Wanneer een der deputaten zich dermate bezwaard mocht achten onder een gevallen beslissing, dat hij meent daarvoor geen verantwoordelijkheid te kunnen dragen, noch zich daaraan voor de toekomst te kunnen conformeren, dan zal hij daarvan in beroep mogen gaan op de wijze als omschreven in art. 11 dezer instructie.

Artikel 6.

Tenzij een generale synode zelf een of meer der deputaten aanwijst voor het vervullen van bepaalde functies, verdelen de deputaten zelf de functies. Zij wijzen tevens voor elke functionaris een plaatsvervanger aan.

Artikel 7.

Tot de taak van de deputaten-financiëel behoort onder meer het volgende:

- a. zich in alles allereerst te laten leiden door en tot uitvoering te brengen de desbetreffende besluiten van financiële aard der generale synoden alsook van de deputaten-curatoren genomen krachtens de aan dezen door de generale synoden verleende bevoegdheden; de deputaten-financiëel zijn niet bevoegd, de uitvoering van zulke besluiten van deputaten-curatoren achterwege te laten op grond van vermeende afwijking van de in de vorige alinea bedoelde bevoegdheden; de uitleg dier bevoegdheden blijft voor rekening der deputaten-curatoren; wanneer deputaten-financiëel niettemin van oordeel zijn, dat zij de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van zulke besluiten niet kunnen dragen, dan mogen zij de uitvoering opschorten; zij zijn alsdan verplicht, om met spoed te handelen als voorgeschreven hierna in art. 11;
- b. in ontvangst te nemen alle voor de Theologische Hogeschool bestemde gelden, ais daar zijn: contributies, collecten gehouden in en buiten de in art. 1 genoemde kerken, giften, college- en examengelden, schenkingen, legaten, e.a.;
- c. er naar te streven de in het vorige lid bedoelde inkomsten zodanig op peil te houden, respectievelijk te doen opvoeren, dat de verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords zonder financiële zorgen zal kunnen geschieden, met gebruikmaking van alle daartoe in de gemeenschap van de in art. 1 genoemde kerken gepast te achten middelen, als daar zijn:
 1. het doen aan de kerken van al zulke mededelingen, welke de leden dier kerken behoorlijk kunnen inlichten omtrent de financiële behoeften der Theologische Hogeschool, opdat mede daardoor in de kerken de liefde tot en belangstelling in die Hogeschool worden onderhouden en versterkt; tot die mededelingen worden geacht te behoren: een overzichtelijk en voorzover gewenst geacht toegelicht jaarverslag (als hierna, lid g van dit artikel bedoeld), eventueel tussentijdse informaties, hetzij in publieke vorm, hetzij in persoonlijk

- geadresseerde brieven of circulaires, daartoe strekkende om op een minder gunstige ontwikkeling van de financiën der Hogeschool te wijzen en aldus die te verbeteren;
2. het bevorderen van de aanstelling van plaatselijke correspondenten tot vergroting van het aantal contribuanten en - voorzover daartoe aanleiding mocht bestaan - het bedrag van ieders contributie;
 3. het nagaan of door elke plaatselijke kerk de besluiten der generale synoden betreffende het aantal der in elke gemeente te houden collecten, worden nageleefd en over vermeende afwijking daarvan zich te wenden tot de betrokken kerkeraad(raden);
- d. het tijdig verrichten van alle betalingen, welke voortvloeien uit de in lid a van dit artikel bedoelde en van de door deputaten-financiëel zelf genomen besluiten;
- e. het geregeld voeren van een overzichtelijke administratie van het gehele kasbeheer en van alle overige middelen onder het beheer van deputaten-financiëel gesteld, als daar zijn: onroerende goederen, effecten, hypothecaire en andere vorderingen, e.a., alsmede van de schulden, tot een en ander ook te rekenen het besturen en gebruik maken van de hierna, in art. 8 te noemen Stichting;
- f. het nemen van al de maatregelen, dienstig tot het instandhouden en vermeerderen van het onder hun beheer gestelde vermogen en tot bevordering van de goede uitvoering van hun taak, als daar zijn: het onderhouden der onroerende en roerende goederen, het sluiten van verzekeringen tegen de in aanmerking komende risico's en verplichtingen, het beleggen van daarvoor in aanmerking komende gelden, het regelmatig beoordelen en - indien gewenst geacht - wijzigen der eerder gekozen beleggingen, het aanstellen van de nodige functionarissen, het raadplegen van deskundigen, e.d.;
- g. 1. het opstellen, tenminste eens per jaar en wel per 31 december, van een balans en winst- en verliesrekening over het afgelopen tijdvak, alsmede van een toelichting dier stukken, en een verslag over hun werkzaamheden in dat tijdvak, alsmede het doen controleren van hun beheer door een accountant(skantoor), daartoe aangewezen door de generale synode; de in het voorgaande nummer genoemde stukken worden, bij gemeen accoord, getekend door alle
2. deputaten; indien een hunner verhinderd is tot ondertekening, dan wordt de reden dier verhindering daarbij vermeld; indien die verhindering is opgekomen uit een afwijkend oordeel omtrent de inhoud dier stukken, dan zal de betrokken deputaat in een eigen schrijven dat oordeel noemen en motiveren; dit schrijven wordt alsdan gevoegd bij de in het voorgaande nummer vermelde stukken;
 3. de deputaten zenden de in de beide voorgaande alinea's bedoelde stukken vergezeld van de daarbij behorende accountantsrapporten aan de eerstkomende generale synode; te adresseren aan de door de laatstgehouden synode aangewezen „roepende kerk" (het origineel, alsmede 50 afschriften); en zenden tegelijk afschriften daarvan aan deputaten-curatoren, voor elke deputaat een exemplaar;
de deputaten zenden afschriften van genoemde stukken aan de volgende adressen met dien verstande, dat de accountantsrapporten in beknopte vorm worden bijgevoegd:
de raad van elk der in art. 1a bedoelde kerken twee exemplaren (of op verzoek meer);
elk der in functie zijnde hoogleraren een exemplaar;
elk der geëmeriteerde hoogleraren, tenzij deze mocht hebben opgehouden lid te zijn van een der in art. 1a bedoelde kerken een exemplaar; terwijl zij voorts een afschrift van de winst- en verliesrekening zenden aan:
elk der leden van de evengenoemde kerken, hetwelk zulks schriftelijk verzoekt;
de deputaten dragen er zorg voor bij de toezendingen, als in de voorgaande alinea bedoeld, de ontvangers te wijzen op die passages in de stukken, waarvan, naar hun oordeel, een publieke behandeling niet mag geschieden vóór en aler de eerstkomende generale synode die stukken heeft behandeld en daarbij heeft uitgesproken tegen de publieke behandeling der bewuste passages geen bezwaar te hebben;
deputaten zijn bevoegd om ieder, die zich niet gehouden heeft aan hun in de vorige alinea bedoelde wenk, uit te sluiten van in de toekomst door hen te verzenden stukken;
4. het opstellen, tenminste eens per jaar, en wel vóór 1 december, van een begroting voor het a.s. jaar en van zulk een toelichting, als gewenst is voor een goed verstaan dier begroting; zij zenden deze stukken aan de scriba van deputaten-curatoren met zoveel afschriften, dat elke

- deputaat-curator daarvan een exemplaar kan ontvangen;
- h. het deponeren van de niet voor de dagelijkse behoeften nodige kasgelden bij een door hen, met algemeen goedvinden te kiezen bankinstelling en/of bij de Postcheque- en Girodienst; deputaten zullen hierbij de volgende regelen in acht te nemen:
 1. de kas, nodig voor het doen der dagelijkse uitgaven, zal niet meer dan één duizend gulden mogen bevatten;
 2. de nodige betalingen worden zoveel mogelijk giraal verricht, hetzij per overschrijving door de gekozen bank, hetzij door de Postcheque- en Girodienst;
 3. de sub 2 bedoelde beschikkingen vereisen de handtekeningen van alle deputaten, óf van de penningmeester én van één der overige leden van de deputaten-financiëel, daartoe met algemeen goedvinden gemandateerd;
 1. het deponeren van de stukken betreffende alle geldbeleggingen, andere dan de in het voorgaande lid (h) bedoelde deponering van geldmiddelen:
 1. wanneer het betreft effecten: bij een door hen met algemeen goedvinden te kiezen bankinstelling in open bewaarneming;
 2. wanneer het betreft acten van onroerende goederen, hypotheek, e.d., in een safeloket bij dezelfde bank;
alle beschikkingen over de sub 1 bedoelde effecten, alsmede elke toegang tot het sub i 2 bedoelde safeloket, vereisen de samenwerking van de twee deputaten als bedoeld in het voorgaande lid h, sub 3;
deze deputaten geven in de eerstkomende vergadering van deputaten-financiëel rapport van hun beschikkingen in de periode tussen deze en de vorige vergadering;
 - j. het te naam stellen van de in de leden h en i bedoelde rekeningen bij de bank en de girodienst, alsmede van het sub i, 2 bedoelde safeloket, te verzorgen als volgt:
Deputaten voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland;
Adres: (naam en adres door deputaten in te vullen);
 - k. het verkrijgen der instemming van de deputaten-curatoren met de navolgende handelingen:
 1. het verkrijgen, vervreemden en/of bezwaren van onroerende goederen;
 2. de verstreking van gelden op hypotheccair verband;
 3. het kiezen van de soorten van andere beleggingen;
 4. de belening, verpanding of dergelijke van effecten, hypotheccaire vorderingen en soortgelijke vermogensbestanddelen;
 5. de aanvaarding van legaten, aan dewelke een of meer voorwaarden zijn verbonden;
 6. het voeren van processen, hetzij op naam van deputaten-financiëel, hetzij op naam van de Stichting, genoemd hierna in art. 8;
 7. het sluiten van verzekeringen ter voorziening in de pensionering van hetzij een of meer der hoogleraren, hetzij een of meer der in dienstverhouding tot deputaten-curatoren of deputaten-financiëel staande personen;
 8. het aangaan van verbintenissen, waarvan de gevolgen meer dan vijfduizend gulden bedragen;
 1. de in het voorgaande lid (k) bedoelde instemming der deputaten-curatoren wordt door deputaten-financiëel gevraagd door toezending aan de scriba van deputaten-curatoren van een aangetekende brief, waarin de voorgenomen handeling wordt gemotiveerd, eventueel vergezeld van het voorstel de brief desgewenst mondeling toe te lichten; de instemming wordt wanneer de deputaten-curatoren de voorgestelde handeling kunnen goedkeuren, schriftelijk aan de secretaris van deputaten-financiëel medegedeeld; de deputaten-curatoren zullen geen instemming betuigen, wanneer niet blijkt, dat de voorgenomen handeling de instemming van tenminste drievijfde der deputaten-financiëel heeft, ten bewijze waarvan de medeondertekening door deze deputaten van de in de vorige zin bedoelde gemotiveerde brief zal dienen;
wanneer de deputaten-curatoren op een verzoek als in de vorige alinea bedoeld niet hebben geantwoord binnen één maand na ontvangst van dat verzoek, dan zullen deputaten-financiëel tot de voorgenomen handeling mogen overgaan, wanneer het eerder genomen besluit de instemming van alle deputaten-financiëel heeft gehad, tenzij deputaten-curatoren door onvoorziene

omstandigheden verhinderd zijn geworden hun desbetreffende beraadslagingen binnen die maand te houden, van welke verhindering hun scriba tijdig bericht zal geven aan deputaten-financiëel; in zulk een geval zal het antwoord alsnog één maand mogen worden uitgesteld; is ook aan het einde van die tweede maand het antwoord niet ontvangen door de secretaris van deputaten-financiëel, dan zullen dezen naar bevind van zaken mogen handelen met inachtneming evenwel van de voorwaarde vervat in de woorden: „dan zullen deputaten-financiëel tot de voorgenomen handeling mogen overgaan, wanneer het eerder genomen besluit de instemming van alle deputaten-financiëel heeft gehad”, voorkomende in de vorige zin.

Artikel 8.

- a. Uitsluitend die handelingen van deputaten-financiëel, welke:
 1. naar de regelen van het burgerlijk recht niet anders dan op naam van een of meer met name genoemde natuurlijke of rechtspersonen kunnen worden gesteld, welke tenaamstelling niet kan en niet zal geschieden op die van deputaten-financiëel gemeenschappelijk, geen rechtspersoon zijnde, en evenmin op de namen van de individuele deputaten, wijl deze periodiek door anderen zullen moeten worden vervangen,
 2. en/of naar haar aard in haar gevolgen een lange reeks van jaren (kunnen) omspannen, zullen door deputaten-financiëel worden verricht op naam van de stichting „Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords in de gereformeerde kerken in Nederland (vrijgemaakt naar art. 31 K.O.)”; tot de handelingen in de vorige zin bedoeld, zullen behoren de verwerving en uiteraard dan tevens de eventuele bezwaring en de vervreemding van onroerende goederen, de aanvaarding van erfstellingen of legaten, waaraan verbonden zijn voorwaarden, wier naleving gedurende meer dan één jaar voor de aandacht zal moeten staan, voorts ook de aanvaarding van erfstellingen, legaten e.d., welke in de desbetreffende wilsbeschikkingen aan de „Stichting” zijn vermaakt, en verder zulke handelingen, wier karakter is conform de omschrijving in de eerste zin van dit lid.
- b. De deputaten-financiëel vormen als zodanig het bestuur dier stichting; zij hebben de stichting te besturen in overeenstemming met deze instructie en met de stichtingsacte, als vastgesteld door de generale synode van Enschede 1955 en eventueel gewijzigd door volgende generale synoden.
- c. De verdeling der functies in het bestuur der stichting⁸ zal dezelfde zijn als die bij deputaten-financiëel, tenzij zij om gewichtige redenen anders besluiten.
- d. De beëindiging van het deputaatschap van elk der deputaten-financiëel houdt tevens en tegelijkertijd in de beëindiging van het lidmaatschap van de betrokken deputaat van het bestuur der stichting; een opschorting als bedoeld in art. 2, b, 1 houdt tevens in een gelijktijdige opschorting van de werkzaamheden als lid van het bestuur der stichting; het bepaalde in art. 2, a, 3 geldt ook voor de in deze alinea genoemde gevallen.
- e. Het bestuur der stichting brengt jaarlijks een verslag uit van zijn werkzaamheden, daaraan toevoegend een balans per 31 december en een winst-en verliesrekening over het afgelopen jaar, vergezeld van een toelichting en een verslag van een accountantscontrole, verricht door de (het) accountant(skantoor) bedoeld in art. 7, g, 1; het voegt deze stukken bij het jaarverslag c.a. van de deputaten-financiëel, waarna deze stukken dezelfde behandeling zullen ontvangen als voorgeschreven in deze instructie, art. 7, lid g.
- f.
 1. Alle gelden, welke het bestuur der stichting ontvangt, worden overgedragen aan de deputaten-financiëel; de gelden, ontvangen krachtens een handeling, welke een verplichting-in-rechten der stichting zelve in het leven roept, als bedoeld in lid a van dit artikel, welke verplichting derhalve moet blijken uit de administratie der stichting (als voorbeeld waarvan te noemen is een lening met hypothecair verband der onroerende goederen), zullen, na overdracht aan deputaten-financiëel, geadmistreerd worden op een rekening-courant tussen de stichting en die deputaten;
 2. alle gelden, welke betaald moeten worden, in verband met de belangen der stichting, als daar zijn voor onderhoud, grondlasten, verzekering der onroerende goederen, aflossing op hypothecaire geldleningen, e.d. worden betaald door deputaten-financiëel uit hun gewone

geldmiddelen; slechts die betalingen, welke gedaan worden uit hoofde van verplichtingen, als bedoeld in de vorige alinea (1) worden geboekt op de aldaar bedoelde rekening-courant; de overige worden geboekt op de daarvoor in aanmerking komende rekeningen in de administratie van deputaten-financiëel.

Artikel 9.

Ter bevordering van een goede behartiging van alle belangen van de Theologische Hogeschool, zullen de deputaten-curatoren en de deputaten-financiëel zó dikwijls samen vergaderen als dit gewenst mocht worden hetzij door deputaten-curatoren hetzij door deputaten-financiëel ter behandeling van met name te noemen punten; ook zullen zowel deputaten-curatoren, als deputaten-financiëel zich bereid tonen tot het ontvangen in hun vergaderingen van een afvaardiging door de andere deputaten van een of meer hunner tot behandeling van met name te noemen punten.

Artikel 10.

De deputaten-financiëel zijn bevoegd een huishoudelijk reglement voor hun eigen arbeid, alsmede instructies voor de door hen aan te stellen beambten samen te stellen; zij brengen die ter kennis van deputaten-curatoren door toezending van een of meer afschriften dezer stukken; deze handelen daarmede op de wijze als genoemd in art. 7, lid 1.

Voorts zenden deputaten-financiëel een of meer exemplaren dezer stukken aan de roepende kerk voor de eerstkomende generale synode, ter doorzending aan die synode, ter approbatie, eventueel wijziging, door laatstgenoemde.

Artikel 11.

In alle gevallen, waarin deze instructie niet mocht voorzien en zulke gevallen niet te rekenen zijn tot de noodtoestand, als bedoeld in artikel 12, plegen deputaten-financiëel overleg met het moderamen van deputaten-curatoren.

Wanneer dit moderamen de voorgedragen zaak te belangrijk acht voor een door hem te nemen beslissing, dan zal dit moderamen met bekwame spoed, uiterlijk binnen twee maanden, een vergadering van alle deputaten-curatoren bijeenroepen ter behandeling van deze zaak.

Mocht zulk overleg niet leiden tot een door deputaten-financiëel verantwoord geachte beslissing, dan zullen zij zich mogen wenden tot de raad van de roepende kerk voor de eerstkomende generale synode; de uitspraak van deze raad zal bindend zijn voor deputaten-financiëel gedurende de tijd, die nog verstrijken moet, totdat de eerstkomende generale synode de betrokken zaak zal hebben behandeld en haar beslissing zal hebben gegeven.

Van de handelingen, in de vorige alinea's bedoeld, geven deputaten-financiëel een verslag aan de eerstkomende generale synode.

De bevoegdheden in dit en in het volgende (12e) artikel genoemd, komen toe niet alleen aan deputaten-financiëel gezamenlijk, maar ook aan ieder hunner persoonlijk.

Artikel 12.

Wanneer zich een ontwikkeling mocht voordoen, welke naar het oordeel van deputaten-financiëel, een noodtoestand scheidt of dreigt te doen ontstaan, en waarvoor de regeling, vervat in art. 11, door hen geacht wordt geen afdoende behandeling te geven, dan zullen zij zich met deputaten-curatoren verstaan over de vraag, of die ingetreden of dreigende noodtoestand rechtvaardigt te bevorderen, dat zo spoedig mogelijk een generale synode wordt bijeengeroepen; de beslissing van deputaten-curatoren zal in dezen bindend zijn, zoals ook aan hun oordeel en beleid zal worden overgelaten, welke stappen zullen worden genomen om eventueel tot zulk een synodevergadering te komen.

Artikel 13.

Deputaten-financiëel, zo tezamen, als ieder afzonderlijk, zijn bevoegd aan de eerstkomende generale

synode en te harer nadere regeling voor te dragen alle voorvallen in de sinds de vorige synode verstreken verslagperiode, omtrent welke zij een uitspraak der synode gewenst achten.

Van zulke geschriften zal een afschrift worden gezonden aan de scriba van deputaten-curatoren.

Wanneer een of meer deputaten-financiëel gebruik maken van de hun in de eerste alinea van dit artikel verleende individuele bevoegdheid, dan zal van zulk een geschrift een afschrift gezonden worden aan elk der overige deputaten-financiëel.

Artikel 245a.

Reglement voor de Theol. Hogeschool

Op voorstel van commissie III wordt voorts na gunstig advies der hoogleraren, met 28 stemmen bij 2 onthoudingen, besloten tot wijziging van het reglement voor de Theologische Hogeschool, als volgt:

De generale synode, gelet op:

- 1 haar besluit tot het instellen van een afzonderlijk deputaatschap voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool;
2. de voor dit deputaatschap vastgestelde instructie;

overwegende,

dat dientengevolge wijzigingen in het reglement van de Theologische Hogeschool noodzakelijk zijn geworden;

besluit:

het reglement van de Theologische Hogeschool vast te stellen als volgt in art. 245b.

Artikel 245b.

REGLEMENT

voor de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland, te Kampen.

Artikel 1.

De gereformeerde kerken in Nederland onderhouden voor de wetenschappelijke vorming van dienaren des Woords een Theologische Hogeschool.

Artikel 2.

Deze Hogeschool is gevestigd te Kampen, Broederweg 15. Verplaatsing kan alleen geschieden bij besluit van de generale synode.

Artikel 3.

De gezamenlijke kerken verzorgen deze Hogeschool door deputaten-curatoren en deputaten-financiëel. Deze deputaten moeten zijn leden-in-vollerechten van één van de gereformeerde kerken in Nederland, bedoeld in art. 1. De aanwijzing van deputaten-curatoren geschiedt door de particuliere synoden. Elke particuliere synode wijst een curator met secundus aan.

Zij worden door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd.

De deputaten-financiëel worden door de generale synode benoemd en geïnstrueerd.

Artikel 4.

De curatoren vergaderen minstens eenmaal 's jaars ter plaatse, waar de Hogeschool is gevestigd. De hoogleraren der Hogeschool wonen de vergaderingen bij met adviserende stem.

Artikel 5.

De curatoren oefenen toezicht op de belijdenis van de hoogleraren en lectoren, opdat alles uit hun onderwijs geweerd blijve, wat afbreuk zou doen aan de belijdenis der kerken. Zij regelen met de hoogleraren de vakken, die door elk hunner moeten onderwezen worden, stellen jaarlijks, op voordracht der hoogleraren, de series lectionum vast, en hebben te allen tijde recht van toegang tot de lessen en tot bijwoning van de examina.

Artikel 6.

De aanstelling van hen, die aan deze Hogeschool in vaste dienst onderwijs geven, geschiedt na voordracht van de curatoren door de generale synode, aan welke voordracht de synode echter niet gebonden is. De beëindiging van, de schorsing in en het verlenen van verlof uit hun dienst geschiedt op de voet van afzonderlijk door de generale synode vast te stellen regeling,

Artikel 7.

De hoogleraren en lectoren moeten leden zijn van een van de gereformeerde kerken in Nederland, ondertekenen bij hun optreden het „Ondertekeningsformulier voor de hoogleraren en lectoren der Theologische Hogeschool", vastgesteld door de synode van 's-Gravenhage 1914 (zitting 29 okt., art. 27) en verbinden zich tot onderwerping aan het toezicht van curatoren, behoudens beroep op de generale synode.

Artikel 8.

Het inkomen en pensioen der hoogleraren en lectoren, benevens de verzorging van hun weduwen en wezen, worden door de generale synode geregeld.

Artikel 9.

Het aantal hoogleraren en lectoren wordt bepaald door de curatoren, onder nadere goedkeuring van de generale synode.

Artikel 10.

Het college van hoogleraren oefent toezicht op en tucht over de studenten en heeft het recht, om als uiterste maatregel een student van de Hogeschool te verwijderen, onder nadere goedkeuring van de curatoren.

Artikel 11.

Het college van hoogleraren heeft recht van examineren in de theologie en tot het verlenen van de graad van candidaat en die van doctor in de theologie.

Artikel 12.

Beurtelings wordt een der hoogleraren voor de tijd van een jaar tot rector benoemd. Als zodanig oefent hij toezicht op de gang van het onderwijs, regelt de lopende zaken, en heeft het recht tot samenroeping van een vergadering.

Artikel 13.

Tot de lessen en de examina aan de Theologische Hogeschool warden toegelaten zij, die lid zijn van een van de gereformeerde kerken in Nederland, een goed getuigenis aangaande hun belijdenis en wandel overleggen, en in het bezit zijn van een der getuigsschriften, vermeld in de artt. 11 en 12 van

de wet op het hoger onderwijs.

Buitenlanders kunnen ook worden toegelaten op grond vanⁿ een admissie-examen, dat met het eindexamen van een gymnasium gelijk staat.

Zij, die in het bezit zijn van het getuigschrift B van het eindexamen gymnasium, kunnen worden ingeschreven als student, maar kunnen slechts tot het propaedeutisch examen worden toegelaten, nadat zij een voldoende aanvullingsexamen hebben afgelegd in Grieks en Latijn.

De hoogleraren zullen met ieder der aanstaande studenten afzonderlijk een samenspreking houden over de betekenis van hun studie als voorbereiding van het ambt, waarnaar zij staan.

Van het afleggen van het admissie-examen, van het propaedeutisch, van het kandidaats- en van het doctoraal examen kunnen geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld personen, die bewijs vertonen, dat zij elders in Nederland of in het buitenland een daarmee gelijkstaand examen met goed gevolg hebben afgelegd. Als zulke examina worden beschouwd:

de overeenkomstige examina aan de rijksuniversiteiten in Nederland, de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, en de Vrije Universiteit te Amsterdam;

andere examina, die bij afzonderlijk besluit van het college van hoogleraren, onder goedkeuring van het curatorium, als zodanig worden aangewezen.

Artikel 14.

Zij, die de leeftijd van 30 jaar hebben bereikt, niet in het bezit zijn van een der getuigschriften, vermeld in de artt. 11 en 12 van de wet op het hoger onderwijs, maar wei een voldoende algemene ontwikkeling hebben, kunnen in bijzondere gevallen tot de lessen en de examina aan de Hogeschool worden toegelaten op grond van een verklaring van het college van hoogleraren, die zich voor het desbetreffende onderzoek zo nodig doen assisteren door lectoren, zulks onder nadere goedkeuring van curatoren.

In zeer bijzondere gevallen kan ook toelating tot de lessen worden verleend aan niet-leden van de gereformeerde kerken in Nederland, die in het bezit zijn van een der getuigschriften, vermeld in de artt. 11 en 12 van de wet op het hoger onderwijs. en tot de examina aan niet-leden van de gereformeerde kerken in Nederland, die tevens de Heilige Schrift aanvaarden als het Woord Gods, overeenkomstig de drie formulieren van enigheid, zulks alles ter beoordeling van het college van hoogleraren, onder goedkeuring van het curatorium.

Artikel 15.

De cursus is voor het kandidaatsexamen aangelegd op vier jaren: één voor de propaedeuse en drie voor de theologie.

Artikel 16.

Het propaedeutisch onderwijs omvat de vakken, die door de curatoren met advies der hoogleraren daarvoor zijn bepaald. Het propaedeutisch examen wordt afgenomen door het college van hoogleraren en assisterende lectoren.

Artikel 17.

Het kandidaatsexamen, dat in één maal wordt afgenomen, omvat de vakken en vereist de testimonia, die door de curatoren met advies der hoogleraren zijn bepaald.

Om tot het kandidaatsexamen te worden toegelaten, moet de aspirant ten minste sinds een jaar belijdend lid zijn van een van de gereformeerde kerken in Nederland.

Artikel 18.

Het doctoraal examen wordt afgenomen door het college van hoogleraren, al of niet geassisteerd door de lectoren, of door hoogleraren (lectoren) van enige hogeschool of faculteit, naar de regelen, daarvoor gesteld door curatoren, met advies van hoogleraren.

Artikel 19.

De cursus vangt aan in de tweede helft van september en eindigt in juni. Tussentijds is er een kerst- en paasvakantie, elk van drie weken.

Artikel 20.

Voor het volgen van de lessen van de cursus, bedoeld in art. 15, wordt telkenjare f 150.- betaald, te voldoen in twee termijnen, nl. bij de aanvang van de cursus en primo maart; met dien verstande, dat wie door omstandigheden onafhankelijk van zijn wil gedurende de eerste termijn de studie verlaat, de tweede niet hoeft te betalen. Wanneer uit één gezin meer dan één kind tegelijkertijd de lessen volgt, zal het collegegeld voor elk volgend kind f 100.-bedragen.

Artikel 21.

Voor het propaedeutisch examen wordt f 25.- gestort, en voor het candidaatsexamen f 50.-. Wie niet slaagt, wordt bij herhaald examen van betaling vrijgesteld. Het admmissie-examen wordt kosteloos afgenomen.

Artikel 22.

De overige bijzonderheden van de werkzaamheden en bevoegdheden van curatoren worden geregeld in een afzonderlijke instructie.

Artikel 23.

De werkzaamheden en bevoegdheden van deputaten-financiëel worden geregeld in een afzonderlijke instructie.

Artikel 246.

De afhandeling van de vaststelling der instructies enz. in betrekking tot het beheer der Theologische Hogeschool wordt onderbroken door de middagpauze; de middagvergadering wordt met het zingen van Gezang 5 en 3 aangevangen. Bij het appèl nominaal blijkt geen wijziging te zijn gekomen in de bezetting van de vergadering.

Artikel 247a.

Na gunstig advies der beide hoogleraren wordt met 29 stemmen bij 1 onthouding wederom overeenkomstig voorstel van commissie III besloten:

De generale synode,

gelet op:

1. haar besluit tot het instellen van een afzonderlijk deputaatschap voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool;
2. de voor dit deputaatschap vastgestelde instructie;

overwegende,

dat dientengevolge wijzigingen in de instructie voor deputaten-curatoren noodzakelijk zijn geworden;

besluit:

de instructie voor deputaten-curatoren vast te stellen als volgt in art. 247b.

Artikel 247b.

INSTRUCTIE

voor de deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland, te Kampen.

Artikel 1.

Deputaten zo tezamen, als ieder hunner voor zich persoonlijk, erkennen, dat de aanneming van hun benoeming inhoudt, dat zij :

- a. zich in dezen weten te zijn lasthebbers van de gereformeerde kerken in Nederland, wier afgevaardigden bijeen waren in generale synode te Enschede 1955;
- b. beloven zich getrouw te kwijten van al de plichten, welke in deze instructie zijn genoemd;
- c. erkennen het recht van elke generale synode der onder a genoemde kerken de eerder gedane benoeming in te trekken.

Artikel 2.

- a. Wanneer een deputaat ophoudt te zijn lid van een der in art. 1 bedoelde kerken, zal hij onverwijld:
 1. daarvan, bij aangetekend schrijven, kennis geven aan de scriba van curatoren;
 2. zijn benoeming tot deputaat als geëindigd hebben te beschouwen;
 3. alle vermogenswaarden, schrifturen, boeken en bescheiden, welke hij **in** zijn kwaliteit van deputaat heeft ontvangen of verworven, ter beschikking stellen van curatoren, zulks conform de aanwijzingen van de praeses of diens plaatsvervanger.
- b. Wanneer een deputaat ophoudt te zijn lid-in-volle-rechten van een der in art. 1 bedoelde kerken, door op hem uitgeoefende censuur, ook al is deze niet openbaar, zal hij onverwijld:
 1. de uitoefening van zijn werkzaamheden als deputaat opschorten, zolang de censuur duurt, tenzij hij er de voorkeur aan geeft zijn deputaatschap te beëindigen, in welk besluit de overige deputaten zullen hebben te berusten;
 2. handelen als bepaald sub 1 en 3 van lid a van dit artikel.
- c. Na ontvangst van een schrijven als bedoeld sub 1 van lid a of sub 2 van lid b van dit artikel zal de scriba met bekwame spoed een vergadering van curatoren uitschrijven; in deze vergadering nemen de deputaten de maatregelen, welke nodig zijn om de geregelde voortgang van hun werkzaamheden zo goed mogelijk te verzekeren.
- d. Ongeacht het bepaalde sub a en b van dit artikel zullen, wanneer een der curatoren zich, naar het oordeel van de meerderheid van de overige curatoren, gedraagt op een wijze, die niet past aan een lid van een gereformeerde kerk, en mede daardoor, of ook op andere wijze, de hem als deputaat toevertrouwde belangen schaadt, die overige deputaten hem schorsen.

Curatoren zullen vervolgens een vergadering bijeenroepen, te houden binnen één maand na de dag van het schorsingsbesluit, van alle primi en secundi curatoren. Deze vergadering beslist, na de geschorste deputaat te hebben gehoord, althans tijdig te hebben uitgenodigd om in hun vergadering te verschijnen, of de schorsing zal worden hetzij ingetrokken, hetzij verlengd, hetzij vervolgd met een besluit tot roeyering. De uitspraak van deze vergadering is bindend, met dien verstande, dat elk der betrokkenen zich mag beroepen op de eerstkomende generale synode.

Artikel 3.

Wanneer de scriba bovenbedoeld van enige kerkeraad de mededeling ontvangt, dat een der curatoren heeft opgehouden lid te zijn van een der in art. 1 bedoelde kerken, of dat die raad heeft besloten tot censurering van een der curatoren, zal de scriba handelen op dezelfde wijze als voorgeschreven is in art. 2 lid c. Ingeval een gecensueerde curator nog niet zelf een mededeling, als bedoeld in art. 2, lid a sub 1, of lid b sub 2, heeft gezonden, zal de scriba deze curator tot verschijning in even bedoelde

vergadering uitnodigen. In die vergadering zal hem gelegenheid worden geboden de door hem dienstig geachte inlichtingen te verstrekken, evenwel zonder dat dit zal mogen leiden tot het buiten werking stellen van de bepaling vervat in art. 2, lid b sub 1.

Artikel 4.

Aan de curatoren, die door de onderscheiden particuliere synoden worden aangewezen en door de generale synode gemachtigd en geïnstrueerd, is opgedragen het toezicht, als bedoeld in art. 5 van het reglement voor de Theologische Hogeschool enz., en hetgeen te hunnen opzichte verder in de artikelen 6-22 van dat reglement is vastgesteld.

De curatoren houden toezicht op de hoogleraren en lectoren, opdat alles uit hun onderwijs geweerd blijve, wat zou afwijken van de Heilige Schrift of inbreuk maken op de belijdenis der kerken.

Komt een hoogleraar zich in leer of leven dermate te misgaan, dat de curatoren onmiddellijke schorsing in zijn dienst nodig oordelen, dan zijn zij tot zulke schorsing gemachtigd, in welk geval zij onverwijld alle goede middelen in het werk zullen stellen tot zo spoedig mogelijke bijeenroeping ener generale synode, opdat deze nader oordele.

Komt een lector zich in leer of leven dermate te misgaan, dat de curatoren ogenblikkelijke schorsing in zijn dienst nodig oordelen, dan zijn zij tot zulke schorsing gemachtigd, zullende de eerstkomende generale synode nader oordelen.

Ontzetting uit de dienst van hen, die in vaste dienst aan de Hogeschool onderwijs geven, geschiedt alleen door de generale synode, al of niet op voorstel der curatoren, evenwel nimmer dan nadat de synode hun advies gevraagd heeft.

Artikel 5.

Indien in het college van hoogleraren een vacature ontstaat, of indien hun aantal moet worden uitgebreid, maken de curatoren na ingewonnen advies van de hoogleraren een voordracht op, die zij bij de generale synode, door welke de benoeming moet geschieden, indienen.

Indien een vacature onder de lectoren ontstaat, zullen de curatoren, na ingewonnen advies der hoogleraren, tijdelijk in deze vacature mogen voorzien. De benoeming van een lector in vaste dienst zal door de generale synode geschieden. Curatoren maken na ingewonnen advies van de hoogleraren daartoe een voordracht op, die zij bij de generale synode, door welke de benoeming moet geschieden, indienen. Het aantal der aan de Theologische Hogeschool te verbinden lectoren kan slechts door het besluit ener generale synode worden gewijzigd.

Artikel 6.

Wenst een hoogleraar vóór het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd uit zijn dienst aan de Hogeschool ontslagen te worden, dan zullen de curatoren, indien de voor het gevraagde ontslag aangevoerde gronden hun genoegzaam blijken, gemachtigd zijn dit ontslag te verlenen. De curatoren zijn eveneens gemachtigd een lector, op zijn verzoek, uit zijn dienst ontslag te verlenen.

Artikel 7.

De curatoren regelen in overleg met de hoogleraren de vakken, die door elk hunner moeten onderwezen worden.

Met advies der hoogleraren stellen zij vast, welke vakken het onderscheidenlijk aan het propaedeutisch, het kandidaats- en het doctoraal examen voorafgaand onderwijs, en welke vakken deze examina zelf omvatten, en welke testimonia voor deze examina vereist zijn. Zij houden toezicht op het onderwijs en bezoeken daartoe regelmatig de colleges en examina, waartoe zij voorts te allen tijde toegang hebben. Zij zijn gemachtigd een hoogleraar of een lector, de redenen gehoord, tussen twee elkander opvolgende generale synoden eenmaal verlof uit zijn dienst te verlenen gedurende ten hoogste drie maanden buiten de tijd der gewone vacaties, tenzij zeer dwingende omstandigheden noodzaken van deze regel af te wijken.

Artikel 8.

Curatoren zijn gerechtigd en gehouden een klacht van een student over een door de hoogleraren op hem toegepaste tuchtmaatregel in behandeling te nemen. Het oordeel van de curatoren over zulk een klacht is bindend voor hoogleraren en studenten.

Artikel 9.

De curatoren kiezen uit hun midden een moderamen, bestaande uit een praeses, een scriba en een assessor; dit moderamen treedt jaarlijks af, doch is terstond herkiesbaar. Zij wijzen tevens voor elk lid van het moderamen een plaatsvervanger aan.

Artikel 10.

De curatoren vergaderen telken jare, onmiddellijk na de sluiting van de cursus, ter plaatse waar de Hogeschool is gevestigd. Voorts kunnen praeses en scriba gezamenlijk zo vaak zij dit nodig oordelen, een vergadering uitschrijven; zij zijn daartoe verplicht zo dikwijls drie curatoren dit schriftelijk verzoeken.

Artikel 11.

Op de jaarlijkse vergadering van de curatoren komen steeds aan de orde:

- a. het vaststellen van de handelingen der vorige vergadering en het verslag betreffende de Theologische Hogeschool;
- b. het verslag, bedoeld in art. 13 van deze instructie;
- c. het verslag van het college van hoogleraren;
- d. het verslag omtrent de bibliotheek;
- e. het financieel verslag;
- f. de begroting;
- g. het vaststellen van de series lectionum;
- h. de benoeming van een nieuwe rector;
- i. de verkiezing van het moderamen.

Artikel 12.

Voor het bezoeken van colleges en examina worden op de in artikel 10 bedoelde jaarlijkse vergaderingen voor de periode van het begin van de cursus tot de kerstvakantie, van de kerstvakantie tot de paasvakantie en van de paasvakantie tot de sluiting van de cursus telkens twee curatoren aangewezen.

Deze zullen de colleges van alle hoogleraren en lectoren bezoeken en op de volgende jaarlijkse vergadering schriftelijk rapport van hun bevindingen uitbrengen. De scriba geeft aan de curatoren, die in enig kwartaal aangewezen zijn voor het bezoeken van de colleges, bericht omtrent examina, die in dat kwartaal worden gehouden.

Artikel 13.

Het benoemen en instrueren van de pedel, de bibliothecaris en de conservator der bibliotheek geschiedt door de curatoren. Hun moderamen zal op de naleving van deze instructies toezien en daarvan op de jaarlijkse vergadering van de curatoren schriftelijk rapport uitbrengen. Van die benoemingen en van de daaraan verbonden financiële regelingen geven zij kennis aan de secretaris van de deputaten-financieel.

Artikel 14.

De curatoren organiseren jaarlijks een „Schooldag”. Zij benoemen een commissie voor de

voorbereiding daarvan.

Artikel 15.

Ter bevordering van een goede behartiging van alle belangen der Theologische Hogeschool zullen de curatoren en de deputaten-financiëel zó dikwijls samen vergaderen als dit gewenst mocht worden, hetzij door curatoren, hetzij door deputaten-financiëel, ter behandeling van met name te noemen punten. Ook zullen zowel curatoren als deputaten-financiëel zich bereid tonen tot het ontvangen in hun vergaderingen van een afvaardiging door de andere deputaten van een of meer hunner voor behandeling van met name te noemen punten.

Artikel 16.

De curatoren nemen kennis van de door de synode vastgestelde „Instructie voor deputaten-financiëel" en verlenen hun medewerking in alle gevallen, waarin die instructie aan deputaten-financiëel heeft voorgeschreven die medewerking in te roepen, conform de voor elk geval gegeven voorschriften.

Artikel 17.

De curatoren brengen op elke generale synode rapport uit omtrent hun handelingen. Zij zenden hun rapport uiterlijk drie maanden voor de aanvang der synode aan alle kerken toe. Indien curatoren daarna nog een aanvullend rapport uitbrengen, zenden zij dit eveneens aan de kerken toe. Zij publiceren telkens een kort verslag van hun handelingen en jaarlijks het verslag van het college van hoogleraren en het verslag omtrent de bibliotheek door middel van de pers.

Artikel 248a.

Statuten stichting opleiding

Nog wordt op voorstel van commissie III, na gunstig advies van beide hoogleraren, met algemene stemmen besloten:

De generale synode,

gelet op :

1. haar besluit tot het instellen van een afzonderlijk deputaatschap voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool;
2. de voor dit deputaatschap vastgestelde instructie;

overwegende,

dat dientengevolge wijzigingen in de acte der „Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords in de gereformeerde kerken in Nederland, (vrijgemaakt naar art. 31 K.O.)" noodzakelijk zijn geworden:

besluit:

het stichtingsbestuur te verzoeken zo spoedig mogelijk de stichtingsacte te wijzigingen als volgt in art. 248b (zie voorts art. 335).

Artikel 248b.

STATUTEN

van de stichting: „Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des

Woords in de gereformeerde kerken in Nederland (vrijgemaakt naar art. 31 K.O.)", gevestigd te Groningen.

Artikel 1.

Onder de naam „Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords in de gereformeerde kerken in Nederland (vrijgemaakt naar art. 31 K.O.)" bestaat een stichting, gevestigd te Groningen, ten doel hebbende de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords in de gereformeerde kerken in Nederland (vrijgemaakt naar art. 31 K.O.), zulks volgens de desbetreffende besluiten van de generale synoden dier kerken.

Artikel 2.

Het bestuur van de stichting bestaat uit de door de generale synoden, in artikel 1 bedoeld, benoemde deputaten voor de behartiging van de financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland, thans gevestigd te Kampen, Broederweg 15. Het aftreden, de herbenoembaarheid en de eventuele schorsing van bestuursleden, worden beheerst door de desbetreffende bepalingen in de instructie voor deputaten-financiëel, vastgesteld door de generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland, gehouden te Enschede 1955.

Artikel 3.

Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter, secretaris en penningmeester. Het wijst tevens uit zijn midden hun plaatsvervangers aan, een en ander met inachtneming van het bepaalde in artikel 8-c van de instructie in artikel 2 dezer akte genoemd.

Artikel 4.

Om de stichting te verbinden zullen vereist zijn de handtekeningen van alle leden van het bestuur (óf van de penningmeester en van een der overige leden van het bestuur, daartoe met algemeen goedvinden gemandateerd, terwijl voorts ten aanzien van de handelingen, genoemd in artikel 7, lid k, der in artikel 2 genoemde instructie zal zijn aan te tonen, dat de aldaar genoemde instemming van (het moderamen van) deputaten-curatoren is verkregen, óf, indien die instemming niet is verkregen, artikel 7, lid 1, dier instructie volledig is nageleefd.

Artikel 5.

Het bestuur vergadert:

- a. indien de voorzitter zulks wenselijk oordeelt;
- b. indien twee of meer bestuursleden zulks wenselijk oordelen. De oproeping tot de vergadering geschiedt door toezending van een convocatie. De termijn van oproeping bedraagt ten minste twee dagen, die van oproeping en die van vergadering niet meegerekend.

De vergaderingen worden gehouden ter plaatse door de voorzitter en de secretaris te bepalen. Bij afwezigheid van de voorzitter en diens plaatsvervanger voorziet de vergadering zelf in haar praesidium. Bij afwezigheid van de secretaris en diens plaatsvervanger worden de notulen gehouden door een door de voorzitter der vergadering aangewezen lid.

Artikel 6.

Stemming over zaken geschiedt mondeling, over personen met ongetekende briefjes, bij volstreekte meerderheid van stemmen, tenzij in deze statuten anders is bepaald.

Of een stemming personen of zaken betreft wordt uitgemaakt door de voorzitter der vergadering.

Bij staking der stemmen wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

Indien bij stemming over personen bij eerste stemming niemand de volstreekte meerderheid heeft

behaald, heeft herstemming plaats tussen die twee personen, die de hoogste stemmencijfers op zich hebben verenigd. Hij, die alsdan de meeste stemmen op zich verenigt, is gekozen.

Wanneer bij deze herstemming de stemmen staken, beslist het lot.

Indien of voorzover, doordat twee of meer personen een gelijk aantal stemmen op zich verenigden, niet vast mocht staan, welke personen voor de herstemming in aanmerking komen, zal bij een tussenstemming tussen hen, die een zelfde getal stemmen op zich verenigden, met volstreekte meerderheid van stemmen worden uitgemaakt, wie van hen voor de herstemming in aanmerking komt of komen.

Indien of voorzover bij deze tussenstemming, doordat wederom twee of meer personen een gelijk aantal stemmen verkrijgen, niet het vereiste aantal personen voor de herstemming is⁴ aangewezen, zal tussen hen, op wie dat gelijk aantal stemmen is uitgebracht, het lot beslissen.

Blanco stemmen en ongeldige stemmen, ter beoordeling van de voorzitter der betrekkelijke vergadering, worden beschouwd als niet te zijn uitgebracht.

Wanneer een der bestuursleden zich dermate bezwaard mocht achten onder een gevallen beslissing, dat hij meent daarvoor geen verantwoordelijkheid te kunnen dragen, noch zich daaraan voor de toekomst te kunnen conformeren, dan zal hij daarvan in beroep mogen gaan op de wijze als omschreven in artikel 11 van de instructie voor deputaten-financiëel genoemd in artikel 2 dezer akte.

Onverminderd het bepaalde in artikel 2 der hierboven in artikel 2 genoemde instructie zal een lid van het bestuur, hetwelk zich, naar het oordeel van deputaten-financiëel, blijkend uit een bij meerderheid van stemmen gevallen uitspraak dier deputaten, zodanig gedraagt, dat daardoor de belangen der stichting worden geschaad, in zijn functie worden geschorst of geroyeerd.

Een geschorst of geroyeerd bestuurslid is verplicht de zich onder zijn berusting bevindende eigendommen der stichting onverwijld ter beschikking te stellen van het bestuur.

Artikel 8.

De middelen der stichting bestaan in:

1. het stichtingskapitaal;
2. gekweekte rente;
3. geschonken zaken; en
4. andere baten.

Artikel 9.

Het boekjaar der stichting is gelijk aan het kalenderjaar. Aan het einde van het boekjaar worden de boeken afgesloten en wordt daaruit door het bestuur een balans en winst- en verliesrekening opgemaakt.

Balans en winst- en verliesrekening gaan vergezeld van een volledige rekening en verantwoording van het in het afgelopen jaar gevoerde beheer.

Goedkeuring der balans en winst- en verliesrekening door de generale synode, als bedoeld in artikel 1, strekt aan het bestuur tot volledige décharge voor het behoorlijk nakomen zijner⁵ verplichtingen tegenover de stichting over het (de) afgelopen boekjaar(-jaren), onverminderd de bepalingen der wet.

Artikel 10.

Het bestuur is bevoegd bij huishoudelijk reglement alles te regelen, wat dienstig kan zijn voor de verwezenlijking van het doel der stichting.

Dit huishoudelijk reglement mag geen bepalingen inhouden die in strijd zijn met deze statuten.

Dit reglement wordt gezonden aan de eerstkomende generale synode ter approbatie, eventueel wijziging. Met latere veranderingen, door het bestuur aangebracht, wordt op dezelfde wijze

⁴ noot van de eerste criba: in het origineel der acte staat hier, abusief, „zijn” – H.B.

⁵ noot van de eerste scriba: in het origineel der acte staat hier, abusief, „harer” - H. B

gehandeld.

Artikel 11.

Tot wijziging van deze statuten en tot ontbinding der stichting kan slechts door een generale synode, als bedoeld in artikel 1, worden besloten, welke synode ook alles, wat met de liquidatie der stichting verband houdt, beslist.

Artikel 12.

Wanneer de stichting om enigerlei reden wordt ontbonden blijft zij als stichting in liquidatie bestaan, totdat de liquidatie geheel is afgelopen.

De liquidatie geschiedt door het bestuur of door de door de synode, bedoeld in artikel 11, daartoe aangewezen personen, hetzij ter aanvulling, hetzij ter vervanging van het bestuur.

Gedurende de liquidatie blijven de bepalingen dezer statuten, voorzover zij voor toepassing vatbaar zijn, van kracht.

Artikel 13.

In alle gevallen, waarin deze statuten niet of niet voldoende voorzien, zal het bestuur zich gedragen naar de ganse inhoud van de in artikel 2 bedoelde instructie. Bij vermeende of ook te constateren tegenstrijdigheid zal die instructie bindend zijn.

Artikel 249.

Wijzigingen aan te brengen en goed te keuren door kerkeraad van Groningen en Stichtingsbestuur

Voorts wordt nog op voorstel van commissie III, na gunstig advies der hoogleraren, met algemene stemmen besloten:

1. de raad van de Gereformeerde Kerk te Groningen te verzoeken, zo spoedig mogelijk de overeenkomstig art. 248 dezer acta gewijzigde acte der Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding goed te keuren;
2. het bestuur der stichting voor de financiële verzorging van de opleiding te verzoeken aan deze generale synode de gewijzigde stichtingsacte toe te zenden, zodra de wijziging van kracht is geworden (zie voorts art. 365).

Artikel 250.

Overgangsbepalingen

Tenslotte wordt op voorstel van commissie III, na gunstig advies der hoogleraren, met algemene stemmen besloten:

De generale synode,

gelet

op haar besluiten, vermeld in de artikelen 234, 244, 245, 247, 248, 249 van haar acta,

besluit:

1. dank te zeggen aan het tegenwoordige stichtingsbestuur voor zijn zeer omvangrijke arbeid gedurende zovele jaren en onder - vooral in de eerste jaren - zo moeilijke omstandigheden verricht in het belang der Theologische Hogeschool en daarmee in het belang van de kerken;
2. dank te zeggen aan de raad van de Gereformeerde Kerk te Groningen voor zijn bijzondere bemoeiingen in dezen gedurende de jaren 1944 en volgende;

3. aan het te benoemen stichtingsbestuur op te dragen:
 - a. alle bezittingen van de „Stichting“, andere dan die, welke om redenen genoemd in artikel 8, lid a, van de „Instructie voor de deputaten voor de behartiging van financiële en materiële belangen van de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland“, in de administratie der stichting moeten blijven geadministreerd (zoals de onroerende goederen), alsmede die, welke krachtens eerder gesloten overeenkomsten op naam der stichting zijn gesteld (zoals leningen aan derden verstrekt, al dan niet met hypothecair verband), over te dragen aan de deputaten-financiël; tot welke over te dragen bezittingen derhalve o.a. zullen behoren alle geldmiddelen en alle niet op naam van de stichting staande effecten; welke overdracht wordt geboekt ten laste van de kapitaalrekening van de stichting;
 - b. de onder a genoemde overdracht te doen geschieden binnen zes maanden na de bekendmaking van dit besluit door het scribaat dezer synode aan het bestuur der stichting, respectievelijk aan deputaten-financiël (zie art. 365);
4. aan de raden van alle kerken van al de bovengenoemde besluiten afschrift te zenden en daarbij te verzoeken, dat elke raad zijn bijzondere aandacht schenke aan het bepaalde in artikel 2 van de instructies voor de deputaten-curatoren en voor de deputaten-financiël;
5. afschrift van deze besluiten toe te zenden aan:
 - a. de deputaten-curatoren en hun secundi;
 - b. de deputaten-financiël en de secundi;
 - c. de hoogleraren van de Theologische Hogeschool.

Artikel 251.

Décharge van curatoren

De praeses stelt aan de orde de nog niet ter synode behandelde delen van het verslag van deputaten-curatoren betreffende de drie cursusjaren na de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (zie bijlage 3). Ouderling G. Grasdijk leest het rapport van commissie III hierover. Na korte bespreking wordt, zonder hoofdelijke stemming, eenparig op voorstel der commissie besloten als volgt:

De generale synode,

- a. kennis genomen hebbende van

het rapport van deputaten-curatoren der Theologische Hogeschool over de jaren 1952/53, 1953/54 en 1954/55;

besluit:

aan de curatoren décharge te verlenen voor hun in opdracht van de kerken gevoerde beleid en hun dank te brengen voor hun vele arbeid in dezen;

- b. verder kennis genomen hebbende van

de aanwijzingen van de vergaderingen der particuliere synoden inzake te benoemen deputaten-curatoren (met secundi) voor de Theologische Hogeschool,

besluit:

conform deze aanwijzingen als deputaten-curatoren te benoemen uit het ressort van de particuliere synode van

Groningen:	als primus	ds D. van Dijk, Groningen,
	als secundus	ds J. van Dijk, Schildwolde;
Friesland:	als primus	ds J. Hettinga, Harlingen,
	als secundus	ds F. van Dijk, Heerenveen;

Drenthe:	als primus als secundus	ds J. van Bruggen, Assen, ds J. ten Hove, Mussel;
Overijssel en Gelderland:	als primus als secundus	ds D. Vreugdenhil, Zwolle, ds I. de Wolff, Enschede;
Utrecht:	als primus als secundus	ds E. T. van den Born, Amersfoort, ds J. Rijneveld, Bunschoten-Spakenburg;
Noord Holland	als primus als secundus	ds K. Doornbos, Wormer, ds J. Meester, Amsterdam-Z.;
Zuid Holland	als primus als secundus	ds C. Vonk, Schiedam, ds F. de Vries, 's-Gravenhage-O.;
Zeeland, Noord Brabant en Limburg:	als primus als secundus	ds W. Vreugdenhil, 's-Hertogenbosch, ds A. I. Krijtenburg, Zaamslag.

Artikel 252.

In behandeling komen de verslagen van de stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords over de kalenderjaren 1951, 1952, 1953 en 1954(ag. V-E, 1). De hoofdzaken van deze verslagen, welke aan de leden der synode zijn uitgereikt, worden nog eens door de rapporteur te dezer zake, ouderling G. Grasdijk, vermeld, waarna hij het rapport van commissie III over deze stukken leest.

De bespreking over deze zaak wordt niet voltooid, daar de vergadering te ongeveer 16 uur gesloten wordt in verband met noodzakelijke werkzaamheden van commissie II (zie verder art. 254).

Artikel 253.

Om 19 uur heropent de praeses de vergadering en laat zingen Gezang 6 : 3 en 4. Bij gehouden appèl nominaal blijkt geen wijziging in de vertegenwoordiging te zijn gekomen.

Artikel 254a.

De bespreking van de jaarverslagen der „Stichting" wordt voortgezet (zie eerder art. 252) . Ds F. van Dijk stelt een wijziging voor ten aanzien van punt 3 van het door de commissie van praeadvies voorgestelde (luidende: onder de aandacht der kerken te brengen, dat de contributies tot een hoger bedrag per ziel dienen te worden opgevoerd) ; het amendement wordt door de synode aanvaard met 19 tegen 11 stemmen; de aanwezige hoogleraar ontried aanvaarding. Hierna worden de punten 1 en 2 van het door de commissie 'voorgestelde besluit aanvaard met 29 tegen één stem; de aanwezige hoogleraar adviseerde tot aanvaarding. Het besluit der synode luidt, zoals in art. 254b is vermeld.

Artikel 254b.

Besluit financiën Theol. Hogeschool

De generale synode,

Besluit

kennis genomen hebbende van

de verslagen vanwege de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords in de gereformeerde kerken in Nederland over de kalenderjaren 1951, 1952, 1953, 1954;

besluit:

1. aan het bestuur van genoemde stichting dank te brengen voor de arbeid in het belang der Theologische Hogeschool, en zo in dienst der kerken verricht;

2. onder de aandacht der kerken te brengen, dat het houden van vijf collecten per jaar voor de Theologische Hogeschool noodzakelijk is;
3. eveneens onder de aandacht der kerken te brengen de vraag, of de contributies, wat betreft zowel het aantal als ook het bedrag per ziel, niet kunnen worden opgevoerd;
4. het financiële overzicht, gegeven door de rapporteur, op te nemen als bijlage bij de acta (zie bijlage 11).

Artikel 255.

Ds J. J. Arnold leest het nieuwe rapport van commissie II inzake het appèl van de kerkeraad van Veendam tegen een uitspraak der particuliere synode van Drenthe 1955; welk rapport mede antwoord bedoelt te bieden op wat bij eerdere discussie is geopperd (zie art. 159). Bij de behandeling van deze zaak, ook in de commissievergaderingen, is ds J. J. de Vries als voorzitter der commissie opgetreden. Ouderling Jac. G. van Oord, zich niet kunnende vinden in de gedachten=gang en conclusies der commissie, dient een nota in namens haar kleinst mogelijke minderheid, in welke hij de volgende conclusie aan de synode voorlegt:

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een bezwaarschrift van de kerkeraad van Veendam d.d. 27 juni 1955 tegen een uitspraak der particuliere synode van Drenthe 1955, die een door de kerkeraad van Veendam bij haar ingediend bezwaarschrift tegen een besluit der classis Stadskanaal van 1 februari 1955 inzake samenwerking in de zendingsarbeid verwierp; in welk bezwaarschrift aan de generale synode verzocht wordt uit te spreken:

- a. dat de uitspraak der particuliere synode van Drenthe 1955 ten aanzien van het bezwaarschrift van de kerkeraad van Veendam niet in overeenstemming is met het geheel der overwegingen en uitspraken der generale synode van Kampen 1951 inzake de zending;
- b. dat genoemde particuliere synode gehouden is deze uitspraak terug te nemen;

constaterende,

- a. dat bij de kerkeraad van Veendam reeds jaren de overtuiging leeft, dat de kerken zelfstandig, in onderlinge samenwerking, tot zendingsactiviteit moeten komen en daarin niet belemmerd mogen worden door maatregelen van meerdere vergaderingen;
- b. dat bij de voorbereidende arbeid van de kerkeraad van Veendam voor de totstandkoming van het besluit van de particuliere synode van Drenthe 1950 nadrukkelijk is medegedeeld, dat hij dit besluit als een interimbesluit beschouwde, in afwachting van de beslissing van de generale synode van Kampen, en dus zijn medewerking met de kerk te Zwolle een *voorlopig* karakter droeg;
- c. dat steeds duidelijker blijkt, dat de controverse tussen enerzijds de kerke-raad van Veendam en anderzijds de meerderheid der classis Stadskanaal en, na zijn appèl, ook de particuliere synode van Drenthe, ligt in de uitleg van art. 145 der acta van de generale synode van Kampen 1951;
- e. dat de praxis van het zendingswerk in onze kerken (zoals die van de kerken te Groningen, Bedum, Enschede, Kampen) doet zien, dat de artt. 114 en 145 der acta van de generale synode van Kampen 1951 niet tegenstrijdig behoeven te zijn, maar in *samenhang* met elkander de kerken vrijheid geven om zelfstandige wegen te gaan;

van oordeel,

- a. dat door de besluiten van de generale synode van Kampen 1951 een volstrekt nieuwe situatie werd geschapen, waar art. 114 van haar acta verklaart in haar overwegingen: „dat de zendingsorde innerlijk tweeslachtig en tegenstrijdig is in de bepaling van de verhouding van de zendende kerk(en) en de meerdere vergaderingen, resp. hare deputaten, doordat zij enerzijds in art. 13 stelt, dat de zendingsarbeid geschiedt door de plaatselijke kerk, doch

anderzijds de zendingsactiviteit der plaatselijke kerk bindt aan tal van goedkeuringen van meerdere vergaderingen en deputaten ten aanzien van het kiezen, eventueel verlaten en wijzigen van haar terrein (art. 2) ",

en daarna oordeelt:

1. „dat de zendingsorde in haar opzet en in onderscheidene onderdelen een hiërarchisch-genootschappelijke inslag vertoont;
 2. dat de zendingsorde een belemmering is voor de plaatselijke kerken om haar zendingsroeping in vrijheid te volbrengen";
- b. dat, als *art. 145* van de acta der generale synode van Kampen 1951 uitspreekt, „dat, indien kerken zich met andere willen verbinden voor een gezamenlijke uitzending, zij dit zullen doen met inachtneming van de indeling in ressorten voor het kerkverband aanvaard", dit artikel niet als een *bindend besluit* in rekening gebracht behoort te worden, doch slechts als een *wenselijkheid*, als *een te geven advies*, daar anders door haar besluiten een innerlijke tweeslachtigheid zou ontstaan, welke juist door de generale synode van Kampen 1951 in art. 114 van haar acta wordt gewraakt;
- c. dat ook niet van een generale synode mag worden aangenomen, dat zij dergelijke tegenstrijdige bepalingen zou voorschrijven, waardoor de plaatselijke kerk aan tal van goedkeuringen van meerdere vergaderingen ten aanzien van het kiezen, eventueel verlaten en wijzigen van een zendingsterrein zou worden gebonden;
- d. dat ook de praktijk van de zendingsactiviteit in onze kerken in deze richting wijst, o.a. in de kerken te Kampen, Bedum, Groningen en Enschede, waardoor deze kerken hebben bewezen voornoemde uitleg van de artt. 114 en 145 te delen, in elk geval daarmee hebben aangetoond, het standpunt van Veendam te onderschrijven;
- e. dat, indien de generale synode het besluit van de classis Stadskanaal en van de particuliere synode van Drenthe zou bevestigen en de handelwijze van Veendam zou veroordelen, dit grote moeilijkheden zou kunnen teweeg brengen voor die kerken (zoals Groningen, Bedum, Enschede en Kampen), die reeds zelfstandige zendingsarbeid hebben aangevangen op grond van de uitspraken van de generale synode van Kampen en deze ongetwijfeld zullen voortzetten;
- f. dat bij de ontwikkeling van het zendingswerk is gebleken, dat belangrijke principiële verschillen aan de dag traden, wat betreft *opzet* en *methode* van de zendingsarbeid, zodat ook vanuit dat oogpunt bezien, het onbillijk zou zijn, de kerken te binden aan een bepaald zendingsterrein en de daar gevolgde opzet en methode; terwijl ook hierin de vrijheid der kerken volledig gehandhaafd dient te blijven;
- g. dat noch de classis Stadskanaal, noch de particuliere synode van Drenthe heeft aangetoond, dat de uitspraak van de generale synode van Kampen (acta art. 145) zodanig moet worden verstaan, dat de zendingsactiviteiten van de meermalen genoemde kerken, en dus ook het besluit van Veendam, zouden zijn *veroordeeld*, als zijnde in strijd met artikel 145;
- h. dat deze motivering ook moeilijk gegeven zou kunnen worden, omdat dit in tegenspraak zou zijn met art. 114 der acta van de generale synode van Kampen;

spreekt uit,

- a. dat de uitspraak der particuliere synode van Drenthe d.d. juni 1955 ten aanzien van het bezwaarschrift van de kerkeraad van Veendam niet in overeenstemming is met het geheel der overwegingen en uitspraken der generale synode van Kampen 1951 inzake de zending;
- b. dat genoemde particuliere synode gehouden is, deze uitspraak terug te nemen:

en besluit:

van deze uitspraak kennis te geven aan de raad van de Gereformeerde Kerk te Veendam, de eerstvolgende classis Stadskanaal en aan de eerstvolgende particuliere synode van Drenthe.

Artikel 256.

De bespreking over het in het voorgaande artikel genoemde beroepschrift wordt om des tijds wil afgebroken (zie art. 259). De assessor laat zingen Psalm 72 : 8 en 10 en gaat voor in dankgebed. De praeses sluit de vergadering.

Tweëëndertigste zitting, woensdag 9 november 1955.

Artikel 257.

De praeses heropent de vergadering om 9 uur. Hij laat zingen Psalm 67 : 2, leest Jesaja 49: 1 - 6 en gaat voor in gebed en dankzegging. Appèl nominaal wordt gehouden; de Zuid Hollandse kerken zijn door slechts drie afgevaardigden vertegenwoordigd.

Artikel 258.

Van de raad van de Gereformeerde Kerk te Wormerveer is ingekomen zijn schriftelijke bevestiging, dat hij zijn bij de synode ingediende appèlschrift van haar tafel terugneemt en, verheugd over het bereikte resultaat, zijn dank betuigt aan de leden van commissie IV voor de vele moeite die dezen zich hebben getroost om deze zaak tot een goed einde te helpen brengen. De vergadering neemt hiervan dankbaar kennis.

Artikel 259.

De bespreking over het beroepschrift van de kerkeraad van Veendam (zie art. 256) wordt voortgezet, doch in de morgenzitting niet ten einde gebracht (zie voorts art. 262).

Artikel 260.

Na het middagpauze laat de praeses zingen Psalm 65 : 4 en 5. Bij het appèl nominaal blijkt geen verandering in de samenstelling der vergadering te zijn gekomen.

Artikel 261.

Ds J. Hettinga, voorzitter van commissie V, vraagt verlof in verband met het haar in handen gestelde bezwaarschrift van br G. A. Bons te Dordrecht (zie art. 240), deze broeder en de kerkeraad van Dordrecht te mogen horen, omdat deze zaak haars inziens anders niet op goede wijze kan worden afgehandeld. De synode verleent het gevraagde verlof (zie art. 293).

Artikel 262.

De besprekingen over het beroepschrift van de kerkeraad van Veendam worden voortgezet (zie art. 259).

Ds J. Hettinga stelt voor, dat de synode, gehoord de besprekingen inzake het appèl van de kerkeraad van Veendam, en overwegende, dat er in deze zaak nog niet een in allen dele duidelijk en bevredigend besluit kan worden genomen, dit appèlschrift wederom zal terugwijzen naar de commissie van voorbereiding, teneinde de generale synode opnieuw van advies te dienen.

Dit voorstel wordt met 24 tegen 6 stemmen, bij één onthouding verworpen; de hoogleraren ontrieden aanvaarding.

Ouderling G. van der Leeden stelt voor, dat de synode, alvorens een beslissing te nemen aangaande het beroepschrift van de kerkeraad van Veendam, eerst tot een besluit komt ten opzichte van de voorstellen van de particuliere synode van Groningen en van de kerk te Sneek inzake de samenwerking in de zending.

Dit voorstel wordt met 26 tegen 5 stemmen verworpen; beide hoogleraren ontrieden aanvaarding.

De afhandeling van het onderhavige agendapunt wordt wederom opgeschort (zie art. 266).

Artikel 263.

Ingekomen is de afrekening van de boekhouder van de Gereformeerde Kosten Kerk te Berkel en Rodenrijs inzake de onkosten van de aldaar in 1952 gehouden synode 1952 generale synode. Dit dossier wordt in handen gesteld van commissie III ter voorbereiding van de afhandeling (zie art. 273).

Artikel 264.

Na dankgebed door de assessor sluit de praeses de laatste vergadering van de dertiende synodeweek.

Drieëndertigste zitting, woensdag 16 november 1955.

Artikel 265.

Bij de aanvang van deze eerste vergadering van de veertiende synodeweek Heropening laat de praeses zingen Psalm 87 : 3, 4 en 5. Hij leest Psalm 87 en gaat voor in gebed. Appèl nominaal wordt gehouden; van professor drs L. Doekes is bericht van verhindering ontvangen. De assessor feliciteert de praeses met de vermeerdering van zijn jaren en wenst hem de kracht des Heren toe, waarvoor de praeses zijn dank betuigt.

Artikel 266a.

Br jac. G. van Oord ontvangt nog gelegenheid voor nadere verdediging van zijn minderheidsvoorstel inzake het beroepschrift van de kerkeraad van Veendam (zie art. 262).

De waarnemende voorzitter van commissie II, ds J. J. de Vries, rondt de besprekingen af. Het meerderheidsvoorstel der commissie, het eerst in stemming komende, wordt na gunstig advies van de aanwezige hoogleraar, met 18 tegen 5 stemmen, bij 5 onthoudingen (de afgevaardigden van Drenthe blijven krachtens art. 33 K.O. buiten stemming) aanvaard; waarmede de minderheidsconclusie geacht wordt te zijn verworpen.

De broeders I. Boersma en J. O. Bouwman verzoeken aantekening, dat ze zich van deelname aan de stemming onthielden; br G. van der Leeden stemde tegen het aanvaarde voorstel. De tekst van het besluit der synode is vermeld in art. 266b.

Artikel 266b.

Uitspraak inzake beroepschrift Veendam

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een bezwaarschrift van de kerkeraad van Veendam d.d. 27 juni 1955 tegen een uitspraak van de particuliere synode van Drenthe van 8 juni 1955, bij welke uitspraak genoemde particuliere synode een door de kerkeraad van Veendam bij haar ingediend bezwaarschrift, rakende een besluit der classis Stadskanaal van 1 februari 1955 inzake samenwerking in de zendingsarbeid verwierp;

in welk bezwaarschrift aan de generale synode wordt verzocht uit te spreken:

- a. dat de uitspraak der particuliere synode van Drenthe van juni 1955 ten aanzien van het bezwaarschrift van de kerkeraad van Veendam niet in overeenstemming is met het geheel der overwegingen en uitspraken der generale synode van Kampen 1951 inzake de zending;
- b. dat genoemde particuliere synode gehouden is deze uitspraak terug te nemen;

constaterende,

1. dat de particuliere synode van Drenthe van 7 juni 1950 heeft besloten aan de eerstkomende generale synode mede te delen, „dat de kerken van Drenthe voortaan wensen mede te werken aan de zendingsarbeid op Oost Soemba, met dien verstande, dat wanneer de omwikkeling van het zendingswerk een andere regeling noodzakelijk maakt, dienaangaande behoort beslist te worden door de drie samenwerkende particuliere synoden“, welk besluit:
 - a. werd voorafgegaan door de uitspraak „dat de kerken van Groningen, Drenthe en Overijssel haar werk op het haar door de Here gelaten zendingsterrein van Oost Soemba behoren voort te zetten“, en
 - b. steunde op onder meer de overweging van „de omstandigheid, dat door de genadige leiding des Heren genoemd zendingsterrein bewaard bleef en als zodanig voor de provinciale ressorten van Groningen, Drenthe en Overijssel niet verloren ging“;
2. dat het tot stand komen van dit besluit mede is geschied door de voorbereidende arbeid van de kerkeraad van Veendam en van de classis Stadskanaal, en dat de kerkeraad van Veendam tegen dit besluit nimmer bezwaar heeft ingebracht, zodat hij het ook heeft aanvaard;

3. dat de particuliere synode van Drenthe van 29 november 1954 uitsprak: dat voor de voortzetting van de zendingsarbeid door de kerk te Zwolle de steun der Drenthse kerken nog nodig is";
4. dat de uitspraak der classis Stadskanaal d.d. 1 februari 1955, over welke de kerkeraad van Veendam in appèl ging bij de particuliere synode van Drenthe 1955, betrekking had op een besluit van de kerkeraad, dat niet in de eerste plaats inhield (noch ook kon inhouden) het willen aangaan van nieuwe samenwerking, doch het beëindigen van de bestaande samenwerking in het particuliere ressort van Drenthe en met de kerk te Zwolle voor de arbeid op Oost Soemba/Savoe, en pas daarna het (voorlopig) samenwerking zoeken met andere kerken;

van oordeel,

- a. dat de uitspraak der generale synode van Kampen 1951 (acta art. 145) niet heeft aangetast samenwerking, waartoe men zich reeds verbonden had, doch betrekking heeft op gevallen, waarin nieuwe samenwerking wordt gezocht;
- b. dat ook het besluit dier synode tot opheffing der toenmalige zendingsorde (acta art. 114), niet raakt de uitspraak en het besluit van de particuliere synode van Drenthe 1950 bovengenoemd, en dus ook niet de uitspraak van de particuliere synode van Drenthe 1954 bovengenoemd;
- c. dat ook niet van een generale synode mag worden aangenomen, dat zij bestaande, wettige afspraken van kerken in mindere vergaderingen ongedaan wil maken, of de mogelijkheid daartoe wil openen;
- d. dat de raad van de kerk te Veendam ook niet heeft aangetoond, dat de onder a en b genoemde uitspraken van de generale synode van Kampen 1951 aantasten samenwerking, waartoe men zich reeds heeft verbonden;
- e. dat dit des te minder mogelijk moet worden geacht, waar het hier geldt een uitspraak van de particuliere synode van Drenthe 1950, die met gemeen goedvinden gemotiveerd is geworden met het geloofsoordeel over de genadige leiding des Heren, -waardoor een bepaald terrein bewaard bleef;
- f. dat een beroep op bovengenoemde artikelen van de acta van de generale synode van Kampen 1951 door de kerkeraad van Veendam voor de onderhavige zaak, alsook een verdere weerlegging van dit beroep bij de beantwoording van bezwaren van de kerkeraad van Veendam op grond van bovenstaande niet verder ter zake dienende moet worden geacht;
- g. dat de uitspraak van de classis Stadskanaal van 1 februari 1955 en die van de particuliere synode van Drenthe van 8 juni 1955 in feite niet of niet geheel raken het eigenlijke geschil, dat er is tussen de raad der kerk te Veendam en de particuliere synode van Drenthe;

spreekt uit,

dat zij aan het haar door de raad der kerk te Veendam voorgelegde tweeledige verzoek niet kan voldoen;

en besluit:

van deze uitspraak kennis te geven aan de raad van de Gereformeerde Kerk te Veendam, aan de eerstkomende classis Stadskanaal en aan de eerstvolgende particuliere synode van Drenthe.

Artikel 267.

Namens dezelfde commissie rapporteert ds J. J. Arnold vervolgens opnieuw over een verzoek van de laatstgehouden particuliere synode van Groningen en een van de raad der kerk te Sneek betreffende het in acht nemen van de indeling der kerkelijke ressorten bij samenwerking tussen de kerken voor de zending (zie art. 159). De bespreking wordt uitgesteld tot na de middagpauze.

Artikel 268a.

Nadat de middagvergadering is aangevangen met het zingen van Psalm 123 : 1 en appèl nominaal, wordt het rapport over de in art. 267 bedoelde verzoeken besproken. De conclusies der commissie inzake het verzoek der particuliere synode van Groningen 1955 worden aanvaard met 26 tegen 6

stemmen, na gunstig advies van de aanwezige hoogleraar. De tekst van dit besluit is vermeld in art. 268b.

Vervolgens wordt op de conclusies der commissie inzake het verzoek van de kerkeraad van Sneek door ds S. S. Cnossen een amendement voorgesteld, daartoe strekkende, dat de tweede door de commissie voorgestelde constatering komt te vervallen, en dat het oordeel der synode zal luiden, dat bewijsvoering in het onderhavige verzoek niet had mogen ontbreken; de aanwezige hoogleraar ontraadt aanvaarding van dit amendement; met 28 tegen 3 stemmen, bij 1 onthouding, wordt het verworpen.

Ds N. 't Hart stelt voor, dat de synode slechts zal oordelen, dat het in de vrijheid der kerken moet worden gelaten, op welke wijze zij haar zendingstaak willen vervullen, en met welke kerken zij eventueel willen samenwerken in de uitvoering van haar zendingsarbeid; uiteraard met inachtneming van gemaakte afspraken, en aangegane verbintenissen; en dat aldus aan het verzoek van de kerkeraad van Sneek zal worden voldaan.

De conclusies der commissie worden, na gunstig advies van de aanwezige hoogleraar, met 19 tegen 13 stemmen aanvaard. Het voorstel van ds N. 't Hart komt nu niet meer in stemming. Het besluit der synode is opgenomen in art. 268e.

Artikel 268b.

Besluit tot afwijzing van ongemotiveerd verzoek P.S.Groningen

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een verzoek van de particuliere synode van Groningen 1955, dat de uitspraak van de generale synode van Kampen 1951 (acta art. 145) worde aangevuld met de woorden „zoveel mogelijk", zodat deze uitspraak dan aldus luidt:.... zij dit zoveel mogelijk zullen doen met inachtneming van de indeling in ressorten voor het kerkverband aanvaard ";

constaterende,

dat de particuliere synode van Groningen haar voorstel niet motiveert;

van oordeel,

dat zulk een motivering, zeker bij een zaak als deze - afspraken voor de samenleving in het kerkverband rakende - niet had mogen ontbreken;

overwegende,

dat het niet de taak van de generale synode is, zelf zodanige motivering te zoeken;

spreekt uit,

aan het verzoek van de particuliere synode van Groningen 1955 niet te kunnen voldoen;

en besluit:

van deze uitspraak met constatering, oordeel en overweging kennis te geven aan de eerstvolgende particuliere synode van Groningen.

Artikel 268c.

Besluit tot afwijzing van ongemotiveerd verzoek Sneek

De generale synode,

kennis genomen hebbende

van een verzoek van de raad van de Gereformeerde Kerk te Sneek, dat de generale synode zal verklaren, dat zij de uitspraak van de generale synode van Kampen (acta art. 145) niet langer voor haar rekening neemt;

constaterende,

- a. dat deze raad, in verband met art. 145 der acta van de generale synode van Kampen 1951, wel een mening uitspreekt omtrent de beknotting van de vrijheid der plaatselijke kerken en inzake inconsequenties „vergeleken met”, wat hij noemt, de „lijn der vrijlating” - doch voor deze mening geen bewijzen aanvoert;
- b. dat hij geen blijk geeft, eerst het oordeel der classis en der particuliere synode te hebben gezocht;

van oordeel,

dat bewijsvoering niet had mogen ontbreken en het oordeel der mindere vergadering zeker niet voorbijgegaan had mogen worden, waar het een zaak betreft, welke afspraken voor de samenleving in het kerkverband raakt;

spreekt uit,

aan het verzoek van de raad der kerk te Sneek niet te kunnen voldoen;

en besluit:

van deze uitspraak met constatering en oordeel kennis te geven aan de raad van de Gereformeerde Kerk te Sneek.

Artikel 269.

De voorzitter van commissie II, ds Joh. Francke, vraagt verlof, dat zij in de haar ter voorbereiding van afhandeling toegewezen „zaak-S. J. P. Goossens” de raad van de Gereformeerde Kerk te Zwolle hoort. Dit wordt goedgevonden. Hierna wordt deze zitting gesloten, waarbij de assessor laat zingen Psalm 17 : 3 en voorgeat in dank aan de Here.

Vierendertigste zitting, donderdag 17 november 1955.

Artikel 270.

Om 9 uur opent de praeses deze zitting. Gezongen wordt Psalm 50 : 6 en gelezen Job 9 : 1--15. Na gebed en dankzegging blijkt bij het appèl nominaal de particuliere synode van Overijssel en Gelderland door slechts drie afgevaardigden vertegenwoordigd.

Artikel 271.

De praeses deelt mede, dat van de Stichting geestelijke liederen uit de schat van de kerk der eeuwen, adres ds H. Hasper te 's-Gravenhage, werd ontvangen een exemplaar van de „Mazmur dan njanjian rohani” (100 psalmen en 200 geestelijke liederen in het Indonesisch) en „Psalmen en geestelijke liederen uit de schat van de kerk der eeuwen”.

Volgens een begeleidende brief worden deze exemplaren aan de synode aangeboden voor het archief. Ze worden daarvoor in dank aanvaard.

Artikel 272.

Op voorstel van het moderamen besluit de synode de uitgave van haar acta te laten bezorgen door br J. Boersma te Enschede.

Artikel 273a.

Namens commissie III brengt ouderling Jac. Stout rapport uit over de afrekening van de onkosten der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (zie art. 263). De begeleidende brief wordt gelezen en van het bijgevoegde accountants-rapport wordt kennis genomen. Commissie III heeft de bescheiden gecontroleerd en in goede orde bevonden. Bij hamerslag wordt volgens voorstel der commissie besloten tot hetgeen vermeld is in art. 273b.

Artikel 273b.

Besluit over afrekening synode 1952

1. De generale synode, gehoord het daartoe tot haar gerichte verzoek van br Th. van Tilburg, Noordeindseweg 1, Berkel (Z.H.), penningmeester van de commissie van administratie, belast door de raad van de Gereformeerde Kerk te Berkel en Rodenrijs met de financiële administratie van de generale synode, gehouden in 1952 te Berkel en Rodenrijs, verleent deze commissie décharge van het door haar gevoerde beheer;
2. de generale synode, verzoekt br Th. van Tilburg, Noordeindseweg 1, Berkel (Z.H.), het overschot der gelden van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 over te maken aan de boekhouder van de Gereformeerde Kerk te Enschede, p.a. br W. Assink, Broekheurnerweg 126, Enschede (zie art. 349a) ;
3. de generale synode besluit aan de commissie voornoemd, en inzonderheid aan haar penningmeester, br Th. van Tilburg, dank te zeggen voor de verrichte arbeid.

Artikel 274.

In besloten zitting worden allereerst de artikelen 163A-228A der acta van de besloten zittingen vastgesteld. Vervolgens komen een aantal beroepschriften in de „zaak-Den Haag-West" aan de orde (ag XI-B, 6b) . De behandeling hiervan geschiedt in besloten zitting, omdat deze tuchtzaak ook door de classis 's-Gravenhage in besloten zitting werd behandeld.

De synode verklaart voor ontvankelijk de bezwaarschriften omtrent deze zaak respectievelijk van de broeders R. Janssens, N. Rietveld en A. van den Beukel, allen belijdende leden van de Gereformeerde Kerk te 's-Gravenhage-West, alsmede van de raad der Gereformeerde Kerk te Scheveningen tegen uitspraken der particuliere synode van Zuid Holland d.d. 8 maart 1955; een missive van br G. Siesling, eveneens belijdend lid der kerk te 's-Gravenhage-West, welke missive geen beroepschrift in de eigenlijke zin van het woord is, wordt ter kennisneming aanvaard.

Artikel 275.

De besprekingen worden onderbroken door de middagpauze. Te 14 uur wordt de vergadering voortgezet na het zingen van Psalm 71 : 1 en 2 en na appèl nominaal. Ook nu zijn van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland slechts drie afgevaardigden aanwezig. De besprekingen over dezelfde zaak worden in besloten zitting voortgezet.

Artikel 276.

Opnieuw wordt de bespreking onderbroken, thans voor de avondpauze. Om 19 uur wordt de vergadering voortgezet na het zingen van Psalm 77 : 6 en 7. Bij het appèl nominaal blijkt br Jac. G. van Oord wegens familie-omstandigheden te zijn vertrokken; hij is niet vervangen; ook van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland zijn slechts drie afgevaardigden tegenwoordig. De bespreking over dezelfde zaak wordt voortgezet tot 22 uur (zie hiervoor ook art. 488). Dan wordt Psalm 69 : 14 gezongen; de assessor gaat voor in bespreking dankgebed, waarop de praeses de zitting sluit.

Vijfendertigste zitting, vrijdag 18 november 1955.

Artikel 277.

Om 9 uur laat de praeses deze zitting aanvangen met het gezamenlijk zingen van Psalm 138: 4. Hij leest Jesaja 31 en gaat voor in gebed. Bij het appèlnominaal blijkt de particuliere synode van Zuid Holland door slechts drie broeders vertegenwoordigd te zijn.

Artikel 278.

De bespreking over de stukken in betrekking tot de „zaak-Den Haag-West" wordt voortgezet. De synode komt tot uitspraken en besluiten over de genoemde bezwaarschriften in betrekking tot uitspraken der particuliere synode van Zuid Holland over de schorsing van enkele ambtsdragers in de Gereformeerde Kerk te 's-Gravenhage-West.

Zij verenigt zich met algemene stemmen (waarbij naar art. 33 K.O. buiten stemming blijven de afgevaardigden van de particuliere synode van Zuid Holland alsmede ds W. G. Visser, die in mindere vergaderingen reeds over deze zaak mee oordeelde) met de eindconclusie van commissie II, die de afhandeling van dit agendapunt heeft voorbereid, en neemt er met dankbaarheid kennis van, dat inmiddels in de kerk te 's-Gravenhage-West, zowel door br R. Janssens als door de kerkeraad verklaringen zijn afgelegd overeenkomstig hetgeen de commissie als conclusie aan de synode heeft voorgelegd, en dat op basis van deze verklaringen verzoening is tot stand gekomen, waarvan aan de gemeente mededeling is gedaan.

De praeses vertolkt hierop de grote dankbaarheid van de vergadering jegens de Here, die de synode tot haar eenparige beslissing heeft geleid. Het Woord des Heren kreeg heerschappij; daarvoor is gebogen. Nu zal de satan weer wakker zijn, zoekende de heerschappij en overwinning van het Woord te niet te doen. Moge het de Here behagen zijn zegen te blijven geven aan de synode en aan de kerken (zie art. 282).

Artikel 279.

„Horen" van brCommissie II vraagt bij monde van haar voorzitter, ds Joh. Francke, verlof br S. J. P. Goossens te horen in verband met het door hem op de synode gedane beroep. Dit verzoek wordt met algemene stemmen ingewilligd, waarbij tevens wordt bepaald, dat de reiskosten van deze appellant voor rekening der synode zullen genomen worden (zie artt. 282 en 314).

Artikel 280.

In besloten zitting besluit de synode niet in te gaan op een verzoek van br G. Goossens te Amstelveen d.d. 12 november 1955.

Artikel 281.

Nadat de vergadering is onderbroken door de middagpauze, wordt zij voortgezet te 14 uur na het zingen van Psalm 56 : 6. Bij appèl nominaal blijkt de particuliere synode van Zuid Holland wederom door slechts drie afgevaardigden te zijn vertegenwoordigd.

Artikel 282.

Mededeling wordt gedaan van de in besloten zittingen genomen besluiten, welke vermeld zijn in de artt. 212, 214 en 279. Voorts wordt uit de besloten zittingen in openbare vergadering mededeling gedaan van hetgeen is vermeld in art. 278.

De synode besluit, teneinde de commissies gelegenheid te geven zo spoedig mogelijk de afhandeling van de nog resterende agendapunten voor te bereiden, haar zittingen te verdagen tot nader te bepalen datum.

Artikel 283.

Nadat de synode nog enige tijd in besloten zitting is bijeen geweest, spreekt de praeses een kort afscheidswoord aan het einde van deze veertiende synodeweek.

De vergadering zingt Psalm 146: 4, waarna de assessor haar voorgaat in dankgebed en de praeses haar sluit.

Zesendertigste zitting, dinsdag 28 februari 1956.

Artikel 284.

Te 10 uur opent de praeses de synode. Op zijn verzoek wordt gezongen Psalm 119 : 85 en 86, waarna hij Zacharia 8 : 16-23 voorleest. De vergadering verenigt zich in gebed, waarin ze bij monde van de praeses de Here dank brengt, dat de afgevaardigden na lange afwezigheid weer bijeen mogen zijn, en waarin zij de Here smeekt om Zijn wijsheid en leiding bij de moeilijke taak die nog wacht.

In zijn welkomstwoord memoreert de praeses, dat br D. Schotanus na ernstige ongesteldheid weer herstel ontving en nu tegenwoordig kan zijn, terwijl ook ds H. Bouma na zijn ziekte weer ter vergadering is. Voorts wekt de praeses de vergadering op, dat ze haar agendum, en niet anders dan dat, overeenkomstig haar instructie zal afhandelen, in de vreze des Heren, niet zoekende zichzelf, maar naar uitwijzen van Zacharia 8 : 16-17. Daartoe helpe ons God uit de hemel door Zijn Geest en Woord.

Artikel 285.

Appèl nominaal wordt gehouden. Er is schriftelijk bericht van verhindering ter tafel van ouderling G. C. van Gelden. De particuliere synode van Zuid Holland is door slechts een tweetal broeders vertegenwoordigd.

Artikel 286.

De artikelen 222-249, 251-278 en 280-283 der acta worden vastgesteld.

Artikel 287.

De praeses deelt mede, dat aan H.K.H. Prinses Beatrix ter gelegenheid van Haar achttiende verjaardag door het moderamen de volgende brief werd verzonden, welke handeling door de synode wordt goedgekeurd:

Aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix,
Soestdijk.

Koninklijke Hoogheid!

Op deze voor Uwe Koninklijke Hoogheid en voor heel ons vaderland zo belangrijke verjaardag, moge het moderamen van de huidige generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland, samengekomen te Enschede, aan Uwe Koninklijke Hoogheid de eerbiedige gelukwensen der kerken vertolken.

Uwe Koninklijke Hoogheid houde zich er van overtuigd, dat de kerken ook voor Haar gedurig haar gebeden opzenden tot God in de hemel, die Zich in Zijn Heilig Woord heeft geopenbaard als de genadige Vader van Zijn kinderen, en die bij de doop van Uwe Koninklijke Hoogheid Zich ook als zodanig aart Haar heeft willen verbinden met de volheid van Zijn goedertierenheid, welke alleen het mensenleven rijk maakt.

Het is de vurige bede van heel Gods volk, dat Hij het leven van Uwe Koninklijke Hoogheid zal leiden in de vreze van Zijn Naam, en dat Uwe Koninklijke Hoogheid Hem mag leren kennen als ook Haar genadige Vader, en de Here Jezus Christus als ook Haar Zaligmaker van zonden, opdat het Haar wel moge gaan in heel haar leven.

Het moderamen van de generale synode voornoemd.

Namens dit:

w.g. H. VOGEL, praeses.
H. BOUMA, scriba 1.

Artikel 288.

De praeses deelt mede, dat op de in art. 287 genoemde brief het volgende antwoord is ontvangen, dat voor kennisgeving wordt aangenomen:

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in
Nederland.

Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix heeft mij verzocht U haar vriendelijke dank te willen overbrengen voor Uw gelukwensen ter gelegenheid van haar 18e verjaardag.

De Waarnemend Secretaresse van H.K.H. Prinses Beatrix,
w.g. N. SMITT-AVIS.

Artikel 289.

De praeses doet mededeling van neen aantal ingekomen stukken; de synode neemt dienaangaande de erbij vermelde besluiten:

1. een missive van C. Motshagen te Amersfoort d.d. „3 Oct. 6696", bevattende theologische beschouwingen, wordt, als der synode niet regarderende, onontvankelijk verklaard;
2. een drukwerkje over de doop, ingezonden door C. van der Werf te Oranjewoud, wordt als der synode niet regarderende onontvankelijk verklaard;
3. een verzoek van br J. van Dijk te Huizum d.d. okt. 1955, terug te komen op het besluit dezer synode terzake van een door hem bij haar ingediend bezwaarschrift, wordt niet ingewilligd, omdat de synode zich daartoe niet geroepen acht; het door br J. van Dijk in gesloten enveloppe bijgevoegde stuk zal hem ongeopend worden teruggezonden;
4. een gestencyld stuk d.d. 14 november 1955 van de broeders J. Rook, W. E. H. Sleyster en H. J. van Dijk te Zwolle, wordt terzijde gelegd, wijl na de in art. 9 bepaalde datum ingekomen;
5. een bericht namens de kerk te Enschede-Noord, dat deze voortaan als ontvangende kerk voor de generale synode zal optreden, wordt ter kennisneming voorgelezen;
6. een tweetal mededelingen d.d. 8 december 1955 en 23 februari 1956 van de deputaten, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 voor uitzending van radiokerkdiensten, over nog door hen verrichte handelingen, zullen aan te benoemen deputaten ad hoc worden doorgegeven;
7. een mededeling d.d. 4 januari 1956 namens de classis Rotterdam d.d. 16 december 1955, dat deze een commissie aanwees om te voldoen aan een eventueel verzoek van de generale synode, de classis Rotterdam te horen, wordt ter kennisneming gelezen;
8. ter kennisneming wordt voorlezing gedaan van:
 - a. een telegram d.d. 19 november 1955 van de kerkeraad van Kralingen met mededeling, dat een voorgenomen bespreking met commissie I der generale synode op 22 november 1955 geen voortgang zal hebben;
 - b. een brief d.d. 25 november 1955 van dezelfde kerkeraad, waarin de onder a genoemde telegrafische mededeling wordt bevestigd en toegelicht;
 - c. een brief van het moderamen der synode d.d. 8 december 1955 aan dezelfde kerkeraad, waarin verzocht wordt alsnog te besluiten in de voorgenomen bespreking toe te stemmen;
 - d. een brief d.d. 31 december 1955 van dezelfde kerkeraad, behelzende zijn besluit, niet terug te komen op zijn mededelingen d.d. 19 en 25 november 1955, hiervoor onder a en b genoemd;
9. voor kennisgeving wordt aangenomen:
 - a. een brief d.d. 2 december 1955 van br E. Blok te Rotterdam-Kralingen, met verzoek om een samenspreking met het moderamen in tegenwoordigheid van de voorzitter van commissie I en de beide praeadviseurs;
 - b. een mededeling van het moderamen, dat aan dit verzoek is voldaan op 8 december 1955; een brief d.d. 13 december 1956 van br E. Blok, waarin hij mededeelt zich niet langer te zullen laten „horen" door commissie I (deze brief is ter synode gelezen onder protest van ds C. Vonk).

Artikel 290.

De vergadering wordt onderbroken voor de middagpauze. Zij wordt te 14 uur heropend met het zingen van Psalm 27 : 7. Bij het appèl nominaal blijkt dat de particuliere synode van Zuid Holland door

slechts drieafgevaardigden. is vertegenwoordigd.

Artikel 291.

De lezing van ingekomen stukken wordt voortgezet.

1. Een door br E. Blok te Rotterdam-Kralingen toegezonden afschrift van stukken een brief van hem d.d. 18 januari 1956 aan de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen, komt niet in behandeling, wijl deze een nieuwe zaak aan de orde stelt na de sluitingstermijn voor ingekomen stukken.
2. Voor kennisgeving worden aangenomen:
 - a. een verzoek d.d. 28 november 1955 van de kerkeraad van Zwolle, om alvorens door commissie II te worden „gehoord" inzage der betrekkelijke bezwaarschriften te mogen ontvangen (het moderamen voldeed inmiddels aan dit verzoek) ;
 - b. een verzoek d.d. 8 december 1955 van dezelfde kerkeraad, met commissie II in bespreking te nemen de aanleiding tot het stellen van de hem inmiddels voorgelegde vragen, waarover zij hem wilde „horen":
 - c. een brief d.d. 6 februari 1956 van dezelfde kerkeraad, waarin hij zich bereid verklaart, te voldoen aan het verzoek der synode d.d. 17 november 1955, om zich door commissie II te laten horen;
 - d. een brief d.d. 6 februari 1956 van dezelfde kerkeraad, mededelende, in antwoord op een desbetreffend verzoek vanwege het moderamen der synode om inlichtingen van financiële aard, dat hij het wijzer vindt, dat deze inlichtingen elders worden ingewonnen.
3. Eveneens wordt voor kennisgeving aangenomen een drietal telegrammen respectievelijk d.d. 13 en 29 december 1955 en 21 februari 1956 van br S. J. P. Goossens te Soemba in verband met zijn overkomst naar Nederland teneinde zich te laten „horen" door commissie II.
4. Aan een verzoek d.d. 19 februari 1956 van br D. J. Oggel Jzn te Axel, om toezending van rapporten, ook als hij door zijn secundus is vervangen, wordt niet voldaan.

Artikel 292.

De eerste scriba deelt mede, dat het moderamen tezamen met de voorzitters der commissies een advies heeft voorbereid in betrekking tot te benoemen deputaten der synode. De synode vindt goed dat dit advies schriftelijk aan de leden der synode wordt ter hand gesteld en in besloten zitting zal worden behandeld.

Artikel 293.

Bezwaarschrift In besloten zitting neemt de synode in behandeling het bezwaarschrift van br G. A. Bons te Dordrecht (zie eerder art. 261) tegen de particuliere synode van Zuid Holland (zie voorts art. 295).

Artikel 294.

Avondvergadering Na beëindiging van de avondpauze wordt gezongen Psalm 72 : 2. Bij appèl nominaal blijken de particuliere synoden van Zuid Holland en van Overijssel en Gelderland elk door slechts drie broeders vertegenwoordigd.

Artikel 295.

In besloten zitting wordt de zaak, vermeld in art. 293, afgehandeld.

Artikel 296.

Nadat de vergadering heeft gezongen Psalm 101 1 en 2, gaat de assessor Schorsing haar voor in dankgebed en wordt zij door de praeses gesloten.

Zevenendertigste zitting, woensdag 29 februari 1956.

Artikel 297.

De praeses opent deze zitting. Hij laat zingen Psalm 131 : 1 en 4, leest Marcus 10 : 35 en gaat voor in

gebed. Blijkens het appèl nominaal zijn uit Zuid Holland slechts drie broeders ter vergadering.

Artikel 298.

In besloten zitting worden o.a. de artikelen 241A-274A en 274C-283A van de acta der besloten zittingen vastgesteld. Voorts wordt besloten, omtrent het in artikel 276B vermelde in openbare zitting en acta op nader vast te stellen wijze een mededeling te doen (zie art. 488).

Artikel 299.

De vergadering wordt onderbroken door de middagpauze. Om 14 uur wordt zij heropend met het zingen van Gezang 5 : 1, 3 en 10. Alle particuliere synoden zijn nu volledig vertegenwoordigd.

Artikel 300.

In besloten zitting wordt kennis genomen van een brief d.d. 26 januari 1956 van de kerkeraad van 's-Gravenhage-West alsmede van een brief d.d. 14 februari 1956 van br R. Janssens aldaar. Ten aanzien van beide stukken wordt een besluit genomen (zie art. 485).

Artikel 301.

In openbare zitting wordt voorgelezen een verzoek van ds K. Doornbos te Wormer, om de vastgestelde acta dezer synode thans reeds te mogen ontvangen; hieraan kan niet worden voldaan.

Artikel 302.

Aan de orde van behandeling komen bezwaarschriften van de kerkeraden van Rotterdam-Kralingen en Rotterdam-C. tegen uitspraken der generale synoden van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952. Ds Jac. van Nieuwkoop maakt een aanvang met de lezing van het door commissie I dienaangaande opgestelde rapport.

Artikel 303.

De lezing van dit rapport wordt voortgezet in de voltallige avondvergadering, die is aangevangen met het zingen van Psalm 91 : 5 en 8; ds S. S. Cnossen verleent bij de voortgang der lezing zijn hulp aan de rapporteur (zie art. 305). Nadat is gezongen Psalm 115 : 6 en 7, en de assessor in dankzegging is voorgegaan, volgt sluiting.

Achtendertigste zitting, donderdag 1 maart 1956.

Artikel 304.

Deze zitting wordt aangevangen met het zingen van Psalm 25 : 7 en 8. De praeses leest Daniel 9 : 15-23 en gaat voor in gebed. De vergadering blijkt voltallig te zijn.

Artikel 305.

Ds Jac. van Nieuwkoop zet de lezing van het rapport, vermeld in art. 303, voort en brengt deze ten einde. Hierna wordt een aanvang gemaakt met een algemene bespreking, die onderbroken wordt door de middagpauze

Artikel 306.

Te 14 uur wordt de voltallige vergadering heropend met het zingen van Psalm 143 : 1 en 5. De besprekingen over hetzelfde onderwerp worden voortgezet; ze worden op verzoek van commissie I onderbroken, opdat zij gelegenheid ontvangt voor beraad (zie art. 309).

Artikel 307.

De voorzitter van commissie II, ds Joh. Francke, vraagt verlof, inlichtingen op bepaalde punten te mogen inwinnen bij een broeder, naar wie de kerkeraad van Zwolle daartoe verwees. Dit wordt goedgevonden

Artikel 308.

In besloten zitting benoemt de synode, op voordracht van het moderamen en de voorzitters der

commissies, deputaten-financiëel voor de Theologische Hogeschool. In openbare zitting wordt medegedeeld, dat als zodanig benoemd zijn de broeders C. Lettinga, Amersfoort; J. A. Mulder, Baarn; H. Oosterhuis, Zuidwolde (Gr.) ; J. D. Oosterom, Groningen en T. Sikma, Kampen.

Artikel 309.

De bespreking, vermeld in art. 306, wordt voortgezet. Ds H. Bouma stelt voor, dat de synode zal besluiten, de ontvankelijk verklaarde bezwaarschriften in de „zaak-Kralingen" in behandeling op te nemen, alleen in zoverre als door de adressanten zou zijn (of worden) aangetoond, dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen op grond van Gods Woord en de kerkenordering de besluiten van de generale synoden van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 in de onderhavige zaak om 's Heren wil niet mag uitvoeren (zie art. 315).

Artikel 310.

Nadat is vastgesteld, dat hedenavond in verband met voortgaand beraad van commissie I geen zitting wordt gehouden, wordt gezongen Psalm 25 : 2 en gaat de assessor voor in dankgebed. De praeses sluit deze zitting.

Negenendertigste zitting, vrijdag 2 maart 1956.

Artikel 311.

De praeses opent de vergadering, laat zingen Psalm 92 : 7 en 8, leest Marcus 11 : 12-26 en gaat voor in gebed. Appèl nominaal wordt gehouden.

Artikel 312.

Benoeming van synodale deputaten

Nadat in besloten zitting daartoe is besloten, wordt in openbare zitting meegedeeld, dat de navolgende deputaten zijn benoemd, belast met uitvoering van onderscheiden synodebesluiten:

1. *Deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid* (art. 93) :
prof. C. Veenhof, Kampen (S); mr J. W. Bast, Meppel; ds H. Bouma, Assen; ds D. van Dijk, Groningen; notaris C. van Drimmelen, Barendrecht; mr dr L. Roeleveld, Scheveningen; T. Sikma, Kampen; J. H. Veenkamp, Amersfoort; mr H. de Wilde, Scheveningen;
secundi: mr P. A. C. Schilder, Assen; ds F. de Vries. 'sGravenhage-Oost.
2. *Deputaten voor radio-uitzending van kerkdiensten* (art. 78) : ds D. Vreugdenhil, Zwolle (S) ; ds O. W. Bouwsma, Kampen; A. Veltman, Kampen; C. C. de Vries, Hattem; ds J. Waagmeester, Hasselt;
secundus: D. W. L. Milo, Nunspeet.
3. *Deputaten voor informatie in betrekking tot „The Reformed Churches of New Zealand"* (art. 91) :
ds W. G. Visser, Utrecht (S) ; S. van Renssen, Utrecht; ds J. A. Vink, Amersfoort.
4. *Deputaten inzake de psalmberijming* (art. 127) :
ds J. J. de Vries, Zuidhorn (S) ; P. van Dijke, Breda; ds A. 1. Krijtenburg, Zaamslag; drs J. P. Lettinga, Kampen; W. Meijer, Groningen; D. W. L. Milo, Nunspeet; H. van der Schaaf, Amsterdam; ds J. Smelik, Groningen; secundi: J. van Doorne, Baarn; ds G. A. Hoekstra, Utrecht.
5. *Deputaten voor ontwerpen van een tekst in hedendaags Nederlands van de drie formulieren van enigheid en de liturgische formulieren* (art. 132) :
prof. drs L. Doekes, Kampen (S) ; dr J. Bosch, Kampen; ds J. Kamphuis, Rotterdam-Delfshaven; dr H. M. Mulder, Kampen; prof. C. Veenhof, Kampen; ds C. Vonk, Schiedam;
secundi: G. Booiij, Enschede; K. C. van Spronsen, Goes; ds G. Visee, Kampen.
6. *Deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken* (art. 137):
ds J. Meester, Amsterdam-Z. (S) ; ds F. A. den Boeft, Helpman; ds J. van Dijk, Schildwolde; ds

J. Hettinga, Harlingen; S. van Renssen, Utrecht; ds W. G. Visser, Utrecht; K. Wierenga, Helpman;
secundi: ds Jac. van Nieuwkoop, Scheveningen; G. Venhuizen, Middel-burg; ds J. A. Vink, Amersfoort; ds C. Vonk, Schiedam.

7. *Deputaten-financiëel voor de Theologische Hogeschool* (art. 234, zie ook art. 308) :
C. Lettinga, Amersfoort; J. A. Mulder, Baarn; H. Oosterhuis, Zuidwolde (Gr.); J. D. Oosterom, Groningen; T. Sikma, Kampen;
secundi: J. F. Arends, Enschede; notaris J. A. Maris, Molenaarsgraaf; A. Haitzma, Harlingen (zie art. 481).
8. *Commissie inzake de bijbelvertaling* (art. 181) :
ds Joh. Francke, Hogeveen (S) ; ds J. Faber, Deventer; ds K. de Hoop, Oldenzaal; ds J. C. Janse, Zutfen; ds B. Jongeling, Apeldoorn; drs J. P. Lettinga, Kampen; ds J. van Raalte, Harderwijk; ds G. Roukema, Ede; prof. H. J. Schilder, Kampen; ds W. G. Visser, Utrecht; ds I. de Wolff, Enschede; ds R. Brands, Bergentheim; ds J. van Dijk, Schildwolde; prof. dr H. J. Jager, Kampen; drs H. Venema, Roodeschool; ds J. J. Verleur, Lisse; ds J. R. Wiskerke, Schouwerzijl.
9. *Archief bewarende kerk: Groningen* (art. 34).
10. *Kerk voor toezicht op het archief der synoden: Bedum* (art. 35).
11. *Voor het uitschrijven van een bededag naar art. 66 K.O.:* de classis 's-Gravenhage.
12. *Accountantskantoor voor controle op het beheer door deputaten-financiëel der Theologische Hogeschool:* Accountantskantoor Van Dien, Van Uden & Co, te 's-Gravenhage (zie art. 481; vgl. Instructie depp.-fin., art. 7, g-1).
13. *Voor voorbereiding van de volgende synode:*
ds H. Vogel, Enschede (S) ; ds E. T. van den Bern, Amersfoort; ds H. Bouma, Assen; ds F. van Dijk, Heerenveen.

Artikel 313.

De synode handelt in besloten zitting over vaststelling der acta op een zeker onderdeel (art. 274-B).

Artikel 314.

In besloten zitting is vastgesteld, dat voor de heen en terugreis van br S. J. P. Goossens (zie art. 279) een ongevallenverzekering zal worden gesloten, en dat hij in Djakarta zijn passagebiljet zal kunnen betalen uit een aldaar door de synode hiervoor ter beschikking gesteld accreditief.

Artikel 315.

De besprekingen, vermeld in art. 309, worden hervat. Ds H. Bouma neemt zijn daar genoemde voorstel terug, verklarende, dat is gebleken, dat de meeste broeders instemmen met het voorgestelde, doch dat er bezwaren bestaan tegen een aparte uitspraak dienovereenkomstig (zie art. 318). Een aanvang wordt gemaakt met de bespreking van het eerste deel van het onderhavige rapport.

Artikel 316.

Aan het einde van de vijftiende synodeweek wordt gezongen Psalm 93 : 1 en 4, waarna de assessor het dankgebed uitspreekt en de praeses de vergadering sluit.

Veertigste zitting, dinsdag 6 maart 1956.

Artikel 317.

Om 10 uur opent de praeses deze zitting; hij laat zingen Psalm 69 : 7, leest Marcus 14 : 26-31 en gaat

voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken uit Zuid Holland slechts drie broeders aanwezig te zijn.

Artikel 318.

De bespreking van het eerste deel van het rapport over de bezwaarschriften van Rotterdam-Kralingen en Rotterdam-C. (zie art. 315) wordt voortgezet, onderbroken door de middagpauze en hervat in de middagzitting. die is aangevangen, in gelijke bezetting, met het zingen van Psalm 147: 6. Ook de avondvergadering, begonnen met het zingen van Psalm 141 : 4, 5 en 6, wordt aan deze bespreking gewijd. Om 21.15 uur wordt de vergadering geschorst op verzoek van de rapporteur, om aan commissie I gelegenheid te geven voor onderling beraad inzake de beantwoording van hetgeen in de eerste ronde, die bijkans 7 uur vergde, is te berde gebracht (zie art. 320). Na het zingen van Psalm 122 : 3 en Psalm 123 : 1 en dankgebed bij monde van de assessor volgt sluiting.

Eenenveertigste zitting, woensdag 7 maart 1956.

Artikel 319.

Nadat commissie 1 de gehele voor- en namiddag zich heeft beraden op de op haar rapport geuite kritiek, wordt de vergadering te ruim 19 uur heropend. De praeses laat zingen Psalm 139 : 1 en 2, leest Romeinen 15 : 1-13 en gaat voor in gebed. Bij appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synode van Noord Holland door slechts drie broeders is vertegenwoordigd.

Artikel 320.

Ds Jac. van Nieuwkoop maakt een aanvang met de beantwoording van het- geen is gezegd in eerste ronde over het door hem gelezen rapport (zie art. 318).

Artikel 321.

In besloten zitting wordt een brief d.d. 1 maart 1956 van ds C. van Venetië te Wormerveer besproken (zie art. 367). De vergadering wordt gesloten nadat is gezongen Psalm 33 : 11 en de assessor haar is voorgegaan in dankgebed.

Tweeënveertigste zitting, donderdag 8 maart 1956.

Artikel 322.

De vergadering wordt om 9 uur aangevangen met het zingen van Psalm 34 : 6 en 7, lezing van 1 Koningen 3 : 1-15 en gebed door de praeses. Bij het appèl nominaal blijkt, dat particuliere synoden van Groningen. en Noord Holland elk door slechts drie afgevaardigden zijn vertegenwoordigd.

Artikel 323.

De synode gaat over in besloten zitting.

Artikel 324.

Ds Jac. van Nieuwkoop zet zijn beantwoording, vermeld in art. 320, voort; op zijn verzoek krijgt commissie I gelegenheid, zich hedenmiddag verder te beraden (zie art. 326). Hierna wordt de morgenzitting beëindigd.

Artikel 325.

Om 19 uur heropent de praeses de vergadering. Er wordt gezongen Psalm 102 : 7, 8 en 9. Na lezing van Zacharia 4 gaat de praeses voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken uit Noord Holland slechts drie broeders aanwezig te zijn.

Artikel 326.

Drieënveertigste zitting, donderdag 9 maart 1956.

Artikel 327.

Te ruim 9 uur wordt de vergadering geopend met het zingen van Psalm 20 : 1 en 5. De praeses leest Psalm 20 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat uit Noord Holland slechts drie afgevaardigden aanwezig zijn.

Artikel 328.

De bespreking van donderdagavond (art. 326) wordt voortgezet. Zij wordt onderbroken door de middagpauze. In de middagzitting, die te 13.45 uur is aangevangen met het zingen van Psalm 71 : 10 en 11, en in welke de particuliere synoden van Noord Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg elk door slechts drie afgevaardigden zijn vertegenwoordigd, wordt de tweede ronde beëindigd.

Artikel 329.

De praeses sluit te 16 uur deze laatste zitting van de zestiende synodeweek, nadat gezongen is Psalm 22 : 1 en 12 en na dankgebed door de assessor.

Vierenveertigste zitting, dinsdag 13 maart 1956.**Artikel 330.**

Om 14 uur heropent de praeses de vergadering, hij verzoekt te zingen Psalm 119: 9 en 15, leest Micha 6 : 1-8, gaat voor in gebed en houdt appèl nominaal. Hierbij blijkt, dat de broeders A. Haitsma, D. Schotanus en J. Ottersberg zijn vervangen respectievelijk door de ouderlingen A. Smilde, A. Schilstra en J. Rus, die, wijl voor het eerst ter synode, instemming betuigen met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 331.

Ds Jac. van Nieuwkoop beantwoordt als rapporteur de opmerkingen die in tweede ronde van bespreking zijn gemaakt (zie art. 328). Hierna wordt de derde ronde van bespreking gehouden. Vervolgens wordt te 16.45 uur de vergadering geschorst voor beraad van commissie I (zie art. 333) .

Artikel 332.

De avondvergadering begint om 19 uur. Na het zingen van Psalm 121 : 1 en 2 wordt appèl nominaal gehouden; er kwam geen wijziging in de bezetting der synode.

Artikel 333.

Ds Jac. van Nieuwkoop beantwoordt de gemaakte opmerkingen (art. 331). Hierna wordt de bespreking van het eerste hoofdstuk van het rapport-Kralingen voorshands beëindigd; het tweede hoofdstuk komt in behandeling in eerste ronde. Commissie I krijgt tot woensdag 14 uur gelegenheid voor beraad.

Artikel 334.

De praeses sluit deze zitting, nadat gezongen is Psalm 72 : 1 en na dankgebed door de assessor.

Vijfenvestigste zitting, woensdag 14 maart 1956.**Artikel 335.**

Te 14 uur heropent de praeses de synode; hij verzoekt te zingen Psalm 91 : Heropening 7 en 8, leest Psalm 91 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken uit Friesland slechts drie broeders aanwezig.

Artikel 336.

Mededeling wordt gedaan van de volgende ingekomen stukken, die voor kennisgeving worden aangenomen:

1. bericht van de tot deputaten-financiëel voor de Theologische Hogeschool benoemde broeders, dat

- ze gaarne enig uitstel hebben voor het nemen van hun beslissing in dezen;
2. brief d.d. 6 maart 1956 van br G. Goossens te Djakarta aan het moderamen der synode;
 3. brief van br H. Kooistra te Opeinde in betrekking tot de behandeling van de „zaak-Kralingen"
 4. bericht van een aantal broeders omtrent aanvaarding van hun benoeming als deputaat dezer synode.

Artikel 337.

Een brief d.d. 7 maart 1956 van br E. Blok te Rotterdam-Kralingen bevat kritiek op een persverslag van een synodezitting. Op advies van het moderamen besluit de synode deze adressant te doen weten, dat zij niet verantwoordelijk is voor persverslagen.

Artikel 338.

Namens een door de classis Rotterdam benoemde deputatie verzoekt ds G. Hagens per brief d.d. 7 maart 1956, dat zij zal worden gehoord door commissie I op bepaalde door haar genoemde punten. De beslissing over dit verzoek wordt aangehouden.

Artikel 339.

Ds Jac. van Nieuwkoop vangt aan met de beantwoording van hetgeen in eerste ronde is opgemerkt over hoofdstuk II van het rapport-Kralingen (art. 333) ; hij komt hiermede niet gereed, daar de vergadering in verband met de hedenavond te houden bidstond voor het gewas om 5 uur moet worden beëindigd (zie art. 343).

Artikel 340.

Ds Joh. Francke handhaaft zijn tijdens de besprekingen geuit verzoek, de deputatie der classis Rotterdam (art. 338) te horen. In stemming komt het verzoek der deputatie, te mogen worden aangehoord. Het wordt niet ingewilligd, aangezien 12 broeders vóór stemden (onder wie ds J. Hettinga, die hiervan aantekening verzocht) en 16 tegen, terwijl 2 zich van stemming onthielden; de éne hoogleraar adviseerde vóór, de andere tegen inwilliging. Eén van de tegenstemmers stelt voor, dit besluit nog niet uit te voeren, maar de gelegenheid open te laten, er in een volgende zitting op terug te komen. Aldus wordt goedgevonden.

Artikel 341.

Na het zingen van Psalm 17 : 3 en dankgebed door de assessor volgt sluiting.

Zesenvertigste zitting, donderdag 15 maart 1956.

Artikel 342.

De praeses opent de vergadering om 9 uur. Hij laat daarbij zingen Psalm 122: 2 en 3, leest Jesaja 32 : 14-18 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synode van Noord Holland door slechts twee afgevaardigden is vertegenwoordigd.

Artikel 343.

Ds Jac. van Nieuwkoop voltooit de blijkens art. 339 aangevangen beantwoording, waarna de tweede ronde van bespreking begint. Op verzoek van commissie I wordt deze ronde onderbroken, opdat deze commissie gelegenheid ontvangt voor overleg met het moderamen over de methode van behandeling van heel deze zaak. Op voorstel van het moderamen wordt de vergadering hiertoe geschorst tot 17 uur.

Artikel 344.

Om 17 uur wordt de vergadering voortgezet na het zingen van Psalm 60 : 7. Bij het appèl nominaal blijkt, dat ds S. S. Cnossen is vervangen door ds D. van Dijk, die, voor het eerst ter synode, door op te staan instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 345.

De praeses deelt mede, dat, als resultaat van het overleg tussen commissie I en het moderamen (zie

art. 343), commissie I haar voorstellen in de aanhangige zaak terugneemt, en nieuwe voorstellen wenst in te dienen, die met betere vrucht behandeld zouden kunnen worden. Daartoe heeft commissie I de samenwerking met het moderamen verzocht.

De vergadering staat dit toe. Besloten wordt, zo mogelijk a.s. woensdag weer samen te komen.

Artikel 346.

Na het zingen van Psalm 17 : 3 en dankgebed door de assessor volgt sluiting. assessor, sluit de praeses deze laatste vergadering van de zeventiende synodeweek.

Zevenenveertigste zitting, dinsdag 5 juni 1956.

Artikel 347.

Te 10 uur opent de praeses de vergadering. Hij laat zingen Psalm 79 : 4 en 7, leest Jeremia 30 : 13 - 24 en gaat voor in gebed. Vervolgens verwelkomt hij de leden der vergadering en deelt mede, dat deze zitting langer werd uitgesteld dan aanvankelijk in de bedoeling lag, zulks tengevolge van ziekte van ds Jac. van Nieuwkoop, voorzitter van commissie I, en rapporteur inzake de bezwaarschriften van de kerkeraden van Rotterdam-Kralingen en Rotterdam-C.

Het moderamen zag zich genoodzaakt ds Jac. van Nieuwkoop op zijn verzoek te ontheffen van de hem opgedragen taak. Voorts was de overkomst van br S. J. P. Goossens naar Nederland een verhindering voor voltallige synodesamenkomsten, daar commissie II genoemde broeder diende te horen. Het moderamen oordeelde in verband met een en ander de zittingen te moeten verdagen tot heden.

Artikel 348.

Bij het appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synoden van Friesland, Appèl Drenthe, Zuid Holland en Zeeland, Noord Brabant en Limburg, elk door slechts nominaal drie afgevaardigden vertegenwoordigd zijn. Van de broeders A. Haitsma en J. van Katwijk is schriftelijk, van br Jac. Stout mondeling bericht ontvangen, dat zij en hun respectievelijke vervangers verhinderd zijn, de synode bij te wonen. Ds Jac. van Nieuwkoop is vervangen door ds G. Janssen, die, voor het eerst ter vergadering, zijn instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 349.

Mededeling wordt gedaan van de volgende ingekomen stukken:

- a. de boekhouder van de Gereformeerde Kerk te Enschede meldt de ontvangst van het batig saldo van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, groot *f* 1350,24 (zie art. 273b, 2) ; dit wordt voor kennisgeving aangenomen;
- b. de door de synode tot deputaten-financiëel benoemde broeders zonden elk voor zich bericht van aanvaarding dezer benoeming; de synode neemt hiervan dankbaar nota, en zal van commissie III nader advies ontvangen over wat tenslotte in deze zaak nog is te verrichten (zie art. 365) ;
- c. br C. C. de Vries te Hattem, die vertaalwerk ten behoeve van de synode verrichtte, verzoekt daarvoor de rapporten over de „zaak-S. J. P. Goossens" te mogen ontvangen; de synode spreekt uit, hieraan niet te kunnen voldoen, aangezien het vertrouwelijke rapporten betreft, bestemd voor besloten zittingen;
- d. de kerkeraad van Hattem deelt mede, dat hij besloot een van hem verwachte bijdrage voor bekostiging van de reis van br S. J. P. Goossens, die deze op verzoek der synode maakte. niet te zullen geven; dit wordt voor kennisgeving aangenomen;
- e. br G. A. Bons te Dordrecht verzoekt spoedige toezending van de uitspraak der synode in betrekking tot zijn beroepschrift; hieraan zal worden voldaan;
- f. de kerkeraad van Maassluis verzoekt de synode, zich te onthouden van een uitspraak in de „zaak-Kralingen", en de kerken te adviseren de kerk te Kralingen te behandelen zoals deze werd behandeld vóór 1952; dit wordt ter kennisneming aangenomen;
- g. de kerkeraad van Rotterdam-C. verzoekt uitspraak over hetgeen door hem in zijn bezwaarschrift is gevraagd; dit wordt ter kennisneming aanvaard.

Artikel 350.

Aan H. M. de Koningin is op Haar verjaardag het volgende telegram verzonden:

Aan Hare Majesteit de Koningin
te Soestdijk.

Het moderamen der generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland te Enschede biedt Uwe Majesteit de zegenwens der kerken aan, onder eerbiedige betuiging van aanhankelijkheid en trouw en met de oprechte bede, dat Uwe Majesteit voor Haar Huis en volk gespaard mag blijven en mag delen in de onmisbare gemeenschap Gods door Christus' kruisoffer en voor de uitoefening van Haar koninklijke ambt naar de wil Gods alle bekwaamheid mag ontvangen van de God aller genade.

VOGEL, praeses, Enschede.

Artikel 351.

Naar aanleiding van de in art. 350 genoemde gelukwens is de volgende brief ontvangen:

Aan het Moderamen der Generale Synode van de Gereformeerde Kerken
in Nederland.

Hare Majesteit de Koningin heeft mij opgedragen U vriendelijk dank te zeggen voor Uw aller gelukwensen ter gelegenheid van Haar verjaardag.

De Particulier Secretaris van Hare Majesteit de Koningin,
w.g. W. J. Baron van Heeckeren van Molecaten.

Artikel 352.

In besloten zitting wordt over een ingekomen stuk gehandeld. Naar aanleiding van een verzoek om regeling voor loonderving door een broeder, die enige tijd als plaatsvervanger ter synode zitting had, zal aan de betrokkene worden geantwoord, dat eventuele vergoeding voor loonderving door de afvaardigende vergadering dient te worden geregeld, niet door de vergadering tot welke iemand is afgevaardigd.

Artikel 353.

Ds S. S. Nossen leest als huidige rapporteur van commissie I haar nieuwe voorstellen in betrekking tot de bezwaarschriften van de kerkeraden van Rotterdam-Kralingen en Rotterdam-C. (zie eerder art. 345). Hierna volgt de middagpauze.

Artikel 355.

De middagzitting wordt aangevangen met het zingen van Psalm 40 : 8. Bij het appèl nominaal blijkt geen verandering in de bezetting der synode te zijn gekomen.

Artikel 355a.

Bespreking der voorstellen in de „zaak Kralingen”

De nieuwe voorstellen van commissie I (zie art. 353) komen in bespreking. Bij de eerste ronde dient ds C. Vonk een voorstel in, dat na vermenigvuldiging ter hand gesteld zal worden aan de leden der synode en waarvan hij opname verzoekt in de acta; het is vermeld in art. 355b.

Artikel 355b.

Ds C. Vonk stelt voor: dat de generale synode van Enschede ingevolge haar roeping (art. 31 K.O.) antwoorde op de klachten van de kerkeraden van Rotterdam-C. en van Rotterdam-Kralingen en dat zij dit doe als volgt:

A. De generale synode van Enschede ziet zich door de kerkeraad van Rotterdam-C., op blz. 5 van zijn appèlschrift, het verzoek voorgelegd, „uit te spreken, dat besluit sub I, art. 186, 2e reeks, acta blz. 144 van de generale synode van Kampen 1951 dient te vervallen”.

De kerkeraad van Rotterdam-C. heeft hiermede het oog op de uitspraak van de Kamper synode: „dat

de classis Rotterdam wel heeft toe te zien, of de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen haar uitspraak van 22 juni 1951 nu aanstonds naar art. 31 K.O. voor vast en bondig houdt".

Tegen deze uitspraak heeft de kerkeraad van Rotterdam-C. drie bezwaren aangevoerd op bladz. 6 van zijn appèlschrift.

Zijn *eerste* bezwaar luidt aldus: „daar in strijd met art. 30 K.O. een uitspraak is gedaan over een uitspraak van de classis Rotterdam d.d. 22 juni 1951, zonder dat deze uitspraak op wettige wijze aan de generale synode werd voorgelegd".

De synode heeft dit bezwaar onderzocht en het juist bevonden. Tegen de uitspraak der classis Rotterdam van 22 juni 1951 blijkt nl. ter particuliere synode van datzelfde jaar geen klacht te zijn ingekomen. Dit zou ook niet mogelijk geweest zijn, daar deze particuliere synode reeds op 13 juni van het jaar 1951 geopend was en haar agenda vastgesteld had. Door deze particuliere synode is over genoemde classicale uitspraak van 22 juni 1951 geen uitspraak gedaan, zodat daarover niemand zich op wettige wijze, naar art. 31 K.O., bij de Kamper synode van dat jaar heeft kunnen beklagen.

Het *tweede* bezwaar, dat de kerkeraad van Rotterdam-C. tegen de zo-even aangehaalde uitspraak van de generale synode van Kampen 1951 aanvoert, luidt aldus: „daar niet is aangetoond, dat deze zaak in de mindere vergadering niet kon worden afgehandeld".

De synode heeft dit bezwaar eveneens onderzocht en bevonden, dat het zich inlaten der synode van Kampen 1951 met de uitspraak van de classis Rotterdam van 22 juni 1951 evenmin gerechtvaardigd werd door art. 30 K.O. als dit inhoudt, dat men in meerdere vergaderingen wel zal mogen handelen over hetgeen in mindere vergaderingen niet heeft afgehandeld kunnen worden, aangezien gebleken is, dat vóór de generale synode van Kampen 1951 de bewuste classicale uitspraak op geen particuliere synode van Zuid Holland had gediend en het derhalve ook nog niet aan de generale synode van Kampen had kunnen blijken, dat zij te doen had met een zaak, welke op de mindere vergadering, nl. de particuliere synode van Zuid Holland, niet afgehandeld had kunnen worden; terwijl voorts de classicale uitspraak van 22 juni 1951 evenmin geacht kon worden een der zaken te zijn, welke tot alle kerken in het gemeen behoren. Zo heeft dan art. 30 K.O. aan de generale synode van Kampen 1951 niet het recht vermogen te geven zich met de betreffende uitspraak der classis Rotterdam in te laten.

Het *derde* bezwaar, dat de kerkeraad van Rotterdam-C. tegen het gewraakte Kamper synodebesluit inbrengt, luidt: „daar ten overvloede het classisbesluit van 22 juni 1951 niet kan worden aangemerkt als een bevestiging van eerder door de classis Rotterdam genomen besluiten".

De synode heeft bij haar onderzoek ook dit bezwaar juist bevonden. Met deze voorgaande classicale besluiten heeft de kerkeraad van Rotterdam-C. nl., *blijkens* zijn appèlschrift, bladz. 5, het oog op wat door de classis Rotterdam op 21 juni 1950 en 9 maart 1951 is besloten. Van deze beide besluiten nu kan het classicale besluit van 22 juni 1951 inderdaad niet als een blote herhaling en alzo slechts als een bevestiging worden beschouwd, aangezien laatstgenoemd besluit van een ander karakter was dan de beide genoemde voorafgaande en wel ten eerste blijkens de eigen classicale uitspraak van 29 sept. 1950, dat de bezwaarde broeders ten onrechte van mening waren, dat het advies van 21 juni 1950 als een zekere voorwaarde zou gelden om tot een samenspreking te komen, ten tweede blijkens de eigen bewoordingen van het besluit van 9 maart 1951, welke in het geheel niet die van een bindende uitspraak zijn geweest, welke aan de kerkeraad van Kralingen werd opgelegd, en ten derde blijkens de eigen tekst der classicale uitspraak van 22 juni 1951, welke alsdan niet meer, gelijk de beide voorgaande besluiten, gewaagt van een „fout" of „verkeerde handeling", doch o.a. van „schuldige nalatigheid" bil de kerkeraad van Kralingen en van „de eis des Heren", dat de kerkeraad „onder schulderkenning aan de Here en de gemeente te Kralingen" de verschuldigde daad der intrekking verrichte. Dit consciëntie-bindende karakter droegen de voorgaande besluiten niet, waarom men derhalve niet zeggen kan, dat het classisbesluit van 22 juni 1951 slechts iets ouds was, nl. slechts een bevestiging van eerder genomen besluiten.

Voorts ziet de generale synode van Enschede zich in hetzelfde appèlschrift ook het verzoek voorgelegd, de uitspraak der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, vermeld op pag. 78 en 79 onder art. 144 1, te vervallen te verklaren (appèlschrift Rotterdam-C., blz. 4).

De kerkeraad van Rotterdam-C. heeft hiermee het oog op de afwijzende uitspraak van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 op de klacht van de kerkeraad van Kralingen tegen de in het hier voorgaande reeds besproken uitspraak der generale synode van Kampen 1951, als zou deze generale synode in strijd met art. 30 K.O. hebben gehandeld (acta Kampen art. 186, bladz. 144, uitspraak 1) .

De kerkeraad van Rotterdam-C. heeft zijn bezwaar tegen deze afwijzing door de generale synode van

Berkel en Rodenrijs 1952 ter sprake gebracht bij zijn beoordeling van de gewraakte Kamper uitspraak. Dit bezwaar was, dat het classicaal besluit van 22 juni 1951 niet als een blote bevestiging van voorgaande besluiten had mogen zijn beschouwd, hetgeen nl. door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, blijkens haar acta art. 144, bladz. 79, onder overwegende, was geschied.

Aangezien de synode van Enschede het laatstbedoelde bezwaar van de kerkeraad van Rotterdam-C. reeds besproken en als geldig heeft erkend in het hier voorafgaande, besluit zij thans aan het tweeledig verzoek van de kerkeraad van Rotterdam-C., nl. ten aanzien van de door deze kerkeraad gewraakte uitspraken van de generale synode van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952, te voldoen, spreekt zij derhalve uit, dat de uitspraak der generale synode van Kampen 1951 (acta art. 186, pag. 144, sub I), alsmede de uitspraak van de generale synode van Berkel (acta art. 144, pag. 79), niet alzo moeten zijn gedaan, verklaart zij deze uitspraken voor vervallen en willicht zij het verzoek van de kerkeraad van Rotterdam-C. in zijn appèlschrift, bladz. 4, om laatstbedoelde uitspraak door een andere te vervangen in diër voege in, dat zij uitspreekt, dat de kerkeraad van Kralingen zich tegen de uitspraak van de synode van Kampen 1951 (acta art. 186, pag. 144, sub I) terecht op grond van art. 30 K.O. beklaagd heeft.

De generale synode van Enschede ziet zich vervolgens door de kerkeraad van Rotterdam-C., op bladz. 11 van zijn appèlschrift het verzoek voorgelegd uit te spreken, dat „het besluit van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 I ten 3e van art. 144 niet voor vast en bondig kan worden gehouden”.

De kerkeraad van Rotterdam-C. heeft hiermee op het oog de uitspraak der synode van Berkel en Rodenrijs 1952 naar aanleiding van een klacht van de kerkeraad van Kralingen tegen uitspraak II van de Kamper synode (te vinden acta art. 186 bladz. 144), welke aldus luidde: „dat zij op korte termijn de, haar door de ook door haarzelf aanvaarde rapporten der visitatoren en door bij haar ingezonden klaagschriften bekend geworden, bezwaren der broeders en zusters te Rotterdam-Kralingen dient te behandelen, hetgeen zij 5 jan. 1951 besloot te zullen doen”.

Tegen deze uitspraak voert de kerkeraad van Rotterdam-C. de volgende overwegingen als bezwaren aan:

dat art. 44 K.O. de taak van visitatoren beperkt tot werkzaamheden binnen de ^{te} visiteren kerken;

dat art. 44 K.O. niet de weg opent voor een classisvergadering om aan de hand van een eventueel visitatierapport interne zaken van een plaatselijke kerk te behandelen en terzake besluiten te nemen;

dat een visitatierapport, indien dit al wordt ingediend, zich heeft te beperken tot de mededeling, dat visitatie is gedaan zonder over eventueel aan--getroffen moeilijkheden verslag te doen;

dat derhalve een visitatierapport nimmer een weg is, laat staan een wettige weg, om zaken in een classis te behandelen;

dat de klaagschriften, die door de bezwaarde broeders en zusters te Kralingen werden ingediend, blijkens hun inhoud geen appèlschriften waren naar art. 31 K.O., welk middel aan gemeenteleden het recht geeft zich op een meerdere vergadering te beroepen over een *uitspraak* van de mindere vergadering en niet over allerlei grieven, moeilijkheden, enz. .

De generale synode is van oordeel, dat zij niet geroepen is over het onderwerp: de visitatie-in-het-algemeen uitspraken te doen, maar op de onderhavige zaak wel mag toepassen de in de gereformeerde kerken geldende regel, dat klachten over de uitspraak van een kerkeraad ter kennis van de classis dienen te worden gebracht in de weg van art. 31 K.O., zijnde dit de enige weg van appèl.

Voorts is zij van oordeel, dat het in het verzoek van de kerkeraad van Rotterdam-C. onder e genoemde bezwaar als juist moet worden erkend, daar de betreffende klaagschriften (te weten: een schriftuur van 31 maart 1950 van br E. Blok aan de classis Rotterdam; een schriftuur d.d. 15 juli 1950 van een aantal bezwaarden uit de kerk te Kralingen aan de classis en een schriftuur van 21 aug. 1950 van 4 broeders uit de kerk te Kralingen aan de classis) niet als appèlschriften naar art. 31 K.O. kunnen worden aangemerkt.

Bij haar onderzoek is het de synode gebleken, dat er in de zaak der „visitatie” zowel door deze als gene onregelmatigheden zijn begaan; dat de uit de „rapporten” die naar aanleiding hiervan aan de classis werden uitgebracht, bekend geworden bezwaren der broeders en zusters te Kralingen geen grond konden vormen voor de uitspraak der generale synode van Kampen 1951, dat de classis deze bezwaren diende te behandelen; en dat de uit de „klaagschriften” aan de classis bekend geworden bezwaren der broeders en zusters te Kralingen evenmin een grond konden vormen voor de uitspraak van een generale synode, dat de classis deze bezwaren diende te behandelen.

Derhalve spreekt de synode uit, dat de generale synode van Kampen 1951 ten onrechte uitsprak, dat de classis Rotterdam de bij haar door de visitatierapporten en klaagschriften bekend geworden bezwaren der broeders en zusters te Kralingen diende te behandelen, en verklaart zij :

1e. het besluit van de generale synode van Kampen 1951 acta art. 186, pag. 144 sub „spreekt uit II” voor vervallen, en derhalve

2e. ook het besluit van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 acta art. 144 I 3e, evenwel met deze restrictie, dat de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 er terecht op heeft gewezen, dat de kerkeraad van Kralingen de gewraakte uitspraak van de Kamper synode niet correct heeft voorgesteld, in zover de Kamper synode er niet van uitging, dat een classis alles wat zij wist, behandelen moest, doch alleen hetgeen zij via visitatierapporten en klaagschriften wist.

De generale synode van Enschede ziet zich voorts door de kerkeraad van Rotterdam-C., op bladz. 16 van zijn appèlschrift, het verzoek voorgelegd, „art. 144 van Berkel '52 punt I ten 4e te willen vervallen verklaren en hiervoor in de plaats uit te spreken, dat de kerkeraad van Kralingen terecht constateerde, dat de classis Rotterdam en de visitatoren heersten over de kerk van Kralingen”.

De kerkeraad van Rotterdam-C. heeft hiermee op het oog de uitspraak der synode van Berkel en Rodenrijs 1952, „dat de kerkeraad van Kralingen ten onrechte de classis en visitatoren beschuldigt van een heersen over de kerk van Kralingen”.

Tegen deze uitspraak voert de kerkeraad van Rotterdam-C. verscheidene bezwaren aan als b.v. dat het zich inlaten van visitatoren met Kralingse zaken zonder dat zij daarbij de geldende regels in acht namen, ten onrechte visitatie is genoemd; dat buiten de kerkeraad om bespreking gevoerd werd met bezwaarden, waarvan de kerkeraad eerst ter classis vernam; dat de classis het advies van visitatoren goedkeurde en op grond van hun rapporten bindende besluiten nam.

De synode heeft deze bezwaren onderzocht en heeft bevonden, dat op appèl van de kerkeraad van Rotterdam-C. de particuliere synode van Zuid Holland 1951 reeds 1 aug. 1951 een uitspraak heeft gedaan, waardoor het optreden van visitatoren en classis gegispt werd. Het is haar gebleken, dat de classis Rotterdam desondanks in de door genoemde particuliere synode afgekeurde richting is voortgegaan.

Daarna is de classis Rotterdam evenwel bij de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 in appèl gegaan en deze sprak uit, dat de uitspraak der particuliere synode van Zuid Holland 1952 „dat visitatoren zonder verzoek van de kerke-raad van Kralingen in deze zaak gemengd waren” in strijd met de feiten was.

Aan de synode is evenwel gebleken, dat tussen tweeërlei optreden van visitatoren moet onderscheiden worden, nl. *ten eerste* zouden zij als zekere vertrouwensmannen aanwezig zijn bij een samenspreking tussen br E. Blok en de kerkeraad van Kralingen op 23 maart 1950, waartoe de kerkeraad evenwel niet zelf uitnodigde, maar aan br E. Blok verzocht de beide broeders uit te nodigen en welke samenspreking bovendien in het geheel niet is doorgegaan, doch *ten tweede* hebben zij op 15 maart 1950 een samenspreking gehad met 40 leden der gemeente te Kralingen, waartoe zij door deze leden bij schrijven van 9 maart 1950 varen uitgenodigd, waarvan zij aan de kerkeraad eerst bij schrijven van 14 maart 1950 kennis gaven, en waarvan de kerkeraad eerst in zijn vergadering van 16 maart 1950 kennis kon nemen. Het verzoek is dus uitgegaan van de 40.

Wel is het waar dat visitatoren in genoemd schrijven van 14 maart 1950 tevens ook aan de kerkeraad een onderhoud hebben voorgesteld, waarop de kerkeraad inderdaad is ingegaan bij schrijven van 18 maart 1950, zodat dit onderhoud op 23 maart 1950 kon plaats vinden.

De synode kan derhalve de uitspraak der particuliere synode van Zuid Holland d.d. 1 aug. 1951 niet als in strijd met de feiten beschouwen, en verklaart de desbetreffende uitspraak der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 voor onjuist en vervallen.

De generale synode van Enschede ziet zich eveneens door de kerkeraad van Rotterdam-C., op bladz. 19 van zijn appèlschrift, het verzoek voorgelegd, de uitspraak in art. 144 punt IV bladz. 83 der acta van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 voor vervallen te verklaren.

De kerkeraad van Rotterdam-C. heeft hiermee het oog op de uitspraak van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, „dat bewezen is, dat de particuliere synode van Zuid Holland van juni 1952 niet juist heeft geoordeeld, toen zij uitsprak, dat in het onderhavige geval van appèl naar art. 31 K.O. geen sprake was en dat de classis Rotterdam zich mengde in zaken, die niet wettig ter tafel waren gebracht; en dat derhalve genoemde uitspraak niet voor vast en bondig behoort gehouden te worden”.

De generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 had bij deze uitspraak het

uitspraak het oog op de uitspraak van de classis Rotterdam van 22 juni 1951.

De kerkeraad van Rotterdam-C. wijst er op, dat laatstgenoemde classicale uitspraak niet tot stand was gekomen in de weg van art. 31 K.O., daar de geschriften d.d. 31 maart 1950 van br E. Blok en van 15 juli 1950 en 22 aug. 1950 van br E. Blok en anderen niet als appèlschriften naar art. 31 K.O. t.a.v. de zaak, waarover het classicale besluit van 22 juni 1951 (nl. de berusting in de ambtsneerlegging van ouderling E. Blok) liep, kunnen worden beschouwd, gelijk dit aan de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 door de classis Rotterdam was geschreven, hetwelk genoemde synode constateerde in art. 144, III, bladz. 83 harer acta.

De synode heeft deze zaak onderzocht en heeft moeten constateren, dat de uitspraak der classis Rotterdam van 22 juni 1951 niet ingevolge appèl maar via visitatierapporten tot stand is gekomen, zodat de synode de onjuistheid van de gewraakte uitspraak der particuliere synode van Zuid Holland niet met de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 kan achten bewezen te zijn, en derhalve de betreffende uitspraak van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 voor vervallen verklaart.

Het hieraan verbonden verzoek van de kerkeraad van Rotterdam-C. willigt de synode van Enschede niet in, nl. uit te spreken dat het besluit van 22 juni 1951 door de classis Rotterdam niet had mogen zijn genomen, aangezien na laatstgedane uitspraak de uitspraak der particuliere synode van Zuid Holland 1951 d.d. 1 aug. 1951 wederom van kracht is en voldoende kan geacht.

De generale synode van Enschede ziet zich tenslotte door de kerkeraad van Rotterdam-C., op bladz. 19 van zijn appèlschrift, een bezwaar voorgelegd „tegen art. 144 V A (pag. 84 van de acta) van de synode van Berkel 1952", door middel van adhaesiebetuiging „aan het gravamen, dat de kerkeraad van Apeldoorn aan U richtte".

De synode besluit, hiermee rekening te zullen houden bij de behandeling van het gravamen van laatstgenoemde kerkeraad.

Eindelijk besluit zij van haar uitspraken en besluiten n.a.v. het appèlschrift van de kerkeraad van Rotterdam-C. aan deze kennis te geven alsmede aan de eerstvolgende classis Rotterdam en particuliere synode van Zuid Holland.

B. De generale synode van Enschede ziet zich een schrijven voorgelegd door de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen, hetwelk deze als appèlschrift heeft voorgelegd aan de particuliere synode van Zuid Holland 1955, maar hetwelk hij uit vrees anders eens te laat te zijn, door langer uitblijven van een uitspraak dezer particuliere synode onveranderd eveneens aan de generale synode van Enschede voorlegde.

De synode besluit na kennisneming en onderzoek aan de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen het volgende schrijven te richten:

Eerwaarde broeders,

U hebt met begeleidend schrijven een appèlschrift van U, dat te dienen had op de particuliere synode van Zuid Holland 1955, aan onze vergadering toegezonden met verzoek, zo nodig Uw daarin vervatte bezwaren „tegen de uitspraken van de generale synoden van Kampen en Berkel als bezwaren te willen beschouwen en behandelen, welke rechtstreeks aan de generale synode van Enschede ter behandeling en bemiddeling worden voorgelegd".

Wij willen U niet verhelen, dat Uw stuk als revisieverzoek ernstige gebreken vertoont, aangezien het als appèlschrift aan de particuliere synode van Zuid Holland is opgesteld, doch thans zonder meer a's revisieverzoek bij de generale synode van Enschede ter tafel is gelegd, ten gevolge waarvan deze synode zelf dient uit te zoeken, welke argumentatie tot revisie wordt aangevoerd en tegen welke besluiten of uitspraken der generale synoden van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 deze argumentatie bedoeld is.

Aangezien nu in Uw stuk kennelijk van twee zaken revisie wordt verzocht nl. van de besluiten van genoemde synode van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 die betrekking hadden *ten eerste* op de berusting in de ambtsneerlegging door br E. Blok en *ten tweede* op de visitatie door de predikanten G. Hagens en D. K. Wielenga, en aangezien deze beide zaken al reeds aan onze vergadering ter beoordeling zijn voorgelegd door de kerkeraad van Rotterdam-C., heeft de synode gemeend er mede te mogen volstaan, dat aan U een afschrift wordt toegezonden van hetgeen zij naar aanleiding van het appèlschrift van de kerkeraad van Rotterdam-C. besloot en uitsprak.

Artikel 355c.

Bespreking De rapporteur, ds S. S. Cnossen, alsmede de nieuwe voorzitter van commissie I, ds W. Vreugdenhil, beantwoorden de in eerste ronde gemaakte opmerkingen over de voorgelegde conclusies (zie art. 358).

Artikel 356.

Nadat is vastgesteld, dat hedenavond noodzakelijk commissiewerk zal worden verricht, wordt de vergadering gesloten na het zingen van Psalm 68 : 1 en 4 en na dankgebed bij monde van de assessor.

Achtenveertigste zitting, woensdag 6 juni 1956.

Artikel 357.

Nadat deze zitting is aangevangen met het zingen van Psalm 27 : 5, leest de praeses Jeremia 31 : 1-9 en gaat hij haar voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat in de bezetting der synode geen wijziging is gekomen.

Artikel 358.

Ds S. S. Cnossen, rapporteur voor commissie I, voltooit de beantwoording van de sprekers in de eerste ronde (art. 355e). De tweede ronde wordt daarop begonnen doch niet voltooid vanwege de middagpauze (art. 360).

Artikel 359.

Om 14 uur wordt de vergadering voortgezet, nadat is gezongen Psalm Middag-72 : 4. Thans is ook een vierde afgevaardigde van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg tegenwoordig; voor het overige is er geen wijziging in de samenstelling der vergadering gekomen.

Artikel 360.

De bespreking over de aanhangige zaak wordt voortgezet, waarna de rapporteur wederom van antwoord dient, daarin gesteund door de voorzitter van commissie I. Hierop volgt een derde ronde van bespreking. Als deze is voltooid, vraagt de rapporteur gelegenheid voor kort beraad met de commissie in verband met een enkele suggestie voor wijziging der redactie van de voorstellen. In verband daarmee wordt de vergadering te 17 uur geschorst.

Artikel 361.

Om 19 uur heropent de praeses de vergadering. Gezongen wordt Psalm 17 : 3 en 4; de vergadering blijkt op gelijke wijze bezet als gedurende de middagzitting.

Artikel 362a.

Ds S. S. Cnossen beantwoordt als rapporteur van commissie I hetgeen in de laatste ronde van bespreking is naar voren gebracht. Hij brengt een correctie aan in de redactie van het voorstel. Vervolgens wordt goedgevonden, dat het commissoriale voorstel het eerst in stemming zal worden gebracht. Met 15 tegen 2 stemmen, bij 9 onthoudingen, terwijl ook de beide hoogleraren zich van praeadvies onthielden, wordt op verzoek van ds C. Vonk goedgevonden, dat ook de afgevaardigden van Zuid Holland keurstem mogen uitbrengen. Ds Joh. Francke verzoekt aantekening in de acta, dat hij tegen heeft gestemd. Hierna komt het voorstel der commissie in stemming. Het wordt, na gunstig advies van de beide hoogleraren, met 24 tegen 6 stemmen aangenomen. Professor H. J. Schilder verzoekt aantekening, dat hij zich onthield van advies over het eerste gedeelte van „van oordeel I" (de concessieve zin: „al weigerde hij. . .") , daar de formulering van dit onderdeel hem niet genoeg doorzichtig is. Ds Joh. Francke verzoekt aantekening, dat hij zich van keurstem onthield ten aanzien van hetzelfde onderdeel en met gelijke motivering. De ouderlingen Jac. G. van Oord en G. van der Leeden verzoeken aantekening, dat zij tegen het voorstel stemden. Het besluit der synode luidt, gelijk in art. 362b en c is vermeld.

Artikel 362b.

Besluit over de „zaak-Kralingen"

De generale synode,

kennis genomen hebbende van

een d.d. 11 juni 1955 door de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen tot haar gerichte missive,

1. ten aanzien waarvan deze synode, blijkens art. 185 van haar acta in verband met art. 180g, vaststelde, dat daarin door genoemde kerkeraad wordt aangedrongen op herziening van de uitspraak van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 144, IV en V B), waarin in stand gehouden wordt de uitspraak van de generale synode van Kampen 1951 (acta art. 186, 2e reeks, blz. 144, onder I), in betrekking tot welke uitspraken genoemde kerkeraad haar mededeelt, ze „niet voor vast en bondig te houden”; en
2. waarin wordt verzocht de volgende uitspraken te doen:
 - „a. dat het optreden van visitatoren onrechtmatig is geweest, omdat dit optreden niet was gefundeerd in art. 44 K.O. of enig ander artikel van de K.O., en dat voorts daarbij niet in acht genomen zijn de voor kerkvisitatie door de Classis Rotterdam vastgestelde regelen;”
 - „b. dat dientengevolge visitatoren niet op de classis terecht zijn gekomen met een tweetal „visitatie-rapporten”;”
 - „c. dat uit het vorenstaande volgt, dat de Classis onrechtmatig, in strijd immers met de K.O., handelde door het beleid van visitatoren goed te keuren;”
 - „d. dat de Classis voorts in strijd met elke rechtsregel, neergelegd in de K.O., handelde, door het middels deze, op onrechtmatige wijze tot stand gekomen zijnde visitatierapporten op haar tafel neergelegde feiten en mededelingen te beschouwen en te behandelen als ware het bezwaar- of appèlschriften in de zin van art. 31 K.O. :”
 - „e. dat de Generale Synodes van Kampen en Berkel, welke de Classis Rotterdam op haar heilloze weg volgden, door eveneens die visitatierapporten als rechtens tot stand gekomen schrifturen te aanvaarden, evenzeer onrechtmatig, immers niet conform de bepalingen der K.O., hebben gehandeld en ten onrechte van de Kerk van Kralingen het voor vast en bondig houden van het Classisbesluit van Juni 1951 hebben gevorderd, welk Classisbesluit was geboren uit en alleen verklaard kon worden door de ten onrechte op haar tafel gebrachte visitatierapporten;”
 - „f. dat, nu ten onrechte dit voor vast en bondig houden is gevorderd, daarmee tevens aan de Classis Rotterdam, of welke andere kerkelijke vergadering ook, dat *niet* voor vast en bondig houden dus in generlei vorm rechtsgrond kan zijn om uit te spreken, dat het verband met onze Kerk dient te worden verbroken;”
 - „g. dat, zelfs al zou de Kerk van Kralingen ten onrechte bedoelde Synode-besluiten niet voor vast en bondig gehouden hebben - des neen - dit nog geen grond kan zijn tot het door de Classis in haar vergadering van 23 Februari 1955 genomen besluit, waartegen dit beroepschrift zich richt;”

constaterende,

1. dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen in deze missive een beschrijving geeft van het geval, waarvoor hij kwam te staan, en van de handelingen, welke hij in verband daarmee heeft verricht;
2. dat uit de ter beschikking staande gegevens blijkt:
 - a. dat een ambtsdrager d.d. 17 oktober 1949 zijn „mandaat” „als ouderling” „ter beschikking stelde” en daarbij met name een beschuldiging en een klacht tegen medeambtsdragers aanvoerde, onder mededeling, dat het hem „niet langer mogelijk” was „de verantwoordelijkheid van (zijn) ambt als ouderling te aanvaarden”; voorts dat dezelfde d.d. 30 november 1949 aan de kerkeraad schreef: „Mijn ambtelijke arbeid vervul ik niet langer”, en deze daad met bepaalde beschuldigingen en klachten motiveerde;
 - b. dat de kerkeraad ten aanzien van hetgeen hem d.d. 17 oktober 1949 werd voorgelegd, d.d. 27 oktober 1949 heeft verklaard, dat de door de betrokken broeder „aangevoerde argumentatie” „geen grond” was, om „de gevraagde ontheffing te verlenen”;

en dat hij ten aanzien van hetgeen hem d.d. 30 november 1949 werd voorgelegd, in zijn vergadering van 14 december 1949 heeft „geconstateerd“, dat de betrokken broeder „zich thans aan de verdere bediening van zijn ambt onttrokken en zijn ambt de facto neergelegd“ heeft, en in zijn brief d.d. 19 januari 1950 aan de betrokken broeder schreef, dat hij in de „ambtsneerlegging“ „hoewel node“ besloot te „zullen berusten“, daar hij „geen conscientiedwang“ wenste „te oefenen“, en daarop nog liet volgen: „U moet ons goed verstaan: de redenen, aangevoerd bij Uw ontheffingsaanvraag achtten wij onvoldoende om U ontheffing te verlenen. Over de redenen, die U tot neerlegging van Uw ambt noopten, oordeelden wij niet, willen wij ook niet oordelen. Hier gaan wij uit de weg voor conscientiebezwaren“;

3. dat genoemde kerkeraad in de door hem geboden beschrijving nader uiteenzet:
 - a. dat hij de door de betrokken broeder d.d. 17 oktober 1949 opgeworpen beschuldiging en klacht (die „vrijwel dezelfde“ waren als die, welke hij op 30 november 1949 inbracht) niet vóór zijn besluit om in de „ambtsneerlegging“ te „berusten“ „definitief behandeld of afgehandeld“ heeft, terwijl hij van gevoelen was, dat ze, ze „geen reden“ „kunnen“ zijn „voor iemand, om ontheffing te vragen“, toch met de betrokken broeder „dienden“ „behandeld te worden“, hetwelk naar het oordeel van de kerkeraad evenwel door de betrokken broeder „moeilijk“ werd gemaakt, aangezien deze aan zijn beschuldigingen en klachten „een ontheffingsaanvraag“ (naderhand de „ambtsneerlegging“) „verbond“, en in plaats van monde, schriftelijke behandeling vroeg;
 - b. dat hij blijkbaar tot dit oordeel komt, omdat de meerdere vergadering die legging steeds onderscheid heeft gezien „tussen bezwaren, die iemand heeft, en redenen, welke zo iemand nopen tot een daad, in casu ambtsneerlegging, al kunnen die bezwaren en die redenen vrijwel dezelfde zijn“;
 - c. dat hij „welibewust en weloverwogen geweigerd“ heeft, de bezwaren van, de betrokken ambtsdrager te „behandelen als motieven tot het ontheffingsverzoek of de ambtsneerlegging“;
4. a. dat genoemde kerkeraad schrijft: „niemand heeft ooit verklaard, wat onze Raad dan *wel* had moeten doen, behalve dan, dat wij met schuld voor de Heere zouden erkennen, dat het berusten in die ambtsneerlegging zonde is geweest“, en, met zijn onder 1 hiervoor genoemde beschrijving volstaande, opmerkt, dat hij in het licht van de door hem in zijn missive weergegeven gang der historie niet „met schuld voor de Here“ „kan“ „erkennen, dat het berusten in die ambtsneerlegging zonde is geweest“, en dat hij het „onzedelijk“ acht, zulke erkenning van hem te vragen;
- b. dat hij bij zijn behandeling van de ontheffingsaanvraag en de ambtsneerlegging tot de door hem gewraakte uitspraak is gekomen zijns inziens de feitelijke toedracht heeft veronachtzaamd, ook door de door hem gemaakte en hierboven onder 3b vermelde onderscheiding niet in rekening te brengen;
5. dat genoemde kerkeraad, bij zijn verzoek om uit te spreken, dat de inmenging van en het rapporteren door de visitatoren, het zich inlaten met en het handelen en besluiten naar aanleiding van deze rapporten door de classis Rotterdam, en het zich aansluiten bij deze classis door de generale synoden van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 „onrechtmatig“ te achten zijn, uitgaat van de mening, die hij als volgt in zijn missive omschrijft:
„De treurige toestand, welke als oorzaak van de langdurige kerkelijke moeilijkheden is ontstaan en er nog is, is eerst recht aangevangen door de inmenging van visitatoren“, en: „Die visitatoreninmenging.... is de scharnier waarom de gehele zaak is gaan draaien“;
6. dat, blijkens hetgeen genoemde kerkeraad d.d. 24 september 1955 aan de generale synode schreef, het niet in zijn bedoeling lag, dat zij omtrent hetgeen hij onder de letters f en g van zijn eerder genoemde missive heeft verzocht, een uitspraak doe, aangezien dienaangaande niet door een particuliere synode van Zuid Holland enige uitspraak is gedaan;

overwegende

1. a. dat de Schrift duidelijk leert in Matth. 5 : 23-24, dat, mocht iemand weten, dat zijn broeder iets tegen hem heeft, hij aanstonds het pad ter verzoening dient te betreden; en in Deut. 19 :

15-20, dat, ook ingeval een wrevelig getuige tegen iemand zou opstaan met een aanklacht, deze zaak in grondig onderzoek dient te worden opgenomen en afgehandeld; en in 1 Tim. 5 : 20, dat, ook ingeval een opziener van zonde mocht zijn aangeklaagd, deze aanklacht dient te worden afgehandeld;

- b. dat het „afhandelen", hier bedoeld, inhoudt een tot het einde toe behandelen, totdat dit effect wordt bereikt, ook met in achtneming van art. 30 K.O., dat de beschuldiging uit het midden der broederen wordt weggedaan, doordien zij, hetzij op goede gronden als onrechtmatig wordt aangewezen, zodat de beschuldiger haar niet langer blijft inbrengen maar terugneemt (terwijl hij, ingeval van handhaving, voorwerp van kerkelijke behandeling wordt), hetzij moet worden toegestemd, zodat bekering volgt en er niet langer reden bestaat haar te blijven inbrengen;
2. dat de door de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen in zijn missive aangevoerde en hierboven onder „constaterende 3b" vermelde onderscheiding, evenmin als de door deze kerkeraad gekozen weg van mondelinge behandeling in aanwezigheid van de betrokken broeder, de in overweging la genoemde regel der Schrift krachteloos kan maken, noch er toe mag leiden, dat beschuldigingen en klachten van een ambtsdrager tegen zijn mede-ambtsdragers niet afgehandeld worden;

van oordeel,

1. dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen, al weigerde hij terecht de beschuldigingen en klachten van de betrokken ambtsdrager te „behandelen als motieven tot het ontheffingsverzoek of de ambtsneerlegging" en vond hij de betrokken broeder niet zonder meer bereid tot mondelinge behandeling van zijn beschuldigingen en klachten, in het onderhavige geval, in plaats van de mogelijkheid van een „berusten" in de „ambtsneerlegging" zelfs maar in zijn overwegingen te betrekken (gelijk hij reeds deed in zijn vergadering van 14 december 1949), op grond van de hierboven onder 1 overwogen regel der Schrift niettemin geroepen was, aanstonds de ingediende beschuldigingen en klachten voor zijn deel af te handelen in de hierboven onder 1 overwogen zin;
2. dat, hoewel de generale synoden van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 niet in een eigen uitspraak rechtstreeks hebben gezegd, dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen moest komen tot afhandeling van de bij hem ingediende beschuldigingen en klachten, toch uit het geheel van wat de generale synode van Kampen 1951 in de onderhavige zaak heeft uitgesproken en wat door de generale synode van Berkel en Roden-rijs 1952 . i s bevestigd, duidelijk kan blijken, dat zij uitging van de schriftuurlijke eis tot afhandeling van de beschuldigingen en klachten, opdat in die weg de te Rotterdam-Kralingen nodige verzoening mocht tot stand komen;
3. dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen door hetgeen hij thans naar voren brengt niet heeft bewezen, dat het bewandelen *van deze* weg zou strijden tegen Gods Woord of tegen de geldende kerkenordering, noch zich ontslagen had mogen achten van de in de onder 1 overwogen regel der Schrift gestelde eis des Heren;

spreekt uit,

1. dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen tot erkenning behoort te komen, dat hij aanstonds toen de betrokken broeder zijn beschuldigingen en klachten bij hem had ingebracht had moeten komen tot afhandeling van die beschuldigingen en klachten overeenkomstig de in de onder 1 overwogen regel der Schrift gestelde eis des Heren;
2. dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen door hetgeen hij thans naar voren brengt zich niet ontslagen had mogen achten van bovengenoemde eis des Heren;

voorts van oordeel,

1. dat „de treurige toestand", welke volgens genoemde kerkeraad „eerst recht (is) aangevangen door de inmenging van visitatoren", niet had kunnen ontstaan indien de kerkeraad zelf aanstonds toen de

betrokken ambtsdrager zijn beschuldigingen en klachten bij hem had ingebracht, was gekomen tot afhandeling van die beschuldigingen en klachten overeenkomstig de in de onder 1 hiervoor overwogen regel der Schrift gestelde eis des Heren:

2. dat, indien de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen overeenkomstig genoemde eis des Heren had gehandeld, voor zijn verzoek om uitspraken als onder de letters a - e in zijn missive vermeld, welk verzoek is gedaan om uit de „treurige toestand” van welke hij spreekt te geraken, derhalve geen aanleiding zou zijn geweest;
3. dat uitspraken, zoals de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen thans in zijn missive onder de letters a - e verzoekt, er niet toe zouden kunnen dienen, dat een recht begin wordt gemaakt met de wegneming van de moeilijkheden in Rotterdam-Kralingen;
4. dat het doen van uitspraken over hetgeen de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen in zijn missive onder de letters a - e verzoekt, derhalve niet juist is te achten;

besluit:

1. geen uitspraak te doen over hetgeen de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen van haar verzoekt in het slot van zijn missive, onder de letters a - e;
2. hiervan, met vermelding van constateringen, overwegingen, oordelen en uitspraken, kennis te geven aan de raad van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Kralingen, met de vurige bede, dat allen, die bij de rond de onderhavige aangelegenheid ontstane verwickelingen betrokken zijn, om des Heren wil hun dure roeping verstaan en betrachten, om eendrachtig met één mond de God en Vader van onze Here Jezus Christus te verheerlijken, en dat wij allen deswege elkander aannemen, gelijk ook Christus ons heeft aangenomen tot de heerlijkheid Gods (Rom. 15 : 5-7).

Artikel 362c.

Besluit inzake missive van R'dam-C.

De generale synode,

k e n n i s genomen hebbende van

een missive van de kerkeraad van Rotterdam-Centrum d.d. 14 juni 1955, waarin verzocht wordt uit te spreken:

- a. dat het besluit der generale synode van Kampen 1951, acta art. 186, 2e reeks, blz. 144, onder I, dient te vervallen;
- b. dat de generale synode van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 ten onrechte uitspraken, dat de classis Rotterdam de bij haar door de visitatierapporten en klaagschriften bekend geworden bezwaren diende te behandelen;
- c. dat de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen terecht heeft geconstateerd, dat de classis Rotterdam en de visitatoren over de kerk te Kralingen heersten;
- d. dat het besluit van de classis Rotterdam d.d. 22 juni 1951 genomen is zonder dat van een appèl naar art. 31 K.O. sprake was, en dat dit besluit niet had mogen genomen worden;

constaterende,

1. dat de kerkeraad van Rotterdam-Centrum „er van overtuigd” is, dat „de moeilijkheden in verband met „Kralingen” zulk een omvang” hebben gekregen „als thans het geval is”, doordien „verschillende meerdere vergaderingen” zich „op onkerkrechtelijke wijze met zaken van de kerk van Kralingen” hebben „ingelaten”, van welk doen „de rampzalige gevolgen” niet zijn „uitgebleven”: „Een verschil over een kleine zaak is, mede door toedoen van meerdere vergaderingen, niet op de rechte wijze kunnen worden afgehandeld, en een klein vuur is uitgedijd tot een grote brand”;
2. dat genoemde kerkeraad „gelooft”, dat „een werkelijke schriftuurlijke uitspraak” „bekering, verzoening en vrede kan werken”;

van oordeel,

1. dat „de moeilijkheden in verband met „Kralingen" " niet tot een recht einde worden gebracht door het doen van uitspraken die de door „verschillende meerdere vergaderingen" gevolgde procedure betreffen, maar dat met de schriftuurlijke afhandeling van deze „moeilijkheden" een aanvang wordt gemaakt, wanneer de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen handelt naar de eis des Heren, gelijk deze door de huidige synode is aangewezen ten aanzien van hetgeen haar in de missive van genoemde kerke-raad d.d. 11 juni is voorgelegd;
2. dat het reeds daarom niet nodig is, dat deze synode uitspreekt hetgeen de kerkeraad van Rotterdam-Centrum van haar vraagt:

besluit:

1. niet uit te spreken hetgeen de kerkeraad van Rotterdam-Centrum van haar heeft gevraagd;
2. hiervan, alsmede van haar gehele uitspraak inzake de missive van de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen d.d. 11 juni 1955, kennis te geven aan de raad van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Centrum.

Artikel 363.

Nadat de in artikel 362b en c vermelde besluiten zijn genomen wijst de P^raeses op de betekenis van een en ander. De synode heeft het gewicht van de haar voorgelegde zaak niet onderschat, getuige de zeer vele voorarbeid, door de commissie verricht, en getuige ook de brede besprekingen. Het is verheugend, dat met zo grote meerderheid van stemmen tot een beslissing is gekomen, al blijft het jammer, dat geen algehele eenparigheid kon worden bereikt. Hij spreekt de hoop uit, dat de „zaak-Kralingen" nu spoedig tot het verleden zal behoren.

De gedachte wordt geopperd, of het dienstig zou zijn, deze besluiten ook mondeling over te brengen. Na enige bespreking wordt een beslissing dienaangaande aangehouden (zie art. 372).

De P^raeses brengt nog bijzondere dank aan ds S. S. Cnossen, die na de verhinderings van ds Jac. van Nieuwkoop bereid werd gevonden de taak van rapporteur over te nemen.

Artikel 364.

De synode vindt goed, dat de rapporten van commissie II in betrekking tot de „zaak-S. J. P. Goossens" niet alle zullen worden voorgelezen, waar de leden in de komende week de gelegenheid voor bestudering ontvangen.

Artikel 365.

Namens commissie III rapporteert ds W. de Graaff over hetgeen dient te worden verricht, nu de tot deputaten-financiëel benoemde broeders deze benoeming opvolgen (zie art. 349b). Overeenkomstig het advies der commissie wordt besloten thans uitvoering te geven aan hetgeen door deze synode is besloten blijkens haar acta vermeld in de artikelen 248 en 249.

Terzake van het besluit, vermeld in artikel 249 onder 2, wordt goedgevonden, dat de daar genoemde toezending van de gewijzigde stichtingsacte kan geschieden aan de synode zelf, of, ingeval zij gesloten is vóór die toezending kan plaats vinden, aan door haar te benoemen deputaten ad hoc. Tevens wordt goedgevonden te verzoeken, bedoelde toezending te doen geschieden uiterlijk op 22 juni 1956 (zie verder art. 398).

Tenslotte wordt besloten, aan het nieuwe stichtingsbestuur uitvoering op te dragen van hetgeen is bepaald in art. 250 onder 3.

Artikel 366.

Slotbesluiten inzake beheer Theol.Hogeschool

Namens dezelfde commissie rapporteert ouderling G. Grasdijk over een aan haar geadresseerde brief d.d. november 1955 van br L. Lups te Groningen, in welke deze nadere toelichting geeft omtrent door genoemde commissie verstrekte cijfers van contributiën voor de Theologische Hogeschool. Het blijkt, dat het met deze contributiën niet zo verontrustend gesteld is, als aanvankelijk gedacht werd. Wel

blijft aan te dringen op gemiddelde verhoging der bijdragen voor de Hogeschool. De ingekomen brief en het rapport leiden niet tot enig besluit der synode, maar worden voor kennisgeving aangenomen.

Artikel 367.

In besloten zitting wordt een brief van ds C. van Venetië te Wormerveer

Artikel 368.

Nadat Psalm 122: 3 is gezongen, gaat de assessor de vergadering voor met aanroeping van 's Heren Naam, waarna sluiting volgt.

Negenenveertigste zitting, donderdag 7 juni 1956.

Artikel 369.

Om 9 uur wordt de vergadering heropend, waarbij zij Psalm 105 : 5 zingt en de praeses haar Jeremia 31 : 31-36 voorleest. Na het gebed, wordt het appèl nominaal gehouden. De particuliere synoden van Friesland en van Drenthe zijn elk door slechts drie afgevaardigden vertegenwoordigd.

Artikel 370a.

Bezwaren van Apeldoorn tegen vroegere synode besluiten

Ds W. Vreugdenhil brengt opnieuw namens commissie 1 rapport uit over door de kerkeraad van Apeldoorn, daarin gesteund door andere kerkeraden, aan de synode voorgelegde bezwaren tegen besluiten van voorgaande generale synoden (zie art. 102). Hij brengt, gehoord de bespreking, enige wijziging aan in de voorgestelde conclusies. Ds C. Vonk geeft in overweging, over elk der geopperde bezwaren apart tot een uitspraak te komen, en stelt voor:

- a. inzake het bezwaar tegen het besluit der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952. een missive der gebonden kerken voor kennisgeving aan te riemen, op grond van de regel, dat een synode alleen stukken uit de kerken behoort te behandelen, uit te spreken, dat het gecritiseerde besluit niet genomen had moeten zijn, zonder vermelding van de reden, waarom men van de algemene regel afweek;
- b. inzake het bezwaar tegen het besluit van genoemde synode, een missive van iemand die zich aan een kerk had onttrokken, onder bijvoeging van de mededeling, dat deze zich bij een gebonden kerk had gevoegd, voor onontvankelijk te verklaren, op grond van de regel, dat wie zich aan de kerk onttrekt, daardoor zijn recht op appèl verliest, uit te spreken, dat deze toevoeging beter achterwege had kunnen blijven;
- c. inzake het bezwaar tegen het besluit van genoemde synode, een missive van een aantal broeders en zusters te Kralingen, die zich aan de kerk aldaar hadden onttrokken, ontvankelijk te verklaren, op grond van de regel, dat wie zich aan de kerk onttrekt, daardoor zijn recht op appèl verliest, en dat het niet mogelijk is met de gereformeerde kerken verenigd te willen blijven zonder te blijven behoren tot de kerk van zijn woonplaats, uit te spreken, dat genoemde synode de missive voor onontvankelijk had behoren te verklaren;
- d. inzake het bezwaar tegen de uitspraak van de generale synode van Kampen 1951 in betrekking tot aan de classis Rotterdam door rapporten van visitatoren bekende bezwaren, op grond van het oordeel, dat een visitatorenrapport geen recht middel is om bezwaren van kerkleden tegen hun kerkeraad bij de classis aanhangig te maken, aangezien de regel hiervoor is vastgelegd in art. 31 K.O., en dat genoemde uitspraak der generale synode van Kampen 1951 van het tegenovergestelde uitgaat, zodat een classis haar op zodanige wijze bekend geworden bezwaren zou dienen te behandelen, uit te spreken, dat de gewraakte uitspraak van de generale synode van Kampen 1951 niet had moeten zijn gedaan.

Het voorstel der commissie, het eerst in stemming gebracht, wordt aangenomen met 24 tegen 4 stemmen, bij 2 onthoudingen, na gunstig advies van de aanwezige hoogleraar. Hiermede w^orden de voorstellen van ds C. Vonk geacht te zijn verworpen. Het besluit der synode luidt, zoals in artikel 370b is vermeld.

Artikel 370b.

De generale synode,

kennis genomen hebbende van:

- a. een missive van de kerkeraad van Apeldoorn d.d. 10 maart 1955, voorzover betreft de onderdelen B tot en met E, waarin deze kerkeraad voorstelt uit te spreken:
 1. (onder letter B) de generale synode van Enschede 1955 spreke uit, dat de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 de brief van de synode van Rotterdam der gebonden kerken (acta artt. 52, 62, 64, 70) niet voor kennisgeving had moeten aannemen, maar onontvankelijk had behoren te verklaren, aangezien omtrent de in dat schrijven aan de orde gestelde materie geen enkel stuk uit de kerken binnen gekomen was;
 2. (onder letter C) de generale synode van Enschede 1955 spreke uit, dat de uitspraak van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 (acta art. 28) aldus had behoren te luiden:
„De synode, overwegende, dat appellant zich onttrokken heeft aan de
gemeenschap der kerk, verklaart het bezwaarschrift onontvankelijk”;
 3. (onder letter D) de generale synode van Enschede 1955 spreke uit, dat de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 ten onrechte een missive van bezwaarden te Kralingen, die zich onttrokken hadden aan opzicht en tucht van de opzieners der gemeente te Kralingen (acta art. 144 V A), ontvankelijk heeft verklaard;
 4. (onder letter E) de generale synode van Enschede 1955 spreke uit, dat de uitspraak der generale synode van Kampen 1951 (acta art. 185 „spreekt uit” II, blz. 144) , bevestigd door de generale synode van Berkel en Roden-rijs 1952 (acta art. 144 1, 3), waarin opgesloten ligt de erkenning van een kerkvisitatierapport - i.c. met betrekking tot de kerk te Kralingen - als een recht middel om bezwaren van kerkleden tegen de kerkeraad aanhangig te maken ter classis, onjuist moet worden geacht;
- b. een missive van de kerkeraad van Rijswijk (Z.H.) d.d. 28 juni 1955 met dringend verzoek de bezwaren van de kerkeraad van Apeldoorn, onder a genoemd, ernstig te overwegen en overeenkomstig de daarbij gevoegde voorstellen een uitspraak te doen;
- c. een missive van de kerkeraad van Zeist d.d. 8 juni 1955 met adhaesiebetuiging aan de bezwaren van de kerkeraad van Apeldoorn, voor wat betreft de in zijn bezwaarschrift genoemde punten B, C en D;
- d. een brief van de kerkeraad van Dordrecht, waarin deze kerkeraad mededeelt, ten aanzien van de missive van de kerkeraad van Apeldoorn de bezwaren, genoemd onder punt B, te delen; de zaak genoemd onder punt C van minder belang te achten; het voorstel, genoemd onder punt D, te ondersteunen en het met de zienswijze van de kerkeraad van Apeldoorn onder punt E eens te zijn;
- e. een brief van de kerkeraad van Rotterdam-Centrum d.d. 14 juni 1955 met adhaesiebetuiging aan het bezwaar van de kerkeraad van Apeldoorn voor wat betreft het in zijn bezwaarschrift genoemde punt D;

constaterende,

dat uit de missive van de kerkeraad van Apeldoorn duidelijk blijkt, dat hij herziening en wijziging van de gewraakte besluiten vraagt met het oog op de toekomst, omdat hij bezorgd is, dat zich door deze uitspraken een verkeerde jurisprudentie zal gaan vormen in de kerken;

van oordeel,

dat het niet tot haar taak behoort, om *op grond van de genoemde stukken* de daarin gevraagde uitspraak te doen, aangezien de bestreden besluiten van de generale synoden van Kampen 1951 en van Berkel en Rodenrijs 1952 ie verstaan zijn als incidentele beslissingen, in welke geen norm is gesteld, waaraan de kerken in het vervolg gebonden zouden zijn;

besluit:

aan de verzoeken van de kerkeraden van Apeldoorn, Rijswijk (Z.H.) , Zeist, Dordrecht en Rotterdam-Centrum, om de genoemde uitspraken door andere te vervangen, niet te voldoen en hiervan mededeling te doen aan deze kerkeraden.

Artikel 371.

Mededeling wordt gedaan van een telegram namens de ouden van dagen van de kerk te Groningen, die heden hun jaarlijkse uitgaansdag hebben, waarin zij aan de synode bij al haar beraadslagingen 's Heren wijsheid toebidden en bijzonder hun commissielid ouderling I. Boersma groeten. Van dit goede blijk van belangstelling wordt met dankbaarheid kennis genomen.

Artikel 372.

Ds J. Hettinga, terugkomende op de niet afgehandelde bespreking over de wijze van mededeling aan de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen van het inzake zijn bezwaarschrift genomen besluit (zie art. 363), dient het volgende voorstel in: De generale synode besluite aan de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen zo spoedig mogelijk te doen toekomen de door haar genomen besluiten betreffende zijn zaak, met de mededeling, dat de generale synode, indien zulks door de kerkeraad voornoemd op prijs wordt gesteld, bereid is zich met betrekking tot dit besluit mondeling met hem in verbinding te stellen (vgl. Hand. 15 : 27).

Na bespreking wordt dit voorstel verworpen met 16 tegen 12 stemmen, bij 2 onthoudingen, na afwijzend advies van de aanwezige hoogleraar. Vervolgens wordt goedgevonden, het genomen besluit zo spoedig mogelijk aan de betrokken kerkeraad mee te delen.

Artikel 373.

Nadat de voorzitter van commissie II, ds Joh. Francke, heeft medegedeeld, dat de nog niet uitgereikte gedeelten van het rapport over de „zaak-S. J. P. Goossens" deze week gereed kunnen komen en daarna zullen worden verzonden, wordt de synode verdaagd tot dinsdag 19 juni a.s. om 10 uur.

Vervolgens wordt gezongen Psalm 33 : 11. De assessor gaat voor in dankgebed. De praeses sluit deze laatste vergadering van de achttiende synodeweek te 11.45 uur.

Vijftigste zitting, dinsdag 19 juni 1936.

Artikel 374.

Te 10 uur laat de praeses zingen Psalm 50 : 6 en 9, waarna hij leest Handelingen 15 : 1-12 en vooraan in gebed. Nadat aldus de vergadering is geopend, wordt appèl nominaal gehouden. De particuliere synode van Utrecht is door slechts drie broeders vertegenwoordigd. Br J. O. Bouwman zond bericht van verhindering. Ds C. Vonk is vervangen door ds F. de Vries, die, wijl hij voor het eerst ter synode is, door op te staan instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid. Van de hoogleraren drs L. Doekes en H. J. Schilder is bericht van verhindering ontvangen.

Artikel 375.

De volgende ingekomen stukken worden afgehandeld:

- a. een brief van de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen d.d. 12 juni 1956, met verzoek om antwoord op een vraag, hoe de uitspraak der synode inzake zijn revisieverzoek is toe te passen met inachtneming van art. 81 K. 0.; overeenkomstig een advies van het moderamen wordt zonder hoofdelijke stemming goedgevonden, dat een deputatie der synode de door de kerkeraad gestelde vraag met hem zal bespreken en beantwoorden; zij zal schriftelijk vastleggen het resultaat van haar bespreking, dat zo mogelijk èn door de deputatie èn door de kerkeraad zal worden ondertekend, ter voorkoming van later misverstand; in deze deputatie worden benoemd twee leden van commissie I en twee leden van het moderamen, te weten ds S. S. Cnossen en ouderling K. van Veelen en de di H. Vogel en H. Bouma (zie verder art. 393, 12) ;
- b. een verzoek van het bestuur van de stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords d.d. 9 juni 1956, houdende dat de namen van de deputaten-financiëel in de pers gepubliceerd zullen worden, wordt voor kennisgeving aangenomen;
- c. namens de generale synode van de gebonden kerken gehouden te Leeuwarden, dringen haar

praeses, ds C. van der Woude, en scriba ds L. ten Kate, er op aan, dat de synode zich toch beschikbaar zal stellen voor een samenspreking met de gebonden kerken „op basis van Schrift en belijdenis“; de synode besluit dit stuk niet in behandeling te nemen, wijl het niet op haar agendum is geplaatst, en hiervan kennis te geven aan de ondertekenaren, onder vermelding van de roepende kerk voor de eerstkomende generale synode.

Artikel 376.

In besloten zitting neemt de synode kennis van enkele ingekomen stukken.

Artikel 377.

In besloten zitting wordt een aanvang gemaakt met de voorlezing van de conclusies, die commissie II voorstelt in betrekking tot de „zaak-S. J. P. Goossens“. Deze voorlezing door de rapporteur der commissie, ds Joh. Francke, wordt onderbroken door de middagpauze.

Artikel 378.

In de middagzitting, die te 14 uur is aangevangen met het zingen van Psalm 86 : 4 en 5, en die op gelijke wijze is bezet als de morgenzitting, wordt wederom in besloten zitting, de lezing van de conclusies, bedoeld in art. 377, Voorzetting voortgezet. De rapporteur brengt enkele redactionele correcties aan. Om 17.30 uur wordt de lezing onderbroken door de avondpauze.

Artikel 379.

De avondzitting wordt te 19 uur aangevangen met het zingen van Gezang 9 : 1, 6 en 7. In de bezetting der vergadering is geen wijziging gekomen. Ds Joh. Francke voltooit in besloten zitting de voorlezing van de conclusies van commissie II (zie art. 378) . Nadat is gezongen Psalm 147 : 10 en de assessor is voorgegaan in dankgebed, sluit de praeses de vergadering.

Eenenvijftigste zitting, woensdag 20 juni 1956.

Artikel 380.

Om 9 uur wordt de vergadering heropend met het gemeenschappelijk zingen van Psalm 65 : 4 en 5. De praeses leest Spreuken 12 : 8-22 en gaat voor in gebed. De vergadering blijkt voltallig te zijn.

Artikel 381.

Nadat de rapporteur van commissie II, ds Joh. Francke, in besloten zitting nog enkele correcties in de conclusies van haar rapport heeft aangebracht, volgt een eerste ronde van algemene beschouwingen, die door de middagpauze wordt onderbroken.

Artikel 382.

In de middagzitting, die begon om 14 uur met het gemeenschappelijk zingen van Psalm 97 : 6 en 7 en in welke alle broeders aanwezig zijn, wordt in besloten zitting de eerste ronde der algemene beschouwingen over het rapport van commissie II voortgezet en beëindigd. De rapporteur beantwoordt de gemaakte opmerkingen.

Artikel 383.

De voltallige avondzitting vangt aan om 19 uur met gemeenschappelijk gezang van Psalm 119 : 3 en 4.

De praeses leest een brief van ds Jac. van Nieuwkoop d.d. 19 juni 1956, Ds Jac. van waarin deze meldt, dat hij zijn ambtelijke arbeid weer mocht hervatten, maar op Nieuwkoop medisch advies verder geen deel mag nemen aan het werk der synode. Met blijdschap en dankbaarheid neemt de vergadering kennis van eerstbedoelde mededeling; de eerste scriba zal namens de synode antwoorden.

Artikel 384.

Ds Joh. Francke zet in besloten zitting de beantwoording van de sprekers in de eerste ronde der algemene beschouwingen over het door hem verdedigde rapport voort en brengt die ten einde. Nadat

gezongen is Psalm 90 : 8 en 9 en de assessor is voorgegaan in dankgebed, volgt sluiting.

Tweënvijftigste zitting, donderdag 21 juni 1956

Artikel 385.

De morgenzitting wordt aangevangen met gemeenschappelijk gezang van van Psalm 145: 6, waarna de praeses 1 Koningen 3 : 1-15 leest en voorgaat in gebed. Bij het appèl nominaal blijken alle broeders tegenwoordig.

Artikel 386.

De artikelen 284-311, 313, 314, 316-334, 336-373 der acta worden vastgesteld. In verband met het afdrucken der acta zal, in afwijking van het in acta art. 196 vermelde besluit, het definitieve agendum der synode als bijlage 1 achter de acta worden opgenomen. In art. 274 zal ook vermelding plaats vinden omtrent toen vastgestelde artikelen der acta.

Artikel 387.

De besprekingen over het rapport in de „zaak-S. J. P. Goossens" worden in besloten zitting voortgezet in tweede ronde. De middagpauze brengt onderbreking tot 14 uur. Daarna wordt de discussie, na het zingen van Psalm 106 : 2 en 3 en appèl nominaal, voortgezet tot 15.20 uur. Dan krijgt de commissie tot 19 uur gelegenheid voor onderling beraad.

Artikel 388.

Om 19 uur wordt de vergadering voortgezet nadat is gezongen Gezang 27. Bij het appèl nominaal blijken alle broeders tegenwoordig. De besprekingen worden in besloten zitting hervat en tegen de normale sluitingstijd beëindigd. Dan wordt gezongen Psalm 43 : 3 en 4, waarna de assessor voorgaat in dankzegging en de praeses de vergadering sluit.

Drieënvijftigste zitting, vrijdag 22 juni 1956.

Artikel 389.

Om 9 uur zijn alle broeders weer aanwezig. Na gemeenschappelijk gezang van Psalm 62 : 1 en 5 leest de praeses Romeinen 3 : 9-31 en gaat hij voor in gebed.

Artikel 390.

De besprekingen over de onderhavige zaak worden in besloten zitting voortgezet tot 12 uur (zie verder art. 399). Dan sluit de praeses deze laatste vergadering van de negentiende synodeweek, nadat nog is gezongen Psalm 19 : 5 en de assessor de vergadering is voorgegaan in dankzegging aan de Here die krachten gaf voor de moeilijke besprekingen van deze week.

Vierenvijftigste zitting, dinsdag 4 september 1956.

Artikel 391.

.Om 14 uur opent de praeses deze eerste zitting van de twintigste synodeweek. De vergadering zingt Psalm 68 : 14, waarna de praeses haar voorleest Colossenzen 2 : 6-15 en de Naam des Heren aanroept in dankzegging en gebed. Hij brengt in herinnering het besluit van het moderamen, genomen op maandag 23 juni jl. vanwege de onverwacht tussenkomende ziekte van ds Joh. Francke, voorzitter en rapporteur van commissie II voor de behandeling van de „zaak-S. J. P. Goossens"; bedoeld besluit is genomen na overleg met commissie II, die uitstel van behandeling van haar rapport in de „zaak-S. J. P. Goossens" vanwege dit uitvallen van haar rapporteur noodzakelijk achtte, omdat zij geen mogelijkheid zag, op korte termijn een nieuwe rapporteur aan te wijzen, die in staat geacht mocht worden bij de komende besprekingen het dossier van stukken afdoende te overzien en te hanteren. Waar de commissie zich niet bij machte verklaarde bij de bespreking van haar rapport antwoord te geven op te stellen vragen, moest het moderamen besluiten, de zittingen tot heden te verdagen, gelijk reeds aan de synodeleden werd bericht.

Artikel 392.

Bij appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synoden van Zuid Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg elk door slechts drie broeders zijn vertegenwoordigd. Ouderling W. Noorlag is vervangen door br M. de Boer, die, wijl voor het eerst ter synode, door op te staan instemming betuigt met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 393.

De eerste scriba leest de navolgende ingekomen stukken, waaromtrent de synode de erbij vermelde besluiten neemt:

- 1, een brief van br J. van Katwijk, meldende, dat hij noch zijn vervangers, in de gelegenheid zijn, de zittingen der synode bij te wonen, wordt voor kennisgeving aangenomen;
2. een mededeling van br C. D. Goudappel, dat hij eerst morgen ter vervanging van br D. C. Haak ter vergadering kan komen, wordt voor kennisgeving aangenomen;
3. een bericht van br Jac. Stout, dat hij vervangen zal worden door br G. Haveman, wordt voor kennisgeving aangenomen;
4. een brief van ds Joh. Francke waarin hij schrijft, dat hij door ziekte is verhinderd verder aan de synodale arbeid deel te nemen en afscheid neemt van de vergadering, zal door de scriba worden beantwoord;
5. een kennisgeving van professor drs L. Doekes, dat hij is verhinderd ter synode aanwezig te zijn, wordt voor kennisgeving aangenomen;
6. een verzoek van de kerkeraad van Dordrecht d.d. 11 juli 1956 om vergoeding van enkele in verband met werkzaamheden van commissie V gemaakte kosten, wordt ingewilligd;
7. een verzoek van dezelfde kerkeraad d.d. 29 augustus 1956 om toezending van de in verband met het beroepschrift van br G. A. Bons genomen besluiten, zal worden ingewilligd;
8. een brief van br G. A. Bons te Dordrecht d.d. 23 juli 1956 waarbij afschrift van een door hem aan de kerkeraad van Dordrecht geschreven brief, wordt voor kennisgeving aangenomen;
9. een „Open brief“ van dezelfde broeder d.d. 31 augustus 1956 aan de synode, wordt onontvankelijk verklaard, wijl zijn zaak reeds is afgehandeld; het stuk zal worden teruggezonden;
10. een missive van de kerkeraad van Kampen d.d. 15 augustus 1955 met de bij het begin der synode reeds toegezegde (zie art. 17) afrekening van de generale synode van Kampen 1951, wordt in handen gesteld van commissie I ter fine van rapport (zie art. 480) ;
11. een tweetal exemplaren van de acta van de particuliere synode van Zuid Holland 1955/'56 zal in het archief der generale synoden worden gedeponneerd;
12. een mededeling van de deputatie dezer synode, benoemd voor bespreking met de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen d.d. 19 juni 1956 (acta art. 375a), waarbij zij het schriftelijke, door haar en tevens namens de genoemde kerkeraad ondertekende verslag van haar besprekingen d.d. 22 juni 1956 overlegt, wordt voor kennisgeving aangenomen;
13. een mededeling van de kerkeraad van Rotterdam-Kralingen van zijn besluit d.d. 25 juni 1956, zich aan de uitspraak inzake zijn revisieverzoek te conformeren wordt met vreugde aangehoord;
14. een mededeling van br W. Meijer te Groningen d.d. 16 augustus 1956 van bezwaren tegen zijn benoeming als deputaat inzake de psalmberijming, zal door ds J. J. de Vries nader met hem worden besproken;
15. een verzoek van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg d.d. 1 augustus 1956 om toezending van de synodebesluiten in betrekking tot zijn revisieverzoek inzake het „dopen onder getuige“, zal zo spoedig mogelijk worden ingewilligd;
16. een verzoek van br S. van Renssen te Utrecht, penningmeester van deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken, een voorschot te mogen ontvangen voor uitgaven door dit deputaatschap, wordt toegestaan tot een bedrag van f 400.-.

Artikel 394.

In besloten zitting neemt de synode kennis van enkele ingekomen stukken (zie art. 489b en d), waarna de vergadering wordt geschorst voor de avondpauze.

Artikel 395.

Bij de aanvang van de avondzitting wordt gezongen Psalm 139: 14; in de samenstelling der

vergadering is geen wijziging gekomen.

Artikel 396.

In besloten zitting neemt de synode wederom kennis van enkele ingekomen stukken. Nadat is gezongen Psalm 106 : 2 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit sluit de praeses . vergadering.

Vijfenvijftigste zitting, woensdag 5 september 1956.

Artikel 397.

De praeses heropent de vergadering. Nadat gezongen is Psalm 147 : 6 leest hij 2 Timotheus 2 : 1-15 en gaat hij voor in gebed. Bij appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synoden van Noord Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg elk door slechts drie broeders zijn vertegenwoordigd. Ds J. J. Arnold moest de vergadering verlaten wegens huiselijke omstandigheden, doch zal zo spoedig mogelijk vervangen worden.

Artikel 398.

Het bestuur van de stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords legt de tekst van de stichtingsacte, zoals deze notarieel zal worden vastgesteld, per missive d.d. 1 september 1956, aan de synode voor; dit stuk wordt in handen gesteld van commissie III ter fine van advies (zie verder art. 401).

Artikel 399.

In besloten zitting stelt de praeses aan de orde de verdere behandeling van het rapport in de „zaak-S. J. P. Goossens" (zie art. 390), waarbij ds J. J. de Vries optreedt als rapporteur, ter vervanging van ds Joh. Francke. De bespreking wordt onderbroken door de middagpauze.

Artikel 400.

Nadat de middagzitting in gelijke bezetting is aangevangen met het zingen van Psalm 135 : 2 en 3, ontvangt de rapporteur gelegenheid te antwoorden op hetgeen in de morgenzitting is te berde gebracht. Tijdens de bespreking komt ds A. Bos ter vergadering als vervanger van ds J. J. Arnold; door op te staan betuigt hij, voor het eerst ter synode, instemming met de drie formulieren van enigheid.

Artikel 401.

Namens commissie III rapporteert ds W. de Graaff over het hedenmorgen ingekomen stuk van het bestuur der stichting voor de opleiding (zie art. 398), dat de toegezonden tekst der stichtingsacte is conform de dienaangaande genomen besluiten der synode, zodat deze notariële vaststelling kan worden goedgekeurd. Zonder hoofdelijke stemming wordt aldus besloten.

Artikel 402.

In besloten zitting zet de synode de behandeling van de „zaak-S. J. P. Goossens" voort, totdat de avondpauze aanbreekt.

Artikel 403.

In de avondzitting, aangevangen met het zingen van Psalm 131 : 1 en 4, blijkt alleen de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg door slechts drie broeders te zijn vertegenwoordigd. De behandeling van de „zaak- S. J. P. Goossens" wordt in besloten zitting voortgezet, waarna de vergadering na het zingen van Psalm 103: 9 en 11 en na dankzegging bij monde van de assessor wordt gesloten.

Zesenvijftigste zitting, donderdag 6 september 1956.

Artikel 404.

Om 9 uur wordt de vergadering heropend met het gemeenschappelijk gezang van Psalm 119 : 33 en 36. De praeses leest Jesaja 61 : 1-8 en gaat voor in gebed. In de bezetting der synode is geen wijziging gekomen.

Artikel 405.

In besloten zitting wordt de behandeling van de „zaak-S. J. P. Goossens" voortgezet. De synode besluit, gehoord de bespreking terzake van de haar voorgelegde stukken in deze zaak, ten aanzien van de wijze van behandeling der onderhavige aangelegenheid:

eerst te onderzoeken en tot een besluit te komen in betrekking tot de vraag, of de door de kerkeraad van Zwolle en de classis Zwolle aangevoerde gronden voor schorsing en afzetting van br S. J. P. Goossens als missionair dienaar des Woords genoegzaam zijn geweest.

Bij monde van ds J. J. de Vries vraagt commissie II gelegenheid voor beraad, nu dit besluit is genomen. Dit wordt toegestaan. Om 11.15 uur wordt de vergadering tot 14 uur geschorst.

Artikel 406.

Om 14 uur vangt de middagzitting aan. Gezongen wordt Psalm 85 : 3. Bij het appèl blijkt, dat de particuliere synoden van Zuid Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg elk door slechts drie afgevaardigden zijn vertegenwoordigd.

Artikel 407.

Bij monde van haar voorzitter, ds J. J. de Vries, geeft commissie II thans haar opdracht in betrekking tot de voorbereiding van de behandeling van de „zaak-S. J. P. Goossens" terug. De vergadering wordt geschorst voor beraad van het moderamen. Nadat zij is heropend, adviseert het moderamen, een nieuwe commissie te belasten met verder voorbereidend werk, die zo spoedig mogelijk haar conclusies aan de synode dient voor te leggen. Dienovereenkomstig wordt zonder hoofdelijke stemming besloten.

Het moderamen stelt voor in deze commissie aan te wijzen de predikanten W. G. Visser (voorzitter), W. de Graaff, G. Janssen, A. I. Krijtenburg, en de ouderlingen I. Boersma, J. O. Bouwman, G. Grasdijk en K. van Veelen. Zonder hoofdelijke stemming wordt aldus besloten.

Artikel 408.

Naar aanleiding van een daartoe door ds W. Vreugdenhil gedane vraag, wordt het moderamen gemachtigd, openbaar te maken, dat de besprekingen tot een bepaald punt vorderden, waarbij het noodzakelijk bleek, een nieuwe commissie te belasten met verder voorbereidend werk, en wie in deze commissie werden benoemd.

Artikel 409.

Nadat gezongen is Psalm 25 : 2 en 4 draagt de assessor met name de arbeid der nieuwe commissie in gebed aan Here op en gaat hij voor in dankgebed waarna de praeses deze laatste zitting van de twintigste synodeweek sluit om 15.30 uur.

Zevenenvijftigste zitting, dinsdag 16 oktober 1956.**Artikel 410.**

Om 10 uur opent de praeses deze eerste zitting van de eenentwintigste synodeweek. De vergadering zingt Psalm 4 : 3 en 4, waarna de praeses haar voorleest Hebreë 12 : 14-29. Na het gebed wordt appèl nominaal gehouden; de particuliere synoden van Friesland, van Overijssel en Gelderland en van Zuid Holland zijn elk door slechts drie, die van Zeeland, Noord Brabant en Limburg is door slechts twee afgevaardigden vertegenwoordigd. Van de ouderlingen A. Haitsma, H. van der Kamp en D. C. Haak is bericht ontvangen van hun verhindering, alsmede van verhindering van vervangers. Ouderling Jac. G. van Oord meldde, dat br P. Kok hem zal vervangen.

Artikel 411.

De praeses deelt mede, dat tengevolge van reparatiewerkzaamheden in het kerkgebouw, waarin tot

heden werd vergaderd, het niet mogelijk is daar ook thans samen te komen. De kerkeraad van Enschede-Zuid was zo bereidwillig, zijn kerkgebouw aan de Haaksbergerstraat 118 ten gebruike aan te bieden, zodat de synode daar thans een onderkomen vindt.

Artikel 412.

De scriba deelt mede, dat bericht van verhindering inkwam van professor H. J. Schilder, alsmede bericht, dat Professor P. Deddens ter synode hoopt te komen. De praeses verwelkomt professor P. Deddens ter vergadering. Omtrent enkele nog ingekomen stukken zal het moderamen nader van advies dienen (zie art. 489) ; over een missive van het bestuur van de stichting voor de financiële verzorging der Theologische Hogeschool zal ds W. de Graaff nader rapport bieden.

Artikel 413.

De artikelen 374-390 der acta worden vastgesteld. In besloten zitting worden de artikelen 293-A tot 390-E der acta van de besloten zittingen vastgesteld.

Artikel 414.

In besloten zitting stelt de praeses het rapport van commissie VI in betrekking tot de „zaak-S. J. P. Goossens" aan de orde (zie art. 407). Als rapporteur voor het eerste gedeelte hiervan leest ds G. Janssen de conclusies vermeld onder de letters A tot C. Hierna schorst de praeses de vergadering voor de middagpauze (zie art. 416) .

Artikel 415.

De middagvergadering wordt begonnen met het zingen van Psalm 46 : 1 en 2. Bij het daarna gehouden appèl nominaal blijkt, dat nu alleen nog de particuliere synoden van Friesland, van Zuid Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg onvolledig vertegenwoordigd zijn, elk nl. door slechts drie afgevaardigden.

Artikel 416.

Achtereenvolgens lezen de broeders ds W. de Graaff, ds W. G. Visser, ouderling I. Boersma en ds A. I. Krijtenburg de conclusies onder de letters D-E, F, G en H-I. tot welke conclusies commissie VI is gekomen in de haar voorgelegde zaak. De voorzitter dezer commissie, ds W. G. Visser, geeft vervolgens een zeer korte toelichting op een en ander, waarna de bespreking over de conclusies onder letter A aanvangt. Ds G. Janssen begint met de beantwoording van de gemaakte opmerkingen, waarbij hij wordt onderbroken door de avondpauze.

Artikel 417.

In de avondzitting, begonnen met het zingen van Psalm 101: 2 en 3, en op gelijke wijze bezet als de middagvergadering, vervolgt ds G. Janssen de beantwoording, waarna de tweede ronde van bespreking aanvangt. Nadat gezongen is Psalm 89 : 7 en 8, gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses deze zitting.

Achtenvijftigste zitting, woensdag 17 oktober 1956.

Artikel 418.

De praeses heropent de vergadering; hij verzoekt te zingen Psalm 37 : 19 en 20, leest Mattheus 7 : 13-23 en gaat voor in gebed. In de bezetting der vergadering is geen verandering gekomen.

Artikel 419.

De tweede ronde van besprekingen over de voorgelegde conclusies in de „zaak-S. J. P. Goossens" wordt voortgezet en ten einde gebracht. Hierna volgt de middagpauze.

Artikel 420.

De middagvergadering wordt begonnen met het zingen van Psalm 119: 3. In de bezetting is geen verandering gekomen. De besprekingen worden voortgezet; de derde ronde wordt door de avondpauze onderbroken.

Artikel 421.

De avondzitting wordt aangevangen met het zingen van Psalm 115 : 5 en 6. Thans is ook van de synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg een vierde afgevaardigde aanwezig, voorts kwam geen wijziging in de samenstelling der synode.

Artikel 422.

De derde ronde van bespreking wordt voltooid. De verdere bespreking wordt om 22 uur afgebroken, nadat besloten is morgen om 10.30 uur te beginnen, teneinde gelegenheid te geven voor beraad der broeders. De assessor laat Psalm 122 : 3 zingen en gaat voor in dankgebed, waarna de praeses de zitting sluit.

Negenenvijftigste zitting, donderdag 18 oktober 1956.**Artikel 423.**

Te 10.30 uur heropent de praeses de vergadering. Hij laat haar zingen Psalm 98 : 3 en 4 leest Openbaring 21 : 1-8 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken de particuliere synoden van Friesland en van Overijssel en Gelderland elk door slechts drie, en die van Zuid Holland door slechts twee afgevaardigden vertegenwoordigd.

Artikel 424.

De bespreking over dezelfde zaak wordt voortgezet tot 12 uur. Na de middagpauze wordt gezongen Psalm 52 : 6 en 7; in de bezetting der vergadering is geen wijziging gekomen. Verschillende voorstellen en amendementen worden ingediend en besproken tot de avondpauze

Artikel 425.

Na de avondpauze wordt de vergadering begonnen met het zingen van Psalm 139 : 1 en 14. De vergadering is op gelijke wijze bezet als hedenmiddag. De bespreking over de ingediende voorstellen en amendementen wordt voortgezet. Nadat tenslotte is gezongen Psalm 19 : 5 gaat de assessor voor in dankgebed en sluit de praeses de zitting van deze dag.

Zestigste zitting, vrijdag 19 oktober 1956.**Artikel 426.**

Nadat de vergadering bij haar aanvang Psalm 33 : 7 heeft gezongen, leest de praeses haar Prediker 5 : 1-6 voor en roept hij de Here aan in gebed voor haar arbeid. Uit Zuid Holland is nu een derde afgevaardigde aanwezig; overigens is er geen wijziging in de bezetting der synode.

Artikel 427.

De artikelen 391 tot 409 der acta worden vastgesteld, alsmede, in besloten zitting, de artikelen 394-A tot 408-A der acta van de besloten zittingen.

Artikel 428a.

Ds F. van Dijk leest het rapport der scribae over de vraag, welke werkrapporten in de te publiceren acta zijn op te nemen (zie art. 16). Na korte bespreking wordt zonder hoofdelijke stemming, met algemeen goedvinden overeenkomstig het voorstel der scribae besloten; de tekst van het besluit is vermeld in artikel 428b.

Artikel 428b.

Bijlage bij de acta

De generale synode besluit:

- A. niet bij de te publiceren acta te doen opnemen die werkrapporten,
 1. waarvan de conclusies niet door haar werden aanvaard;
 2. waarvan de conclusies niet méér dan een zakelijke samenvatting geven van de inhoud der betreffende werkrapporten;

3. die weergeven de inhoud van de bij de acta op te nemen rapporten van deputaten der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952;
- B. a. bij haar te publiceren acta te doen opnemen die volgende bijlagen:
1. Rol van werkzaamheden der generale synode (zie artt. 8, 196).
 2. Rapport van commissie II inzake de behandelingsmethode, te volgen bij afhandeling van de „zaak-S. J. P. Goossens" (zie art. 54).
 3. Verslag van deputaten curatoren der Theologische Hogeschool (zie artt. 57, 58, 117, 145, 234, 244, 245, 247, 248, 249, 250, 251).
 4. Rapport van deputaten voor radio-uitzending van kerkdiensten (zie art. 78) .
 5. Rapport van commissie IV inzake de zgn. doopgetuigen (zie art. 105).
 6. Rapport van deputaten inzake de psalmberijming (zie art. 127).
 7. Rapport van commissie IV inzake de tekst van de formulieren en liturgische geschriften (zie art. 132).
 8. Rapport van de samenroeper van deputaten voor eventuele correspondentie met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (zie artt. 135, 194) .
 9. Brief van de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (zie artt. 70, 135, 136, 149).
 10. Rapport van deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken (zie art. 137).
 11. Overzicht van de rapporteur van commissie III over de financiën van de Theologische Hogeschool (zie art. 254-4) ;
- b. bij de acta der besloten zittingen:
- Rapport van deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid (zie art. 93-A).

Artikel 429.

In besloten zitting worden de besprekingen over de „zaak-S. J. P. Goossens" voortgezet; er wordt nog een nieuw voorstel ingediend. Om 11.15 uur wordt besloten tot dinsdag 23 oktober a.s. uiteen te gaan. De scriba deelt mede, dat bericht is gekomen van professor drs L. Doekes, dat hij is verhinderd verder deel te nemen aan de arbeid der synode. Nadat nog is gezongen Psalm 79: 4 en 7 en nadat de assessor is voorgegaan in dankgebed, sluit de praeses de vergadering.

Eenezestigste zitting, dinsdag 23 oktober 1956.

Artikel 430.

Om 14 uur wordt deze eerste synodezitting van de twee en twintigste synodeweek begonnen. De praeses laat zingen Psalm 86 : 1 en 2, leest Psalm 86 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijken de particuliere synoden van Overijssel en Gelderland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg elk door slechts drie, die van Zuid Holland door slechts één broeder vertegenwoordigd. In de loop van de morgen arriveert een tweede afgevaardigde van Zuid Holland. Ds W. de Graaff zond bericht, dat hij wegens een ongeval in zijn familie eerst in de middag zal kunnen komen; ds W. Vreugdenhil is, zij het om andere redenen, ook verhinderd de middagzitting bij te wonen.

Artikel 431

De besprekingen over de „zaak-S. J. P. Goossens" worden in besloten zitting voortgezet tot de avondpauze

Artikel 432.

Avondvergadering De avondzitting wordt aangevangen met het zingen van Psalm 102: 11 en 12. Bij het appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synoden van Overijssel en Gelderland en van Zuid Holland elk door slechts drie afgevaardigden zijn vertegenwoordigd. De praeses richt een woord van meelevens tot ds W. de Graaff, wiens vader een ernstig ongeval overkwam. De vergadering besluit voorts bericht van meelevens te doen toekomen aan ouderling K. Andringa, omtrent wie vernomen is, dat hij een ernstige operatie heeft ondergaan (zie art. 497).

Artikel 433.

De besprekingen over de „zaak-S. J. P. Goossens" worden in besloten zitting voortgezet tot de sluitingstijd. Tenslotte wordt gezongen Psalm 99 : 2 en 3, waarna de assessor voorgaat in dankgebed en de praeses de zitting sluit.

Tweeënzestigste zitting, woensdag 24 oktober 1956.

Artikel 434.

Om 9 uur wordt de zitting aangevangen met het zingen van Psalm 95 : 1 en 2. De praeses leest Exodus 33 : 11-23 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat geen wijziging in de bezetting der vergadering is gekomen.

Artikel 435.

De besprekingen over hetgeen wordt gesteld in de conclusies onder A van het rapport van commissie VI worden teneinde gebracht. Een voorstel, om de beslissing over dit deel aan te houden tot na de behandeling van andere onderdelen, wordt niet aanvaard.

Artikel 436.

Na de middagpauze wordt gezongen Psalm 25 : 2. De vergadering is wederom in gelijke samenstelling bijeen. Hierna komen enkele amendementen op een der voorstellen in stemming; ze worden niet aanvaard. Het betreffende voorstel zelf, eensluitend met het oorspronkelijke voorstel van commissie VI, wordt aanvaard met meerderheid van stemmen.

Artikel 437.

De praeses stelt aan de orde de conclusies onder letter B van het rapport der commissie. De rapporteur voor dit deel, ds G. Janssen, leest deze conclusies nogmaals voor. Daarop volgt een korte bespreking in twee ronden. De conclusies der commissie worden vervolgens bij meerderheid van stemmen aanvaard.

Artikel 438.

De praeses stelt aan de orde de conclusies onder letter C van het rapport der commissie. De rapporteur voor dit deel, ds G. Janssen, leest ook deze conclusies nogmaals voor. Zonder bespreking worden ze met meerderheid van stemmen aanvaard.

Artikel 439.

De praeses stelt aan de orde de conclusies onder letter D van het rapport der commissie. De rapporteur voor dit deel, ds W. de Graaff, leest deze conclusies nogmaals voor, waarop twee ronden van bespreking volgen tot de avondpauze.

Artikel 440.

Na de avondpauze wordt gezongen Gezang 6 : 1. Thans zijn ook uit Friesland slechts drie afgevaardigden aanwezig, daar br A. Haitsma, wegens ziekte thuis, moest vertrekken; overigens is geen wijziging in de bezetting der vergadering gekomen. De voorzitter van commissie VI, ds W. G. Visser, deelt namens haar mede, dat zij, gelet op de besprekingen, haar conclusies onder letter D splitst in twee onderdelen. Daarna wordt de bespreking voortgezet. Nadat gezongen is Schorsing Gezang 9 : 7 gaat de assessor voor in dankzegging en gebed en sluit de praeses de vergadering.

Drieënzestigste zitting, donderdag 25 oktober 1956.

Artikel 441.

De zitting wordt aangevangen met het zingen van Psalm 17 : 3 en 4. Hierna leest de praeses Colossenzen 3 : 9-17 en gaat hij voor in gebed. De vergadering is in gelijke bezetting bijeen. De bespreking van gisteravond wordt voortgezet tot 10.30 uur. Dan verzoekt de voorzitter van de commissie, ds W. G. Visser, schorsing der vergadering voor onderling overleg der commissie. Dit wordt goedgevonden.

Artikel 442.

Om 14.15 uur wordt de vergadering heropend. Nadat Psalm 67 : 1 is gezongen, blijkt dat in haar samenstelling geen wijziging kwam. Wederom verzoekt de voorzitter der commissie gelegenheid voor beraad tot 15.30 uur, teneinde met nieuwe redactie der conclusies gereed te kunnen komen. Dit wordt goedgevonden. Nadat om 15.30 uur de vergadering is heropend, blijkt, dat de commissie nog niet gereed kon komen. Thans wordt besloten uiteen te gaan tot dinsdag 30 oktober a.s. om 14 uur. Vervolgens sluit de praeses de zittingen van deze week, nadat gezongen is Psalm 69 : 14 en nadat de assessor de Naam des Heren heeft aangeroepen in dankzegging en gebed.

Vierenzestigste zitting, dinsdag 30 oktober 1956.

Artikel 443.

Om 14 uur opent de praeses deze eerste zitting van de drieëntwintigste synodeweek. De vergadering zingt op zijn verzoek Psalm 75 : 4 en 6, waarna hij haar Psalm 75 voorleest en voorgeat in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synoden van Drenthe, van Overijssel en Gelderland, en van Zuid Holland elk door slechts drie, die van Friesland door slechts twee afgevaardigden zijn vertegenwoordigd. Van de ouderlingen A. Haitsma, D. Schotanus en M. de Boer is respectievelijk mondeling, schriftelijk en telegrafisch bericht van verhindering ontvangen.

Artikel 444.

De voorzitter van commissie VI, ds W. G. Visser, deelt namens haar mede, dat zij gereed kwam met nieuwe redactie van de door haar in eerste aanleg voorgestelde conclusies onder letter D (zie art. 442) ; zij neemt de bij dit onderdeel gemaakte splitsing (zie art. 440) thans terug. De nieuwe conclusies worden vervolgens gelezen, waarna de rapporteur der commissie voor dit onderdeel, ds W. de Graaff, de sprekers uit de voorgaande ronde beantwoordt.

Artikel 445.

De bespreking over de nieuwe conclusies onder letter D wordt aangevangen. De rapporteur der commissie, ds W. de Graaff, maakt een begin met beantwoording, hij wordt hierbij onderbroken door de avondpauze.

Artikel 446.

Na beëindiging van de avondpauze wordt Psalm 80 : 9 en 11 gezongen. Er is geen wijziging gekomen in de bezetting van de vergadering. De rapporteur van vergadering commissie VI, ds W. de Graaff, voltooit de beantwoording van de gemaakte opmerkingen, waarna een nieuwe ronde van bespreking volgt. Bij de daarop volgende beantwoording namens de commissie, worden enkele redactiewijzigingen door haar aangebracht. Hierop geeft de praeses de conclusies onder letter D in stemming; ze worden niet door de synode aanvaard. Nadat Psalm 118 : 8 is gezongen, gaat de assessor voor in dankgebed, en sluit de praeses de zitting van deze dag.

Vijfenzestigste zitting, woensdag 31. oktober 1956.

Artikel 447.

Om 9 uur wordt de vergadering heropend. Nadat Gezang 24 : 1 en 2 is gezongen, leest de praeses 2 Koningen 6 : 8-23 en gaat hij voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat geen wijziging kwam in de samenstelling der synode.

Artikel 448.

Op verzoek van commissie VI wordt nu eerst begonnen met de behandeling van de conclusies onder letter F van haar rapport. Voor dit onderdeel treedt ds W. G. Visser op als rapporteur. Hij leest de betrokken conclusies voor. Vervolgens begint de bespreking over het eerste deel dezer conclusies tot de middagpauze.

Artikel 449.

Na de middagpauze wordt gezongen Psalm 46 : 2 en 3. Thans is ook de particuliere synode van Groningen door slechts drie afgevaardigden vertegenwoordigd, daar ouderling J. O. Bouwman wegens ziekte is vertrokken; overigens kwam geen wijziging in de samenstelling der vergadering.

Artikel 450.

De bespreking over het eerste deel der conclusies onder letter F wordt ten einde gebracht; het wordt met meerderheid van stemmen aangenomen.

Artikel 451.

Het tweede deel der conclusies onder letter F komt in bespreking. Na beantwoording door de rapporteur, ds W. G. Visser, en door de waarnemende voorzitter der commissie, ds A. I. Krijtenburg, wordt dit deel met meerderheid van stemmen aanvaard, waarna de avondpauze volgt.

Artikel 452.

Avondvergadering Na de avondpauze wordt gezongen Psalm 124. Daar ouderling K. C. van Spronsen met verlof van de praeses de vergadering heeft verlaten, omdat hij naar elders werd geroepen, is nu ook de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg door slechts drie afgevaardigden vertegenwoordigd; overigens kwam geen wijziging in de bezetting der synode.

Artikel 453.

Het derde deel der conclusies onder letter F komt in behandeling. Nadat de rapporteur der commissie, ds W. G. Visser, namens haar enkele redactiewijzigingen heeft aangebracht, wordt dit deel der conclusies met meerderheid van stemmen aanvaard.

Artikel 454.

Het vierde deel der conclusies onder letter F komt in behandeling. De besprekingen worden niet ten einde gebracht. Op verzoek van commissie VI zal de vergadering morgen worden aangevangen om 9.30 uur. Nadat Psalm 36 : 2 is gezongen gaat de assessor voor in smeekgebed en dankzegging; de praeses sluit deze zitting.

Zesenzestigste zitting, donderdag 1 november 1956.

Artikel 455.

Om 9.30 uur heropent de praeses de vergadering; nadat Psalm 143: 10 en 11 is gezongen, leest hij Jesaja 25 en gaat hij voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat alleen de particuliere synode van Utrecht voltallig, de andere behalve die van Friesland alle door slechts drie, en die van Friesland door slechts twee afgevaardigden zijn vertegenwoordigd. De ouderlingen J. O. Bouwman en K. van Veelen zijn door ziekte verhinderd aanwezig te zijn; de eerste hoopt zich te laten vervangen; de tweede hoopt in de loop van de dag ter vergadering te komen.

Artikel 456.

De bespreking over het vierde deel der conclusies onder letter F wordt ten einde gebracht; het wordt met meerderheid van stemmen aanvaard.

Artikel 457.

Zonder verdere besprekingen worden de slotconclusies van het onder F gestelde met meerderheid van stemmen aanvaard.

Artikel 458.

De praeses stelt aan de orde de conclusies onder letter G van het rapport van commissie VI. De rapporteur voor dit deel, ouderling I. Boersma, leest de betrokken conclusies voor, waarna de bespreking begint. Het eerste onderdeel van deze conclusies wordt aanvaard. Hierna wordt de vergadering om 11.45 uur geschorst tot 15 uur, op verzoek van de commissie.

Artikel 459.

Om 15 uur wordt de middagzitting aangevangen met het zingen van Psalm 60 : 7. Bij het appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synode van Groningen door drie, die van Friesland door twee, die van Drenthe, van Overijssel en Gelderland en van Zuid Holland elk door drie broeders zijn vertegenwoordigd.

Artikel 460.

Nadat de commissie in haar voorstellen onder letter G enige wijzigingen heeft aangebracht, worden ze aanvaard met meerderheid van stemmen.

Artikel 461.

De praeses stelt aan de orde de conclusies van commissie VI vermeld onder letter H van haar rapport, die door de rapporteur voor dit deel, ds A. I. Krijtenburg, worden gelezen. De bespreking duurt tot de avondpauze.

Artikel 462.

Na de avondpauze wordt Psalm 18 : 8 gezongen. De particuliere synode van Friesland is thans door drie afgevaardigden vertegenwoordigd; verder is geen wijziging in de bezetting der synode gekomen. De bespreking wordt voortgezet, maar leidt nog niet tot besluitvorming. Nadat Psalm 81 : 11 en 12 is gezongen, gaat de assessor voor in dankgebed ; de praeses sluit de vergadering.

Zevenenzestigste zitting, vrijdag 2 november 1956.

Artikel 463.

Om 9 uur opent de praeses de vergadering; zij zingt Psalm 27 : 5, waarna de praeses Lukas 12 : 1-12 voorleest en de Naam des Heren aanroept. Bij het appèl nominaal blijkt, dat alleen de particuliere synoden van Utrecht, van Noord Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg voltallig zijn vertegenwoordigd; de andere particuliere synoden zijn elk door slechts drie broeders vertegenwoordigd.

Artikel 464.

Ouderling I. Boersma ontvangt gelegenheid, een nieuw voorstel in te dienen ter vervanging van de door de synode niet aanvaarde conclusies onder letter D. Dit voorstel komt in bespreking, waarna de voorsteller enkele wijzigingen aanbrengt.

Artikel 465.

Na de middagpauze wordt Psalm 51 : 9 gezongen. De bezetting der synode is niet gewijzigd. Het voorstel-Boersma wordt met meerderheid van stemmen aangenomen. Hierna wordt besloten, dat commissie VI gelegenheid zal ontvangen voor nadere redactie van haar voorstellen onder letter H; tevens zal zij het geheel der tot nu toe genomen besluiten overzien, teneinde te constateren, of alle onderdelen nog wel op elkander aansluiten. In verband met deze arbeid, alsmede omdat in de volgende week de dankstond voor het gewas staat gehouden te worden, wordt de synode verdaagd tot dinsdag 13 november a.s. om 14 uur. Nadat Psalm 56 : 5 en 6 is gezongen, gaat de assessor voor in dankgebed. De praeses sluit de laatste zitting van deze synodeweek.

Achtenzestigste zitting, dinsdag 13 november 1956.

Artikel 466.

Om 14 uur heropent de praeses deze eerste zitting van de vierentwintigste synodeweek. De vergadering zingt Psalm 96 : 6 en 9. De praeses leest Markus 13 : 24-37, waarna hij voorgaat in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synoden van Groningen, van Overijssel en Gelderland, van Noord Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg, elk door slechts drie, die van Zuid Holland door slechts twee afgevaardigden zijn vertegenwoordigd. Van br J. O. Bouwman is telefonisch bericht ontvangen, dat hij nog steeds door ziekte is verhinderd ter synode te komen, en dat geen vervanger in staat was zijn plaats in te nemen.

Artikel 467.

De assessor wenst de praeses der synode namens haar 's Heren zegen toe ter gelegenheid van zijn geboortedag, die hij heden herdenkt; de praeses dankt voor deze gelukwens der vergadering.

Artikel 468.

De voorzitter van commissie VI, ds W. G. Visser, deelt mede, dat zij met nieuwe redactie van haar voorstellen onder letter H is gereed gekomen (zie art. 465), alsook dat naar haar oordeel in de tot heden in betrekking tot de „zaak-S. J. P. Goossens" genomen beslissingen geen onderlinge afwijking voorkomt, die wijziging van deze beslissingen noodzakelijk zou maken. De bespreking over deze zaak wordt voortgezet.

Artikel 469.

Ds W. de Graaff leest de conclusies van commissie VI onder letter E. Ze worden met meerderheid van stemmen na enige bespreking aanvaard. De vierde afgevaardigde van Noord Holland is inmiddels ter vergadering gekomen.

Artikel 470.

De praeses heeft thans het geheel der genomen beslissingen, vermeld onder de letters A tot G in stemming voor de eindbeslissing. Door staking der stemmen worden de voorlopig genomen beslissingen verworpen geacht.

Artikel 471.

De praeses schorst de vergadering voor beraad van het moderamen. Na heropening der vergadering dient een der afgevaardigden een voorstel in, ter vervanging van de thans verworpen voorstellen. Het komt tot de avondpauze in bespreking.

Artikel 472.

Na de avondpauze wordt gezongen Psalm 119 : 83 en 84. Thans is ook een derde afgevaardigde van de particuliere synode van Zuid Holland aanwezig; vergadering overigens kwam geen wijziging in de bezetting der synode. De bespreking over het ingediende voorstel wordt voortgezet; verschillende amendementen worden ingediend. Hierna wordt de vergadering gesloten, nadat gezongen is Psalm 93 : 1 en 4 en de assessor is voorgegaan in dankgebed.

Negenenzestigste zitting, woensdag 14 november 1956.**Artikel 473.**

Bij de opening wordt Psalm 2 : 6 gezongen. De praeses leest Openbaring 10 en gaat voor in gebed. Bij het appèl nominaal blijkt, dat de particuliere synode van Groningen, van Overijssel en Gelderland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg elk door slechts drie afgevaardigden zijn vertegenwoordigd.

Artikel 474.

Naast het reeds ter tafel gelegde voorstel wordt thans een tweede voorstel ter vervanging van de verworpen beslissingen ingediend. Het komt eveneens in bespreking. Nog een derde voorstel in betrekking tot deze zaak wordt ingediend. Het tweede der drie thans voorgelegde voorstellen wordt met meerderheid van stemmen aanvaard. De tekst van dit besluit is vermeld in art. 478a.

Artikel 475.

Na de middagpauze wordt gezongen Psalm 4: 4. De vergadering is in gelijke bezetting bijeen. Ds W. G. Visser herleest de voorstellen van commissie VI onder letter H als haar rapporteur voor dit onderdeel. Ze komen in bespreking; een amendement wordt bij stemming verworpen. De onderhavige voorstellen worden met meerderheid van stemmen aanvaard. De tekst van deze beslissing is vermeld in art. 478b.

Artikel 476.

Ds A. I. Krijtenburg leest als rapporteur van commissie VI haar voorstellen onder letter I. De bespreking kan niet voltooid worden wegens het aanbreken van de avondpauze.

Artikel 477.

De avondzitting wordt aangevangen met het zingen van Gezang 6 : 2 en 3. De vergadering is in gelijke bezetting bijeen; slechts ontbreekt de derde afgevaardigde van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg. De bespreking over de conclusies van commissie VI onder letter 1 wordt voltooid. Na verwerping van een amendement, worden ze met meerderheid van stemmen aanvaard. De tekst van deze beslissing is vermeld in art. 478c.

Artikel 478e.

Besluit der synode in de „zaak-S.P.J.Goossens”

De generale synode,

kennis genomen hebbende van

de onderscheiden op haar tafel gelegde stukken betreffende de „zaak-S. J. P. Goossens”;

constaterende,

dat de verschillende bij haar ingediende voorstellen niet als geldende besluiten zijn aanvaard:

gelet

op hetgeen in de bespreking is naar voren gebracht;

spreekt uit,

- a. dat de kerkeraad van Zwolle niet zonder verband met de zusterkerk(en) tot het op 20 oktober 1952 aan ds S. J. P. Goossens gegeven verbod van terugkeer naar Oost Soemba had behoren te komen (vgl. artt. 11 en 79 K.O.) ;
- b. dat de schorsing en afzetting van ds S. J. P. Goossens wegens overtreding van dit verbod niet rechtmatig is geweest;
- c. dat ds S. J. P. Goossens niet naar „zijn werk" op Oost Soemba had behoren terug te keren zonder de uitspraak der meerdere vergadering inzake zijn appèl af te wachten, door welk afwachten een tijdige oplossing der moeilijkheden had kunnen worden verkregen;
- d. dat hij na zijn schorsing en afzetting niet had behoren door te gaan met „zijn werk" op Oost Soemba;
- e. dat de door de kerkeraad van Zwolle aan zijn uitspraak van 20 oktober 1952 ten grondslag gelegde constatering de generale synode niet duidelijk hebben gemaakt, dat deze uitspraak door de kerkeraad terecht is gedaan;

besluit:

- a. aan de kerkeraad van Zwolle te verzoeken het onder a en b uitgesprokene te erkennen, en de uitspraak van 20 oktober 1952 met de daaraan ten grondslag liggende constatering nogmaals ernstig te toetsen op hun juistheid en genoegzaamheid;
- b. aan br S. J. P. Goossens te verzoeken het onder c en d uitgesprokene te erkennen;
- c. zowel de kerkeraad van Zwolle als br S. J. P. Goossens te verzoeken met elkaar in contact te treden teneinde tot onderlinge overeenstemming te komen over hetgeen na de onder besluit a en b bedoelde wederzijdse erkenning verder te doen staat;
- d. een vijftal deputaten te benoemen met opdracht, indien zulks met instemming van beide partijen

verzocht mocht worden, bij het onder besluit c beoogde hulp te bieden en van hun eventuele handelingen aan de eerstkomende generale synode rapport uit te brengen (zie art. 493).

Artikel 478b.

Besluit der synode inzake de kerken op Oost Soemba/Savoe

De generale synode,

kennis genomen hebbende van

de in onderscheiden missives tot haar gerichte verzoeken betreffende de scheuring op Oost Soemba/Savoe, de verhouding onzer kerken tot die op Oost Soemba/Savoe en de aan deze kerken te verlenen financiële hulp;

constaterende,

- a. 1. dat de verhouding waarin onze kerken staan tot de zelfstandige kerken op Oost Soemba/Savoe insluit de wederzijdse erkenning van de ambtsdragers;
2. dat een deel van de kerken op Oost Soemba br S.J. P. Goossens na zijn afzetting is blijven erkennen en aanvaarden als missionair dienaar des Woords;
3. dat het ontstaan en voortbestaan van de scheuring op Oost Soemba/Savoe samenhangt met die gebeurtenissen en handelingen, waaromtrent deze generale synode een besluit heeft genomen (acta art. 478a) ;
- b. 1. dat de generale synode van Groningen 1946 (acta art. 242) heeft besloten de kerken op Oost Soemba/Savoe geestelijk en stoffelijk steun te verlenen, zover nodig en ons mogelijk is;
2. dat de generale synode van Kampen 1951 (acta art. 155) heeft overwogen, dat het niet nodig en niet gewenst is, dat de generale synode aan de kerk te Zwolle een advies geve inzake het eventueel verlenen van geldelijke steun aan de kerken op Oost Soemba/Savoe, aangezien deze kerk zelf wel weet waar en hoe zij, indien nodig, heeft te steunen;

overwegende,

- a. 1. dat de wederzijdse erkenning van de ambtsdragers uitsluit het erkennen van een afgezette ambtsdrager;
2. dat deze generale synode een besluit heeft genomen, dat onder de zegen des Heren mede kan dienen tot herstel van de kerkelijke gemeenschap op Oost Soemba/Savoe; dat het verlenen van geldelijke steun aan de kerken op Oost Soemba/Savoe als hulpbehoevende zusterkerken door de generale synode van Kampen 1951 is onderscheiden van de financiële steunverlening voor het zendingswerk van deze kerken;

van oordeel,

- a. 1. dat de onder constaterende a-2 bedoelde Soembanese kerken door het blijven erkennen en aanvaarden van br S. J. P. Goossens als missionair dienaar des Woords, na zijn afzetting, niet hebben gehandeld als op grond van de bestaande verhouding mocht worden verwacht;
2. dat thans geen beoordeling van de scheuring op Oost Soemba/Savoe moet worden gegeven, doch dat de vrucht van het genomen besluit in betrekking tot de „zaak-S. J. P. Goossens" moet worden afgewacht;
- b. 1. dat zolang geen beoordeling van de scheuring op Oost Soemba/Savoe is gegeven, de besluiten van de generale synode van Groningen 1946 en van Kampen 1951 inzake financiële hulpverlening voor eigen kerkelijk leven aan de Soembanese kerken moeten worden uitgevoerd;
2. dat inzake financiële steun voor het zendingswerk van de kerken op Oost Soemba/Savoe de generale synode geen uitspraak heeft te doen, daar het recht en de roeping hierover beslissingen te nemen staan aan de kerk te Zwolle en - naar gelang van de in dezen aangegane stipulatiën - de met haar samenwerkende casu quo de haar steunende kerken;

spreekt uit,

- a. 1. dat voorlopig met beide groepen van kerken op Oost Soemba/Savoe contact is te onderhouden;
2. dat op grond van de bestaande verhouding van de kerken op Oost Soemba/ Savoe, die br S. J. P. Goossens na zijn afzetting zijn blijven erkennen en aanvaarden als missionair dienaar des Woords, verwacht mag worden de erkenning, dat zulks niet had behoren te geschieden; dat voorshands beide groepen van kerken financiële ondersteuning voor eigen kerkelijk leven kunnen verzoeken aan de kerk te Zwolle (zie acta Kampen 1951, art. 155) ;

en besluit:

- a. de kerken op Oost Soemba/Savoe dringend op te wekken zich te benaastigen haastig te komen tot eendrachtig samenleven met elkander;
- b. de raad van de gereformeerde kerk te Zwolle te verzoeken, in overleg met de in betrekking tot het besluit inzake de „zaak-S. J. P. Goossens" benoemde deputaten (zie art. 478a en art. 493), het zijne te doen tot hulp van de Soembanese kerken en over zijn arbeid in dezen, alsmede over zijn bevindingen, rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en deze, zo nodig, te dienen van advies inzake verdere contactoefening met de kerken op Oost Soemba/Savoe.

Artikel 478e.

De generale synode besluit tenslotte:

de in artt. 478a en 478b vermelde besluiten toe te zenden aan:

- a. br S. J. P. Goossens te Mau Maru;
- b. de eerstkomende particuliere synode van Overijssel en Gelderland;
- c. de eerstkomende classis Zwolle;
- d. de raden van de gereformeerde kerken te Zwolle en Berkum;
- e. de kerken op Oost Soemba/Savoe p.a. ds L. Kondamara te Mau Maru en de kerken op Oost Soemba p.a. ds K. Tanahomba te Kanangar, met een begeleidende brief, waarin deze kerken worden opgewekt al het mogelijke te doen om de breuk op Oost Soemba/Savoe te helen;
- f. degenen, die bovenbedoelde missives bij haar hebben ingediend;
- g. de volgens bedoelde besluiten genoemde deputaten (zie art. 493).

Artikel 479.

Verklaring van 15 broeders

De broeders ds E. T. van den Born, ds A. Bos, ds H. Bouma, ds S. S. Cossen, professor P. Deddens, ds F. van Dijk, ouderling G. C. van Gelder, ouderling A. haitsma, ds N. 't Hart, ds J. Hettinga, ds J. ten Hove, ouderling P. Kok, ds H. Vogel, ds W. Vreugdenhil en ds F. de Vries verzoeken opname in de acta van volgende verklaring:

Na het deze morgen genomen besluit betreffende de „zaak-S. J. P. Goossens" (art. 478a) menen ondergetekenden zich tot Uw vergadering te moeten wenden met de volgende verklaring, welke zij gaarne zagen opgenomen in de acta.

Aangezien in art. 31 K.O. wèl het recht van een bezwaarde wordt erkend, een uitspraak van een mindere vergadering, die hij in strijd acht met Gods Woord of de kerkenordering, niet voor vast en bondig te houden, doch niét wordt toegestaan, het recht in eigen handen te nemen, spreken ondergetekenden als hun oordeel uit, dat het bedoelde besluit niet zó mag worden gelezen - waartoe de volgorde der uitspraken a en b aanleiding zou kunnen geven - dat de uitspraak b haar grond zou vinden in de uitspraak a, omdat bij het leggen van zulk een verband tussen de uitspraken a en b het bedoelde besluit in strijd zou komen met art. 31 K.O.

Artikel 480.

Ouderling K. van Veelen rapporteert namens commissie I over de in haar handen gestelde verantwoording van de raad van de Gereformeerde Kerk te Kampen in betrekking tot de financiële

afwikkeling van de generale synode van Kampen 1951 (zie art. 393-10). De commissie stelt voor: de genoemde kerkeraad décharge te verlenen van het door hem in deze gevoerde beheer en hem daarvan mededeling te doen. De synode besluit zonder hoofdelijke stemming overeenkomstig dit voorstel.

Artikel 481.

Op voordracht van het moderamen en van de voorzitters der onderscheiden commissies benoemt de synode tot secundi-deputaten-financiëel voor de financieel Theologische Hogeschool de in art. 312-7 genoemde broeders; op voordracht van het moderamen wordt het accountantskantoor Van Dien, Van Uden en Co te 's-Gravenhage aangewezen ter controlering van het jaarlijks beheer van deputaten-financiëel overeenkomstig art. 7g-1 van de instructie voor deze deputaten; tevens wordt goedgevonden, de aanwijzing van genoemd accountantskantoor in art. 312 der acta te vermelden.

Artikel 482.

Tot roepende kerk voor de eerstvolgende generale synode wordt aangewezen de Gereformeerde Kerk te Bunschoten-Spakenburg, secunda die te Groningen. De naaste synode zal Deo volente samenkomen in de eerste week van september van het jaar, bepaald in art. 50 K.O.

Artikel 483.

De artikelen 250, 279, 312, 315, 335 en 410 tot 442 der acta dezer synode worden vastgesteld; in besloten zitting worden de artikelen 413-A tot 442-C der acta van de besloten zittingen vastgesteld. Het moderamen wordt gemachtigd, de acta van de zittingen dezer laatste synodeweek vast te stellen, nadat het concept daarvoor aan de thans aanwezige afgevaardigden is toegezonden, die binnen een door de scriba te stellen termijn hun eventuele kritiek aan de eerste scriba kunnen kenbaar maken.

Artikel 484.

Het moderamen wordt gemachtigd, uitvoering te geven aan de door de synode genomen besluiten, voorzover dit nog niet heeft plaats gevonden. De scribae worden gemachtigd, voor het afwerken van hetgeen hun nog te doen is overgebleven, zo nodig, gebruik te maken van een copieerinstallatie.

Artikel 485.

Namens commissie II rapporteert ds J. J. de Vries over een brief van de kerkeraad van 's-Gravenhage-West d.d. 26 januari 1956 (zie art. 300). Een memorandum omtrent de commissoriale arbeid wordt in het archief der synoden gedeponneerd; een antwoord op deze brief wordt vastgesteld. Vervolgens wordt de zitting gesloten, nadat Gezang 18 : 1 en 2 is gezongen en nadat assessor is voorgegaan in dankgebed, waarin hij 's Heren zegen afsmeekt over de heden na lange besprekingen genomen beslissingen.

Zeventigste zitting, donderdag 15 november 1956.

Artikel 486.

De praeses heropent de vergadering; nadat zij Psalm 89 : 1 heeft gezongen, leest hij Zacharia 6 : 9-15 en gaat voor in gebed. De particuliere synoden van Groningen, van Overijssel en Gelderland en van Zuid Holland zijn door drie, die van Zeeland, Noord Brabant en Limburg is door twee afgevaardigden vertegenwoordigd.

Artikel 487.

De artikelen 443 tot 465 der acta van de openbare, en de artikelen 444-A tot 465-E der acta van de besloten zittingen worden vastgesteld.

Artikel 488.

Publikatie verklaring ds C. Vonk

Op voorstel van de predikanten H. Bouma, A. I. Krijtenburg en C. Vonk (zie art. 298) wordt besloten uit het in art. 276-B der besloten zittingen vermelde in de acta der openbare zittingen op te nemen, dat bij de besprekingen over de werkwijze van commissie II in betrekking tot de „zaak-Den Haag-West" ds C. Vonk heeft verklaard, dat hij tot het oordeel was gekomen, verkeerd te hebben gehandeld in

betrekking tot de „zaak-Wormerveer" (zie art. 241) : de synode had die zaak alleen maar mogen renvoyeren naar de mindere vergadering; voorts dat hij, wat betreft de behandeling van het appèl van de kerkeraad van Wormerveer, er kerkrechtelijk niets meer van voor zijn rekening neemt.

Artikel 489.

Op voorstel van het moderamen (zie art. 412) handelt de synode enkele ingekomen stukken af, als volgt:

- a. een brief van de secretaris-generaal der Nederlandse Hervormde Kerk d.d. 1 oktober 1956, geadresseerd „aan de secretaris van de Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 N.G.B.) p.a. Langestraat 35, Nijkerk", wordt als haar niet regarderende, ter zijde gelegd; de scriba neemt op zich hiervan kennis te geven aan de afzender;
- b. een brief van de raad der kerk te Pudiputedju op Savoe d.d. 23 juli 1956 met een klacht omtrent het optreden van br S. J. P. Goossens te Mau Maru, benevens een van deze brief toegezonden Nederlandse vertaling; en een brief van br S. J. P. Goossens te Mau Maru d.d. 24 aug. 1956, behelzende kommentaar op eerstgenoemde brief, worden niet in behandeling genomen, wijl zij zaken aan de orde stellen, die niet tot het agendum der synode behoren;
- c. een brief van br S. van 'Wouwe te Rotterdam-Charlois d.d. 3 sept. 1956 in betrekking tot de „zaak-Kralingen" wordt niet in behandeling genomen, wijl na de sluitingstermijn voor ingekomen stukken ingezonden;
- d. een rapport van br W. Assink, boekhouder van de kerk te Enschede, omtrent de door br S. J. P. Goossens ingezonden declaratie van gemaakte kosten in verband met zijn reis naar Nederland (zie art. 394), wordt gelezen, waarna de synode besluit, deze declaraties te voldoen;
- e. een exemplaar van de acta van de nationale synode van Homewood van de Canadian Reformed Churches a.d. 1954, gehouden te Carman, Manitoba, van 4 tot 9 november 1954, wordt in dank aanvaard en in het archief der generale synoden gedeponeerd.

In besloten zitting worden nog enkele andere ingekomen stukken afgehandeld.

Artikel 490.

Namens commissie III rapporteert ds W. de Graaff omtrent de volgende stukken:

- a. een afschrift van de overeenkomstig de door de synode genomen besluiten gewijzigde stichtingsacte van de stichting voor de financiële verzorging van de Theologische Hogeschool (zie art. 412) ;
- b. een brief van de kerkeraad van Groningen d.d. 27 juli 1955, met een afschrift van een door genoemde kerkeraad aan het bestuur van de stichting voor de financiële verzorging van de Theologische Hogeschool verzonden brief d.d.. 27 juni 1956 (ag. V, E 2) :
- c. een brief van het bestuur der stichting voor de financiële verzorging van de Theologische Hogeschool d.d. 5 juli 1955, met een afschrift van een door genoemd bestuur aan de kerkeraad van Groningen gezonden brief d.d. 7 juli 1955 (ag. V, E 3).

Al deze stukken worden ter kennisname aanvaard; het eerste wijl deze zaak thans is afgehandeld; de laatste twee omdat, vanwege de wijziging van de stichtingsacte, een situatie is ontstaan, waarin verder handelen overbodig is te achten.

Artikel 491a.

Aangezien in het door de generale synode aanvaarde reglement voor de Theologische Hogeschool niet is voorzien in het zo nodig treffen van maatregelen ter tussentijdse regeling van het inkomen en pensioen van hen die in vaste dienst der Theologische Hogeschool zijn, en het der synode thans niet meer mogelijk is, dienaangaande een definitieve bepaling vast te stellen, vraagt en krijgt ds H. Bouma verlot een „noodvoorstel" in te dienen, opdat een en ander althans tot de volgende synode zou kunnen worden geregeld. Nadat ds W. de Graaff een amendement op dit voorstel heeft ingediend, houdende de invoeging van de woorden „in overleg met deputaten-financiëel", en nadat dit amendement is aanvaard met 16 tegen 5 stemmen, bij 5 onthoudingen (de aanwezige hoogleraar onthield zich van praeadvies), wordt het voorstel aanvaard met 22 stemmen bij 4 onthoudingen (de aanwezige hoogleraar onthield zich van praeadvies) . De tekst van dit besluit is vermeld in art. 491b.

Artikel 491b.

De generale synode verleent aan deputaten-curatoren, in overleg met deputaten-financiël, de bevoegdheid, bij gebleken noodzaak, de traktementen van wie in vaste dienst der Hogeschool zijn alsook de uitkeringen aan weduwen, voorlopig te verhogen tot de volgende synode; voorts verzoekt de synode deputaten-curatoren aan de eerstkomende generale synode advies te geven omtrent de door deze naar art. 8 van het reglement voor de Theologische Hogeschool te regelen traktementen en pensioenen,

Artikel 492.

De praeses brengt de besluiten der synode in betrekking tot de „zaak-S. J. P. Goossens" alsmede tot de verhouding tot en het contact met de kerken op Oost Soemba/Savoe in openbare zitting over, daaraan toevoegende de bede der vergadering, dat deze besluiten mogen dienen tot wegneming van deze twistzaak uit het kerkelijk leven. De synode besluit, dat de onderhavige beslissingen niet in de pers mogen worden gepubliceerd vóór 23 november a.s., opdat ze tevoren aan de betrokkenen kunnen zijn verzonden. Tevens wordt de in art. 479 vermelde verklaring van vijftien broeders in openbare zitting bekend gemaakt.

Artikel 493.

Op voordracht van de praeses benoemt de synode de broeders I. Boersma, ds E. T. van den Born, ds A. Bos, ds W. G. Visser en ds H. Vogel tot deputaten volgens art. 478.

Artikel 494.

De praeses vertolkt de dank der synode aan de redactie van het „Gereformeerd Gezinsblad", dat tijdens de zittingen regelmatig aan de synodeleden is verstrekt; van de redactie van genoemd blad is een schriftelijke dankbetuiging ingekomen voor verleende medewerking. Vervolgens wordt deze zitting om 12.30 uur geschorst tot 19.30 uur.

Artikel 495.

Om 19.30 uur heropent de praeses de synode, thans weer samengekomen in de Noorderkerk, Lasondersingel 18, voor de plechtige slotzitting, in aanwezigheid van afgevaardigden van de kerkeraden van Enschede-Noord en Enschede-Zuid, alsmede van tal van leden van deze beide kerken.

Artikel 496.

Nadat Gezang 6 : 4 is gezongen, houdt de praeses voor de laatste maal appél nominaal. De particuliere synoden van Groningen en van Friesland zijn elk door drie, die van Zuid Holland en van Zeeland, Noord Brabant en Limburg elk door twee afgevaardigden vertegenwoordigd.

Artikel 497.*Slotwoord van de praeses*

De praeses leest een dankbetuiging voor van br K. Andringa wegens hem van betoond medeleven (zie art. 432). Hierna vraagt hij, of nog enige zaak ter synode om afhandeling vraagt; geen der broeders brengt iets ter sprake. Vervolgens geeft de praeses de leiding der vergadering over aan de assessor om daarna zijn praesidiale sluitingsrede uit te spreken. Ds H. Vogel spreekt als volgt:

Broeders,

Eindelijk is het ogenblik aangebroken, waarop we kunnen overgaan tot sluiting van de Enschedese synode. Vooraf lees ik U uit het Woord des Heren Hebreë 12 : 1-15.

Gelijk een goede en oude gewoonte het wil, heb ik nu eerst eni^e woorden van dank te spreken.

Daar is temeer reden toe, nu deze synode zo abnormaal lang geduurd heeft.

Er was bij het begin op dinsdag 12 juli 1955 niet de verwachting, dat de synode met haar arbeid binnen enkele maanden gereed zou zijn. Maar niemand had toch kunnen voorspellen, dat de sluitingsdatum gevonden zou worden in november 1956. Zeker, er zijn maanden geweest, waarin niet kon worden vergaderd, omdat commissies met haar noodzakelijke voorbereidende werkzaamheden niet gereed waren. Ik zeg ook niet, dat het vlugger had gekund. Maar daar zullen we 't zeker allen over eens zijn, dat het zó nooit weer moet. Een agendum kan ook uitgebreid zijn.

Een woord van dank komt zeker toe aan de kerkeraad van Enschede-Noord en aan die van Enschede-Zuid. Zelfs nog aan een andere kerkeraad, die echter niet meer bestaat. Toen immers in juli 1955 de zittingen van de generale synode geopend werden, was de raad van de toen nog ongedeelde kerk te Enschede, onze gastheer. Dit duurde tot 1 januari 1956, toen de splitsing alhier een feit werd, en de kerkeraad van Enschede-Noord aangewezen werd als gastheer op te treden. Door noodzakelijke reparaties in de Noorderkerk, was hij echter niet in staat zijn taak te beëindigen. Toen was evenwel de raad van Enschede-Zuid zo vriendelijk zich over de generale synode te ontfemen. Begonnen in een ruim kerkgebouw, eindigden we in een kerkeraadskamer. liet was ons ginds en hier goed. Broeders, voor al Uw zorgen hartelijk dank.

Ook do logiescommissie wil ik niet overslaan en daarbij tegelijk betrekken do gastvrouwen en gastheren. Synodeleden werden in Enschedese gezinnen als kind in huis. Wederzijds zullen wel eens verzuchtingen geslaakt zijn. Maar dan toch op zulk een wijze, dat men niet zichzelf, maar elkaar ging beklagen. Het zal vaak moed gekost hebben, om zijn gastvrouw voor de *zoveelste* maal lastig te vallen. Maar het ging toch wel weer, wanneer men te horen kreeg: het is voor U veel moeilijker dan voor ons. Fruitmandjes en andere cadeaux deden de rest. En wanneer ik nu van deze plaats en de gastheren en gastvrouwen en de logiescommissie openlijk dank breng, dan is geloof ik alles in orde.

Vanzelfsprekend noem ik in dit verband de namen van de beide kosteren, Buisman en Schreurs en hun gezinnen. Koster Buisman en zijn vrouw hebben een heel druk jaar gehad met ons. Het was echter niet zó moeilijk, dat zij niet graag de verzorging van de synode tot het einde toe op zich genomen zouden hebben. Ik verklap geen geheim, wanneer ik zeg, dat een zekere teleurstelling bij hen duidelijk merkbaar was, toen bleek, dat de werkzaamheden in de Noorderkerk een verder vergaderen in dit gebouw beslist onmogelijk maakten. Het was hun echter een troost dat hun troetelkind bij de familie Schreurs eveneens een goede verzorging genoot. Het is beslist niet uit te maken, wie van hen beiden het best zijn werk heeft gedaan. Broeders, het was bij beiden goed. Het was zelfs uitmuntend! Wanneer eens ergens een plaats *vacant* is in de directie van een groot hotelbedrijf, dan weten wij wel een paar kandidaten.

Wanneer ik nu nog de typekamer, nl. de broeders Ter Mors en Horstman heb dank gebracht, dan ben ik wel zo ongeveer aan het eind van mijn dankwoord. Wat *deze* broeders gepresteerd hebben, grenst aan het ongelofelijke. Er kunnen dunkt me geen rapporten worden samengesteld, waarvan de omvang de capaciteiten van deze typekamer te boven gaat. Het zal wel eens nachtelijke uren hebben gekost, maar het resultaat was dan toch, dat de Synode nooit op het typewerk heeft moeten wachten.

Zo kern ik dan bij U, broeders medeleden. Ja, wij hebben dan het einde mogen halen. Maar ge moet niet vragen hoe. Er zijn synodeleden geweest, voor wie het werk te zwaar werd en die op medisch advies niet mochten terug komen. Ik noem niet alle namen, maar ik wil toch niet verzuimen en ds Van Nieuwkoop, de rapporteur van commissie I, en ds Francke, de rapporteur van commissie II, van harte toe te wensen, dat de Here hen sterken moge tot de vervulling van hun ambtelijke arbeid in eigen gemeente zonder dat zij daarbij schadelijke gevolgen ondervinden van het moeizame werk, dat zij voor de kerken in Enschede hebben verricht, terwijl ik hun hartelijk dank voor de liefde en de toewijding, die zij betoond hebben.

Voorts wil ik u allen hartelijk danken voor de bereidheid oom de moeilijke zaken, die ons waren voorgelegd, in de geest van broederlijke liefde te beslissen. Wij hebben samen zware weken en maanden gehad. Maar het was telkens een bewijs van Gods goedheid over ons, dat ook in de meest spannende debatten de goede toon bewaard werd.

Ge zult het mij niet euvel duiden, wanneer ik hier in het bijzonder denk aan de *andere* leden van het moderamen. tri de assessor en de beide scribae hebben zich tot het uiterste ingespannen om in gebondenheid aan Schrift, Belijdenis en Kerkenorde de praeses de leiding van de vergadering te vergemakkelijken. Misschien gebruiken wij het woord „onvergetelijk" te vaak. *Maar* ik meen er nu recht toe te hebben te zeggen, dat de samenwerking met de broeders Van den Born, Bouma en Van Dijk mij onvergetelijk zal zijn..

Dankbaar wil ik ook memoreren de hulp van de hoogleraren Deddens, Doekes en Schilder. Ik weet, dat er verschil van mening is over de taak van hoogleraren in verband met de generale synode. Toch wil ik er geen geheim van maken, dat ik de medewerking van deze broeders op hoge prijs stelde en al meer heb leren stellen, en beter heb Ieren verstaan, hoe zeer het tot

schade van de kerken is, wanneer de hoogleraren niet zouden medewerken aan de besluitvorming bij moeilijke zaken, die aan een generale synode worden voorgelegd. Dat de dienaren van de ontvangende kerk De Wolff, Veldman, Zemel en Kok zich ook in een behoorlijke regelmaat op de vergaderingen vertoonden, stemt ons tot dank. Dat zij niet altijd aanwezig konden zijn, verstaan we. Des te meer verheugt het ons, dat zij hun belangstelling tot het einde toe volhielden en van tijd tot tijd met hun adviezen ons hebben gediend. Men zou het mij terecht kwalijk nemen, wanneer ik in mijn slotwoord br Assink vergeten zou. In zekere zin zou ik hem kunnen noemen de meest welkome gast. Tot de laatste dag toe werd de vraag gehoord: Is br Assink er al? Maar die vraag was overbodig. Want precies op tijd arriveerde de man, die de afgevaardigden de voorgeschoten reispenningen terug betaalde. Hoeveel tijd en zorg dit alles vergde, kunnen we alleen maar vermoeden. Daarom, br Assink, onze diepgemeende dank.

Teen ik, broeders, door u op 12 juli 1955 tot uw praeses werd verkozen, leek het me toe dat ik voor een taak was geplaatst, die ik niet zou kunnen vervullen. Nu ik er bijna achter sta, kan ik niet zeggen, dat het me wel meegevallen is. Wel wil ik echter mijn dank uitspreken aan de Here, dat Hij mij bijgestaan heeft en van dag tot dag mij de kracht heeft gegeven om de 70 zittingen van deze g^enerale synode tepraesideren. Hij heeft ervoor gezorgd, dat ik dit werk niet al zuchtende heb behoeven te verrichten. Het vorig jaar juli was, dunkt me, mijn eerste daad als praeses, u te herinneren aan het Woord in Hebreë 12: Jaagt cie vrede na met allen. Dat Woord heeft mij steeds voor ogen gestaan. En, gelukkig, ons allen. We hebben met elkaar geworsteld om vredessynode te zijn. Of het ons gelukt is? Vier zaken waren er, waardoor de vrede ernstig dreigde verstoord te raken, die ik nu maar aanduid met de woorden: Wormerveer, Den Haag-West, Kralingen en Goossens. Voor de afwikkeling van de eerste twee mogen we dankbaar zijn. Het deed ons leed, dat juist in die dagen kritiek geoefend werd op de werkwijze van de synode. Als één ding ons van het begin af aan ons voor ogen gestaan heeft, dan is het dit, dat wij niet hebben willen heersen. Wel hebben we alle zaken grondig willen onderzoeken. En tegelijk met dat grondig onderzoek het Recht des Heren willen bedienen, met de ernstige bede en verwachting, dat het de Here zou behagen de zo vurig begeerde vrede door onze besluiten te schenken. Bij dat alles waren ons de kerkelijke papieren heilig en hebben wij ervoor gewaakt, dat wij in geen enkel opzicht tegen de gemaakte afspraken in zouden handelen.

Of dit bereikt wordt, weet God. De strijd tegen onze kerken is fel. Die zal ook wel fel blijven. Daar zien wij echter niet tegenop. Door Gods verkiezende genade weten wij ons te staan, met enkel onwaardigheid onzerzijds, op de basis van Schrift en Belijdenis. En daar staan wij veilig. Het zou echter een ramp zijn, wanneer de onenigheid binnen de kerken bleef. Wanneer wij, na brede discussies en onder biddend opzien tot God, een besluit genomen hebben, laat het dan ook uit zijn, tenzij bewezen wordt, dat he^t b^e'reffende besluit^t in^{strijd} is met het Woord des Heren of met enig artikel van de K.O.. De opdracht, waarmee de Here ons leven verrijkt om in deze tijd van verwarring en afval de vastheid van Zijn Koninkrijk te prediken, lijdt zo onnoemelijk grote schade bij voortgaande broedertwist. Daarbij gaat het nog niet eens om het heil der kerken, maar wel om de Naam van de Here onze God. En wij mogen het voor niemand gemakkelijk maken, die Naam te lasteren.

Bij het sluiten van de synode dragen wij dan ook met een vrije en goede conscientie de toekomst der Kerken aan de enige Kerkbouwer Jezus Christus op. Hij zorgt ervoor dat de dag komt, waarop de sluitsteen in Zijn bouwwerk wordt gemetseld. Het Heil Hem, Heil Hem, zal dan klinken over de ganse aarde. Wij geloven, dat wij bij de arbeid van de Enschedese synode Zijn medewerkers zijn geweest. Onze van gebrekkige pogingen zal Hij doen strekken tot heil van Zijn Sion. En bij het uiteengaan danken we Hem, dat Hij ons daartoe heeft willen gebruiken en ons zoveel krachten heeft doen toekomen, als *wij* naar Zijn oordeel nodig hadden.

Broeders, hebt het goed. De Here, zegene u in uw ambtelijke arbeid in uw woon-plaats. Het kan haast niet anders of die arbeid heeft schade geleden vanwege uw maandenlange afwezigheid, al hebben anderen gedaan, wat in hun vermogen was om die schade zo gering mogelijk te doen zijn. De liefde tot de vrijgekochte Kerk des Heren zij door al uw moeite en inspanning op de Enschedese synode verdiept.

Zo gaan we uiteen, verrijkt en dankbaar.
God zij met u.

Ter dood toe zal Hij u geleiden.

Artikel 498.

Wanneer de assessor de leiding wederom heeft overgedragen aan de praeses, ontvangt hij op zijn verzoek gelegenheid een korte toespraak te houden. Ds E. T. van den Born spreekt als volgt:

Geachte praeses, vergadering, broeders en zusters,

Vanmorgen zei de praeses, dat het wel de schijn had dat deze generale synode lang geduurd heeft, maar dat het vandaag toch pas de 70ste zitting was. Wij moesten dus niet denken alle records geslagen te hebben. Nu zijn wij er beslist niet op uit geweest om mogelijke records te slaan voor wat betreft synodale vergaderingen. Wij hebben het nolens volens gedaan. Maar het wonder in deze slotzitting is, dat al deze zittingen ons nooit hebben verveeld, integendeel, dat wij tot het einde toe ze met blijdschap hebben meegemaakt. En het zal Uw aller instemming hebben als ik zeg, dat wij dit met name hebben te danken aan ds Vogel, die het praesidium van deze synode heeft bekleed. En nu het uur van scheiden is gekomen, hebben wij als vergadering de dure plicht om hem voor dit praesidium dank te zeggen. Ik ben blij, dat ik dat uit Uw naam doen mag. Toen de afgevaardigden dezer synode waren gekozen, en door de kerkelijke pers waren bekend geworden, waren er „kerkelijke waarnemers" - wij hebben immers politieke, maar blijkbaar ook kerkelijke waarnemers - die zeiden: let eens op, dit wordt een kinderkrustocht-synode. Gij weet natuurlijk dat in 't jaar 1212 kinderen een kruistocht ondernamen naar 't heilige land. Zij zouden doen, wat aan de strijdbare ridders niet gelukt was, de vijanden verdrijven en het heilige land tot onvervreemdbaar bezit maken voor de christelijke kerk. Zo ontbrandde toen de geestdrift der kinderen. Van deze kruistocht is niets terechtgekomen. De arme kinderen hebben 't heilige land niet eens gezien. Vele zijn omgekomen, Of in gevangenschap geraakt of als slaven verkocht. Welnu, zo zou het ook met deze synode gaan, want waren haar afgevaardigden geen kinderen in verstand van kerkelijke zaken, en ook geen kinderen in kerkelijke ervaring? En wat voor een agendum was aan deze „kinderen" toevertrouwd! Zij zouden „het heilige land" - het einde van 't agendum niet zien. Die „kinderen" kunnen wel beginnen, maar misschien zie je ze nooit meer terug! Aldus onze „kerkelijke waarnemers" in kerkelijke kringen. Maar het is geen kinderkrustocht geworden, al zijn we misschien wel kinderen gebleven. Wij zijn op de lange en steeds langer wordende weg niet bezweken. Wij hebben nimmer, moe geworsteld, moe gestreden, het werk er bij neergelegd.

Wij zijn zelfs niet gevangen genomen en als slaven verkocht. Wij zijn vrij gebleven en hebben 't „heilige land" - het einde van 't agendum - gezien. Wij mogen zelfs naar huis. En dat het zo gegaan is, dat danken wij nu aan onze praeses, van wie temidden van deze „kinderen" bleek, „dat hij een hoofd boven al 't volk uitstak". Zo wij eens moedeloos werden - hij heeft ons steeds bezielend meegetrokken. Zo wij eens dachten: wij komen er nooit - hij bleef ons rustig de weg naar 't einde wijzen. Zo wij al eens vierkant tegenover elkaar kwamen te staan, hij bewaarde de band des vredes.

Hij heeft ons werkelijk gediend. Hij heeft ons nooit als kinderen behandeld, maar in elke afgevaardigde de broeder geëerd! Hij heeft ieder aan 't woord laten komen. Ieders gaven en krachten weten te appreciëren en te stimuleren. Hij heeft ieder vastgehouden, zodat niemand de kans kreeg om de teamgeest te breken. Hij heeft ons tot kerkelijke afgevaardigden weten te smeden, zodat wij - indien wij ook al kinderen waren - geen kinderen zijn gebleven, maar allen onder zijn praesidiale leiding rijper geworden *zijn!* Dat is wel tragisch voor de meesten onzer - tot kerkelijke afgevaardigde gerijpt te zijn, en misschien nooit meer naar een generale synode afgevaardigd te worden omdat wij er te lang over gedaan hebben! Maar hoe dat zij - voor ons zelf gaan wij naar huis met een dankbaar hart, dat wij U met Uw grote gaven tot praeses hebben gehad! Ons eerste besluit is althans zeer goed geweest! Uw taak als praeses naar art. 35 van de K.O. hebt gij op een buitengewoon fijne wijze vervuld! Ik heb dezer dagen wel eens gedacht aan de Dordtse synode, en aan de praeses-internus dezer synode, Johannes Bogerman, van wie prof. Deddens mij deze middag vertelde, dat hij een deftige verschijning was, met een baard tot halverwege de borst, en door zijn welsprekendheid een sieraad was van deze bekende synode! En wie nu wel eens een portret van Bogerman heeft gezien, die heeft een groot geheim gezien: Johannes Bogerman zonder baard, dat is precies ds Vogel, en ds Vogel met baard is precies

Johannes Bogenman! Aan 't portret van Bogerman kunnen wij niets meer veranderen! Dat blijft historisch zó! Maar wat ik U, namens ons allen toewens, is een prachtige baard à la Bogerman, opdat Gij niet alleen naar Uw innerlijke gaven, maar ook met deze uiterlijke gave hem gelijk zij! Ik zie daarvoor een mogelijkheid, want de kerkeraad van Enschede heeft U drie weken vakantie gegeven! Gebruik nu deze terecht verdiende vakantie om Uw baard te laten groeien, opdat wij - de kinderen van de kinderkrustocht - kunnen zeggen: Kijk, dat was onze vader, die man daar in Enschede, die door zijn indrukwekkend uiterlijk, zijn prachtige baard en grote wel-sprekendheid een sieraad was van die lange, onvergetelijke Enschedese synode; hij wist wat leidinggeven was aan de debatten, hij was een meester in het voorstellen en verklaren van 't geen te verhandelen was, hij kon moeilijke kwesties vereenvoudigen! Gij hebt mij dus wel begrepen, broeder praeses: wij zouden - gelijk als bij Johannes Bogerman - Uw uiterlijk in overeenstemming willen zien met Uw innerlijk! Want gij weet het, naar art. 35 gaat deze avond Uw ambt als praeses uit, maar Uw praesidiale waardigheid zouden wij graag blijven zien als een blijvende herinnering aan deze synode, gelijk wij ook vandaag nog met ontzag kijken naar het portret van Johannes Bogerman, praeses-internus van de grote Dordtse synode. Gij vergist U, als ge hierin ook maar een schijn van spot hoort, het is de begeerte naar mannen, die werkelijk naar Gods verkiezing iets hebben mogen betekenen voor de Kerk des Heren, en hebben mogen medewerken aan de vrede der kerk, en het bouwen van haar muren. Eén ding staat vast - welke kritiek er ook komt over deze generale synode - Uw praesidiale leiding zal tegen elke kritiek bestand zijn. En daarvoor zijn wij echt blij, nu wij uit elkander gaan. Daarvoor danken wij de Here onze God. Hij zij met U en zegene U, met Uw collega ds De Wolff en met Uw kerkeraad temidden van de gemeente, die ons zo vele malen heeft zien lopen over de straten van Enschede.

Artikel 499.

De praeses zegt de assessor, ds E.T. van den Born, dank voor zijn toespraak en geeft aan professor P. Deddens gelegenheid, namens de hoogleraren, die de synodezittingen hebben bijgewoond, het woord te voeren. Deze spreekt aldus:

Broeder Praeses, geachte vergadering,

Wanneer ik, zoals in een slotzitting gebruikelijk is, als adviseur een kort woord tot U zal spreken, dan is te verstaan dat zulks niet geschiedt zonder enige schroom, daar hier thans niet aanwezig zijn mijn collega's Doekes en Schilder, die gedurende langer tijd dan ik dit kon doen, de synode met hun raad terzijde stonden, tot zij zich genoopt achtten hun arbeid aan de Hogeschool te moeten hervatten. Niettemin hebt U, broeder praeses, mij uitgenodigd het woord te voeren, zeker in de verwachting, dat ik zou spreken mede namens hen, en ik hoop mij van die taak zo goed mogelijk te kwijten.

Om te beginnen acht ik het niet aan twijfel onderhevig, dat zij volkomen met mij instemmen, als ik hier dank zag voor de uitnodiging die ons gewerd, voor de goede ontvangst die ons ten deel viel en voor de hartelijkheid welke U, broeder praeses, in Uw zeer gewaardeerde leiding en voorts alle synodeleden ons betoonden.

In voorgaande synode-slotzittingen is wel opgemerkt, dat het adviseurschap sinds de Vrijmaking niet onbelangrijke wijziging heeft ondergaan, èn inzake het aantal raadgevers, èn wat betreft de kijk op hun functie. Zo heeft men van het vroegere praeadviseurschap het prae laten vallen. In andere zin werd dit prae echter gehandhaafd, niet zozeer in de ons toegekende plaats der ere, als wel in de grote welwillendheid waarmee praeses, moderamen en verdere synodeleden ons tegemoet kwamen, wat ten gevolge had dat het uitzonderlijke van onze positie, nl. het niet behoren tot het corpus der synode, geen ogenblik storend op de taakvervulling inwerkte.

Dat een synode bijeenkomt niet om te heersen, maar om te dienen, is op Uw vergaderingen overduidelijk aan het licht getreden. Het is hier de plaats niet, een oordeel uit te spreken over de grenzen van het werk dat kerken en kerkleden aan een synode mogen opdragen, zal ze zich niet geplaatst zien voor een Herculearbeid welke, in beperkte tijd te volbrengen, de krachten ook van de besten en meest goed-willigen te boven gaat of ook ver overtreft. Maar indien U bij het overzien en overwegen van de ingewikkelde zaken, U voorgelegd, en op het gezicht van het ongelooflijk groot aantal stukken dat te doorworstelen was, met het oog op enkele zaken een non possumus had laten horen, zou zulks zeker niet te verwonderen geweest zijn. U hebt dat

niet gedaan. In het bewustzijn, geroepen te zijn tot dienst, hebt U de schouders eronder gezet, met de begeerte de kwesties grondig te behandelen en aldus de kerken en kerkleden binnen de limieten van Uw bevoegdheid waarlijk van dienst te zijn; dat daarbij op bepaalde punten geen eenstemmigheid verkregen werd, doet niet te kort aan Uw ijver en de ernst van Uw gezindheid, elkander zo ver mogelijk tegemoet te komen.

Intussen is ook nu weer gebleken dat bij alle bezwaren die een langdurige synode aan alle kanten oproept ook dit behoort, dat ze niet geringe moeilijkheden schept eerst voor de afgevaardigden en de kerken, met name voor de roepende kerk waar de synode samenkomt, maar ook voor de adviseurs. Immers welgefundeerde adviezen kunnen dan alleen gegeven worden, als hij die raad geeft de behandeling van meet af heeft meegemaakt en in permanent, nauw contact staat met de synode en eventuele commissie. Ontbreekt dit, welke mogelijkheid naar gelang van de prolongatie der synode vergroot wordt, dan kan wel over principiële vragen raad gegeven worden, maar moet men zich van advies goeddeels, zo al niet geheel onthouden, wanneer de kwesties inzake de materie van een concreet geval aan de orde komen.

Aan het dienen gaat het kennen vooraf. Het kennen van de Heilige Schrift, van de Belijdenis. in dit verband ook van hetgeen op grond van die beide tot het recht en de plicht der kerken behoort. In die kennis, het is ook nu weer gebleken, zijn we nooit volleerd, maar dienen we steeds toe te nemen: stilstand is niet geoorloofd. Daarom hebben wij met de leden van Christus' kerken, bij het gedurig gebed om de leiding en genade des Geestes, te voegen het gestadig onderzoek van Gods Woord en van de gemeenschappelijk aanvaarde kerkelijke akkoorden: niet het minst daardoor zal de opbouw der kerken krachtig bevorderd worden.

Wat de synode verrichtte, wordt straks publiek; de laatste weken vergaderden we in een lokaliteit, waar de verkeersdrukte niet tot ons doordrong; toch was het een timmeren aan de straat, waarbij vanzelf de kritiek zich zal doen horen, gelijk een vaderlands dichter neerschreef:

„Als yemant timmert aen de straet, daer yeder komt, daer yeder gaet,
„Daer al de wereld mal en vroet, mag h Sien al wat den metser doet,
„Die stoet dan uyt aen alle kant het oordeel van het gantsche lant.”

U werdt geroepen, over bepaalde kerkelijke zaken Uw oordeel uit te brengen; straks volgt het oordeel over Uw oordeel. Hoger oordeel wacht ons. Heel ons werk, al ons dienen, ook hier op de synode, komt in het volle licht in de grote dag der dagen. Wie aan die dag denkt, wie zich weet te staan, nu reeds, voor de Man, die eens de ganse aardbodem rechtvaardig zal oordelen (Hand. 17 : 31) ziet zijn diepe schuld en schrijnend tekort, daaronder ook alle overtreding en gebrek in de synode-arbeid. Vermanend riep eens Jacob van Maerlant uit:

„Kerstenman (christenmens), wats di geschiet?
„Slaapstu? hoe ne diensu niet .
„Jesum Christum dinen heere?”

Zulk een vraag make U en mij nooit verlegen; ze worde beantwoord door ons allen met een: *wij lieten* ons dienen door onze Middelaar, en *wij* dienden *zelf* maar verzoening vindende voor onze zonden, onder dat dienen, in Christus' bloed.

Hij, die Zijn volk let zo dure prijs kocht, make de verrichte synodearbeid vruchtbaar voor Zijn kerken in deze landen en daarbuiten tot glorie van de Naam des Heren.

Artikel 500.

Nadat de praeses ook professor P. Deddens heeft gedankt voor zijn toespraak. verzoekt hij de vergadering te zingen Gezang 5 : 3, 9 en 10. Hierna roept hij tot besluit der synodale handelingen de Naam des Heren aan in dankzegging en gebed. Dan verklaart hij om 20.30 uur de zesentwintigste generale synode sedert 1892 van de gereformeerde kerken in Nederland, gehouden te Enschede in de jaren onzes Heren Jezus Christus negentienhonderd vijfenvijftig en negentienhonderd zesenvijftig, voor gesloten.

In opdracht van de generale synode voornoemd,

het moderamen:

H. VOGEL, praeses;

T. VAN DEN BORN, assessor;

H. BOUMA, eerste scriba;

F.VAN DIJK, tweede scrba

Bijlage 2 (ag. XI-B, 4a; acta art. 54).

**RAPPORT van commissie II inzake de behandelingsmethode
van de beroepschriften in de „zaak-S. J. P. Goossens“.**

In handen van uw commissie werd gesteld ter fine van advies *een voorstel van de kerk te Enschede*, bij de behandeling van de appèls inzake de besluiten der mindere vergaderingen betreffende ds S. J. P. Goossens „daartoe ds S. J. P. Goossens uit te nodigen om daartoe over te komen, eventueel anderen, alsmede de kerk van Zwolle, door de deputatie vertegenwoordigd, naar Enschede te komen, opdat er een verzoening tot stand kome, met schuldbelijdenis voorzover ieder zijn schuld gevoelt en belofte, deze zaak voorts over te geven in de hand desgenen, die de harten kent en de nieren proeft". Daarbij gevoegd: „En voorts een getuigenis te doen uitgaan tot de christenen op Oost Soemba tut heling van de breuk, en de kerken op Oost Soemba zo volkomen in haar zelfstandigheid te erkennen, dat geen andere band meer overblijve dan die van de financiële steun voorzover zij als hulpbehoevende kerken deze zouden nodig hebben, terwijl door ons ds Goossens als haar wettige predikant wordt erkend".

(N.B. 'uw commissie geeft deze citaten in uitvoerige vorm ter bevordering van het verstaan van de bedoeling van de kerk te Enschede, doch merkt daarbij met nadruk aanstonds op, dat het onderhavige rapport slechts betrekking heeft op de behandelingsmethode der „kwestie-S. J. P. Goossens" met name betreffende het laten overkomen van de betrekken „partijen")

De classis Enschede betuigt haar *adhaesie* aan dat voorstel „wat de strekking betreft". *De raden van de kerken te Wassenaar en te Winterswijk* betuigen zonder meer *adhaesie*. De broeders *H. Buitenbas* en *H. Kroes* te Enschede *verzoeken* in een appèlschrift o.a., „het daarheen te willen leiden, dat, teneinde te trachten de aangelegenheid tot een goed einde te brengen, verzocht worden naar Nederland over te komen: ds Goossens en één of meer afgevaardigden van de kerken van Oost Soemba/Savoe, bv. ds K. Tanahomba en e.v. anderen".

In een missive verzoekt *ds I. de Wolff* te Enschede „inzake de behandeling van de kwestie-ds Goossens", „dat niet uitsluitend uit geschriften zal worden geoordeeld", maar dat de partijen bijeen worden gebracht en in de synode of haar commissie zullen worden gehoord, opdat geen misverstanden ontstaan of voortbestaan". Hij is „geheel verenigd met het verzoeningsvoorstel van Enschede om het daartoe te leiden, dat in de weg van recht en liefde de verzoening worde bewerkstelligd, subs. mogelijk gemaakt door of vanwege de arbeid der synode".

Tenslotte is er de *adhaesie* van de *raad van de kerk te Hengelo (O.)* aan de strekking van het voorstel van de kerkeraad van Enschede betreffende de verzoening tussen de betrokken instanties en personen in de „zaak-S. J. P. Goossens". Deze raad is van oordeel, „dat deze droeve zaak . het meest tot Zijn (=Gods) eer kan worden opgelost door een broederlijke bespreking met een wederzijds schuld erkennen, belijden en vergeven". Mocht „deze verzoening" tot stand komen, dan verzoekt de raad uwe vergadering „de beleden schuld te concretiseren (dus de weg, waarlangs de verzoening tot stand kwam, bekend te maken) in een acte van verzoening". Dit laatste „zou zijn tot lering van heel ons kerkvolk in Nederland en daarbuiten". In een „naschrift" voegt de raad er aan toe, dat, „mocht deze verzoening onverhoopt niet plaats vinden", hij uwe vergadering verzoekt zijn bezwaren tegen de besluiten van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland 1954/55 in behandeling te nemen.

Tot zover de korte samenvatting van voorstel, verzoeken, enz.

Daar onderhavig voorstel, gemelde verzoeken, enz., een bepaalde behandelingsmethode van de appèls in de zgn, kwestie-S. J. P. Goossens betreffen en eventuele aanneming van het betrokken voorstel cum annexis zekere consequenties, ook wat tijd van uitvoering aangaat, met zich mee zou brengen en de raad van de kerk te Hengelo het voorstel van de kerkeraad van Enschede blijkbaar zo opvat, dat „deze verzoening" de voorrang dient te hebben boven de behandeling van de appèlschriften terzake en dies door de raad van Hengelo een element van praealabel-zijn kennelijk wordt ingedragen. is uw commissie van oordeel, dat het *onderhavige punt praealabe!e behandeling vereist*, opdat bij de eerste aanvat van de „zaak-S. J. P. Goossens", ook voor uw commissie (welke u heeft te rapporteren en te adviseren) de methode der behandeling, o.m. wat de volgorde betreft, niet onbepaald zij.

Wat nu de *gedachte van de raad van de kerk te Hengelo* betreft, dat nl. „de verzoening” de voorrang verdient boven de behandeling van de appèlschriften, is uw commissie van oordeel (afgedacht van de vraag, of door genoemde raad het voorstel van de kerkeraad van Enschede juist wordt geïnterpreteerd), dat deze gedachte inzake de behandelingsmethode onaanvaardbaar is. Want in de eerste plaats zou zodoende de overeenkomstig de kerkenordening aanvaarde kerkelijke weg van appèl worden verlaten, om pas tot die aangewezen weg terug te keren, als een proefneming op een ander, nog te zoeken pad een mislukking ware gebleken. In de tweede plaats kan uwe commissie zich niet voorstellen, dat en hoe bij die gedachte „verzoening” „een wederzijds *schuld* (cursivering van uw commissie) erkennen, belijden en vergeven” mogelijk is, zonder dat die „schuld” is aangewezen en geconcretiseerd, wat juist behandeling van de in de appèlschriften genoemde concrete zaken vraagt. Of er „schuld”, met name „wederzijdse schuld”, is, is juist blijkens de ingediende appèls nog in geding.

Wanneer - en dat in de derde plaats - „Hengelo” in dit verband voorts erop wijst, dat deze „verzoening” de voorrang dient te hebben boven de behandeling van de appèls, dan behoort toch te worden bedacht, dat hier in geding is een appèl aangaande vonnissen, die in een bepaalde tuchtzaak reeds *zijn* geveld, zodat de vergadering, die zodanig appèl krijgt te beoordelen, voor de taak wordt gesteld eerst over deze reeds gevelde vonnissen een uitspraak te doen, alvorens zich te kunnen beraden over de vraag, wat eventueel op de weg der verzoening nog verder te doen zij.

Wat vervolgens *het voorstel van de kerkeraad van Enschede* aangaat, dit berust, kort samengevat, op de volgende „overwegingen”. Ten eerste, dat bij het geheel der conflicten in de kwestie-S. J. P. Goossens „noch de belijdenis der kerk in het geding is, noch de grondbeginselen van het kerkrecht zijn aangetast, maar de toepassing in geding is van wat overigens onder ons volkomen zekerheid heeft”. Ten tweede, dat „een beslissing op formele gronden, hoe die ook uitvalt, juist vanwege de uiteenlopende waardering van personen en feiten, niet de gewenste oplossing zal bieden”. Wat gezien de toestand van heden hem met zorg vervult. Ten derde, dat het gaan van de door hem aanbevolen toepassingskwesties weg, welke hij een „andere weg” noemt dan liet „voortdurend strijden over formele procedurekwesties om alzo het recht des Heren te bedienen”, waarbij de vraag is of het wel waarlijk zodanige rechtsbediening is, geen aantasten van belijdenis en kerkenordening is. Waarbij dient bedacht te worden, „dat kwesties in de kerk op aarde niet altijd door rechtsbeslissingen worden opgelost”. Is, zo vraagt de kerkeraad van Enschede, dit niet „Gods recht” bij ontstane verwarring, „onze onmacht belijden”, verzoening zoeken op de grondslag van het zoenoffer van de Here Christus, „aan Hem overgevend wat wij niet zonder twist en scheuring kunnen bereiken”?

Met inachtneming van hetgeen reeds onder C is opgemerkt omtrent de „twee wegen” en de „verzoening” (resp. ten eerste en ten derde), wil uwe commissie het volgende opmerken over dit voorstel. Vooreerst, dat de kerkeraad van Enschede er blijkbaar vanuit gaat, dat de tot op heden in deze zaak gevolgde wijze van behandeling wel een weg van strijd over toepassingskwesties en van formele procedurekwesties was maar niet de weg van bediening van het recht des HEEREN tot verzoening.

Uwe commissie wil opmerken, dat zulks aan uwe vergadering nog niet is gebleken, wat haar pas bij behandeling van de op haar tafel gedeponeerde appèlschriften zou kunnen blijken, aangenomen, dat er zodanige tegenstelling, althans zodanig verschil, tussen genoemde „wegen” bestaat. Voorts is uwe commissie van oordeel dat het onbehandeld laten liggen van appèlschriften over concrete bezwaren tegen in de mindere vergaderingen gevelde vonnissen over een dienaar des Woords, om een „andere weg” te kiezen, inderdaad tegen de aangenomen belijdenis en kerkenordening, met name tegen art. 31 K.O. is.

Uwe vergadering is immers krachtens belijdenis en kerkenordening geroepen en dies verplicht deze zaak als appèlzaak te behandelen.

Vervolgens is uwe commissie ook van oordeel, dat de behandeling van een appèlzaak als deze in de door de kerken aanvaarde weg van het kerkelijke, op Gods Woord gegronde recht niet behoeft uit te sluiten, dat zulks ook en tegelijk en daardoor een weg van verzoening is „op de grondslag van het zoenoffer van de Here Christus tot behoud van het lichaam des Heren”, ja uwe commissie is van oordeel, dat hier een eenheid behoort te zijn en een geheelheid wat ons in de missive van de kerkeraad van Enschede als een tweehed voorkomt.

Tenslotte is uwe commissie van oordeel, dat nog niet heeft kunnen blijken, dat uwe vergadering zich aan een euvel zou schuldig maken, als de kerkeraad van Enschede noemt. Wanneer uwe vergadering in de weg van recht en gerechtigheid deze zaak behandelt, zal kunnen blijken, dat, bij alle

onvolkomenheid van onze beste werken, metterdaad „recht en liefde" samenstemmen, wijl in de kerk van Christus de liefde tot God en de naaste is de liefde tot het recht en het recht Gods is het recht van de liefde tot God en de naaste. Bovendien zou het inslaan van de door de kerkeraad van Enschede voorgestelde „andere weg", waarop *een nog niet bij uwe vergadering behandelde appèl-zaak* onbehandeld aan de HEERE werd overgegeven, de vraag ter beantwoording oproepen, of en wanneer en hoe zulks niet alleen gewenst maar ook door de HEERE geboden wordt.

Waarom uwe commissie op grond van het boven aangevoerde concludeert, dat het komen en horen van „de partijen in geding" op uwe vergadering, teneinde een „andere weg" in te slaan dan die van het gevindiceerde recht der kerken onaanvaardbaar is, wijl het opbreken van de op het recht Gods gebaseerde kerkelijke weg en dus ook het op zekere wijze verachten van de door de mindere vergaderingen terzake genomen besluiten.

E. Wat tenslotte het door ds I. de Wolff en anderen gememoreerde verzoek betreft, om bij de behandeling van de appèlschriften inzake de kwestie-S. J. P. Goossens niet uitsluitend uit geschriften te oordelen maar ook „de partijen" te horen, is uwe commissie van oordeel, dat in deze zaak, die de kerken hier en daar beroert, dit zeer zeker overweging verdient, zodra het blijkt, dat zulks op concreet aangegeven punten noodzakelijk is. Uwe commissie wil dan ook, wanneer zich bij de behandeling van de onderhavige zaak dit geval mocht voordoen, daaromtrent rapporteren en adviseren. Uwe commissie stelt u voor het volgende uit te spreken: (zie acta art. 54).

In opdracht van commissie II:

haar rapporteur,

JOH. FRANCKE.

Bijlage 3 (ag. V-A; acta artt. 57, 58, 117, 145, 234, 244, 245, 247, 248, 249, 250 en 251).

VERSLAG van deputaten-curatoren over hetgeen de Theologische Hogeschool is wedervaren sinds de generale synode van Berkel en Rodenrijs in het jaar 1952, uit te brengen aan de generale synode van Enschede 1955.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Het verslag, dat deputaten-curatoren u hierbij aanbieden, betreft de cursusjaren 1952/'53, 1953/'54 en 1954/'55, of wel het 99ste, 100ste en 101ste jaar van het bestaan van de Hogeschool van onze kerken. Grote dank betaamt aan de Here, onze God, dat Hij deze Hogeschool heeft in stand gehouden en dat Hij haar heeft heengeleid tot zelfs over de eeuwdrempel heen en dat zij haar bestaan mag voortzetten in de mogendheid des Heren ook in de nieuwe eeuw, die haar poorten ontsloot.

Haar vierdagen.

Het spreekt wel vanzelf, dat dit verslag begint met de herinnering aan de mooie dagen, waarop het honderdjarig bestaan van de Hogeschool is gevierd. Door de synode van Kampen is uitgesproken, dat op de honderdste verjaardag der Hogeschool de lof betamelijk is. Ons kerkvolk heeft dan ook de Here geloofd vanwege Zijn trouw en Zijn genade, herhaaldelijk bewezen in de geschiedenis der Hogeschool.

Deputaten-curatoren hebben gemeend het eeuwfeest niet te moeten vieren met luidruchtig feestbetoon, met recepties en persconferenties. Ze hebben de viering eenvoudig willen houden.

De hoofdzaak van het gedenken bestond daarin, dat op de jaarlijkse Hogeschooldag het honderdjarig bestaan in het middelpunt stond van het gesproken woord en dat we met zovelen, saamgestroomd uit het ganse land, God hebben gedankt voor Zijn sparende genade.

We zijn dankbaar voor het spontane meeleven uit alle delen van ons vaderland en ver daarbuiten, waaruit ondubbelzinnig bleek, welk een grote plaats de Hogeschool der kerken heeft in het hart van het kerkvolk.

In twee gebouwen moest op de vooravond van de Hogeschooldag een bidstond worden gehouden en meer dan tienduizend bezoekers hebben in acht gebouwen met grote aandacht geluisterd naar de sprekers, die Gods daden ieder op eigen wijze hebben geroemd.

Het gedenken van dit honderdjarig bestaan heeft ook nog op andere wijze plaats gehad.

Nadat op de verjaardag van de Hogeschool, op 6 december 1954, professor dr H. J. Jager het rectoraat had overgedragen aan professor drs L. Doekes met een rede over: „Professor Lucas Lindeboom”, is op de dag daaraanvolgende een academische dag gehouden, waarop ieder der hoogleraren een aspect uit de geschiedenis van de School belichtte.

Professor P. Deddens heeft gerefereerd over: „De tijd, waarin de Theologische Hogeschool werd opgericht”; professor C. Veenhof over: „Helenius de Cock”; professor drs L. Doekes over: „De Dogmatiek van H. Bavinck” en professor H. J. Schilder over: „Maarten Noordzij”.
en professor H. J. Schilder over: „Maarten Noordzij”.

Verder kan worden gememoreerd, dat een gedenkboek op stapel staat, getiteld: „Tot de prediking van het Woord des geloofs”, waaraan verscheidene onzer hoogleraren en predikanten medewerken en dat bedoelt de herinnering levendig te houden aan de geschiedenis van de School der kerken.

We vermelden voorts ook met dankbaarheid de arbeid van het landelijk comité, dat zich beijverd heeft gelden te verzamelen als jubileumgeschenk aan de Hogeschool. Het eindbedrag, dat verzameld is, bedraagt tot heden de som van f 39.646,87, welk bedrag bestemd is voor de versterking van het pensioenfonds, waardoor de exploitatiekosten in de toekomst kunnen worden verlicht.

In dit verband maken we ook melding van de Hogeschooldagen, die gehouden zijn in de jaren 1952 en 1953.

Deze dagen en met name de eerste stonden in het teken van de grote rouw over het feit, dat God twee hoogleraren had weggenomen door de dood, maar ook in het teken van het volhardend

voortgaan achter de Here Jezus Christus, de Koning der kerk.

In heerlijke saamverbondenheid hebben duizenden leden onzer kerken rondom de Hogeschool de trouw aan het Woord vernieuwd. En we danken God, Die deze trouw gaf en we bidden Hem, dat het kerkvolk in zijn gebeden de Hogeschool en haar werk zal blijven opdragen aan de Here, onze God.

Haar docenten.

Wanneer we in dit verslag toegekomen zijn aan de arbeid van de docenten, kunnen we allereerst met grote dank vermelden het feit, dat twee nieuwe hoogleraren hun intrede gedaan hebben in de kring der docenten.

De generale synode van Berkel en Rodenrijs heeft in de toen bestaande vacatures van wijlen de professoren dr K. Schilder en B. Holwerda benoemd de broeders drs L. Doekes en H. J. Schilder. Beiden zijn hun professorale arbeid begonnen op de zesde maart van het jaar 1953 met het uitspreken van een inaugurele rede. Professor drs L. Doekes sprak over: „De schriftuurlijke belijdenis van de Dordtse Canones tegen de humanistische verkiezingstheorie van Karl Barth c.s." en professor H. J. Schilder over: „Momenten uit de Openbaringshistorie in gebeden van het Oude Testament".

Met de drie andere hoogleraren hebben zij in het nu afgelopen tijdperk hun arbeid II verricht. Helaas moest professor drs L. Doekes voor geruime tijd zijn arbeid

Helaas moest professor drs L. Doekes voor geruime tijd onderbreken door ernstige ziekte. Maar het grote dank aan God de Here mocht hij de nieuwe cursus 1954/55 zijn werk weer beginnen en wij zijn met hem God dankbaar voor Zijn uithelpende genade.

Noch de hoogleraren noch de lectoren behoefden verder door ernstige ongesteldheid voor langere tijd hun arbeid te onderbreken. Alleen professor P. Deddens heeft enige maanden van dit jaar 1955 zijn werk niet ten volle kunnen verrichten.

Naar gedane beloften werd aan professor H. J. Schilder voor de cursus 1954/55 vrijheid verleend een aantal uren minder college te geven vanwege eigen studie.

Wat de lectoren betreft, kunnen wij U mededelen, dat zij hun werk geregeld hebben kunnen verrichten.

Er konden geregeld goede rapporten van hun colleges worden uitgebracht.

Vermeldenswaard is ook, dat lector drs H. M. Mulder in de afgelopen periode de doctorsbul behaalde met een proefschrift over: „Publii Papinii Statii Thebaidos" aan de Rijksuniversiteit in Groningen.

Voorts is door lector dr H. M. Mulder nader contact gezocht met deputaten-curatoren over de aard van zijn colleges.

Hij deelde mede, dat hij niet langer zoveel tijd kon en mocht besteden aan de voorbereiding voor zijn colleges en stelde daarom voor een wijziging in het leerplan aan te brengen.

Met hem is overeengekomen, dat hij de colleges klassiek Grieks en klassiek Latijn zal blijven doceren, maar dan meer gymasiaal, dus op eenvoudige wijze, om de heren studenten te blijven oefenen in het lezen van deze talen.

Lector dr H. M. Mulder heeft beloofd althans de drie volgende jaren dit te proberen.

Wat de arbeid van lector drs J. P. Lettinga betreft, is iets meer te rapporteren.

Deze lector is indertijd benoemd door de generale synode van Kampen in 1951 voor de tijd van vier jaar. Uw synode zal dus hebben te beslissen over zijn eventuele herbenoeming en over zijn eventuele leeropdracht en honorering.

Deputaten-curatoren hebben zich op deze zaak beraden en leggen U bij deze het volgende voor:

De deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool van
de gereformeerde kerken in Nederland

kennis genomen hebbende van:

1. het advies, dat de hoogleraren dezer Hogeschool op hun verzoek uitgebracht hebben, en dat is vervat in de „Nota inzake het lectoraat in het Hebreeuws";

2. het bij bovengenoemde „Nota" gevoegde „Rapport van professor H. J. Schilder" inzake genoemd lectoraat;

van oordeel,

dat het door de hoogleraren in deze gegeven advies, gezien de daaraan ten grondslag gelegde overwegingen goed moet worden geacht, en daarom dienovereenkomstig behoort te worden gehandeld;

besluiten:

1. vorengenoemd „advies" en „rapport" voer te leggen aan de te Enschede samen-geroepen generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland;
2. hun bovengenoemd oordeel over dit „advies" aan bedoelde generale synode ter kennis te brengen;
3. deze generale synode te verzoeken:
 - a. de opdracht van het lectoraat in het Hebreeuws c.a., dat door de generale synode van Kampen 1951 aanvankelijk voor vier jaren ingesteld werd, uit te breiden in dier voege, dat aan een in vaste dienst te benoemen lector opgedragen wordt het onderwijs in de talen van het Oude Testament en de andere semitische talen, voor zover de kennis daarvan ten behoeve van de bestudering van het Oude Testament voor één der examina der Theologische Hogeschool wordt vereist, alsmede in de archaeologie en de geschiedenis van Palestina en omliggende landen; nader het onderwijs in de semitische talen, met name het hebreuws, het aramees (inclusief het syrisch) en het akkadisch, alsmede de archaeologie en de geschiedenis van het naburige Oosten. inzonderheid van Palestina;
 - b. de opdracht tot het in het vorige verzoek omschreven lectoraat te verlenen aan de heer J. P. Lettinga, sem. litt. drs te Kampen;
 - c. het honorarium voor het in voorgaand verzoek (sub a) omschreven lectoraat te stellen op negen duizend gulden (f 9000,-) 's jaars met een toelage van twee honderd vijftig gulden (f 250,-) per kind tot het einde van het 22ste levensjaar van elk kind, mits dit niet eerder in eigen onderhoud voorziet en met premievrij pensioen voor welk pensioen zullen gelden de „Bepalingen voor het verlenen van emeritaatsgelden aan Hoogleraren enz." vastgesteld door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, met dezen verstande, dat de in artikel 2 dier bepalingen bedoelde grondslag voor dit pensioen gelijk zal zijn aan het voorgestelde honorarium van negen duizend gulden (f 9000,-).

Haar jaarlijkse dies, colleges en examina.

In de cursus 1952/'53 had in verband met de inauguratie der nieuwe hoogleraren de rectoraatsoverdracht enige tijd later plaats dan gewoonlijk. 5 maart 1953 droeg professor P. Deddens het rectoraat over aan professor C. Veenhof met een rede, die tot titel had: „Iets over Calvijns invloed op ontstaan en aanvankelijke ontwikkeling van het Franse en Nederlandse gereformeerde kerkrecht".

Maandag 7 december van ditzelfde jaar werd door professor C. Veenhof het rectoraat overgedragen aan professor dr H. J. Jager met een rede over: „De prediking van Calvijn omtrent de functie van het Woord in Gods heils-oeconomie".

Van de rectoraatsoverdracht op maandag 6 december 1954 is reeds melding gemaakt.

De cursus 1952/'53 werd door de pr-rector professor dr H. J. Jager geopend met een toespraak over het woord der Schrift: „Ken Hem in al uw wegen, dan zal Hij uw paden recht maken". Professor C. Veenhof sloot deze cursus met een toespraak.

De volgende cursus 1953 '54 werd geopend door professor P. Deddens met een rede over: „Niet-beschaamde studenten" en gesloten door professor dr H. J. Jager met een toespraak over: „Het geheim der vreugde in de brief aan de Filippenzen", terwijl de cursus 1954/'55 geopend werd door professor C. Veenhof, die een toespraak hield over: „Om de ware studie der Theologie". Professor drs L. Doekes sloot deze cursus op 27 mei 1955 met een toespraak over: „Volg gij Mij", Joh. 21 :

17-23.

Wat *het aantal studenten* betreft, kan worden meegedeeld, dat voor de cursus 1952/53 zich voor het eerst lieten inschrijven 14 studenten, terwijl de voorlopige inschrijving tijdens de vorige cursus van één student definitief werd.

Voor doctorale studiën werden drie heren voor het eerst ingeschreven, terwijl voor deze studiën de bullen van 44 heren werden gerecenseerd. Verder werden gerecenseerd de bullen van 99 heren, die zich voorbereidden voor het propaedeutisch- of candidaatsexamen, zodat het aantal studenten bedroeg 161.

In deze cursus slaagden voor het doctoraal examen drie heren, van wie één cum laude; 12 heren legden candidaatsexamen af, waarvan 11 met gunstige uitslag en voor het propaedeutisch examen slaagden 1 dame en 21 heren.

Voor de cursus 1953/54 geldt het volgende:

Voor het eerst lieten zich inschrijven 17 studenten. Voor doctorale studiën 9. Voor deze studiën werden de bullen van 45 heren gerecenseerd. Voorts werden gerecenseerd de bullen van 99 heren, die zich voorbereidden voor het propaedeutisch- of candidaatsexamen, zodat voor deze cursus het totaal aantal studenten bedroeg 170.

Het candidaatsexamen werd afgelegd door 9 heren. Voor het propaedeutisch examen slaagden 17 heren.

Wat de cursus 1954/55 betreft, kunnen we u de volgende cijfers meedelen. Er lieten zich 11 studenten voor het eerst inschrijven. Voor de doctorale studiën werd 1 student voor het eerst ingeschreven. Verder werden gerecenseerd de bullen van 106 heren, die zich voorbereidden voor het propaedeutisch- of candidaatsexamen.

In deze laatste cursus werd één doctoraal examen afgelegd; voor het candidaats-examen slaagden 6 heren en voor het propaedeutisch examen was het aantal 21, twee der examinandi werden afgewezen.

Haar deputaten- curatoren.

Door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 werden de volgende predikanten benoemd als deputaat-curator van de Theologische Hogeschool:

Uit het ressort van de particuliere synode van Groningen:

als primus: ds D. van Dijk te Groningen,

als secundus: ds J. van Dijk te Schildwolde;

uit het ressort van de particuliere synode van Friesland:

als primus: ds J. Hettinga te Harlingen,

als secundus: ds T. H. Meedendorp te Ureterp;

uit het ressort van de particuliere synode van Drenthe:

als primus: ds J. van Bruggen te Assen,

als secundus: ds J. Meijer te Hoogeveen, thans te Oldehove;

uit het ressort van de particuliere synode van Overijssel en Gelderland:

als primus: ds D. Vreugdenhil te Zwolle,

als secundus: ds I. de Wolff te Enschede;

uit het ressort van de particuliere synode van Utrecht:

als primus: ds E. Th. van den Born te Amersfoort,

als secundus: ds J. Rijneveld te Spakenburg;

uit het ressort van de particuliere synode van Noord Holland:

als primus: ds K. Doornbos te Wormer,

als secundus: ds J. Meester te Amsterdam-Zuid;

uit het ressort van de particuliere synode van Zuid Holland:

als primus: ds C. Vonk te Schiedam,

als secundus: ds F. de Vries te 's-Gravenhage-Oost;

uit het ressort van de particuliere synode van Zeeland, Noord Brabant en Limburg:

als primus: ds J. ten Hove te Terneuzen, thans te Mussel,

als secundus: ds B. Telder te Breda.

Hoewel ds J. ten Hove al vrij spoedig uit het ressort van het Zuiden vertrok, is hij toch deputaat-curator gebleven zulks in overeenstemming met het op een der laatste synoden uitgesprokene, dat de deputaat-curator zijn mandaat ontvangt van de generale synode en zitting blijft nemen als curator tot een volgende synode eventueel een ander in zijn plaats benoemt.

De deputaten-curatoren konden geregeld hun werkzaamheden verrichten. Zij vergaderden tezamen met de hoogleraren en voor wat de financiële belangen betrof samen met de broeders van de Stichting.

*De vervulling van de door de synode van Berkel en Rodenrijs 1952
gegeven opdrachten.*

De generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 heeft een drietal opdrachten gegeven aan de deputaten-curatoren, die zij zouden moeten vervullen vóór de eerstvolgende synode zou bijeenkomen.

- a. de eerste ligt vervat in artikel 117 van de acta onder besluit bladz. 64. Daar wordt het verzoek gedaan aan deputaten-curatoren, te overwegen, of deze nieuwe bepalingen *inzake emeritaatsgelden* der nieuwe hoogleraren ook mogen worden voorgesteld aan de hoogleraren voor wie de oude bepalingen gelden, en zo ja, dit dan in bespreking te nemen met deze hoogleraren om bij algehele instemming van ieder persoonlijk, de hiertoe vereiste stappen te doen.

Deputaten-curatoren hebben zich op dit verzoek beraden en zijn gekomen tot het volgende oordeel:

„Deputaten-curatoren zijn van oordeel, dat men zich aan gemaakte afspraken moet houden en zijn dus niet genegen de door de synode genoemde vraag aan de in functie zijnde hoogleraren te stellen.”

- b. De *tweede* opdracht is te lezen in de acta der generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 art. 100 onder II besluit.

Daar staat: „Besluit aan de deputaten-curatoren op te dragen, in overleg met de „Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords in de gereformeerde kerken in Nederland” en „de zendende kerken” nieuwe voorstellen in te dienen bij de volgende generale synode inzake de vraag, hoe de kosten, verbonden aan *het lectoraat voor de zendingswetenschappen* na 1 januari 1956 dienen te worden bestreden”.

In een apart schrijven hebben deputaten-curatoren zich over deze materie tot u gericht, waarin hun zienswijze wordt meegedeeld. Wij veroorloven ons U hiernaar te verwijzen.

- c. De derde opdracht ging over een regeling van de *verhouding* tussen deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool en de Stichting voor de financiële verzorging van de opleiding tot de dienst des Woords.

Deze opdracht staat opgetekend in art. 139 der acta van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 onder besluit I en II,

Voor de resultaten van onze bezinning inzake deze materie hebben wij de eer u te verwijzen naar ons schrijven d.d. november 1954, dat gezonden is aan uw vergadering en waarin onze voorstellen liggen vervat.

Haar bibliotheek.

In de bibliotheek van de Theologische Hogeschool zit een gestage groei, waarover we ons niet anders dan verblijden kunnen.

De afgelopen jaren mochten getuige zijn van prachtige aanwinsten, die het doelmatige nieuwe gebouw een steeds bewoonder aanzien geven.

Het volijverige damescomité met zijn trouwe helpsters is voortdurend in de weer om de harten van de gemeenteleden warm te houden en elke Hogeschooldag opnieuw mag een groot bedrag worden genoemd, dat wordt omgezet in nieuw wetenschappelijk materiaal.

De bibliothecaris doet vol vreugde zijn omvangrijk werk, dat ook een grote mate van verantwoordelijkheid bevat, terwijl professor P. Deddens zelf steeds weer getuigen mag van de

trouwe hulp, die hij ondervindt van de conservator, de heer A. J. Roukema en van de pedel, de heer J. Bos.

Laatstgenoemde is door een ongeval geruime tijd verhinderd geweest zijn werk te doen, maar hij is thans zover hersteld, dat hij zijn door allen, die aan de Hogeschool verbonden zijn gewaardeerde arbeid weer kan verrichten.

S l o t o p m e r k i n g e n .

Ten slotte kan nog worden meegedeeld, dat deputaten-curatoren tezamen met de broeders van de „Stichting" het bestuur vormen van het Greijdanus-Kruithof-fonds, dat tot doel heeft het verlenen van financiële steun aan hulpbehoevende studenten in de theologie, studerende aan de Theologische Hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland.

Verder worde gememoreerd, dat er een goede verstandhouding bestaat tot het studentencorps „Fides Quadrat Intellectum", welk studentencorps van tijd tot tijd ook financiële steun ontvangt, met name als bijdrage tot het doen verschijnen van de almanak.

We mogen dit verslag besluiten met dank aan de Here, Die krachten gaf om de arbeid aan en ten behoeve van de Theologische Hogeschool te verrichten en met de bede, dat Hij, de Koning der Kerk, ook in de toekomst de arbeid aan deze Hogeschool moge dienstbaar maken aan de komst van Zijn heerlijk Koninkrijk.

Met heilbede,
namens deputaten-curatoren,

D. VREUGDENHIL,

h.t. scriba, Tuinstraat 1, Zwolle

P.S. 1. De „Stichting" zal u een overzicht doen toekomen van de gang der financiën

P.S. 2. Deputaten-curatoren hebben in hun vergadering van 28 juni besloten uw synode te verzoeken de honoraria van de lectoren dr H. M. Mulder en drs D. J. Buwalda met ingang van de nieuwe cursus te verhogen tot f 500,- (vijf honderd gulden) per uur per jaar,

BIJLAGEN 4 (ag. I-A; acta art. 78).

RAPPORT van deputaten voor radio-uitzending van kerkdiensten, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952.

Aan de generale synode van de gereformeerde kerken
in Nederland, in Enschedé bijeen.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Nu we geroepen worden een rapport uit te brengen over de werkzaamheden van ons deputaatschap sinds onze benoeming door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, hebben wij de eer u het volgende mede te delen.

Ook in deze periode hebben wij onze opdracht ongehinderd kunnen volbrengen. Moeilijkheden van ingrijpende aard hebben zich niet voorgedaan.

Onze werkzaamheden hadden betrekking op drieërlei, namelijk op:

- I. de verzorging van radio-uitzending van kerkdiensten voor het binnenland via het technisch apparaat van de Ned. Chr. Radio Ver.:
- II. ons aandeel in de verzorging van radio-uitzending van kerkdiensten naar het buitenland via de zenders van Radio Nederland Wereldomroep en
- III. sinds kort het bezien van de mogelijkheden, die de uitvinding van de televisie biedt voor het eventueel uitzenden van kerkdiensten.

1. *Werkzaamheden binnenland.*

Het is sinds verscheidene jaren zo gegroeid, dat op grond van in onderling overleg vastgestelde verdeling van de zendtijd, die gegeven wordt aan die kerken en gemeenschappen, die zich niet verenigd hebben in het IKOR, door ons een zestal kerkdiensten per jaar wordt uitgezonden.

In het afgelopen tijdvak betrof dit de volgende kerken:

30 november	1952	avonddienst	Wormer	ds K. Doornbos
1 februari	1953	ochtenddienst	Steenwijk	ds N. 't Hart
4 maart	1953	biddag	Bussum	ds P. Lok
17 mei	1953	avonddienst	Leiden	ds van Rongen
9 augustus	1953	avonddienst	Urk	ds W. H. de Boer
13 september	1953	ochtenddienst	Berkel	ds J. de Vries
1 november	1953	avonddienst	Zwijndrecht	ds W. van der Lingen
17 januari	1954	avonddienst	Rotterdam-C	ds D. K. Wielenga
11 april	1954	avonddienst	IJmuiden	ds J. J. Arnold
20 juni	1954	ochtenddienst	Heemse	ds H. C. Overeem
11 juli	1954	avonddienst	Groningen	ds D. van Dijk
10 oktober	1954	ochtenddienst	Dalfsen	ds J. M. Kroes
21 november	1954	avonddienst	's-Hertogenbosch	ds W. Vreugdenhil
30 januari	1955	ochtenddienst	Loosduinen	ds J. W. Verhey
9 maart	1955	biddag	Enschede	ds H. Vogel
17 april	1955	avonddienst	Assen	ds H. Bouma
10 juli	1955	avonddienst	Zeist	ds H. Veltma

Op het plan voor dit jaar staan nog een ochtenddienst op 9 oktober en een avonddienst op 18 december.

In het schema van de volgende jaren zal waarschijnlijk een verandering komen, daar dok aan het Leger des Heils zendtijd gegeven is op de zender van de N.C.R.V., zodat in dit geval eens in de twee jaar aan ons een dienst minder gegeven zal worden.

De predikaties, die gehouden zijn voor de microfoon, worden geregeld in druk verkrijgbaar geteld, daar deze *door de* Hendrik de Cock-stichting worden uitgegeven in de serie Waarheid en Recht.

Hoe het in de toekomst zal gaan met de uitzending van kerkdiensten, is momenteel niet bekend.

Volgens het ontwerp van de nieuwe omroepwet, die trouwens in definitieve vaststelling nog wel even op zich zal laten wachten, moeten de kerken zelfstandig zendtijd aanvragen bij de regering.

Een praktische regeling is, dat die kerken en gemeenschappen, die van het technisch apparaat van de N.C.R.V. gebruik maken, gezamenlijk zich bij de regering vervoegen. Om dit mogelijk te maken, hebben deze zich tezamen gevoegd tot een zogenaamd Convent, dat gemakkelijker kan optreden en zich kan presenteren bij de regering. Wanneer bij de effectuering van de nieuwe omroepwet zou blijken, dat een minder aantal diensten ons zou worden toegewezen dan onder het oude bestel, is van N.C.R.V.-zijde ons verklaard, dat deze vereniging zou zorgen, dat indien even mogelijk het oude getal bewaard zou kunnen blijven. In dat zogenaamde Convent zijn de participierenden, naar uitdrukkelijk is vastgesteld, alleen samen bijeen vanwege het feit, dat ze gezamenlijk gebruik maken van de apparatuur van de N.C.R.V. en onderling zich moeten beraden over de verdeling van de toegestane zendtijd. Terwijl dan voor de toekomst het gewenst wordt geacht gezamenlijk zendtijd aan te vragen, zodra de nieuwe omroepwet van stapel gelopen is.

Op een van de vergaderingen van dit Convent is ook gesproken over de onbillijkheid, die daarin bestaat, dat het IKOR alle mogelijke gelden betreft uit de door de luisteraars opgebrachte retributie tot een ontstellend hoog bedrag, terwijl voor de uitzending van onze kerkdiensten noch voor de bureaunkosten noch voor de lijnkosten, die door de N.C.R.V. bekostigd worden, een cent wordt beschikbaar gesteld.

Besloten is, dat het Convent zich dienaangaande met een request tot de regering zou wenden, opdat aan de incongruentie in deze een eind zou worden gemaakt. We hebben zelf als deputaten uitgesproken, dat het ons niet gewenst voorkomt, dat de kosten van ons deputaatschap, dat toch een zuiver kerkelijke aangelegenheid is, uit deze gelden worden bestreden. Maar we achten het billijk, dat die kosten, die door de N.C.R.V. ten behoeve van ons gedra^een worden, uit die algemene radio-kas, welke immers bestemd is voor het financieren van alle uitzendingen, worden vergoed.

Het verzoekschrift, dat aan de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen gezonden is, gelieve u in bijlage hierbij aan te treffen (bijlage b).

Tot heden is hierop nog geen antwoord binnengekomen.

II. *Werkzaamheden buitenland.*

Via de zenders van Radio Nederland Wereldomroep zenden onze kerken elk jaar twee kerkdiensten uit naar Zuid Afrika, Australië en Indonesië en gebieden, die daar in 'de buurt' liggen.

Twee maal per jaar vergadert het college van deputaten voor radio-uitzending van kerkdiensten ten behoeve van de Wereldomroep om de data vast te stellen van de kerkdiensten en om een bespreking te hebben met de predikanten, die voorgaan zullen in een via de Wereldomroep uit te zenden dienst over de bijzondere technische vereisten, die in acht genomen moeten worden bij een uitzending naar het door ds D. Vreugdenhil bijgewoond

de volgende kerkdiensten uitgezonden:

1 maart	1953	Kampen	ds G. Visser
30 augustus	1953	Zaandam	ds E. Koop
21 februari	1954	Zwolle	ds D. Vreugdenhil
1 augustus	1954	Amersfoort	ds E. Th. v. d. Born
30 januari	1955	Wezep	ds L. J. Goris
31 juli	1955	Spakenburg	ds J. Rijneveld (nog uit te zenden)

III. *Mogelijkheden televisie.*

Op een der vergaderingen van het Convent kwam ook ter sprake de vraag, of wij voor de toekomst gebruik moeten maken van de uitvinding van de televisie voor de uitzending van kerkdiensten.

Uw deputaten zien vooralsnog de mogelijkheid niet en ook komt bij hen de vraag op, of inderdaad hier wel een arbeidsveld ligt voor de toekomst, gezien ook het Schriftwoord, dat het geloof is uit het gehoor.

Wat op dit gebied geboden kan worden, tekent zich nog niet voldoende duidelijk af.

Wel hebben uw deputaten besloten mee te doen met het aanvragen van zendtijd voor het uitzenden van kerkdiensten, opdat door het claimen van het recht om uit te zenden een eventuele toekomstige

mogelijkheid en wenselijkheid niet wordt in de weggestaan.

Een verzoekschrift dienaangaande is ingediend bij de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Zie bijlage c bij dit rapport.

We willen ook aan het eind van dit rapport uitspreken, dat we de N.C.R.V. dankbaar zijn evenals de Wereldomroep voor het geheel belangeloos ter beschikking stellen van hun apparatuur en personeel voor de uitzending van onze kerkdiensten.

God danken wij bovenal, dat Hij ons in de gelegenheid stelt ook in deze tijd het rijke, volle Woord des Heren via de radio te verkondigen tot een getuigenis voor ons volk en voor vele andere volken. Hij zegene ook in de toekomst deze bediening des Woords door de aether.

Wij stellen u ten slotte voor:

- a. de deputaten, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 te dechargeren;
- b. nieuwe deputaten te benoemen met de opdracht:
 1. op dezelfde wijze als voorheen de radio-uitzending van kerkdiensten voor het binnenland te behartigen;
 2. ook inzake de radio-uitzending van kerkdiensten voor het buitenland via Radio Nederland Wereldomroep diligent te zijn;
 3. wat de gebruikmaking van de televisie betreft voorzichtig te beproeven welke mogelijkheden en wenselijkheden er op dit gebied liggen;
 4. indien nodig de kerken te verzoeken een bijdrage te leveren ter bestrijding van de onkosten, aan dit deputaatschap verbonden.

Met heilbede en broedergroeten,
namens deputaten voornoemd,

O. W. BOUWSMA, praeses.
D. VREUGDENHIL, secretaris. Kampen

Kampen 8 juni: 1955
Zwolle

Bijlage a: Verantwoording der financiën, afgesloten per 2 juni 1955.

ONTVANGSTEN

Sept. 1952 saldo tegoed op het spaarbankboekje, ontvangen van de erven P. Waalewijn	f 582,41
rente 1952	„ 13.93
rente 1953 en 1954	„ 25.10
5 februari 1954 collecte Niezijl	„ 14.80

	f 636.24

UITGAVEN

18 maart 1953 uitg. secr	12.12
idem onk. vergadering	6.53
idem reiskosten	18.65
14 okt. 1953 onkosten en reisk. vergadering	36.50
13 okt. 1954 onkosten en reisk. vergadering	51.37
12 jan. 1955 vergadering	10.60
12 jan. 1955 reiskosten en secr	28.01
14 jan. 1955 vergadering convent	19.57
2 juni 1955 vergadering en secr	17.90
Saldo 2 juni 1955	434.99

	f 636.24

De financiële verantwoording ingediend bij de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 meldde een saldo per 18 september 1952 van	f 589.40
In die verantwoording is niet opgenomen de over 1951 ontvangen rente ten bedrage van	„ 13.70
Het juiste saldo per 18 september 1952 bedroeg dus	f 583.10
Het spaarbankboekje dat van de erven van br P. Waalewijn ontvangen werd, vermeldt een saldo van	„ 582.41:
Dit geeft een verschil van	f 0.69
Dit verschil is misschien veroorzaakt, doordat kleine uitgaven bijv. voor porti, niet geboekt zijn.	

O. W. BOUWSMA,
Voorzitter van deputaten;

D. VREUGDENHIL,
Secretaris van deputaten.

Bijlage b: Missive aan de Minister van O.K.W. inzake financiële regeling van radiouitzending van kerkdiensten.

Aan Zijne Excellentie de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen te 's-GRAVENHAGE.

Excellentie,

Hierbij hebben wij, ondergetekenden, ds G. KERSSIES en ds D. VREUGDENHIL, ten deze domicilie kiezend te ZWOLLE, optredende voor en namens het Convent van Kerken inzake Radiodiensten, gevormd door:

- a. de Gereformeerde Kerken in Nederland;
 - b. de Gereformeerde Kerken in Nederland (onderhoudende art. 31 K.O.);
 - c. de Christelijke Gereformeerde Kerken;
 - d. de Vrije Evangelische Gemeenten;
 - e. de Baptisten Gemeenten;
 - f. het Leger des Heils,
- de eer ons met het navolgende tot U te wenden.

Het Convent is het orgaan, dat tot taak heeft de regeling van de uitzending van radiokerkdiensten ten behoeve van de in dit Convent samenwerkende kerkgenootschappen. De organisatie en administratie van deze kerkdiensten geschiedt vanwege het Convent zelf, terwijl voor de technische uitvoering gebruik gemaakt wordt van de bemiddeling van de Nederlandse Christelijke Radio Vereniging, welke vereniging tevens de nodige zendtijd ter beschikking stelt.

Alle aan de organisatie en administratie verbonden uitgaven worden door de in het Convent samenwerkende kerken zelve bekostigd, terwijl de technische kosten voor wat betreft zenderuur, lijnkosten en manuren door de N.C.R.V. worden gedragen en voor het overige ten laste komen van de Nederlandse Radio Unie.

Dat het Convent genoodzaakt is, de niet-technische kosten van de kerkdienst-uitzendingen voor eigen rekening te nemen c.q. ten laste van de aangesloten kerken te brengen, en bovendien voor de technische kosten van de welwillende - overigens juist deswege hogelijk gewaardeerde - medewerking van niet-kerkelijke organisaties afhankelijk is, is een situatie, welke in klimmende mate als onbevredigend wordt aangevoeld.

Dat deze situatie tot dusver is aanvaard, vond wel voornamelijk zijn oorzaak in het feit, dat reeds enige jaren geleden een nieuwe wettelijke regeling van de radio-omroep werd aangekondigd, welke tevens een afzonderlijke regeling van de toekenning aan kerkgenootschappen van zendtijd voor godsdienstoefeningen zou bevatten. Weliswaar werd, naar ons bekend is, het ontwerp van een

dergelijke wettelijke regeling bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend, doch het zal ongetwijfeld nog wel geruime tijd vorderen vooraleer bedoeld ontwerp tot wet zal zijn verheven.

Het Convent acht het uitermate bezwaarlijk de huidige situatie, voor wat betreft de kosten der uitzendingen nog langer te bestendigen en zou in afwachting van de totstandkoming van de nieuwe wet deze zijde van de zaak dan ook reeds thans nader in beschouwing willen zien genomen. Het zijn twee argumenten, welke daarvoor in het bijzonder kunnen worden aangevoerd.

Vooreerst laat het thans nog steeds geldende artikel 13 van de Beschikking van Uw Ambtsvoorganger van 15 januari 1947, afdeling Radio, no 6528, tot vaststelling van een tijdelijke regeling met betrekking tot de samenstelling en de uitvoering van de programma's voor den binnenlandschen omroep (Ned. Stct. 1947, nr 31) volledig ruimte voor de mogelijkheid aan het Convent ter bestrijding van zijn uitgaven een eigen aandeel uit de opbrengst van de luisterbijdragen toe te kennen en het Convent dus--doende tevens in financieel opzicht te ontslaan van de gevoelens van verplichting jegens derden.

En ten andere is er geen reden nog langer te doen voortbestaan het verschil in de financiering van de uitzending van kerkdiensten, welke door het Interkerkelijk Overleg in Radio-aangelegenheden (I.K.O.R.) ten behoeve van de daarbij aangesloten kerkgenootschappen worden verzorgd, en die, welke door het Convent worden georganiseerd. Wij menen te weten, dat krachtens artikel 13 van de hierboven aangehaalde Beschikking aan het I.K.O.R. ten dienste van zijn arbeid op grond van een door de Regeringscommissaris voor het Radiowezen met Uw goedkeuring vastgestelde begroting een bedrag uit de luisterbijdrage is toegewezen, voor 1954 bedragende f 84.918.-. Wij zijn van oordeel, dat de rechtsgelijkheid vordert, dat het Convent in een dienovereenkomstige positie wordt gesteld en op dezelfde voet als het I.K.O.R. een bijdrage uit de luistergeldten ontvangt.

Het is op grond van het vorenstaande, dat wij U verzoeken te bepalen, dat ook aan het Convent van Kerken inzake Radiodiensten ten gunste van zijn arbeid voor het jaar 1955 en zo vervolgens jaarlijks een aandeel uit de opbrengst der luisterbijdrage zal worden toegekend. Na ontvangst van Uw - naar wij vertrouwen - gunstige beslissing zullen wij ons terstond met de nodige gegevens wenden tot de Regeringscommissaris, opdat deze de terzake voorgeschreven begroting zal kunnen vaststellen.

Met de meeste hoogachting,

namens het Convent voornoemd,

ds G. KERSSIES, h.t. praeses,
ds D. VREUGDENHIL, h.t. secretaris,
Tuinstraat 1, Zwolle.

Bijlage c: Missive aan de Minister van. O.K.W. inzake televisie.

Aan Zijne Excellentie de Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,
's-GRAVENHAGE.

Excellentie,

Hierbij hebben wij, ondergetekenden, ds G. KERSSIES en ds D. VREUGDENHIL, ten deze domicilie kiezend te ZWOLLE, optredende voor en namens het Convent van Kerken inzake Radiodiensten, gevormd door:

- a. de Gereformeerde Kerken in Nederland;
- b. de Gereformeerde Kerken in Nederland (onderhoudende art. 31 K.O.);
- c. de Christelijke Gereformeerde Kerken;
- d. de Vrije Evangelische Gemeenten;
- e. de Baptisten Gemeenten;
- f. het Leger des Heils,

de eer ons met het navolgende tot U te wenden.

Het Convent is het orgaan, dat tot taak heeft de regeling van de uitzending van kerkdiensten ten behoeve van de in dit Convent samenwerkende kerkgenootschappen. Uit dien hoofde is het Convent niet alleen in hoge mate geïnteresseerd bij de geluidsomroep, doch acht het zich ook verplicht aandacht te schenken aan de mogelijkheden, welke de *televisie voor* kerkelijke uitzendingen in zich bergen kan.

Dat het Convent zich tot dusver tot een overweging van deze mogelijkheden in eigen kring heeft beperkt en nog geen stappen heeft ondernomen, welke er toe zouden hebben kunnen leiden die mogelijkheden in de praktijk te realiseren, vindt zijn verklaring in het feit, dat organisatorisch noch in de experimentele periode noch in de huidige - wij zouden willen zeggen - interim-periode een plaats aan de kerken voor eigen uitzendingen was en is ingeruimd. Het Convent was dan ook van voornemen af te wachten de totstandkoming van het door U in uitzicht gestelde, intussen reeds in ontwerp aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal voorgelegde Televisie-Besluit, waarin, naar ons ter kennis kwam, ook een regeling van de televisie-uitzending van kerkdiensten is opgenomen.

Ons is echter gebleken, dat in afwachting van dat Besluit alreeds aan het Interkerkelijk Overleg in Radioaangelegenheden (I.K.O.R.) toestemming tot uitzending van kerkdiensten is verleend. Een dergelijke uitzending heeft plaats gevonden op 28 november jl. en is geheel bekostigd uit financiële middelen, welke daarvoor aan het I.K.O.R. door U ter beschikking zijn gesteld, terwijl het I.K.O.R. tevens zendmachtiging heeft bekomen voor deelneming aan een uitzending, welke door de Nederlandse Televisie Stichting op 12 december jl. is gerelayeerd.

Het is daarin, dat wij aanleiding vinden U te verzoeken thans ook aan het Convent, op gelijke voet als zulks ten aanzien van het I.K.O.R. is geschied, het recht tot kerkdienstuitzending door middel van de televisie toe te staan, daarvoor zendtijd aan te wijzen en de financiële middelen ter bestrijding van de kosten beschikbaar te stellen.

De beslissing dienaangaande met belangstelling tegemoetziende, verblijven wij,

met de meeste hoogachting,
namens het Convent,

ds G. KERSSIES, h.t. praeses,
ds D. VREUGDENHIL, h.t. secretaris,
Tuinstraat 1, Zwolle.

Zwolle, 8 februari 1955.

**RAPPORT van commissie IV in betrekking tot bezwaren tegen
uitspraken inzake bediening van de doop aan kinderen van „doopleden”
(de zgn. doopgetuigen).**

In handen van uw commissie werd het volgende drietal stukken gesteld:

- a. een missive der laatstgehouden particuliere synode van Utrecht, waarin door deze vergadering de bezwaren werden gesteund, welke aan haar waren voorgelegd door de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg tegen „de uitspraak van de generale synode 1908, art. 86, onder c, welke uitspraak is gehandhaafd door de generale synode van Arnhem 1930, art. 294 en van Middelburg 1933, art. 99” (volgt citaat van de gewraakte uitspraak);
- b. een mededeling van de kerkeraad van Enschede, „dat hij adhaesie betuigt aan het door de kerk te Bunschoten-Spakenburg ingezonden gravamen”; en
- c. idem van de in juni jl. te Enschede gehouden classis.
Opmerking: Of en hoe er ter classis Amersfoort over de onderhavige kwestie geoordeeld is, is uw commissie niet gebleken.

DE UITSPRAAK VAN 1908.

Het bezwaar van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg raakt de zgn. doopgetuigen. Hieronder zijn niet te verstaan zulke mensen als met dat woord oudtijds werden bedoeld en van wie art. 57 onzer kerkenordening spreekt, nl. zulke christenen, die zich bij de doop van een kindje naast de vaders stelden, vandaar wel „ghevaders” genoemd, met de belofte, dat zij mede op de christelijke onderwijzing van het kind zouden toezien; een instelling, die zeker van nut kon zijn in dagen van vervolging, wanneer het gemakkelijk kon gebeuren, dat een kind juist van trouwe belijders des Heren vroegtijdig z'n ouders verloor.

Neen, in het bezwaarschrift van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg is van geheel andere ouders sprake, nl. van zulke, die in het geheel niet getrouw zijn in het belijden van de naam des Heren, en dus ook van geheel andere „getuigen”, nl. van zulke, die niet naast, maar in pláats van de ouders van het te dopen kindeke komen te staan, reeds tijdens het leven van deze ouders.

Herhaaldelijk is in het einde der vorige en in het begin van deze eeuw de vraag gerezen en aan kerkelijke vergaderingen voorgelegd, hoe men toch te handelen had met kinderen, wier ouders wel doopleden der kerk waren, maar weigerden belijdenis des geloofs af te leggen. Mochten zulke kinderen gedoopt worden? Zo ja, wie moest dan in de plaats van de ouders treden om de doopstipulaties op zich te nemen?

Er heeft zich, sinds de behandeling van het bekende rapport van dr H. Bavinck en dr F. L. Rutgers over de doopleden-kwestie op de generale synode van Middelburg 1896, driërlei praktijk ontwikkeld:

- 6f dat men zulke doopleden-ouders zelf alsnog liet staan over de doop hunner kinderen;
- of dat men getuigen stelde in de plaats van de ouders;
- of dat men de doop uitstelde tot de ouders zelf belijdenis des geloofs hadden gedaan (Joh. Jansen, Korte Verklaring van de kerkenordening, 1e druk, 1923, blz. 250).

Blijkens de acta van de generale synode van Amsterdam 1908 is „door de classis Kollum” aan genoemde synode de vraag voorgelegd: „welke is de goede praktijk, naar gereformeerde belijdenis, inzake de doop van kinderen van doopleden: 6f zulke ouders zelve laten staan over de doop hunner kinderen. óf in zulke gevallen getuigen vergen in plaats der ouders, of de doop uitstellen tot na het belijdenis-doen der ouders” (art. 24). Tevoren was, zo leest men in bijlage IV der acta van de generale synode van 1908, door een provinciale synode van Friesland aan de generale synode van Groningen 1899 de vraag gesteld, of de doop aan kinderen van doopleden mag worden bediend, en zo ja, tot hoe lang aan de ouders dit recht moet worden gegund en welke nadere waarborgen voor de christelijke opvoeding dan moeten worden geëist. De synode had toen slechts de voorstellen van haar commissie van praeadvies inzake die vraag aan de kerkeraden „ter overweging” aangeboden. Gezien de verdeelde praktijk betreffende de doop van kinderen van doopleden kwam de classis Kollum daarna

met haar vraag (zie boven) tot de generale synode van 1908.

Laatstgenoemde generale synode heeft daarop de volgende conclusies aanvaard - (wij attenderen er op, dat het bezwaar van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg zich richt tegen c⁶ -:

- a. de goede praktijk naar Gereformeerde orde is, dat de kerkeraden arbeiden om volwassen *leden*, die nog geen toelating tot het H. Avondmaal hebben gevraagd, er toe te brengen, dat zij belijdenis des geloofs afleggen;
- b. maar dat de kinderen van zulke ouders die nog leden der kerk zijn, beschouwd moeten worden als te behooren tot het zaad der kerk, en dat deze derhalve recht op den Doop hebben;
- c. dat echter de stipulatiën, welke de kerk by den doop der kinderen verlangt en moet verlangen, als waarborg voor de Christelijke opvoeding, niet met de ouders kunnen worden aangegaan, wijl dezen zelf nog verzuimden door eigen belijdenis van hun geloof te doen blijken. In zulke gevallen blijft er bij gevolg niets anders over dan om, liefst uit den kring der familie, een of meer getuigen te vorderen, die naar het oordeel des kerkerads voldoende waarborg geven, dat de opvoeding van zulke kinderen beantwoorden zal aan den eisch des Verbonds" (art. 86).

Gelijk opgemerkt heeft de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg bezwaar bepaaldelijk tegen het onder c door de generale synode van Amsterdam 1908 uitgesprokene. Hij herinnert er evenwel aan, dat deze uitspraak door de generale synoden van Arnhem 1930 en van Middelburg 1933 is gehandhaafd. Dit is inderdaad het geval.

Ter generale synode van Arnhem 1930 is nl. door professor dr H. Bouwman, mede namens professor 'dr H. H. Kuyper, „een nota betreffende het ongedoopt blijven van vele kinderen des verbonds" ingediend (art. 286, bijlage CII. Door ^senoemde professoren werd aan de commissie, die over hun nota had te rapporteren, meegedeeld (blijkens bijlage CIII), „dat in onderscheidene kerken vele kinderen, die in het verbond geboren zijn, niet gedoopt worden, omdat hun ouders nog geen toelating tot het Heilig Avondmaal gevraagd hebben en als onmondige leden nog niet geacht kunnen worden de stipulatiën aan te gaan", en dat aan die beide professoren nu „door tal van kerke-raden veelvuldig om raad gevraagd wordt hoe met zulke kinderen meet gehandeld worden".

Wanneer professor dr H. Bouwman in zijn nota op de „misstand, dat vele kinderen, die in het verbond geboren zijn, stelselmatig van den doop geweerd worden", „zoodat er temidden der gemeente een geslacht leeft van ongedoopten", nader ingaat, geeft hij daarvan de volgende verklaring.

„Voor een deel is de oorzaak hiervan, dat de kerkeraden op het standpunt staan, *dat* de doop alleen mag bediend worden aan kinderen van ouders, die in vollen rechte als geloovigen door de kerk erkend zijn. Ouders, die bezwaar hebben, hun geloof te belijden, kunnen, zoo redeneert men, door de kerk niet als geloovigen erkend worden en hun kinderen kunnen en mogen dus niet gedoopt worden. Nu schuilt hierin een element van waarheid. Kinderen van heidenen, ook al worden zij door christenen als hun kin-deren aangenomen, mogen niet gedoopt worden, want de belofte van het genadeverbond geldt alleen voor de geloovigen en hun zaad. Maar men ziet voorbij dat de gedoopten, die niet gecensureerd zijn en dus nog leden der kerk zijn, niet tot de ongelovigen mogen gerekend, maar zoolang zij nog niet van de kerk des Heeren wegens volharding in de verkeerde leer of in hun zondigen wandel zijn afgesneden, tot de gemeente des Heeren moeten worden gerekend en dat dus ook hun kinderen behooren tot het erfdeel des Heeren en moeten worden gedoopt, gelijk art. LVI onzer kerkenordering dit nadrukkelijk uitspreekt.

Wij behoeven hierbij niet voorbij te zien de goede bedoeling van vele kerkeraden, namelijk om aan de ouders, die nog niet den toegang vroegen tot het Heilig Avondmaal, een prikkel te geven om te komen tot het doen van geloofsbelijdenis. Maar al moge dit doel uitstekend zijn, om de ouders tot gehoorzaamheid aan te sporen en hen er van te overtuigen, dat het niet doen van belijdenis des geloofs verkeerd is, ontrouw aan Gods verbond, deze goede bedoeling mag niet leiden tot het toepassen van een tuchtmiddel, dat in Gods Woord niet gegrond is en dat onze belijdenis niet kent. Met nadruk wordt in het doopformulier uitgesproken, dat wij moeten gelooven, dat onze kinderen in Christus geheiligd zijn, en onze Catechismus leert, dat de jonge kinderen alzoowel als de volwassenen in het verbond Gods en in zijn gemeente begrepen zijn. Om die *reden* mag de kerk aan de kinderen van gedoopte leden, die nog tot haar behooren, niet den doop onthouden waarop zij recht hebben ter

⁶ Althans blijkens blz. 1 van de missive der particuliere synode van Utrecht; op blz. 2 wordt gesproken van bezwaren tegen art. 86 onder b en c.

oorzake van de ontrouw der ouders" (acta 1930, blz. 4034).

De professorale nota herinnert vervolgens aan het standpunt van Brownisten en Labadisten, die „een gemeente van heiligen" wilden en van oordeel waren, „dat met den doop der kinderen moet worden gewacht, totdat het geloof eenigszins tot openbaring gekomen is. Het goede in dit streven was, dat zij de kerk heilig wilden houden, maar het verkeerde, dat zij geen oog hadden voor het verbond, dat zij als hartekenners optraden, dat zij alleen de zoodanigen rekenden tot de gemeente, van wie zij overtuigd waren, dat zij geloovigen en wedergeborenen waren. Doch de gereformeerden gingen bij de bediening van den doop niet verder dan de objectieve lijn van het genadeverbond. De kerk oordeelt niet over den verborgen toestand des harten, maar rekent naar de lijn des verbonds, dat de geloovigen en hun zaad recht hebben op den doop, gelijk de apostel Petrus sprak op den Pinksterdag: „Want u komt de belofte toe en uwen kinderen, en allen die daar verre zijn zoovelen als er de Heere onze God toe roepen zal". Hieruit volgt dat de gedoopte moet gerekend worden tot de gemeente des Heeren" (a.w., blz. 404).

De nota verwijst dan naar de uitspraak van de generale *synode* van 1908: „dat de kinderen van zulke ouders die nog leden der kerk zijn, beschouwd moeten worden als te behooren tot het zaad der kerk, en dat deze derhalve recht op den Doop hebben", en zij vervolgt aldus: „in de derde plaats wordt wel de doop geweigerd, omdat de doop niet mag bediend worden zonder waarborg voor een christelijke opvoeding. Ook deze grond bevat een waarheid. Immers zoo er volstrekt geen waarborg was voor een christelijke opvoeding, zou een kind niet mogen gedoopt worden. Daarom eischen ook de doopvragen, dat de doopouders moeten belooven hun kinderen in de leer der waarheid te zullen opvoeden" (t.a.p.). En na even te hebben opgehaald, hoe het instituut van doopgetuigen in de Roomse kerk en daarna in de gereformeerde kerken functioneerde, komt de nota tot deze resumptie: „Voor de kerk moet dus allereerst vaststaan, dat het kind, dat gedoopt zal worden, geboren is in den kring des verbonds. Wanneer een kind geboren is uit ouders, die door den doop in de gemeente des Heeren zijn ingelijfd en die niet wegens onchristelijke leer of leven buiten de gemeente zijn gesloten, dan heeft dat kind recht op den doop. *Maar* in de tweede plaats moet de kerk waarborg hebben, dat het kind dat gedoopt zal worden in de christelijke leer zal worden opgevoed. Twijfelt de kerk daaraan, omdat de ouders onchristelijk zijn in de leer, dan zou zij een kind van zulke ouders niet mogen doopen. Indien de ouders het niet eens zijn met de leer der kerk, of geheel van de kerk vervreemd zijn, dan is er geen waarborg voor de christelijke opvoeding. Dit geldt ook voor de doopleden, die geheel vervreemd van de kerk leven en dus uit de kerk moeten gebannen worden. Maar geheel anders staat het met zulke doopleden, die christelijk leven en volstrekt geen bezwaar hebben tegen de christelijke belijdenis, die trouw met de gemeente meeleven, maar die geen recht inzicht hebben in de leer des verbonds en die bezwaar hebben om toe te gaan tot het Heilig Avondmaal. Tegen de zoodanigen mag de kerkeraad niet hard optreden, door den doop van hun kind te weigeren. Zij moeten met geduld en liefde worden onderwezen" (a.w., blz. 405). Nogmaals herinnert de nota van de professoren dan aan 1908, en wel waar zij het recht der kinderen in kwestie op de doop handhaafde, hoewel zij tevens verklaarde, „dat de stipulatie niet met deze ouders kunnen worden aangegaan en dat in zulke gevallen een of meer doopgetuigen moeten worden gevorderd, die naar het oordeel des kerkerads voldoende waarborg geven, dat de opvoeding van zulke kinderen beantwoorden zal aan den eisch des verbonds". „Het kan evenwel voorkomen, dat geen getuige zich beschikbaar stelt. Doch ook in dat geval mag de doop niet worden geweigerd. Vergeten wij niet, dat het stellen van getuigen niet rust op een goddelijk gebod, maar dat de kerk in bijzondere gevallen getuigen heeft gevraagd om te meer waarborg te hebben voor een christelijke opvoeding. Het vragen van een getuige heeft voorts nog deze goede zijde, dat de gedoopte leden der kerk, die voor hun kinderen den doop vragen, zelf leeren verstaan, dat hun kerkelijke positie onvolkomen en abnormaal is. Doch wanneer de ouders uit schuchterheid of verkeerd inzicht in het verbond der genade nog niet den toegang tot het Heilig Avondmaal gevraagd hebben, dan moet de kerk dezen misstand niet zoeken te verwijderen door te besluiten aan het kind den doop te onthouden, wanneer de ouders geen doopgetuige zouden stellen. Dan zou de kerk zondigen tegen de ordeningen Gods. En daarom mag het besluiten van sommige kerkeraden om den doop te weigeren aan kinderen van gedoopte ouders, die nog niet tot het Avondmaal zijn toegelaten, nooit worden goedgekeurd.

In de praktijk doen zich hier groote bezwaren voor, maar de kerkeraden hebben te zorgen, dat deze bezwaren zoo gering mogelijk gemaakt worden, opdat het recht Gods gehandhaafd blijve en de kinderen des verbonds niet ongedoopt blijven. De herderszorg der kerk moet zich in het bijzonder

uitstrekken tot de zwakken en de dwalenden" (t.a.p.).

De nota eindigt dan met de raad, dat wanneer geen doopgetuige zich aanbiedt, de kerkeraad zulke maatregelen neme, waaruit voor allen blijke, dat hier een abnormaal geval is; hij bepale de ouders bij hun roeping „en stelle zelf een getuige, die op de doopvragen antwoordt" (a.w., blz. 406).

Daarna heeft de generale synode van Arnhem 1930 het volgende voorstel van haar commissie aanvaard (acta art. 294):

„De generale synode,

vernemende uit de nota van professor dr H. Bouwman, dat in onderscheiden kerken vele kinderen die in het verbond geboren zijn niet gedoopt worden, omdat hun ouders nog geen toelating tot het Heilig Avondmaal gevraagd hebben en als onmondige leden nog niet in staat geacht kunnen worden de stipulatiën aan te gaan;

overwegende, dat hierdoor een toestand ontstaat, dat kinderen der gemeente ongedoopt blijven, die in strijd is met Gods Woord en onze belijdenis, die leeren dat de jonge kinderen „alzoowel als de volwassenen in het verbond Gods en in zijne gemeente begrepen zijn" en daarom „ook door den doop, als door het teeken des verbonds der christelijke kerk ingelijfd moeten worden";

b e s l u i t :

1. bij de kerkeraden erop aan te dringen, dat zij zich houden aan de bepaling der generale synode van 1908 (acta art. 86), waarin werd uitgesproken:
(daarna volgen a, b en c der uitspraak van 1908, zie boven)
2. uit te spreken, dat, wanneer de ouders geen doopgetuigen kunnen stellen, de kerkeraad zoo mogelijk een lid der gemeente als getuige doe optreden, opdat het kind niet ongedoopt blijve;
3. aan de classes op te dragen ernstig toe te zien, dat deze bepalingen getrouw worden nageleefd, en
4. aan prof. dr H. Bouwman haar hartelijken dank te betuigen voor zijn zaakrijk en uitvoerig advies en voor zijn waakzaamheid in deze zaak, en dit advies in de acta op te nemen".

Tenslotte herinnert het gravamen van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg nog aan de generale synode van Middelburg 1933, acta art. 99. Ditmaal was er een missive binnengekomen „van de classis Warffum, met als bijlage een rapport aan de classis, waarin een bezwaar is verwerkt tegen het besluit der synode van Arnhem 1930, inzake *den doop van kinderen van doopleden*". Velen bleken er bezwaar tegen te hebben om als doopgetuigen een taak op zich te nemen, die men toch niet kon volbrengen. Onzes inziens is het niet nodig, de zaak waarover het toen ging, uitvoerig op te halen, omdat door het voorafgaande de bedoeling van het besluit der generale synode van 1908 duidelijk genoeg in het licht is gesteld. Moge de geest van het rapport der synodale commissie slechts nog even getypeerd worden door het volgende citaat: „Doch zoolang als zich nog gevallen blijven voordoen, dat kinderen worden geboren, wier ouders nog geen belijdenis des geloofs aflegden. is dit stellen van doopgetuigen de eenige uitweg om den doop van die kinderen mogelijk te maken" (acta blz. 179). Op voorstel harer commissie heeft de generale synode van Middelburg 1933 het besluit der generale synode van Arnhem 1930 gehandhaafd, met de uitspraak: „dat de kerkeraden naarstig zullen arbeiden opdat niet anders dan bij hooge uitzondering van doopgetuigen behoeft te worden gebruik gemaakt; maar dat, waar het niet komen tot belijdenis des geloofs van de ouders zulks noodig doet zijn, niet worde nagelaten doopgetuigen te zoeken, opdat het kind niet ongedoopt blijve".

DE KRITIEK VAN BUNSCHOTEN-SPAKENBURG.

De kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg deelt, na het besluit der generale synode van 1908 onder c te hebben geciteerd, mede, dat aldaar „sinds jaar en dag in gebruik is het zgn. doopgetuigenstelsel, dat in de regel wordt toegepast, wanneer jonge ouders, die een gedwongen huwelijk hebben gedaan, een kind laten dopen. In zulke gevallen treedt dan een lid van de naaste familie, in de regel de grootmoeder, als doopgetuige op om in de plaats van de ouders de stipulatiën aan te gaan".

Over deze, ook naar het oordeel van de kerkeraad, ongewenste toestand is bij de jaarlijkse kerkvisitatie

meermalen gesproken. Een en ander is oorzaak geweest, dat de kerkeraad een diepgaand onderzoek heeft ingesteld naar oorsprong en geschiedenis van dit gebruik en zich op meerdere vergaderingen met deze zaak heeft bezig gehouden. Daarbij stuitte hij ook op de bovengenoemde uitspraken van de generale synoden van Amsterdam 1908, Arnhem 1930 en Middelburg 1933.

In zekere uitspraken, door voornoemde kerkeraad op 2 april 1954 gedaan, is toen de volgende kritiek op de uitspraak der generale synode van Amsterdam 1908 geleverd.

Met het uitgangspunt, dat „ook de kinderen der doopleden behoren tot het verbond" Gods, en met de eis, dat „daarom ook deze kinderen behoren gedoopt te wezen", wordt van harte ingestemd, met verwijzing naar Gen. 17 : 7 en Heidelb. Cat. antw. 74.

Maar de overtuiging, dat aan deze eis kan worden voldaan, „doordat een belijdend lid der kerk. behorend tot de naaste familie der natuurlijke ouders, in plaats van de vader (moeder) de stipulatiën aangaat", kan de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg niet delen. Alsof het „recht" der kinderen op de doop losgedacht zou kunnen worden van de verplichting der ouders hun kinderen tot de doop te brengen, daarmee eenvoudig bewandelende de weg van de gehoorzaamheid des geloofs.

En wat het tot nu toe „gehanteerde doopgetuigenstelsel" conform het advies van 1903 betreft, dit advies wordt van de hand gewezen, omdat het 1e. niet in overeenstemming wordt geacht met art 57 der kerkenordening. alwaar wordt gesproken van getuigen *naast* de ouders; omdat het 2e. principieel onuitvoerbaar is, aangezien niemand verplichtingen op zich kan nemen voor een kind, waarover hij geen gezag heeft; omdat het 3e. niet op de Schrift gegrond is, wijl deze van „getuigen in deze zin" niet spreekt, maar in tegendeel wel spreekt „over het geval, dat ouders niet gaan in de weg van de gehoorzaamheid des geloofs en daarom de geloofsverplichting niet na mogen komen om het sacrament toe te dienen aan de kinderen der gemeente. Maar in dat geval ontvangen de kinderen het sacrament ook niet (Num. 14 : 28-35, Joz. 5 : 4-7)!" ; en omdat het 4e. „voor de natuurlijke ouders een verhindering is om te komen tot de rechte kennis der ellende".

Op grond van deze viervoudige argumentatie trekt de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg de conclusie, dat het zal zijn „naar de roeping van de kerkeraad, de roeping nl. om de sacramenten heilig te houden, indien hij het optreden van getuigen in plaats van de vader (moeder) alleen in die gevallen aanvaardt, wanneer het niet kunnen aangaan van de stipulatiën geen gevolg is van het ontbreken van de gehoorzaamheid des geloofs".

Hieraan wordt als „praktisch gedeelte" dan nog toegevoegd: „1e. In die gevallen, waarin de Here aan de ouders verhindering geeft om de stipulatiën bij de doop aan te gaan, kan niet gesproken worden van een ontbreken van de gehoorzaamheid des geloofs en zullen betrouwbare doopgetuigen worden aanvaard volgens de thans in gebruik zijnde regeling. 2e. Indien de ouders beiden doopleden zijn, zal de doop van hun kinderen (kind) uitgesteld worden, totdat beide ouders of één van beiden hun geloof zullen hebben beleden in het midden der gemeente. Immers, de belijdenis des geloofs is een geloofsverplichting, die reeds vanaf de doop op de gedoopte rust, welke verplichting tijdelijk uitgesteld wordt totdat de gedoopte tot onderscheid van jaren is gekomen. Indien zulke doopleden hun kinderen (kind) ten doop presenteren, kan niet gezegd worden, dat de Here verhindering geeft om de stipulatiën aan te gaan, maar moet het ontbreken van de gehoorzaamheid des geloofs geconstateerd worden".

BEPERKING TOT DEEL C VAN 1908.

Na in het voorgaande niet alleen de geschiedenis van het besluit der generale synode van 1908, maar ook de bezwaren van Bunschoten-Spakenburg daartegen te hebben beschreven, stelt uw commissie aan uw vergadering voor, dat zij zich beperke tot de vraag of de uitspraak van 1908, met name deel c daarvan, dient te worden gehandhaafd, al dan niet.

Dit betekent dus ten eerste, dat zij zich niet uitspreke over de conceptregeling, als waar in het gravamen van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg (onder het opschrift „praktisch gedeelte") sprake is. Dit lijkt ons door de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg ook niet te worden ^evraagd. Punt 3 van zijn uitsprakenserie luidt tenminste. Aan de particuliere synode de bezwaren van de kerkeraad kenbaar te maken tegen de uitspraken van de synode van Amsterdam 1908 inzake de doop van kinderen van doopleden onder art. 86, met name tegen de uitspraken onder de letters b en c⁷, met

⁷ Op blz. 1 van de missive der particuliere synode van Utrecht wordt slechts van bezwaar tegen art. 86

overlegging van de door de kerkeraad aanvaarde uitspraken en praktische regels, en de particuliere synode te verzoeken deze bezwaren over te nemen en door te zenden naar de eerstkomende generale synode, opdat deze de gewraakte uitspraken van de generale synode van 1908 terugname".

En dit betekent voorts ook, dat uw vergadering zich niet uitspreke over punt b der uitspraak van 1908. Gelijk uit onze voetnoten u reeds is gebleken. is de missive der particuliere synode van Utrecht hierin niet steeds zichzelf gelijk gebleven. De ene keer zegt zij, dat de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg bezwaard is tegen c, de andere keer, dat hij bezwaard is tegen b en c. van 1908. Nu luidt b van 1838 aldus: mar dat de kinderen van zulke ouders die nog leden van de kerk zijn, beschouwd moeten worden als te behooren tot het zaad der kerk, en dat deze derhalve recht op den doop hebben". Tegen deze uitspraak zal toch wel geen gereformeerde kerkeraad enig bezwaar maken, merkte de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg wel op, dat volgens hem vanuit dit recht der kinderen op de doop niet kan worden geredeneerd „als zou dit recht losgedacht kunnen worden van de verplichting der ouders tot het brengen van hun kin-deren ten doop".

Rest dus alleen het verzoek de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg, dat uw vergadering de uitspraak van 1903 terugname, die onder c aldus luidt (gelijk men weet, wordt alleen c geciteerd): „*dat echter de stipulatiën, welke de kerk bij aken doop der kinderen verlamt en moet verlangen, als waarborg voor de christelijke opvoeding, niet met de ouders kunnen worden aangegaan, wijl dezen zelf nog verzuimden door eigen belijdenis van, hun geloof te doen blijken. In zulke gevallen blijft er bij gevolg niets anders over dan om, liefst uit den kring der familie, een of meer getuigen te vorderen, die naar het oordeel des kerkerads voldoende waarborg geven, dat de opvoeding van zulke kinderen beantwoorden zal aan den eisch des verbonds*".

TOETSING DER ARGUMENTEN VAN BUNSCHOTEN-SPAKENBURG.

Alle vier argumenten van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg hebben op uw commissie wel niet een even krachtige indruk vermogen te maken, maar in hun gemeenschap^pelijke strekking achten wij ze geslaagd.

In de eerste plaats wordt er op gewezen, dat het gehanteerde „doopgetuigen-stelsel" (van 1908) niet in overeenstemming is met art. 57 K.O. Onzes inziens is dit een juist argument. De getuigen, van wie art. 57 K.O. spreekt, plaatsten zich *naast* de doopouders, juist niet *in de pláats van* hen (als in de Roomse kerk); en veel naast doopouders, die de Here *beleden*, niet, die Hem *niet* beleden. Reeds deze tegenstrijdigheid lijkt ons voldoende om 1903 te veroordelen, hoeveel waardering men overigens ook moge hebben voor de ijver van ons naaste voorgelacht in het waken tegen de droeve misstand, dat vele kinderen van Gods gemeente ongedoopt bleven, al hadden wij het, met de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg, daarbij liever meer ven het recht en de eer van God de HEERE dan van het recht der kinderen willen zien uitgaan.

Maar hoe dit zij, dat men zich van de getuigen van wie art. 57 K.O. spreekt bediende om de moeilijkheid te verhelpen, waarvoor men in de vorige en deze eeuw was komen te staan tengevolge van de verwoestende invloed van het subjectivisme, waardoor Gods verbond en Zijn verbondsregelen in de achting der gemeente zo diep gedaald waren, al scheen het tegendeel daarvan ten aanzien van het avondmaal waar, zodat menigeen niet tot het afleggen van geloofsbelijdenis durfde komen, dat had toch niet door de beugel moeten kunnen. Dat heeft wel duidelijk een grote verlegenheid gedemonstreerd en meer de indruk gemaakt van een vondst en uitvlucht dan die van een consequent voortgaan in het spoor der vaders. En dan zou er zelfs nog wel wat te zeggen zijn over dat spoor. Onze vaders dachten zelfs inzake de (èchte) getuigen van art. 57 K.O. niet eender. Daarover is onenigheid genoeg geweest. Zelfs de instelling hiervan kent de Schrift niet en zij riekt wat Rooms.

Ook aan het tweede argument van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg mogen we niet de vereiste kracht ontzeggen, nl. dat men toch eigenlijk geen verplichtingen op zich kan nemen voor een kind, dat niet onder zijn gezag staat. Wel is waar is dit bezwaar (uit de classis Warffum) ter synode van 1933 met deze woorden afgedaan: „Het is niet hun (nl. van de „doopgetuigen", comm.) taak zelf de christelijke opvoeding der kinderen ter hand te nemen, maar, gelijk de bewoordingen van de derde doopvraag duidelijk doen uitkomen, die juist ter wille van de doopgetuigen zijn opgenomen (al wordt dit tegenwoordig zoo goed als nooit meer beseft): om ze in de leer der Schrift te „helpen"

onder c gesproken.

onderwijzen" (bijlage XVI); maar behalve dat we hier wederom moeten constateren het vullen van het oude woord „doopgetuigen" met een totaal andere inhoud dan dit woord bij onze gereformeerde voorouders had, het blijft juist nog veel meer een hachelijke onderneming zich garant te stellen^{voor} de hulp bij de opvoeding van een kind, waarover men geen zeggenschap heeft, doordat de ouders nog in leven zijn.

Wat voorts het derde argument betreft, nl. dat nergens in de Heilige Schrift van getuigen in deze zin wordt gesproken, dit argument lijkt ons wel krachtig, maar niet zo krachtig als het schijnt. Het moge waar zijn, dat er van doopgetuigen in geen enkele zin sprake is in de Schrift, maar men moet met zulk een redenering toch voorzichtig zijn. Een letterlijk bevel, dat de gedoopte leden der kerk belijdenis des geloofs zullen hebben af te leggen alvorens avondmaal te vieren, ja geheel en al als mondige kerkleden op te treden, is evenmin in de Schrift aan te wijzen. Opzettelijk noemen we dit belijdenisdoen, omdat daaraan de gehele onderhavige kwestie vastzit. De Schrift bevat wel een bevel tot avondmaalsviering, ook wel een bevel tot herhaalde beproeving van zichzelf zo vaak deze avondmaalsviering plaats heeft, maar niet van een belijdenis afleggen éénmaal in het leven om tot de avondmaalsviering te worden toegelaten.

En wanneer hij het noemen van het derde argument bovendien gewezen wordt op een geval, door de Schrift genoemd, „dat ouders niet gaan in de weg van de gehoorzaamheid des geloofs en daarom de geloofsverplichting niet mogen nakomen om het sacrament toe te dienen aan de kinderen der gemeente; maar in dat geval ontvangen de kinderen het sacrament ook niet (Num. 14 : 28-35, Joz. 5 : 4-7)", dan ontgaat ons het stringente van deze bewijsvoering. Uit genoemde Schriftplaatsen blijkt onzes inziens juist, dat Jozua het recht Gods op de besnijdenis van de kinderen dergenen, die vanwege hun ongelof in de woestijn zijn doodgeslagen, als zijnde een blijvend recht ondanks de ontrouw der ouders, heeft gehandhaafd. Juist op Schriftplaatsen als deze zouden de mannen van de aan ons voorafgaande generatie zich hebben kunnen beroepen voor de door hen gehandhaafde eis, dat ook kinderen van doopleden, wijl kinderen des verbonds zijnde en als behorende tot Gods gemeente, niet ongedoopt mochten blijven. Over het feit, dat zij ter ontkoming aan de moeilijkheid hoe men dan kinderen van doopleden kon dopen zonder dat hun ouders belijdenis deden, de toevlucht namen tot het vroegere gereformeerde instituut der getuigen of „ghevaders", gaven wij intussen reeds ons oordeel. Ware dit niet geschied, zo zou er niet zo gemakkelijk zulk een toestand van gewenning en slapheid kunnen zijn opgetreden als waarover thans de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg klaagt (zie boven).

Daarom menen, wij dan ook, en hiermee zijn we gekomen tot het laatst aangevoerde argument, dat de praktijk der zgn. doopgetuigen inderdaad voor de ouders een verhindering kan zijn „om te komen tot de rechte kennis der ellende", al is het tegendeel beweerd in de besproken professorale nota (acta Arnhem, blz. 406).

De argumenten van de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg nogmaals overziende, meent uw commissie, dat deze kerkeraad erin is geslaagd uw vergadering het bewijs te leveren voor de ondeugdelijkheid van de uitspraak van 1908, die luidt: „In

zulke gevallen blijft er bij gevolg niets anders over dan om, liefst uit den kring der familie, een of meer getuigen te vorderen, die naar het oordeel des kerkeraads voldoende waarborg geven, dat de opvoeding van zulke kinderen beantwoorden zal aan den eisch des verbonds".

Dit wat de tweede helft der gewraakte uitspraak betreft. Zij dient te vervallen

Intussen attenderen wij erop, dat de eerste helft dier uitspraak door de kerkeraad van Bunschoten-Spakenburg niet is aangetast. Wat overigens ook zijn bedoeling niet gebleken is te zijn. Deze eerste, helft luidt: „dat echter de stipulatiën, welke de kerk bij den doop der kinderen verlangt en moet verlangen, als waarborg voor de christelijke opvoeding, niet met de ouders kunnen worden aangeaan, wijl dezen zelf nog verzuimden door eigen belijdenis van hun geloof te doen blijken'.

Argumenten tegen dit onderdeel van deel c der uitspraak van 1903 zijn niet aangevoerd en behoeven dus ook niet getoetst. Dit onderdeel blijve dus staan. Maar wanneer uw vergadering besluit de tweede helft van c te laten vervallen, zal zij wel goed doen op de volgende twee zaken te letten.

Ten eerste op de redactie van het restant van c, Wat daarin voorbereidt en vooruit loopt op de vervallen tweede helft, moet dan wel enigszins gewijzigd. Daarom stellen wij u voor het restant van c voortaan aldus te lezen: „dat echter de stipulatiën, welke de kerk bij de doop der kinderen verlangt en moet verlangen, als waarborg voor de christelijke opvoeding, niet met ouders kunnen worden aangeaan - en nu komt de wijziging) - zolang dezen geen belijdenis des geloofs hebben afgelegd".

En ten tweede dient gelet op het vacuum, dat na vervallenverklaring van de tweede helft van e ontstaat. Dit kan echter zeer gevoelig met de volgende woorden gevuld: „In zulke gevallen blijft niets anders over dan de ouders der te dopen kinderen er met de meeste ernst toe aan te s^poren, dat zij belijdenis des geloofs afleggen, opdat het verbond Gods zo spoedig mogelijk aan het zaad des verbonds worde verzegeld”.

VOORSTEL.

Derhalve stelt uw commissie u voor het volgende uit te spreken en te besluiten: (zie acta art. 105).

Namens commissie IV,
C. VONK. rapporteur.

BIJLAGE 6 (ag. II-B, 1: acta art. 127).

RAPPORT van de door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 inzake psalmberijming benoemde deputaten (acta artt. 46 en 156).

Blijkens de acta van de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 werd aan de door deze synode benoemde deputaten dezelfde opdracht verstrekt als door de synode van Kampen was gegeven (acta Berkel art. 46, besluit sub 2).

De opdracht van de synode van Kampen hield in „verdere afwikkeling van de opdracht door de synode van Amersfoort omschreven onder art. 147, besluit, sub b-d, voorzover deze nog niet is volvoerd en voorzover deze voer wat c betreft nog niet door de feiten is achterhaald" (acta art. 9'd).

De opdracht van de synode van Amersfoort hield in het onderzoeken van de nieuwe psalmberijming van ds H. Hasper „speciaal wat betreft de vraag of de geboden berijmingen de gedachten van de oorspronkelijke psalmen zo juist mogelijk weergeven (b); de mededeling ver! de opmerkingen der deputaten over en hun kritiek op deze psalmbundel aan de instanties, welke de definitieve vorm van de nieuwe psalmbundel zullen vaststellen (c); het aanbieden van een gedocumenteerde beoordeling van de definitieve psalmbunde¹, indien deze tijdig genoeg zal verschijnen (d) (acta art. 147).

Deputaten van de synode van Amersfoort hebben, voorzover dat, gezien het korte toegemeten tijdsbestek, mogelijk was, voldaan aan het eerste en tweede gedeelte van deze opdracht, waarvan zij rapport hebben uitgebracht aan de generale synode van Kampen 1971.

Reeds werden in dat rapport enige opmerkingen gemaakt van algemene aard, van betekenis ter beoordeling van de gehele psalmbundel. Deputaten eindigden hun rapport echter met het volgende: „Wel hebben reeds een aantal psalmen onderzocht, maar de resultaten van dat onderzoek hebben zij nog niet systematisch kunnen ordenen, terwijl zij bovendien van oordeel zijn dat het door hen onderzochte aantal nog niet groot genoeg is om een generale conclusie te kunnen trekken, welke conclusie deputaten gaarne zo gefundeerd en geformuleerd zouden zien, dat ze het kerkvolk toespreekt als in overeenstemming met de Schriften".

Deputaten van de synode van Berkel en Rodenrijs 1952, *thans* de conclusie waartoe zij gekomen zijn voorleggende aan de kerken, delen mede dat inzake het sub c genoemde gedeelte van hun opdracht voor hen niets meer viel te doen, aangezien in het stadium, waarin de vaststelling van de definitieve psalmbundel gekomen was, geen mogelijkheid meer aanwezig was veer ingrijpende wijzigingen; nieuwe veranderingen konden nog slechts kleinigheden betreffen.

Wat het overige van de opdracht aangaat delen deputaten mede, dat zij, gezien de houding van „kerkelijk Nederland" tegenover de psalmberijming van ds H. Hasper, .het vergeefse moeite en nodeloze inspanning hebben geacht te komen tot een generale beoordeling van de nieuwe psalmbundel.

Ten tijde van de synode van Amersfoort scheen de berijming van ds H. Hasper in brede k'ing erkenning en aanvaarding te vinden en te willen vinden. En, weet het niet gewenst is om met betrekking tot de in de eredienst te gebruiken psalmberijming in isolement te *staan* één bij hoge noodzakelijkheid het goed te trachten op de tot standkoming van de definitieve tekst der berijming zoveel mogelijk invloed te oefenen.

De synode der gebonden „gereformeerde kerken", gehouden te Rotterdam (1952) besloot" - aldus ds F. C. Meyster in het Jaarboek 1954 dier kerken - ..in de vrijheid der kerken te laten deze berijming in den eredienst en op de catechisaties naast de oude

berijming te gebruiken en de kerken die zulks nog niet deden, daartoe op te wekken." Ds F. C. Meyster vervolgt dan aldus: „Aan deze opwekking is maar weinig gehoor gegeven. Prof. Grosheide constateerde in *Belijden en Beleven* dat er in onzen kring voorliefde is voor de berijming van ds Hasper. maar ..hoeveel goeds er ook van deze berijming is te zeggen, het blijkt wel dat onze kerken er niet aan willen". „Het is nu wel duidelijk" - zo concludeert hij - dat het uitgesloten is dat de berijming Hasper het Psalmboek van Nederland worden zal".

Verderop zegt ds F. C. Meyster dan nog, dat meerderen oog hebben voor het bezwaar van een geïsoleerde positie ten opzichte van andere kerkgemeenschappen en de christelijke scholen en zich als ideaal voorstellen om samen met anderen tot een nieuwe berijming te komen. Ter Rotterdamse synode is deze mogelijkheid ook reeds onder ogen gezien en zijn deputaten aangewezen om zitting te nemen in een interkerkelijke commissie voor een nieuwe berijming. Onzerzijds heeft de synode van

Berkel en Rodenrijs 1952 geweigerd medewerking te verlenen aan de totstandkoming van zulk een commissie (acta Berkel, art. 46).

in Hervormde kring staat men over het algemeen afwijzend tegenover de berijming van ds H. Hasper. In deze kring zoekt men te komen tot een geheel nieuwe berijming, waarbij men zich wel wil verzekeren van de medewerking van anderen, getuige het „verzoek van de vertegenwoordigers der Ned. Herv. Kerk en de deputaten voor de psalmberijming der zich noemende Gereformeerde Kerken in Nederland" gericht aan de synode van Berkel en Rodenrijs.

Maar dr J. Schelhaas Hzn merkt op in *Waarheid en Eenheid* van 11 maart 1955, dat tot nog toe van totstandkoming ener nieuwe berijming langs deze weg weinig is bemerkt.

Naar het oordeel van deputaten mag wel als vaststaand worden aangenomen, dat de berijming van ds H. Hasper door „kerkelijk Nederland" niet is aanvaard en niet zal worden aanvaard.

Ware het nu zo, dat de berijming-Hasper aan alle voor een psalmberijming redelijk te stellen eisen voldeed, dat deze berijming in geest en taal zich op het nauwst aansloot bij de Schrift, zodat niet-aanvaarding zou betekenen een moedwillig verwerpen van een grote gave, bestaande in een verdiept verstaan van de psalmen, in verrijking - tengevolge daarvan - van de eredienst, in veredeling wat betreft het dichterlijk en taalkundig aspect, dan zou het zin hebben om voort te gaan op het ingeslagen pad en om desnoods met de psalmberijming-Hasper alleen te gaan staan in „kerkelijk Nederland". Dit is echter geenszins het geval. In het rapport van de Amersfoortse deputaten aan de synode van Kampen is reeds naar voren gebracht, dat ds H. Hasper ook zulke wensen, wier inhoud voor deputaten niet zonder wezenlijke betekenis was, niet heeft ingewilligd.

Deze twee factoren: a. het feit dat de berijming-Hasper niet algemeen aanvaard wordt in „kerkelijk Nederland" - veeleer is het tegendeel het geval -; b. het blijven van belangrijke bezwaren;

hebben deputaten ervan doen afzien brede studie te maken van de gehele bundel.

Vanwege de in de loop des tijds hoe langer hoe duidelijker aan de dag tredende, hierboven gememoreerde, gang van zaken, heeft de voorzitter geschroomd deputaten voor vergaderingen weg te halen uit hun toch al drukke werkzaamheden, tengevolge waarvan het rapport eerst thans kan verschijnen.

U toebiddende de genade des Heiligen Geestes in binding aan het Woord des Heren, verblijven deputaten,

C.VEENHOF,
J. BOSCH,
B. JONGELING (rapporteur),
W. v. d. KAMP,
J. P. LETTINGA,
W. L. MILO,
J. v. RAALTE.

BIJLAGE 7 (ag. II-C, 2; acta art. 132).

RAPPORT van commissie IV over de tekst van de formulieren en liturgische geschriften.

In handen uwer commissie werd gesteld een voorstel van de classis gehouden te 's-Gravenhage op 10 maart 1955.

Hierin wordt geconstateerd, dat de taal onzer confessionele en liturgische formulieren zeer verouderd is, hetgeen het rechte begrip van deze kerkelijke stukken noodzakelijk in de weg moet staan. Particulieren hebben wat gedokterd. Gevolg: ons kerkboek komt thans oud en jong in hoogst merkwaardige „taal" onder de ogen; verschillen in lezing doen onzekerheid ontstaan; en staat zulk een verouderde kerktaal reeds menig kerklid in de weg, zij zal zéker de toegang tot het gereformeerde kerkboek versperren voor mensen van de wérelde.

Verder wordt bedacht, dat de vaststelling van de authentieke tekst van kerkelijke formulieren geen particuliere aangelegenheid is, maar zaak van de kerken in generale synode bijeen.

Derhalve wordt de wenselijkheid uitgesproken, dat een generale synode een tekst van onze confessionele en liturgische formulieren vaststelt in hedendaags Nederlands en met het oog hierop gevraagd, dat de synode van Enschede deputaten benoeme, die een ontwerp van zulk een vast te stellen hedendaags-Nederlandse tekst aan de kerken zullen aanbieden, welk ontwerp dan niet eerder dan twee jaren na deze aanbieding op een generale synode in behandeling zal dienen te worden genomen.

Het is uw commissie wel opgevallen, dat in het Haagse voorstel geen bewijzen worden gegeven van de wijde kloof tussen de taal onzer confessionele en liturgische formulieren en ons hedendaags Nederlands, doch zij zou hiervan aan de voorstellers geenszins een verwijt willen maken, aangezien dezen onze aandacht vestigen op een vrij algemeen bekende en erkende aangelegenheid. Hier ware inderdaad te spreken van een misstand.

Ook zal men het zeker moeten waarderen, dat het Haagse voorstel langs geen revolutionaire weg deze misstand wil zien weggenomen. Het erkent de vaststelling van een voor de kerken alleen geldige tekst als een recht en plicht uitsluitend van een generale synode der kerken.

Terwijl eveneens uit de suggestie, dat men geen beslissing neme in deze zaak aler minstens twee jaren na de aanbieding van een ontwerp zullen zijn verstreken, duidelijk blijkt, dat de voorstellers hun wens geenszins willen vervuld zien in een weg van forceren en opdringen, maar van rustige kennisname en overleg.

Het lijkt ons wel de vraag, of een generale synode het recht heeft haar opvolgster(s) aan zekere tijdslijmieten te binden. Wij dachten van niet, maar wijzen hierop slechts terloops, daar dit thans slechts bijzaak is.

Wat de wenselijkheid, ja de noodzakelijkheid, van een wettig erkende tekst onzer kerkelijke formulieren in hedendaags-Nederlands betreft, kan uw commissie dus geheel met de voorstellers akkoord gaan.

Doch wanneer de kwestie der praktische uitvoerbaarheid wordt gesteld, ziet uw commissie menige moeilijkheid rijzen. Hebben bv. onze kerken tot een zo omvangrijk en zeer tijdrovend werk, als waarvan bier sprake is, de krachten wel beschikbaar?

Zal het mogelijk zijn voor een klein afzetgebied als dat onzer kerken de uitgave van een eenmaal aanvaard ontwerp te doen slagen? Zo ware meer te vragen.

Maar de voornaamste vraag lijkt ons deze: zullen de tegenwoordige en de voor de naaste toekomst te verwachten verhoudingen en toestanden in onze kerken door zulk een tamelijk ingrijpend gebeuren gebaat zijn?

Uw commissie heeft zich wel gerealiseerd, dat wat het Haagse voorstel vraagt slechts het taalkleed onzer formulieren raakt, niet hun inhoud, en zij heeft: wel de geschiedenis der Dordtse synode inzake revisie eerst van de inhoud en pas daarna van de tekst bij de hand ten bewijze, dat een en ander inderdaad zeer wel kan onderscheiden, ja ook wel gescheiden worden. Maar vanwege de nauwe band tussen tekst en inhoud is toch vooral rust nodig en diep vertrouwen in elkaars goede bedoelingen.

Daarom zou uw commissie u willen adviseren in dezen uiterst voorzichtig te werk te gaan en stelt zij u voor het volgende te besluiten:

De generale synode van Enschede 1955,

kennis genomen hebbende van een voorstel uit de kerken om deputaten aan te wijzen met opdracht een ontwerp aan de kerken aan te bieden van een vast te stellen tekst in hedendaags-Nederlands van de drie formulieren van enigheid en van de liturgische formulieren,

overwegende, dat de vaststelling van zulk een tekst zeker gewenst zou zijn, maar dat de arbeid daaraan verbonden, behalve zeer veel inspanning van, ook veel vertrouwen in de hiertoe aan te wijzen deputaten vergt,

besluite een drietal deputaten te benoemen, met slechts deze opdracht, dat zij een onderzoek zullen instellen naar de uitvoerbaarheid, in deze tijd, van de taak, de kerken een ontwerp aan te bieden voor een vast te stellen tekst in hedendaags-Nederlands van de drie formulieren van enigheid en van de liturgische formulieren.

Namens commissie IV,
de rapporteur: C. VONK.

BIJLAGE 8 (ag. IX, 1; acta artt. 135,194).

RAPPORT van de samenroeper van deputaten voor eventuele correspondentie met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952.

J. van Bruggen
v.d.m.

Assen, 11 juli 1955.

Aan de Eerwaarde Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in
Nederland,
samengeroepen te Enschede Ao. Di. 1955.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Ondergetekende werd door de Ao. Di. 1952 te Berkel en Rodenrijs gehouden generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland, volgens haar besluit, vermeld in haar acta, art. 156 sub 5, aangewezen als samenroeper van bij hetzelfde besluit benoemde deputaten „voor eventueel contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken”.

De opdracht dezer deputaten werd bepaald door het besluit van genoemde generale synode, vermeld in haar acta, art. 34; waarbij herhaald werd de opdracht, gegeven door de generale synode van Kampen Ao. Di. 1951, vermeld in haar acta, art 120E sub 3.

Helaas is hem niet gebleken, dat de laatstgehouden generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken „van oordeel was, dat verder uitstel van kerkelijke vereniging van wie hun geloof. naar den Woorde Gods, in eenzelfde belijdenis uitspreken, niet langer verantwoord is” (acta Kampen. art. 120 E sub 2).

Ook heeft hij van de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken nimmer enig bericht ontvangen, dat zij deputaten benoemde „en deze in dier voege instrueerde, dat de begeerde en als geboden erkende vereniging voorbereid worde en zo spoedig mogelijk haar beslag krijge” (ibidem).

Ondergetekende heeft derhalve geen reden gehad de deputaten, voor wie hij tot samenroeper benoemd werd, ooit samen te roepen.

Hij deelt dit thans aan uw synode mee en verzoekt haar, hem van zijn last te dechargeren.

Uw synode in al haar arbeid toebiddende de wijsheid, die van Boven is,

met br. groet,

J. VAN BRUGGEN.

BIJLAGE 9 (ag. IX, 3a; acta artt. 70, 135, 136, 145).

a. BRIEF van de generale synode der Chr. Geref. Kerken inzake instructie van door haar benoemde deputaten voor eenheid.

GENERALE SYNODE
DER CHR. Geref. KERKEN IN NEDERLAND
Scriba: I. de Bruyne Mauritslaan 34
Hilversum

Apeldoorn
, 30 december 153
Hilversum.

no. 40
Acta art 119

aan de eerstkomende Generale Synode van de
Gereformeerde Kerken (onder. art. 31 D.K.O.)
samen te roepen door de Raad van de
Gereformeerde Kerk (onderh. art. 31 D.K.O.)
p/a de Heer
Joh. Jaspers, scriba
Atjehstraat 7
Enschede

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

In opdracht van de Generale Synode onzer kerken gehouden van 8-17 Sept. j.l. te Apeldoorn, doen wij namens het moderamen U de volgende uitspraak toekomen, gedaan door de Generale Synode na bespreking van de rapporten over de door Uwe en onze deputaten gehouden samensprekingen, als antwoord op de door U aan ons gezonden missiven:
De Generale Synode,

A. *kennis genomen hebbend van:*

1. het rapport van de deputaten voor Eenheid onder de Gereformeerde belijders, sub A IV: samenspreking met de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.);
2. de ingekomen missiven van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.), Kampen 1951:
 - a. een schrijven van 24 Oct. 1951 (bijlage XXXVII),
 - b. een schrijven van 24 Oct. 1951 (bijlage XL),
 - c. een uittreksel uit de Acta Geref. Synode Kampen 1951, art. 120 (bijlage XLI)
 - d. een exemplaar van het rapport van commissie I uitgebracht op de Generale Synode der Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.), Kampen 1951;

B. *overwegende:*

1. dat de Synode der Gereformeerde Kerken, gehouden te Kampen 1951, op grond van het schrijven van 5 Juni 1951, door onze deputaten gericht aan de deputaten ad hoc van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.), meent dat het contact met de huidige deputaten onzer kerken niet bestendig kan worden;
2. dat de Synode van Kampen de mogelijkheid niet à priori acht uitgesloten, dat de eerstkomende Generale Synode van onze Kerken de genoemde overtuiging van de deputaten niet deelt noch hun handelwijze in deze probeert;
3. dat de Synode van Kampen heeft besloten aan de Synode van onze kerken ernstig te verzoeken deputaten te benoemen en deze in dier voege te instrueren, dat de begeerde en als geboden erkende vereniging voorbereid worde en zo spoedig mogelijk haar beslag krijgje (missive 24 Oct. 1951);

C. *oordelende:*

dat de deputaten onzer kerken in hun schrijven van 5 Juni 1951 tot uitdrukking hebben gebracht hetgeen inderdaad leeft in de boezem van onze kerken, en deswege de handelingen van deputaten in deze goedkeurende;

D. *besluit*:

1. de handelingen van deputaten, alsmede het schrijven van 5 Juni 1951 gericht aan de deputaten ad hoc van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) goed te keuren;
2. uit te spreken, dat wordt betreurd, dat de Synode van Kampen niet meer met de door de Generale Synode van 's-Gravenhage 1950 benoemde deputaten van onze kerken verder wilde handelen;
3. hoewel de Synode de noodzakelijkheid van vereniging erkent en doorvoelt met elke op Gods Woord gegronde vergadering en er toch van een spoedige vereniging van onze kerken met die van de Gereformeerde Kerken(onderh. art. 31 D.K.O.) nog geen sprake kan zijn, op grond van de in de missive van 5 Juni 1951 ge-noemde zaken, *geen* deputaten te benoemen met instructie om de vereniging zo spoedig mogelijk haar beslag te doen krijgen, maar *opnieuw* deputaten te benoemen voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel onzer kerken nader rekenschap te geven;
4. hiervan in een schrijven aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) mededeling te doen.

Voor de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, Apeldoorn 1953,

namens het moderamen,

J. W. KREMER, praeses,
I. DE BRUYNE, scriba I.

b. BRIEF van de generale synode der Chr. Geref. Kerken inzake adres van door haar benoemde deputaten voor Eenheid.

DER CHR. Geref. KERKEN
IN NEDERLAND

Scriba: I. de Bruyne
Mauritslaan 34
Hilversum.
no. 41

aan de eerstkomende Generale Synode van de
Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.)
samen te roepen door de Raad van de Gereformeerde
Kerk (onderh. 31 D.K.O.) te Enschede
p/a de Heer

Joh. Jaspers, scriba
Atjehstraat 7
E n s c h e d e .

Apeldoorn
30 Dec. 1953,
Hilversum

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Hiermede berichten wij U in aansluiting aan het voorgaand schrijven onder no. 40 U gezonden, namens het moderamen van onze te Apeldoorn Sept. j.l. gehouden Generale Synode, dat het Algemeen Secretariaat van de deputaten voor Eenheid onder de Gereformeerde Belijders, aan wie ook eventueel verdere samenspreking met Uwe deputaten is opgedragen, ongewijzigd is gebleven en wel: ds J. H. Velema, Rhijnvis Feithlaan 18, Zwolle.

Voor het moderamen van de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, Apeldoorn 1953,

J. W. KREMER, praeses,
I. DE BRUYNE, scriba I.

BIJLAGE 10 (ag. VIII-A, 1; acta art. 137).

RAPPORT van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, benoemd door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952.

Aan de generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland, bijeen te komen op dinsdag 12 juli 1955 te Enschede.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

De generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952 benoemde, blijkens art. 81 harer acta, deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken voor het contact met die kerken in het buitenland, die met de gereformeerde kerken in Nederland in correspondentie zijn getreden.

Deze deputaten hebben u het volgende te rapporteren:

De Reformed Church of Albany zond hun bericht van de instituering dezer kerk op 13 november 1952, onder mededeling dat een officieel verzoek tot correspondentie zou wierden gericht aan, de e.k. synode onzer kerken.

Uit Launceston (Tasmanië) werd bericht ontvangen, dat aldaar de kerk werd geïnstitueerd en wel op 15 februari 1953.

Aan beide kerken hebben deputaten bericht, dat zij met grote vreugde en dankbaarheid van deze mededelingen hebben kennis genomen.

Voorts hebben zij aan deze kerken bericht, dat naar hun oordeel. terstond met deze kerken een relatie van corresponderendekerken kan worden onderhouden aangezien de grondslag dezer kerken dezelfde is als de onze en de instituering geschied is met medewerking van en in overleg met de kerk te Armadale, welke gemeente reeds met de gereformeerde kerken in Nederland correspondentie onderhoudt.

Van de Vrije Gereformeerde Kerk te Pretoria werd bericht ontvangen, dat een deel der gemeente afzonderlijk was gaan vergaderen. De voo: tgezette Vrije Gereformeerde Kerk ter plaatse zond een mededeling, nat 32 belijdende leden der Vrije Gereformeerde Kerk zich hadden vrijgemaakt.

De raden van de gereformeerde kerken te Heemse en te Leeuwarden hebben over deze droeve zaak aan deputaten geschreven.

Aan de raad van de Vrije Gereformeerde Kerk werden nadere inlichtingen gevraagd, doch deze behoeften niet te worden verstrekt, omdat het verheugende bericht binnenkwam, dat de breuk was geheeld.

The Canadian Reformed Churches zonden bij monde van de raad van de kerk te Chatham bericht van het samenkomen harer eerste generale synode, met de uitnodiging deputaten en daarin de gereformeerde kerken in Nederland, zo mogelijk te laten vertegenwoordigen.

Deputaten zonden de synode een telegram en een brief, met dankbetuiging voor de ontvangen uitnodiging en toebidding van de zegen des Heren. Aan de uitnodiging konden zij niet voldoen, omdat tot zodanige vertegenwoordiging geen opdracht was verstrekt. Zij waren van oordeel dat een uitnodiging voor een volgende synode gericht zou moeten worden aan uw vergadering.

Dankbaar voor de toezegging, dat de acta van de synode der Canadese kerken zouden worden toegezonden, hebben zij gevraagd of het mogelijk zou zijn voor deputaten en voor de generale synode afschriften te ontvangen van belangrijke bijlagen en rapporten.

Aan de kerken in Australië en Zuid Afrika werd een soortgelijk verzoek gericht.

Die Gereformeerde Kerk te Pretoria berichtte dat de kerken in Zuid Afrika in synode bijeen zouden komen. Tevens verzochten zij alsnog de acta onzer generale synoden te mogen ontvangen, welk verzoek u hierbij wordt doorgegeven.

Gezien de vrij beperkte opdracht, hun door uw voorgangster verstrekt, hebben deputaten zich onthouden van het zoeken van contacten.

Zij waren evenwel van oordeel het reeds bestaande contact met de Protestant Reformed Churches of U.S.A., hoewel deze kerken niet met ons in correspondentie zijn getreden, te moeten voortzetten, toen zij namens de synode dier kerken, gehouden in 1953. het verzoek ontvingen een conferentie te houden met een door die synode benoemd deputaatschap. Zij hebben bericht, dat zij als hoofddoel zagen een bespreking over de inhoud en de betekenis van de „Declaration of Principles" D.d. 8 juli 1953 zond di^t deputaatschap bericht dat het niet zou komen, wegens de toestand in hun kerken. De

verdere gang van zaken in de Protestant Reformed Churches heeft deputaten ervan weerhouden nader contact op te nemen.

De predikanten J. Kok en C. van der Waal verzochten deputaten te overwegen wat binnen het raam van hun opdracht te doen zou zijn tot voorlichting van kerken in het buitenland, met wie we eertijds in correspondentie stonden, over de reformatische strijd in de Nederlandse kerken, wijl de daartoe voorgenomen plannen van 1945 en 1946 niet volledig zijn uitgevoerd.

Deputaten hebben aan dit verzoek voldaan en zijn tot de conclusie gekomen dat hun niets te doen stond; ten eerste omdat hun opdracht niet inhield het geven van voorlichting aan kerken, waarmede geen correspondentie wordt onderhouden; ten tweede omdat het onjuist leek als deputaten, dus sprekend namens de kerken, een apologie van de vrijmaking zouden geven. Wel zouden zij voorlichting in het buitenland zeer toejuichen.

Met name in de kerken in Zuid Afrika is de zaak van de voorlichting urgent. Die Gereformeerde Kerk van Pretoria heeft zich *reeds* gericht tot die Synode van die Gereformeerde Gemeenten in Suid-Afrika om haar inzake van de vrijmaking in Nederland voor te lichten. Van het schrijven aan die synode ontvingen uw deputaten een afschrift.

De deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, benoemd door de synode van de gereformeerde kerken van Zuid Afrika. gehouden in 1954, hebben aan uw deputaten verzocht de zaak van voorlichting in het buitenland aanhangig te maken. Zij menen aan dit verzoek te voldoen door het desbetreffende schrijven als bijlage a bij hun rapport aan uw vergadering over te leggen.

Als bijlage b voegen deputaten aan hun rapport toe een schrijven van de National Synode of Homewood of the Canadian Reformed Churches, inhoudende het besluit van die synode inzake de correspondentie met de buitenlandse kerken.

Dit besluit, dat blijkens zijn inhoud, mede is ingekomen als antwoord op de besluiten van de generale synode van Kampen 1951, acta artt. 105 en 133, blijkt af te wijken van hetgeen door de Kamper synode is besloten inzake de correspondentie met de Canadian Reformed Churches.

Uw vergadering zal zich over de verschillen hebben te beraden. Deputaten achten het, gezien hun opdracht; niet hun taak u hierin te adviseren.

Bijlage c is een schrijven van de deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, benoemd door de synode van Armadale 1954, waaruit blijkt dat de Australische kerken in correspondentie wensen te treden met de gereformeerde kerken in Nederland. Uit dit schrijven blijkt niet of de besluiten van de Kamper synode terzake door deze kerken aanvaardbaar worden geacht.

De mededeling van de synode van Die Gereformeerde Kerken in Suid-.Afrika, dat zij besloot met de gereformeerde kerken in Nederland correspondentie te onderhouden, vindt u als bijlage d. In dit stuk wordt o.m. ook medegedeeld dat de artt. 51 en 52 K.O. werden gewijzigd.

Bijlage e en f zijn een tweetal brieven van W. L.-. Dekker Wzn e.a. te Maylands (West-Australië), waarin afzenders zich via deputaten tot uw vergadering wenden.⁸

Het rapport hunner werkzaamheden beëindigend geven deputaten u in overweging:

- 1e. die Gereformeerde Kerken in Suid-Afrika en de gereformeerde kerken in Australië te erkennen als kerken, waarmede correspondentie wordt onderhouden;
- 2e. aan alle buitenlandse kerken, die met de gereformeerde kerken in Nederland in correspondentie zijn getreden een exemplaar van de acta uwer synode te zenden;
- 3e. enige exemplaren van deze acta in het archief beschikbaar te doen blijven voor deputaten;
- 4e. opnieuw deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken te benoemen, met een nader door u te omschrijven nauwkeurige opdracht.

U bij al uw werk de zegen des Heren en de verlichting van de Heilige Geest toebiddend, tekenen,

namens deputaten voornoemd:

J. MEESTER, voorzitter,

W. G. VISSER, secretaris.

⁸ Deze stukken worden niet in de uitgave der acta opgenomen. H.B

Bijlage a.

Deputaten voor corr. met de buitenlandse kerken,
benoemd door de synode te Pretoria - 1954 van Die Gereformeerde Kerke
van Suid-Afrika.

Scriba: J. C. Jansen, Frans Oerderstr. 25, Groenkloof,

Pretoria.

Aan de deputaten voor corr. met buitenlandse kerken, benoemd
door de generale synode van Berkel en Rodenrijs 1952, p/a de
Weleerw. Heer ds J. Meester, Joh. Verhulststraat 83-II,
Amsterdam-Zuid (Holland).

Geachte broeders"

Deputaten voornoemd komen tot u met het volgende verzoek.

Het is ons gebleken, dat hier te lande nog een grote onbekendheid bestaat inzake de Vrijmaking. Nu is onzerzijds wei 't een en ander gedaan inzake voorlichting. Een onzer heeft zelfs begin dit jaar gesproken op de synode van „Die Gereformeerde Kerk". Maar 't is onze ervaring, dat voorlichting uit Holland sterker aandacht geniet, dan een getuigenis van ons, amechtige joden. Bovendien menen we, dat juist de Nederlandse kerken een plicht hebben tegenover d buitenlandse kerken, waar zij vroeger mee correspondeerden.

Na de Vrijmaking is daarom blijkens de acta (zie bijgaand rapport⁹) overwogen een soort appèl in nederlands en engels op te stellen. Hieraan is geen uitvoering gegeven.

Naar onze mening zou het goed zijn alsnog hiertoe over te gaan.

Voor Zuid-Afrika is een geschrift in de engelse taal uiteraard niet nodig, daar de Afrikaner nederlands kan lezen, en niet gewenst vanwege zijn gereserveerdheid tegenover al wat engels is, maar mogelijk kan een vertaling in Amerika en Australië dienen.

De opmerking zou gemaakt kunnen worden, dat de synode geen uitgeverij is. Het getuigenis van 1946 ligt er echter als precedent.

Naar onze mening is er volgens Schrift en belijdenis niets tegen, als uw kerk rekenschap van gevoelen geeft voor 't oog der wereld in een eenvoudig geschrift (geschreven door b.v. prof. Veenhof), dat wijst op de hiërarchie en „oecumeniciteit", waarin het verval der voormalige Geref. kerken uitkomt en waardoor de noodzaak tot vrijmaking openbaar wordt.

Wij zouden het zeer op prijs stellen, als u, de „moederkerk" vertegenwoordigend, deze zaak aanhangig zoudt willen maken; wij danken u voor uw bemoeiingen met de zaak der reformatie in de wereld.

Met hartelijke groet in Christo,

C. v. d. WAAL,
J. C. JANSEN.

Bijlage b.

National Synod of Homewood
of the Canadian Reformed Churches
A.D. 1954, Meeting at Carmen, Man., November 1954.

Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Carman, Man. 9 November 1954.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Hierbij doen wij U toekomen het besluit van (de) eerste synode der Canadian Reformed Churches inzake de correspondentie met de buitenlandse kerken.

⁹ Deze bijlage behoeft in de uitgave der acta geen plaats te ontvangen. H.B

Het besluit luidt als volgt:

De „National Synod of Homewood of the Canadian Reformed Churches A. D. 1954”,

kennis genomen hebbende van

- a. het schrijven van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, Kampen 1951, behelzende het besluit van het aangaan der correspondentie met de Canadian Reformed Churches, benevens het voorstel tot en de nadere beschrijving van de wijze der correspondentie,
- b. het voorstel van de classis West d.d. 13 Dec. 1951 betreffende sub a genoemd voorstel -

overwegende,

dat correspondentie, zal zij zin hebben en vrucht dragen voor de kerken, uitvoerbaar moet zijn binnen het raam van het door de kerkenordening beschreven en voorgeschreven leven der kerken, dat correspondentie met deze en ook andere gereformeerde kerken, waar ook ter wereld, een begeerlijk goed is -

constaterende,

met blijdschap en dankbaarheid, dat de Gereformeerde Kerken in Nederland blijkens genoemd besluit gehoor hebben gegeven aan het verzoek van de Canadian Reformed Churches d.d. 15 November 1950 tot het aangaan van correspondentie,

dat de correspondentie zoals zij voorgesteld en gewenst wordt door de Synode van Kampen, 1951, niet in alle delen binnen het raam van het gereformeerd kerkelijk leven uitvoerbaar, of ook zelfs gewenst is -

besluit

uit te spreken, dat correspondentie met de gereformeerde kerken in andere delen der wereld zal moeten en kunnen bestaan in:

1. het ontvangen van elkanders eventuele deputaten op de meeste vergaderingen als adviseurs;
2. het aanvaarden van elkanders attestaties;
3. het toelaten van elkanders dienaren des Woords tot de bediening van Woord en sacramenten;
4. het informeren van elkander inzake genomen besluiten en eventuele wijziging of uitbouw van belijdenis en liturgie;
5. het op elkander acht geven, dat niet worde afgeweken van de gereformeerde belijdenis in de leer, de dienst en de tucht;
6. het doen van verantwoording terzake van correspondentie met derden.
De synode heeft besloten correspondentie in bovenstaande zin te zoeken met de Gereformeerde Kerken in Nederland;
de Vrije Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika;
de Reformed Churches in Australië;
de gereformeerde Kerken in Indonesië;
de Gereformeerde Kerk te Monte Allegre in Brazilië.

Met hartelijke broedergroet, namens de synode,

J. VAN POPTA, praeses;
G. VAN DOOREN, assessor;
W. W. J. VAN OENE, scriba I;
W. LOOPSTRA, scriba II.
280 Broadway, Hamilton, Ont.

Bijlage c.

Deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken
(benoemd door de synode van Armadale 1954).

Legana, Tas., Januari 1955.

Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandse Kerken
(benoemd door de synode van Berkel en Rodenrijs 1952)

p a de Weleerwaarde lieer J. Meester, v.d.m.

J o h . Verhulststraat 53-11,

A m s t e r d a m - Z u i d .

H o l l a n d .

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Ter uitvoering van de opdracht, ons door de Kerken van Albany, Armadale en Launceston, in synode bijeen te Armadale, verstrekt, doen wij U hierbij mededeling van het verlangen van deze Kerken, in correspondentie te treden met de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Uit de bijgevoegde Acta van de genoemde synode moge U blijken, dat de Australische Kerken met de Uwe eens geestes zijn in het zich onvoorwaardelijk willen buigen voor het Woord van God.

Wij spreken dan ook de hoop uit, dat Uw Kerken ons verzoek willen overwegen, en bidden God, of Hij de toekomstige relatie tussen de Nederlandse en de Australische Kerken wil zegenen. Zijn Naam zij geprezen voor de mogelijkheden van eucumenische gemeenschapsoefening welke Hij ons geschonken heeft!

U Gods zegen toebiddende op ai Uw werk, verblijven wij,

met broedergroet en hoogachting,

Deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken
(benoemd door de synode van Amadale 1954)

P. BULTHUIS (Armadale).

W. DEKKER (Perth).

C. PLUG (Albany).

J. VAN DER ROS (Legana) (S).

Bijlage d.

Deputaten voor corr. met de buitenlandse kerken.

benoemd door de synode te Pretoria - 1954 van

DIE GEREFORMEERDE KERKE van SUID-AFRIKA.

Scriba: J. C. Jansen, Frans Oerderstraat 25. Groenkloof

P r e t o r i a .

Aan de deputaten voor corr. met buitenl. kerken, benoemd
door de gen. syn. van Berkel 1953,

p/a den Weleerw. Heer ds J. Meester.

Joh. Verhulststraat 83-11, Amsterdam-Zuid.

Geachte broeders.:

Het is ons een vreugde u mede te delen, dat de synode van Die Gereformeerde Kerke van Suid-Afrika besloot met uw kerken correspondentie te onderhouden. Over de preciese wijze van correspondentie is nog geen besluit genomen.

Voorts droeg de synode ons op u mede te delen, dat zij het gebruik van de Afrikaanse bijbelvertaling en psalmbelijming in de vrijheid der kerken gelaten heeft, zij het met een beperking, wat de laatste

betreft.

Art. 51 K.O. werd blanco gelaten, terwijl voor art. 52 K.O. voorlopig een andere formulering gezocht werd. De bijzondere situatie in dit land verklaart het nemen van deze besluiten,

Als naam werd voorlopig aangenomen Die Gereformeerde Kerke van Suid-Afrika, terwijl deputaten benoemd werden om het vraagstuk van de naam nader te bezien.

De acta synodi worden u hierbij separaat toegezonden. De namen en adressen der deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken geven we u hierbij door, opdat zij eventuele door u te zenden stukken gemakkelijk kunnen ontvangen:

A. Barth, Leacockstraat 21, Vanderbijlpark

J. C. Jansen, Frans Oerderstraat 25. Groenkloof, Pretoria

C. v. d. Waal, Bettystraat 7, Riviera, Pretoria.

Wij spreken de wens uit, dat de Here uw kerken nabij zij en dat de tussen ons gelegde band niet enkel een formele zij. Wij hebben elkaar zo bitter nodig en wij rekenen in voorkomende gevallen op uw hulp en bijstand.

Met hartelijke groet in Christo,

C. v. d. WAAL,
J. C. JANSEN.